

Transcripció de les entrevistes sobre la Fundació

Laura Jimènez i Ismael Blanco

JULIOL 2000

TRANSCRIPCIÓ DE LES ENTREVISTES SOBRE LA FUNDACIÓ
Juny-Juliol del 2000

Barril, Joan
Bayer, Frederic
Bonet, Eduard
Botey, Jaume
Bricall, Josep Maria
Camats, Dolors
Carod-Rovira, Josep Maria
Castells, Antoni
Claret, Andreu
Culla, Joan Baptista
Eswomba, Miquel
Farrés, Antoni
Franch, Mireia
Guanter, Pere
Homs, Oriol
Madueño, Eugeni

Majó, Maria
Malla, Pilar
Mari, Isidor
Marquès, Salomó
Martí, Fèlix
Martorell, Josep Maria
Mascarell, Ferran
Molas, Isidre
Oliveres, Arcadi
Pardo, Jordi
Requejo, Ferran
Rigol, Joan
Solà, Carles
Subirats, Joan
Subirats, Marina
Vallory, Eduard
Villatoro, Vicenç

(Entrevistes realitzades per Laura Jimènez i Ismael Blanco)

Joan Barril

P-Havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill? I de la Fundació Serveis de Cultura Popular? Quin coneixement en tenia?

R-Sí, això de fa temps. Sé que FJB és una fundació que fa molts anys que dura i que va ser fundada pels Vilaseca, i eren accionistes dels waters en Roca i és una cosa ja antiga.

I els Serveis de Cultura Popular també havia vist alguns materials editats. Vaja... que sé qui són i què passa.

P-Ha tingut alguna vegada alguna relació amb la Fundació, així de treball o ...?

R-No. No he fet cap treball, però sí que els seus materials, de vegades han servit per bastantes coses. Ara no et sabria recordar de quin, perquè és clar, estem parlant de ja fa molt temps i de coses que s'han anat publicant, però és com un centre d'investigacions sociològiques que no depèn de res més que de les pròpies...

A mi potser el que m'agrada, d'aquesta segona pregunta quina valoració en faig i de la seva orientació, és aquesta idea de la seva independència que al mateix temps implica no neutralitat. Dir la independència és fonamental i la neutralitat és una cosa difícil. Jo crec que no existeix en cap disciplina. Hi ha una màxima en periodisme que és: "independència sempre, neutralitat mai". I en aquest cas la Fundació té un objectiu, una tendència social molt determinada, més o menys determinada, però el que queda més clar és la seva independència davant dels poders polítics presents en aquest moment. I això és la cosa que millor...

Per això parlava d'aquest centre d'investigacions sociològiques però de fiabilitat, perquè ningú se'n beneficia.

P-Del coneixement que en pot tenir de la Fundació, quines activitats destacaria?

R-No ho conec gaire... Dels materials que fa sempre és interessant de mirar, dels treballs que fa... Ja dic, segons recordo en aquest moment, de coses que hagi llegit, sé que hem programat aquí mateix de coses que havien sortit de la FJB i em semblen interessants. Alguns t'interessen més i altres menys per la qüestió d'afinitat professional però...

P-Des del món periodístic, se'n té un bon coneixement de la Fundació? Creu que té un bon ressò? És prou coneguda?

R-Jo crec que en el món periodístic hi ha dos grans... hi ha una gran divisió entre periodistes veterans, entre els quals jo m'hi compto, i les noves fornades de periodistes, entre els quals potser no els hi arriba tant. És una suposició. El periodista d'avui, és un periodista que o bé està molt al carrer i fa cròniques d'allò que veu, o bé es fixa molt en els resultats de treballs semblants als de la FJB.

De quina manera pot, el periodista relativament nou, distingir entre la qualitat d'un treball de la FJB de qualsevol altre treball semblant però menys apartidista que hagi pogut fer, ja sigui un partit polític, ja sigui la jefatura superior de policia, ja sigui una empresa determinada, o una companyia d'estudis de mercat o el què sigui... Jo crec que amb això, les altres... així com la vocació acadèmica i científica de la FJB està fora de tot dubte. És veritat que els mateixos paràmetres que s'exigeixen amb una fundació com aquesta, han estat copiats, que no vol dir assolits, per altres instàncies i que intenten vendre "gases per perdius". Diuen mira "ara hi posarem un quadre, unes fotos i unes estadístiques i amb això hi ha algun d'aquests tios que en treu d'això una notícia". Que aquesta notícia sigui contrastada o no? Com que és molt difícil de contrastar, un treball d'aquest estil, un treball estadístic, un treball amb quadres, doncs moltes vegades arriben les informacions a la premsa de forma acrítica.

La FJB, com a mínim, té la seriositat de dir allò que jo publiqui a partir d'aquests treballs és una cosa seria. Però a mi em sembla, que si com això és veritat per part de periodistes d'una certa veterania, també és veritat de que els més joves, potser s'enduen més ràpidament per les xifres i no es fixen en l'etiqueta de qualitat que comporta la Fundació.

P-I més en general, la difusió pública de les activitats, dels projectes de la Bofill, creu que és adequada? Suficient?

R-Clar... es complementaria amb la resposta anterior. Crec que la FJB el que no ha de fer és fer una mena de gran espectacle del món. És una cosa que té les seves limitacions, però també és bo que les sigui. Són, una mica, els savis de la colla, és a dir, el lloc on un forum en que els resultats que se'n obtenen són els resultats certs i que moltes vegades els encerts d'han de dir amb veu baixa, no cal que estiguis constantment fent publicitat i autovenda del que tu estas fent.

Ara, entre poc i massa, seria bo que en el món concretament dels difusors de la realitat social que la Fundació analitza fossin més conscients de la importància d'això. Jo crec que, insisteixo, en aquest moment comparat ara fa quinze anys han aparegut en el món mediàtic, uns elements d'intermediació espuris moltes vegades, és a dir, poc científics que s'han anat introduint o camuflant de gabinets d'imatge, gabinets d'estudis, coses d'aquest estil i que, s'han posat a enviar molts materials, sol·licitud de part, és a dir, imaginem un debat entre grans superfícies i petit comerç. El petit comerç no disposa dels recursos de que disposa les grans superfícies, aleshores les grans superfícies poden emetre missatges de "mireu que bé ens van a les grans superfícies i quina és la cosa que prima a Europa o Amèrica". La qual cosa vol dir que no hi ha una objectivitat, perquè no hi és.

Acabo aquest tema perquè això no és un tema directament vinculat a la Fundació, però que sàpiga la Fundació que la informació porta a la desinformació. Un excés d'informació porta a la desinformació i en aquest moment, el periodista tipus base, es veu bombardejat per treballs que tenen aspecte de cosa seria però que en principi estan orientats d'alguna manera. L'exemple aquest de les grans superfícies... Les grans superfícies contracta el servei d'un gabinet d'estudis o d'un gabinet d'imatge amb la solució ja clara: "vosaltres heu de fer de tal manera que el resultat final sigui aquest i aleshores

vestiu-ho com vulgueu". No és aquest el cas de la Fundació, evidentment, però quan arriben aquestes coses a la taula del periodista de societat, o de política o del que sigui, sobretot de societat. El d'economia es troba que molta gent ha pensat per ell i això, tenint en compte que els diaris han de sortir cada dia i que cada dia es necessita un tema, moltes vegades es podria donar el cas que hi hagués un excés d'informació estadística, en el qual es barreguessin bones obres i feines molt ben fetes, al costat de material interessat. Jo diria... aquest és un problema nostre, no és de la Fundació, és un problema de la nostra credibilitat però, que cada vegada hi ha més aquesta visió d'intermediació interessada, del poderós, sobretot, a l'hora d'emetre anàlisis.

I que hi ha molta gent en aquest moment que està treballant en aquest món, però uns treballen perquè creuen en la feina que fan, amb la ciència, amb els seus resultats objectius, i altres treballen per encàrrec, per demostrar alguna cosa que és la que es pretén demostrar.

P-Una mica, les últimes preguntes que feia anaven encaminades a valorar fins a quin punt té incidència social una fundació com la FJB, té ressò, no només en el món periodístic sinó més enllà i d'alguna manera, tenir un cert impacte, una certa incidència...

R-A mi m'agradaria que això fos així. Però com podria tenir aquest impacte? Tindria que tenir aquest impacte si als respectius governs, governi qui governi, entenguessin la funció de la Fundació, d'una fundació d'aquestes característiques a l'hora del coneixement del país i diguessin: "Mireu... hem pensat això, aquesta fundació, i aquest material, el primer receptor és el poder, és el govern, l'administració. Canvieu les coses perquè les coses estant anant per aquí".

La tendència, però, de les administracions és si el resultat de qualsevol investigació de la Fundació els hi és favorable, ho divulgarem i si no ens és favorable farem allò que en castellà es diu: ho "ningunajarem". Aleshores, la meua confiança respecte a això és relativament mínima perquè el grau d'engreïment i d'autosatisfacció dels governs és molt alt. I a aquí a Catalunya, prescindint de qui mani, les ganes de debatre són nul·les. Ja no és problema de la Fundació sinó que és un problema que pugui sortir qualsevol persona amb un llibre, amb un article una mica de provocació o simplement no vagi en la línia del pensament dominant i en comptes d'anar directament al debat i de dir: "jo no crec amb vostè i això no hauria de ser així", es va a la desautorització així molt tènue o simplement a la desaparició.

Amb en Jordi n'hem parlat més d'una vegada. En Jordi ha fet llibres que no són la Bíblia però que haguessin merescut un debat sobre el fet nacional a Catalunya i sobre l'estat de les autonomies. Doncs el que es fa és simplement no contestar-li, com si aquest llibre no hagués aparegut. I això és una cosa que es fa bastant, en el pensament dominant, és el no pensament. Només és la cosa de la oratòria.

En aquest sentit la FJB pot descobrir la meravella del món. Generalment l'actitud intel·lectual de les administracions és cada vegada més baixa.

P-Fruit del que has dit, fins a quin punt a la Fundació se li reconeix una determinada identitat ideològica o política des de determinats àmbits, fins

a quin punt això també podria limitar la capacitat de ser escoltada per determinats sectors?

R-Estic absolutament segur de que la gent no escolta perquè no vulgui escoltar, no escolta perquè és sord de naixement. Quan parlo de les administracions, és dir: "com que teniu molta feina governant, els savis que vagin fent les seves coses".

A mi em dona la sensació que la ideologia no és un problema de la FJB. El problema de la ideologia, és que només n'hi ha una i que també és una ideologia que no se sap ben bé com comença i com acaba. Moltes vegades la ideologia és a veure què diu l'amo, ni que es digui Jordi Pujol ni que es digui com vulgui. Que això es nota en tots els àmbits en els quals l'administració hi ha posat la grapa. Alheshores, o ets molt incondicional, amb el qual llavors perd qualsevol interès perquè no hi ha debat, o si no ets incondicional, ets dels altres. Però és una forma d'actuació en el camp intel·lectual, que ara potser comença a trencar-se perquè veiem el final d'aquesta història, però ha estat molt permanent. I ni tant sols la llengua ni l'adscripció clara a una comunitat determinada, com és la comunitat catalana, impedeixen que el secterisme oficial consideri a la gent a la qual no pot controlar com uns eretjes. Prescindint de que siguin eretjes. No importa. La idea aquesta dels nostres i els que no ho són, això és una cosa que s'ha prolongat durant bastant temps. I aleshores la ideologia immanent a la FJB és la de normalitat. La normalitat vol dir: "nosaltres treballem de la millora manera que sabem per explicar què passa en aquest país, agradi o no agradi al govern que hi hagi".

No hi hauria novetat si els governs haguéssin anat canviant, llavors s'hauria vist molt millor que la trajectòria de la Fundació és una trajectòria rectilínia i clara. Al no haver hagut aquesta alternància de poders, el que es produeix sempre és aquesta sensació d'escurament ideològic.

Però no és la Fundació que s'escura, són les altres que s'han escurat. És el pensament únic el què s'ha escurat. Qualsevol pensament, i quan parlem de pensament estem parlant de ciència no d'especulació, estem parlant de dades. Qualsevol dades d'aquestes que no satisfacin els governants, serà considerat com un atac.

Si resulta que s'ha fonamentat una feina en política lingüística molt determinada i de vegades, fins i tot, contradictòria i la Fundació al cap de 18 anys diu: "els resultats de la política lingüística de la Generalitat són aquests" i altre diu: "vaja home, per aquest viatge hem fet això?". Això no li agrada gens. El que li agrada a la Generalitat en aquest cas, ho dic perquè és el govern de l'àmbit català, seria que qualsevol reforcés la veritat. Fixa-t'hi el papanetisme, que moltes vegades des de la Generalitat, es ven qualsevol bestiesa que es digui.

L'altre dia el Bill Clinton, en el moment que li donen el premi Carlemany, una colla de països sense Estat d'Europa, dels quals hi ha "Rotènia" i coses d'aquestes, i es diu: "veus, això és una prova del coneixement de Catalunya per part del Bill Clinton". I això, quatre mesos abans, hi havia hagut un informe del departament d'Estat de la mateixa administració Clinton que posava de manifest alguns dels problemes que hi havia en aquí. Ni els problemes eren tant problemes, ni l'esment de Catalunya havia de ser glorificat com Estat. Imagina't, si això passa amb el Clinton, és a dir, aquesta manipulació dels

criteris, que no passarà amb un resultat científic que li sigui advers o que en tot cas no li sigui adequat.

P-Amb independència del que conegui de la FJB, quin paper creus que haurien de jugar les fundacions en l'àmbit de la recerca social però, fins i tot, pensava des d'un punt de vista polític?

R-Jo crec que l'exemple que dona la FJB és el correcte. Si fem una recerca social des de dins de l'administració, és a dir, pagada pels fons públics però administrada per un partit que en aquell moment li toca manar, la meua sospita sobre el caràcter realment neutre serà elevada. És elevada perquè ningú no m'ha demostrat el contrari, perquè quan s'han administrat coses que haurien de ser clarament objectives, com la pròpia televisió, he vist que no es feia un ús neutral de les eines, de les eines públiques. Doncs, això seria també exactament el mateix.

En l'àmbit espanyol, el centre d'investigacions sociològiques que portava la Pilar del Castillo ara, i que abans ho portava els socialistes, mai no m'ha decebut. Un credibilitat suficient. I prova d'això és que moltes vegades s'ha fet el traspàs de... com el cas de Pilar del Castillo, directora del CIS passa a ser ministre. Això vol dir que, per mi, hi ha alguns serveis.

En aquest sentit la FBJ, precisament perquè prové de la societat civil i acadèmica, és una cosa que hauria de preservar-se per tal de garantir aquesta neutralitat i aquest rigor científic que això suposa. Em sembla que el model ja està bé, o sigui que diguis: "vostès administrin i que la societat de Catalunya ja l'administrarem nosaltres, ja la veurem nosaltres, ja l'anirem a mirar nosaltres, sense que ningú ens digui el que hem de veure".

Perquè l'administració el que fa és posar ulleres, unes ulleres determinades, sobre el mirador. I la Fundació, en principi, no té cap ullera prevista per explicitar això.

Es parla, moltes vegades, de models com a la Gran Bretanya, com la neutralitat té una gran tradició. Però aquí, primer no tenim tradició i la poca que tenim és una tradició intervencionista de l'administració sobre aquesta mena d'estaments.

P-Identifica àmbits amb necessitats en l'àmbit de la recerca o en la projecció de projectes socials que podrien ser coberts per la FJB?

R-No tinc cap idea sobre aquest tema. L'altre sí, però això no sé què dir.

P-I algun tipus d'activitats que avui realitza la FJB, que potser valdria la pena abandonar, que potser és poc important i necessària? O al revés, activitats que caldria posar-hi més èmfasi?

R-Jo no ho sé perquè no conec els comptes, els diners de la Fundació. Però ha de... per aconseguir allò de la independència sempre...el que parlava abans. La independència sempre s'ha d'obtenir a partir de que la pròpia fundació pugui generar recursos per tal de poder pagar coses que a lo millor... vaja, que no donen res o que donen poc.

Creo que les empreses privades haurien de comptar amb l'experiència i la neutralitat de la Fundació i potser ampliar, el que diríem, el caire "més

comercial". Les coses necessiten un equilibri perquè sinó anem a fer una investigació pura es podria arribar a l'asfíxia. I no m'agradaria que això acabés amb asfíxia.

Trobo molt normal que si de tant en tant, arriba una empresa com la Volkswagen i encarrega un treball a la FJB, la FJB vol dir que respira durant un any a lo millor. Doncs, benvinguda Volkswagen o benvingut el que sigui.

I que tingui uns certs àmbits, fins i tot diria d'intervenció a altres països. No només estar-nos aquí dient com som, com vivim, què parlem... sinó que la Fundació fos un centre d'estudis de notable solvència i que pogués exportar-se, d'aquesta solvència. I poguessin dir: "un moment, aquí arriba la brigada de la FJB per analitzar un problema que hi ha a la Toscana", per exemple. I que això signifiqui uns ingressos que permetran a la FJB altres estudis que són menys rendibles però que són fonamentals perquè els tenim previstos.

Jo m'imagino que la FJB ja disposa dels mecanismes suficient però em preocuparia ara que per un excés de mirar-nos el melic aquí, acabéssim asfíxiats. No crec que sigui el cas. A mi em dona la sensació que hi ha bona salut des de fora i això ho sabran més a dintre.

P-Les quatre línies bàsiques de treball de la FJB són acolliment de la immigració, desenvolupament cultural, perfeccionament de la democràcia i millora de l'educació. Hi ha algun àmbit que considera que val la pena treballar-hi? Que potser no queda cobert?

R- Tot el que signifiqui plantejar-se el futur, no de curt sinó a mig termini, és bo. I que la Fundació es plantegi el tema de la immigració, i a més és una cosa que ja fa temps que fa, i ara de tant en tant els diaris en parlen: "Oh, quin desastre! Se'ns ha tirat la immigració al damunt". No. Preveure les coses. Això és una vegada més la sordesa de l'administració i això ajuda a veure com aniran les coses en un futur.

El tema de l'educació és una cosa complicada perquè crec que tots estem una mica despistats. Prova d'això, són les incessants reformes que s'estan fent en el pla educatiu.

El que fa a l'aprofundiment de la democràcia, a mi és una de les coses que m'interessen més. Concretament la Democràcia Web. Aquesta possibilitat d'intervenció directa amb una cosa que, com és el Parlament, era més virtual que una altra cosa i la possibilitat d'una certa participació democràtica, intermitja, que no anés tant amb els vots però que si que fos consultiva. I que ciutadans que expliquen coses... Si realment anés recollida per l'àmbit parlamentari, doncs estaria bé. Jo em sembla que és, en aquest moment, una de les coses més novedoses. Novedoses perquè és de fora, perquè és tangent a l'activitat parlamentària i si vas al congrés dels diputats també pots parlar una mica. Aquesta idea de la Democràcia Web, és a dir, fora de la tutela dels organismes oficials, a mi em sembla molt correcte i això podria desembocar amb un embrió de democràcies directes molt més concretes. Quan dic democràcies directes no em refereixo només als vots, sinó petites iniciatives legislatives, àmbit més local i més reduït... en definitiva, assistir a aquestes votacions que fan a Nord-Amèrica, que no només escull els teus senadors i representants, que després en el seu torn esculliran el President, sinó que a més d'això esculleixes el Sheriff, participes en tres o quatre referèndums que al Comtat ha decidit que eren correctes, etc. I aquesta cosa que sempre ha estat

una mica ridiculitzada perquè des d'Europa hem vist els referèndums a mà alçada dels cantons suïssos però que en canvi ajuden bastant a una vinculació de la gent respecte el seu propi estil en política, sobretot en àmbits d'administració més menuts, local o comarcal.

Si el sistema és la xarxa o... no. Jo sóc una mica escèptic amb la xarxa, en tot cas ajuda a animar una mica la cosa. No sé com va la Democràcia Web de visites però jo em miro de passar-hi. Són representatius o no, però està bé. És una idea que a mi m'agradaria veure i ampliar, fins i tot, per no quedar-se al marge. I a més és una de les línies, que no diré de modernitat perquè això de la xarxa ja no és modern, però sí en tot cas d'innovació i de participació. Suposo que el polítics els hi encanta, els polítics que no manen, tenir un accés a una plana web on s'intueix una certa qualitat amb l'interlocutor...

FREDERIC BAYER

P: Havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill o de la Fundació Serveis de Cultura Popular? I, en qualsevol cas, si ens pogués explicar quin coneixement té d'aquestes Fundacions, o quina relació ha tingut?

R: Bé, jo de fet hi vaig participar des del començament, perquè jo coneixia molt a en Josep M. Vilaseca i quan es va crear la Fundació em va demanar d'intervenir i vaig estar al Patronat molts anys. Després al començament hi havia una cosa que aprovava els ajuts i tal... O sigui, que ho vaig viure al començament, després -com que hi vaig estar molts anys- he anat seguint, m'han anat enviant papers, i he anat seguint... periòdicament he anat coincidint amb en Jordi en alguns llocs i tal.

P: Ha tingut una relació directa amb la Fundació...?

R: Sí, sí.

P: Actualment hi manté encara algun tipus de relació...?

R: Sí, sí. Fins i tot conec persones del Patronat i tal, o sigui que sí.

P: I a nivell d'aquest centre, tenen algun tipus de relació...?

R: Aquest centre, sí... vam demanar un ajut l'any passat i n'hem demanat un altre aquest any. Pel tema de prevenció del consum de drogues i tal.

P: A partir d'aquesta relació que ha tingut amb la Fundació i del coneixement que en té, quina valoració en general en faria?

R: Doncs molt bé. Molt bé. A més, jo penso que ha anat evolucionant respecte del que era al començament, perquè és clar, suposo que una cosa era aquesta Fundació en l'època del franquisme dur, i després quan va anar evolucionant en l'època de Democràcia jo penso que ha fet un canvi interessant, adaptant-se a les noves situacions i als nous problemes.

P: Podria descriure una mica el...?

R: Home, per exemple sí... Jo penso que ha anat incidint en temes que són molt importants que algú se'n preocupi, que és el funcionament de la Democràcia, el grau d'abstencionisme, el desinterès dels joves pel tema de les votacions -per exemple- que els que vam estar molts anys sospirant per anar a votar, a mi em posa una mica nerviós a vegades quan els meus fills diuen "ah, no anirem a votar, etcètera..."; jo penso que és un tema que s'hauria de fer una tasca important en aquest aspecte. Llavors tot el relacionat amb l'estat del benestar, jo penso que també és molt important que hi hagi algú que faci denúncies, que faci estudis, etcètera.

P: De les activitats que realitza en l'actualitat, quines destacaria?

R: Mira, jo penso que aquestes dues que t'he dit, és a dir, tot el tema de l'aprofundiment de la Democràcia i què hauria de ser la Democràcia en l'Europa del segle XXI en una societat avançada, i en la globalització i tot això doncs... penso que aquí hi ha molta feina a fer. El tema de l'estat del benestar, que també aniria lligat amb l'anterior... I llavors aquesta línia -que jo és la que he seguit menys, però que penso que és molt interessant- de tot el tema de l'educació i els problemes de l'educació. Jo penso que amb això Déu n'hi do.

P: Com valoraria la incidència social de la Fundació?

R: Mira, aquest és un dels temes que jo potser penso que s'haurien de replantejar. Jo tinc la impressió que es fa molta cosa, potser de vegades massa coses així d'ajuts i de tal... però en canvi -jo no sé la repercussió social- però la repercussió mediàtica jo penso que és molt fluixa. Potser sí que els que estan interessats en els estudis que es fan i tot això els poden anar a consultar i els coneixen i tot això... però a mi em sembla que s'hauria de tenir una política diferent -jo penso- en relació amb els mitjans de comunicació. Haurien de sortir molt més, hauria de sortir molt més la Fundació, els estudis de la Fundació... No per fer propaganda de la Fundació -que també seria bo- o perquè fos més coneguda -que jo penso que segons en quins nivells ja és coneguda i reconeguda- però als *mass media* s'hauria de trobar una forma de sortir. De sortir o que se'n parli del que la Fundació ha fet o del que la Fundació ha ajudat a que s'estudiï, etcètera... Jo crec que potser seria el punt en el que insistiria, de tot el que d'això...

P: Per tant, creu que la repercussió social de la Fundació pot augmentar en la mesura en que hi hagi més presència mediàtica?

R: Jo penso que sí. Avui dia desgraciadament això va així, eh? O surts a la tele o no existeixes, o sigui que... cosa que no hi estic tan d'acord, però com que és així, penso que s'ha d'aprofitar. Si s'aprofita els mitjans de comunicació per coses tan tontes i deseducatives també hem de fer-ho per les coses que són positives i constructives, penso jo.

P: A partir del coneixement que té de la Fundació, hi ha algun tipus d'activitat que consideri innecessària, poc important...?

R: No mira, jo en aquests moments no, però jo penso que els òrgans dirigents de la Fundació -i aquesta és la seva feina- han d'estar atents a quina és l'evolució de la societat, i anar cobrint els buits que es vegin que hi ha d'estudis socials, de proposar iniciatives sobre nous temes, nous problemes... Això per un cantó, i després potser també -ja sortirà després, però...- suscitar punts de trobada de diferents entitats, universitats, empreses, etcètera... sobre aquests temes. Jo penso que ha de ser una mica, així com al començament era una mica la consciència que es mantingués l'esperit democràtic i catalanista, doncs a mi em sembla que ara hauria de veure quines són les necessitats que la societat té, cap a on hauria d'anar, sempre amb aquesta línia que ha estat la inspiradora de la Fundació.

P: Quin paper creu que poden o que haurien de jugar les fundacions en general?

R: Home, jo tornaria a repetir una mica els tres temes que em preocupen, i per tant, a les fundacions, cada una evolucionant dintre del que ha seguit la seva idea creadora o inspiradora de la seva creació. Jo penso que les fundacions han d'anar adaptant-se a quines són les realitats d'aquell moment. Per tant, a mi els tres temes que em preocupen són els de l'estat del benestar, la Democràcia i el tema de la informació. Jo penso que no ja -del que he dit abans que la Fundació utilitzi els mitjans de comunicació- sinó també com funciona, el pes que té la informació... Jo no sé si això hauria d'entrar a la Bofill o procurar que algú altre ho fes, perquè és molt preocupant a mi em sembla- la incidència que té -sobretot les televisions- en la formació de la gent, en la creació dels gustos, en la creació de necessitats, etcètera, deixant de banda ja la mera publicitat, el que es presenta, etcètera. Aquest tema jo penso que és molt greu perquè deseduca, en el concepte que jo tinc del que hauria de ser l'educació de la persona i tot plegat. Jo aquí veig que no... suposo que és molt complicat, no sé si hauria d'entrar a la Fundació o fer això que fa de convocar a gent perquè se'n parli,

perquè anem cap a uns camins... jo sóc molt pessimista respecte això perquè el que es ven és el que és bo, i llavors per vendre fem el que sigui, dit una mica ràpidament.

P: Per tant, creu que aquest és un àmbit que no està prou cobert avui per la Fundació o ...?

R: Jo no ho sé si ho hauria de cobrir la Fundació ella pròpiament o generar que hi hagi interès per aquest tema -que ja hi és- però potser no s'acaba de trobar... O sigui, jo, per exemple, ara he rebut això de la Coordinadora Catalana de Fundacions, això sobre Societat Civil i Valors, això està molt bé. Han fet això que és un esforç, han convocat una sèrie de gent... Quanta gent ho rebrà això? Quanta gent en parlarà? Això quedarà en un calaix, en una pila de calaixos? Bé, doncs temes així jo penso que són els que s'hauria de donar ressò i gastar-s'hi peles.

P: I en tots aquests àmbits, quin paper creu que haurien de jugar les fundacions...?

R: Mira, jo penso que les fundacions han d'estar -si estan- per servir a la societat civil i per cobrir els buits que aquesta té i que no cobreix l'Administració. És el que tradicionalment han fet les fundacions a Catalunya: quan no hi havia hospitals, es feien fundacions per fer hospitals, quan això ja ha estat relativament cobert, doncs ja no es fa avui dia cap fundació per fer hospitals. Atenció a la vellesa? Suposo que encara es fan, perquè això l'Estat no ho cobreix, i com que cada vegada l'Estat cobreix menys coses s'ha de veure quines són les necessitats i que hi hagi fundacions que les cobreixin. Fer aquest paper de suplència, que en alguns casos pot ser pels segles dels segles, no ho sé...

P: Les dues properes preguntes estan molt interrelacionades amb això que estàvem parlant ara...

R: On som, a la vuit i nou?

P: Exacte...

R: Sí, sí. Més o menys, sí. Jo penso que ja ho he dit. I aquest últim... en aquest el deu... jo aquí havia posat per un cantó aglutinar, per una altre cantó desvetllar, provocar... Jo crec que la Fundació Bofill ja és suficientment velleta i coneguda i reconeguda -sobretot en uns certs àmbits- perquè pugui fer aquestes coses. La Fundació Bofill és possible que pugui convocar a departaments de diferents universitats que si un convida l'altre no hi anirà perquè no se què... i, en canvi, la Fundació Bofill potser pot convocar a grups entitats, etcètera... per suscitar temes i aglutinar... i que no sigui una mica el campí qui pugui en reptes que tenim avui dia que més val unir esforços i no anar cadascú pel seu compte. Jo penso que aquest és un paper important per la Fundació. I això hauria d'anar lligat -i no és cap crítica- a la composició del Patronat, que fos des d'allà mateix d'incorporar -encara que sigui a través de les persones-, eixamplar, per tenir més incidència. Jo penso que aquest pot ser un paper important de la Fundació.

I a l'últim, jo diria que omplir buits. Que estigui atent i ompli els buits que vegi que hi ha... O omplir-los o mirar que algú els ompli. Jo li dono un paper molt important, perquè penso que el va tenir al començament.

P: D'alguna manera creu que l'ha anat perdent?

R: No, no. Jo penso que no, tot és millorable i tot és... Jo penso que ha anat fent una evolució... Però jo penso que hauria de posar-se una mica per sobre... No sé si calen

tantes ajudes a tesis doctorals i a treballats i treballats que potser sí, i fer més aquestes coses de tipus general.

P: Molt bé. Li sembla que voldria afegir alguna cosa...?

R: No, no.

P: Doncs moltes gràcies.

Eduard Bonet

P-Havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill? I de la Fundació Serveis de Cultura Popular? Quin coneixement en tenia?

R-N'he sentit a parlar, n'he sentit a parlar des de ja fa molts anys, n'he sentit a parlar bé. És un tipus d'iniciatives que sempre m'han merescut molt el respecte. Tant el nom de FJB, per mi ja té un valor. La Fundació Serveis Cultura Popular també el mateix nom ja té un valor. I el que em passa és que una relació estreta no l'he tingut. He mirat sempre una mica de lluny.

A veure, conec bé en Jordi Porta i coneixent-lo en ell i els seus plantejaments i, a més a més, el nom de la Fundació ja se'm quedava bastant disenyat el que podia ser. Després he conegut i hi havia tractat ja fa temps, amb en Modest Reixach. Em sembla que també estava involucrat a les fundacions, segurament a la de Serveis de Cultura Popular. Per tant, sense seguir de prop les activitats, sempre m'han merescut molt de respecte.

Recordo que hi vaig intervenir alguna vegada en alguns actes. Ara el que tinc present és un acte, una reunió que es va fer sobre les enquestes electorals, resultats electorals, aquest tipus de coses que devia ser un tema més ample però a mi em va tocar de tractar, doncs, aquest tema, i sempre m'ha semblat una institució enormement bona.

P-A partir del coneixement que té de la Fundació, quina valoració en té?

R-A mi m'ha semblat bona en el sentit que, tant la Fundació i la gent que ho porta, per mi han tingut clarament un sentit de servei al país, que m'és molt clar. En aquest enfocament, molt democràtic, que també m'és molt clar. La idea de cultura popular, es veu que vol arrelar amb aspectes molt amplis. I, alsheshores, les persones que ho porten sempre he tingut aquest aspecte de servei al país i sembla que hi ha, en major o menor grau, algun tipus d'orientació cristiana. Coneguent en Jordi Porta des de fa molts anys, em fa l'efecte que un darrere... i també el mateix nom de Jaume Bofill o la Roser Bofill que ha estat presidenta, que no sé si ara ho és de la Fundació, o... dona sempre molt clarament aquests valors de servei al país, una orientació cristiana, una orientació molt oberta, i per tant em sembla molt bé.

P-Coneix les activitats, publicacions que...?

R-Vaig rebent coses però no m'hi fixo massa.

P-De les activitats que realitza, quines considera més interessants, si destacaria algun tipus d'activitats...?

R-Aquesta és una de les qüestions que us interessin més i en sabré dir poc. És curiós sempre l'he mirat però l'he mirat ja amb gran simpatia pensant que està fent una funció social important. La idea és que les dues fundacions tenen una funció social molt important. M'he quedat amb els caràcter genèric, em sembla que tot el que es fa està bé i en canvi no he estat molt analític, molt reflexiu en separar diferents activitats.

P-Com valoraria la incidència social dels projectes?

R-Jo suposo que és alt. Jo aquí jo ho faig una mica per extensió. Fixa't que és un raonament una mica capciós perquè dir que jo ho trobo una orientació molt interessant, per tant em fa l'efecte que té un impacte social relativament important. Però no et sabria tampoc mesurar més específicament.

P-I en qualsevol cas, podria valorar la difusió pública de les seves activitats i de les seves publicacions? Considera que són unes fundacions prou reconegudes publicament?

R-Jo crec que sí. Tenen un reconeixement públic. A veure... sóc un mal observador, ja t'ho he dit amb altres paraules abans, però jo crec que sí. Hi he anat trobant a la Fundació amb activitats diverses. Ara pensant una mica més, m'hi he trobat a la Fundació amb algunes activitats com el coneixement del català, normalització i aleshores, sempre que he trobat la Fundació, l'he trobat amb àmbits diversos, ho he trobat com molt ben reconeguda, no per mi sinó per la gent que hi havia en l'entorn. Efectivament té un àmbit social en què és ben rebuda.

P-En l'àmbit acadèmic, creu que és prou reconeguda?

R-Hauria de ser-ho més perquè aquest tipus d'activitats que es mouen entre... i està molt bé que estiguin reconegudes les dues fundacions com a separades, entren com en una imatge diferent. Però fixa't que la idea de Serveis de Cultura Popular, incideix molt fort en uns àmbits socials però en canvi no l'entra en altres. I reciprocament per l'altra fundació.

Per tant, jo crec, que la Fundació hauria de tenir un impacte més en ambients acadèmics i intel·lectuals, per dir-ho així. Jo crec que a Catalunya hi ha un dèficit del pensament acadèmic, del pensament social, a part de les universitats, les càtedres, tot això oficial, però que el país té un dèficit i aquí seria bo que fos molt més reconeguda, més introduïda.

P-Amb independència del què coneix i de la valoració que en fa d'aquestes fundacions, quin paper han o haurien de jugar les fundacions en l'àmbit de la recerca social?

R-Jo a la Fundació sempre l'he vist com un dinamitzador social, és a dir, en el qual acció i recerca no han d'anar gaire separats. Per tant, aleshores, el paper de dinamitzador que ha de tenir en recerca social va molt acompanyat amb una acció social de promoure uns certs punts de vista, una mentalitat i uns valors.

P-Creu que aquestes fundacions d'ajusten a aquests paràmetres?

R-Jo crec que intenten, sí. El que passa és que l'acció social és difícil. Jo crec, tal i com ho interpreto, jo em puc equivocar, però interpreto que la voluntat de la Fundació sempre és recerca i acció social. Es vol transformar la societat, no només fer merament estudis. I aleshores té un efecte.

Ara, aquests temes són molt difícils. L'acció social és molt difícil i a Catalunya ho és molt perquè ens trobem en una societat amb molts problemes. Problema d'integració, o més ben dit, consolidació d'una valors que hem tingut a la història, d'uns valors de Catalunya, ara, la integració d'immigrants. El tipus de debat o de confusió política que s'està creant des del govern central. Em fa l'efecte que aquest país sempre, aquestes

activitats d'una recerca social, acció social, han tingut molts problemes i que la Fundació també els té, és a dir, que juguem amb un mitjà enormement advers, fins i tot, a casa nostra.

P-Amb terreny d'acció i a vegades recerca social, quin paper creu que podrien jugar les fundacions en relació a altres institucions com...?

R-totes aquestes fundacions?

P-Potser jo em centraria amb la FJB.

R-Jo crec que és el paper que deuen tenir al cap les persones que han tirat endavant la Fundació. El que passa que a aquí sempre l'impacte que tenen és més petit del que s'haurien de tenir.

Jo, l'única cosa que em queixo, per dir-ho així, és a dir, no és una paraula adequada, és que la Fundació no tingui més impacte. Però clar, per tenir més impacte vol dir més recursos i també... recursos materials, recursos humans. I també s'ha de reconèixer que ens movem en un mitjà hostil, bastant hostil.

P-Identifica algunes necessitats especials en l'àmbit de la recerca o promoció de projectes socials que la FJB pugui cobrir i que no estan cobertes?

R-Mira, no sé si estan cobertes o no, o si ja les cobreix o no. El tema de les transformacions que té la societat nostra, la societat catalana, amb tot això de la societat de la informació o societat del coneixement, aquestes transformacions tant ràpides, que hauria de ser un tema fonamental de la Fundació perquè per aquí l'hem d'atacar.

P-Avui, les quatre grans línies de la treball de la Fundació són desenvolupament cultural, acollida a la immigració, millora de l'educació i perfeccionament de la democràcia. Creu que hi ha altres àmbits en els quals...?

R-Em sembla perfectament que aquests àmbits permetin cobrir tots els temes que se'm acuden i tot el tipus d'acció social és necessària, és a dir, justament aquestes quatre especialitats o activitats fonamentals ho cobreixen molt bé. No crec que sigui qüestió ni de donar més noms ni d'inventar més coses perquè cada un d'aquests és pot aprofundir més i, per tant, es tracta d'anar seguint.

P-Creu que hi ha àmbits prioritaris o tipus d'activitats en els quals s'haurien de dedicar recursos?

R-Els quatre que s'han indicat... a veure, puc opinar de tots quatre però no sóc expert en cap d'ells. Parlant d'immigració, jo no et sabria dir a on s'han evocat més recursos, més esforços... És difícil, no t'ho sabria dir. Però els quatre són important i potser allò que et deia, atenció de que la societat nostra com canvia per l'impacte de la societat de la informació que és un tema crucial que deixarà molta gent exclosa.

P-Creu que és un dels àmbits...

R-Si, però et dic una cosa tan i tan general que no té res a veure a on et poses per aquí. No et dic una cosa concreta sinó que amb una apariència de cosa concreta és enormement ample.

P-A partir del coneixement i valoració, s'atreviria a fer alguna recomanació de cara al futur?

R-Insisteixo amb la recomanació d'atenció amb el tema de la societat del coneixement, és a dir, com aquestes noves tecnologies, noves formes de vida ens estaran marcant la nostra societat. Jo recomanaria que no es deixés, es tingués molt present en tots els plantejaments de les quatre línies d'acció, amb més o menys grau, això ja hi entra. A l'ensenyament, segur. Potser en el tema de la immigració, també. I en els altres també.

JAUME BOTEY

P: Suposo que tens un coneixement de fa anys de la Fundació...

R: Més o menys... la pregunta més fàcil de respondre...la primera...

P: No sé si fa molt de temps que hi tens contacte...?

R: Sí, vaig tenir contacte fa temps, no recordo a arrel de què però... les jornades d'immigració de l'any de la picor que es feien... No! ja abans, en vaig tenir de contacte, en unes jornades d'immigració a l'Hotel Bellaterra o a l'Hotel Mollet al mig d'una carretera i que van ser molt interessants, que després van quedar publicades. Teníem contacte amb coses d'immigració, coses d'alfabetització i coses d'estudis d'analfabetisme d'adults i coses d'aquestes...

P: Al llarg d'aquests anys, que la Fundació ha anat canviant la seva orientació i els temes sobre els que s'ha centrat, quina valoració en fas en global de l'evolució?

R: La veritat és que no ho sé amb detall. L'he seguit d'aprop, l'he seguit per interès per les persones i per interès per les coses que es feien; però ara no sabria dir quina ha sigut l'evolució que ha tingut interna... no ho sé.

P: A nivell de percepció de les activitats que has anat veient que feia la Fundació, no hi veus cap canvi d'orientació?

R: A mi m'ha semblat que no, i m'ha semblat que la continuïtat d'algunes persones, i concretament d'en Jordi i d'algunes altres persones que hi han estat, i de la Teresa des d'aquí des del Modest als Serveis de Cultura Popular i de la relació de la gent que està més o menys al voltant de FUCS, etcètera... m'ha semblat que ha tingut una continuïtat que jo valoro molt, com a continuïtat diguem-ne de persones, de garanties... En un món tan canviant, trobo que institucions d'aquestes que volen posar-se al servei de la gent, que tinguin continuïtat i que mantinguin una certa dignitat en la continuïtat i d'estar al dia em certa un encert, ho trobo positiu. I, per tant, no sé dir quina és la... si és que des de dintre mateix es percep que hi ha hagut talls, canvis o evolucions, no ho sé... més aviat ho percebo des de fora, la continuïtat, i ho percebo positivament.

P: Quina valoració general en fas de la Fundació, de Serveis de Cultura Popular...

R: En faig una valoració molt positiva, m'imagino que sóc dels que d'alguna forma la fan positiva i que deu ser difícil de buscar, omple una necessitat i un buit que de no existir quedaria sense fer-se'n, és a dir, que no es podria fer. El fet que hi hagi uns fons que no tinguin cap adscripció política de manera directa i que es dediquin d'alguna forma a una investigació que no és una investigació esotèrica, si no una investigació sociològica, que voldria tenir una via immediata d'aplicació, etc... jo ho trobo molt positiu. Hi ha alguna altra pregunta

pel que he llegit, a veure quins elements hi posaries o quines coses crítiques hi faria...

P: Sí...

R: Si jo hagués de fer algun tipus de reflexió crítica, o de cap a on hauria d'anar (que no és crítica, eh?), a mi m'agradaria, i no sé si és el que hauria de ser, que les investigacions i els estudis que es fessin intentessin ser encara més aplicats. Això voldria dir dues coses: Una, que fossin investigacions realment més aplicades a la realitat immediates de problemes provinents del món d'ara; i en segon lloc, que es fessin de tal forma que hi participessin els agents implicats en aquest tipus d'investigacions. O sigui, que no fossin a base de mostres sociològiques, sinó que d'alguna forma hi hagués una certa implicació - que no estic descartant que hi hagi la investigació abstracta sobre pressupostos, sobre estadístiques, sobre demografia, sobre el que sigui...- si no que cada una d'aquestes investigacions tingués també una aplicació de manera que, m'imagino que en els seus orígens -no ho sé perquè no ho vaig seguir- el naixement de Cultura Popular deuria voler, d'alguna forma, tenir aquesta doble funció. Una destinació de recursos més de cara a mobilització, vertebrar, treballar en xarxa, capacitat de que la gent pugui funcionar pel seu compte; i una altra cosa una mica més abstracta. No sé ara en quina relació queden les dues funcions, però en tot cas la implicació més de vida de carrer aquí no s'hauria de perdre, jo hauria insistit més. Penso que és un element positiu en un moment de desmobilització, en un moment de cansament de vida social i de cansament de partits, i que dóna una certa sensació d'esgotament del model de societat catalana; i que, per tant, podria ser una cosa d'aquestes...

P: Suposo que això implicaria tenir molta més relació amb les entitats de base. Pel que fa a la relació amb altres tipus d'organitzacions com partits polítics, Universitats o l'Administració, quin paper creus que hauria de jugar la Fundació?

R: Trobo a faltar en la nostra societat catalana més punyentment en els elements crítics de la societat, que viu en una vida soterrada, que existeixen, que són excessivament fragmentaris, que cal donar-los suport perquè puguin sortir d'aquesta fragmentarietat i d'aquest viure pràcticament en les catacumbes. M'estic referint a entitats de suport a la immigració, donat que la Fundació ha treballat en temes d'immigració, moviments preocupats per l'economia mundial, des de ONGs petites -no em refereixo a les grans ONGs que ja tenen els seus propis fonts o mecanismes o...-, petits comitès, petits grupets per dir-ho d'alguna forma d'antimilitarisme, donat ara que ha passat el tema de la desfilada, i aquí s'han fet estudis d'aquestes característiques i, per tant, cal donar suport a coses d'aquestes característiques. Això no vol dir que la Fundació hagi de donar recursos per finançar l'acampada o per finançar els cartells contra la desfilada militar, no estic dient això; estic dient que totes aquestes entitats estan excessivament aïllades, que amb estudis teòrics tots estem dient que cal donar suport perquè pugui treballar en xarxa i perquè puguin haver instruments de coneixement. La Fundació i Serveis de Cultura Popular ha posat al servei d'això, des de les col·leccions de treballar en xarxa, etcètera..., però jo diria inclòs una cosa més de carrer de carrer, és a dir, no

hauriem de limitar-nos a estudiar el fenomen dels ocupes si no donar suport d'alguna forma -independentment del pensament polític- a què els ocupes puguin desenvolupar la seva pròpia actuació si és que es creu oportuna, i jo seria dels que la creuria oportuna, i no n'hi hauria prou XXX en cada un dels casos. Des d'aquest punt de vista també em referiria als partits polítics tan minoritaris, tan petita cosa, tan així que... A veure, potser una altra de les crítiques que podria fer-se a la Fundació -i no sé si és oportuna o no- és que la Fundació sempre ha estat tenyida -per dir-ho d'alguna forma- d'un tarannà d'esquerra, d'un tarannà d'esquerra civilitzada i moderada, sense que això hagués volgut dir adscriure's a cap partit polític... però d'alguna forma queda identificada en un marc, i aquest marc trobo que és molt positiu, que la Fundació quedi delimitada dins d'aquest marc i que això sigui un espai nou que hi pugui trobar-se còmode tothom, inclòs la gent de dreta, perquè és un àmbit abstracte de reflexió, teòric, etcètera... però -de la mateixa forma que deia abans, que hi ha moviments socials que estan molt desvertebrats i que costa de donar-los cos- caldria d'alguna forma també considerar que hi ha alguns col·lectius polítics molt marginals, molt petita cosa, que quasi actuen -més com partit polític clàssic amb la voluntat d'aparèixer a les eleccions, perquè no tenen cap possibilitat d'aparèixer- i és més un moviment cultural, radical, esquerranós, però que pel que conec cada vegada tenen més contactes amb aquest altre tipus de moviments més semblants a l'exterior. Vull dir que, compte en menysprear excessivament això, perquè amb un model molt global (el neoliberalisme, etc...) i en el que dóna la sensació inclòs que es possible que la socialdemocràcia quedi engolida pel neoliberalisme, aquest tipus de grups, en un món en el que falten tantes alternatives tenen possibilitats de créixer i tenen possibilitat de donar sortida a col·lectius molt desesperançats. M'estic referint a col·lectius d'aquestes característiques de Llatinoamèrica, de Centreamèrica i només d'aquí si no col·lectius d'alguna forma que he conegut més desvertebrats encara -perquè encara són pitjor- d'algun sector de l'Àfrica, etc... O sigui, no menyspreem aquests col·lectius polítics perquè aquí no tenen mitjans per presentar-se a les eleccions, no els menyspreem perquè són molt minoritaris i radicals, perquè de fet poden respondre a una onada de canvi global; vaja que s'orienti cap a un canvi de sistema. I la Fundació Bofill penso que hauria de tenir una certa obligació de tots aquests. Si els ocupes no s'organitzen com a partit polític perquè no s'hi organitzen per principis, i altres no s'hi organitzen perquè la seva pròpia preocupació és la solidaritat internacional, i altres si ho organitzen com a partit polític -molt minoritari- però que en definitiva responen a la lògica interna d'una agrupació cultural d'aquestes característiques més d'esquerra.

P: Amb tots aquests grups, el paper concret de la Fundació seria el d'ajudar a crear xarxa, o el d'ajudar a través de la recerca, de la interlocució...?

R: És complicat perquè són marginals, quasi -per dir-ho d'alguna forma- se'ls ha d'anar a buscar. Perquè no és que visquin en el seu forat per voluntat de viure en el seu forat, si no que viuen en un forat per falta de medis, i perquè no tenen òrgans d'expressió... però si es va crear aquí a la Fundació aquella col·lecció de xarxes, que eren experiències de vida cooperativa, de vida d'entitats que volen sortir o estan "al tanto" de la marginació, etc... Jo m'estic

referint a entitats més globals que busquen un canvi global del sistema i que viuen entaforades en un petit racó d'un petit pis, i se'ls ha d'anar a buscar. I la primera funció és que es coneguin entre elles, crear xarxa, facilitar documentació entre uns i els altres -no se si documentació informàtica, perquè d'una manera molt peculiar i curiosa, com que això és barat tots ells estan connectats en xarxa- i dic que no s'ha de menysprear gens això, vaja el model em penso que es ben clar. És a dir, el moviment Zapatista va molt més enllà de Chiapas, i respon a una lògica de partit polític, de model econòmic, de vida cultural, del que sigui que va més enllà. Podria dir-te que el moviment Zapatista reuneix setmanalment -en una reunió que jo a vegades hi he estat- aproximadament uns 200 joves. Joves que estan al marge de tota vida organitzada políticament, culturalment, sindicalment, etc... que estan vinculats en aquest món que no és un món, si no que és un món culturalment extraordinàriament coherent, fort i que existeix, que estaria més pròxim -per dir-ho d'alguna forma- als comitès de base i a les coses dels nicaragües i als ocupes. Jo faig de professor a l'Autònoma. Que jo sàpiga, pels seu compte i sense haver-ho promogut jo, perquè me n'entero, perquè sóc sensible, perquè d'alguna forma saben que sóc sensible i per tant m'ho diuen; alumnes meus que pel seu compte aquest estiu se'n van cap al Perú -fonamentalment hi ha tendència cap a Llatinoamèrica per raons d'idioma, però no només-, que jo sàpiga, cap al Senegal pel seu compte sense tenir present les xarxes que hi ha establertes amb el Senegal que són el SETEM que són els escolapis aquí, al món de Tunísia que és el món àrab aparentment menys perillós -perquè no és gent que s'apunti a les rutes turístiques del Nil ni d'Egipte, etc... però encara a Tunísia si perquè és una altra OB-, a les rutes més o menys exòtiques d'Eritrea i de la part nord dels grans monestirs que hi ha a Moçambic, per les riuades i perquè el portuguès encara així. Però sobretot Llatinoamèrica i Centreamèrica, pel seu compte que se'n vagin cap allà -jo aquest matí ho estava comptant perquè m'he trobat un grup que m'ha vingut a veure, que són 7 que se'n van al Perú i marxen demà, i van pel seu compte sense cap tipus d'aval ni de ONG, són de Sta. Perpètua de la Mogoda (he, he), 4 són alumnes meus i s'han buscat 3 nanos més de Sta. Perpètua i allà van a fer una cosa que ells en diuen jocs infantils, tan és, són conscients que hi van a aprendre més que el que hi van a ensenyar- doncs alumnes meus que aquest estiu se'n van cap allà jo podria dir que uns 50. Trets de les agències de viatges, perquè és la única font d'informació que jo tinc de la quantitat de gent que se'n va cap a Llatinoamèrica fonamentalment, i gairebé tota la gent va a parar a la mateixa agència de viatges que és una molt bona gent de Bilbao, que són els que faciliten els vols, els més barats, els itineraris, etc... d'aquí de Catalunya aquest any se'n van -jo els hi vaig preguntar- ells han gestionat aproximadament 2000 bitllets. això no ho sap ningú, i en canvi és un submón -que no és cap submón perquè són gent alguns de bona família però uns altres no gens, i que han venut totes les samarretes per poder-se pagar el viatge, i els encenedors per poder-se pagar el viatge i les ampolles de xampany- després aquesta gent s'incorpora cap a xarxes molt perdudes i que no apareixen, i que no són recollides pels grans partits. Això és una font d'abstenció política. Jo trobo que la Fundació hauria de saber-ho això, i com que cadascú va pel seu compte i... després de les eleccions del dia 2 a Mèxic, el col·lectiu de Zapatistes d'aquí han gestionat aproximadament uns 60 viatges cap a Chiapas. En un moment on la repressió militar a Chiapas serà duríssima, es temia que pogués ser abans de les

eleccions i és possible que sigui després de les eleccions, si guanya la Bastida hi haurà repressió, si guanya el Fox -tot i que és més de dreta, bé, tots dos ho són- sembla ser que no tant, per compromís amb les multinacionals. Però que en definitiva, amb tota aquesta gent després què passa, on se'n va?

P: Pel que fa a la relació amb l'Administració, com creus que s'hauria de situar la Fundació?

R: Jo veuria bé que la Fundació estigués força al marge de l'Administració. És a dir que, ni per part de la gent més -entre cometes- del sistema, ni per part de la gent menys pròxima als funcionaments propis del sistema es trobin còmodes aquí dintre perquè no vegin contactes directes amb l'Administració. En tot cas si la Fundació hagués d'acollir-se als fons de l'Administració perquè s'ha d'arribar a convocatòries, etc... Oi que aquesta entrevista serà confidencial? Hi ha com una certa percepció, tot i que és possible la pròpia gent usuària siguin en bona part els mateixos, de que la Bofill no és el mateix que el Centre UNESCO. Ho dic responent a aquesta pregunta. Hi ha una certa percepció de que el Centre UNESCO depèn més de les administracions locals o de més lluny que la Bofill. I això és una sort que és pugui fer aquesta funció, vaja.

P: Per tant la relació hauria de ser inexistent...

R: Tal com està ara m'està bé. No sé quina és, però m'està bé, perquè com a mínim no hi ha la percepció de cap tipus de vinculació directe. Hi ha una vinculació personal correcta, perquè som educats i perquè no ens fem escarafalls de ningú ni de res; però l'Administració compleix la seva funció i ha de ser criticada, com tot ciutadà ha de criticar l'Administració... Potser s'haurien d'incorporar més elements crítics de la Fundació cap a l'Administració, a fi i efecte... i aquí sí que podrien ser -estic improvisant, eh?- elements crítics més de tipus "documentar"... És a dir, la funció crítica -per dir-ho d'alguna forma- que està fent el Defensor del Poble, que és una funció crítica de l'Administració i a vegades amb documents contundents, que tenen ressò i que després se'n fan preguntes parlamentàries i que per tant té una mica aquesta funció... si el Defensor del Poble ho pot fer -perquè és una funció que li correspon i forma part de la pròpia Administració- només faltaria que un col·lectiu amb autonomia econòmica no pogués fer-les, les hauria de fer. I per tant, no només fer un estudi -per posar exemples- de què passa amb la nova llei d'estrangeria si no de donar suport a aquells organismes que intenten acollir a l'immigrant. I d'introduir elements del què és el que ha passat amb les últimes... no només fer estudis sobre la despesa militar i la compra i venda d'armament a països tercers, si no donar suport a aquells organismes d'aquí que volen fer... i no només una educació per la pau en abstracte, tothom vol la pau, també la volia el Sr. Solana i també la volia... en tot cas ajudar a definir territoris i... una construcció no abstracte de la pau.

P: I pel que fa a la relació amb les Universitats?

R: Jo tinc la sensació que les Universitats han de complir la seva funció d'investigació, i que tenen instruments per fer-ho. I quan deia que la Fundació hauria d'ocupar aquest espai més al marge, o més a la frontera, o més

d'investigació aplicada, etc... és per que a les Universitats, per la seva pròpia essència i per les maneres de com estan fent les investigacions a la Universitat que venen molt dirigides des de les línies d'investigació gairebé de la CEE, aquest tipus d'investigació les Universitats no la faran. A Història no es financen centres d'investigació sobre l'esquerra marxista, perquè això ja ha passat de moda i perquè no porta enlloc i perquè des de la UE ja no es financen aquest tipus d'investigacions; i en canvi penso que són tan necessàries com abans. Les modes de la investigació universitària són absolutament coercitives, llavors si durant un període llarg com ara estem no és de moda posar sobre la taula determinat tipus de conflictes o de problemes, llavors no es financen investigacions i ja està. Llavors la Bofill hauria de fer-ne.

P: Ara que parlaves de temes de recerca que fins i tot podem extrapolar-ho a temes de projectes, en destacaries alguns que creguis que és molt important que es facin en aquest moment? I alguns altres que no es fan que creus que s'haurien de treballar? És a dir, com a prioritats en els pròxims anys.

R: No hi he pensat, però potser pel camp en el que em moc més i que és... tot el moviment nord-sud com a investigació. Dic això perquè l'actual situació del món és insostenible, aleshores o es busquen camins i que siguin camins constatables, o bé això a la curta o a la llarga ens anem en orris. No només pel malbaratament de recursos i la crisi ecològica. La crisi actual del món... jo, voluntat de resoldre aquesta crisi actual no és només un tema de justícia, seria un tema d'egoisme. Fins ara anem caminant cap al suïcidi, independentment de la crisi ecològica. Les migracions, etc... no cal... Aleshores, propiciar trobades, centres d'investigació d'aquestes característiques, etc... I trobades que tinguin, tal i com tenia en el seu origen la Bofill, un caràcter multidisciplinar, multiideològic, que no hi hagi només la gent d'un mateix corrent de pensament, multiconfessional, que la Fundació sigui un espai transversal i que sigui capaç de posar en comú coses que en la vida civil, política i eclesiàstica no es posen en comú per les seves pròpies dinàmiques de "cos" i d'endogàmies. Trobo que la Fundació hauria de fer aquesta funció. Funció multidisciplinar... funció d'unió en una societat que cada vegada més, tinc la sensació i hi ha la percepció, és més difícil lluitar contra el sistema. I davant d'aquesta, dificultat de lluitar contra el sistema tothom queda arrezerat en el seu forat, i per tant hi queda arrezerat i -per dir-ho d'alguna forma- es protegeix també ideològicament i per tant hi ha molts més mecanismes de defensa, i de defensa ideològica del propi grup, de la pròpia secta, del propi col·lectiu del tipus que sigui que no pas a les que hi havia abans. Hi ha més dificultat de treball unitari ara que abans. Es parla molt d'unitat, ens omplim la boca de paraules boniques, però que són paraules buides perquè el sistema no dóna més de sí. O sigui, la paraula unitat, la paraula pau, la paraula multiculturalitat... són paraules boniques però que a la realitat cada vegada més és més fragmentada. Aleshores la gent viu en una mena d'esquizofrènia, i només aquells que es situen al marge del sistema són aquells que es veuen capaços de fer alguna cosa, però també es defensen tancant-se en la seva pròpia closca. Perquè el sistema parla de multiculturalitat però tothom sap que és mentida la multiculturalitat proclamada des del sistema.

P: I a banda de les relacions nord-sud que comentaves, veus algun tema així...

R: Hi ha una colla de temes molt vidriosos, i en els que la Fundació s'hi havia dedicat abans, i que... tot depèn de la metodologia i de la manera de com s'investigui. La Fundació, en un moment que era necessari, havia finançat o havia donat suport a investigacions sobre el tema nacional. El tema de la llengua, el tema nacional, etc... Jo no ho sé que és el que voldria dir aquest tema avui, que el trobo molt més envidriat ara que fa 20 anys. I no només pel tema basc, si no des de nosaltres mateixos. I que va des de les lluites aquí pel tema de la llengua, els Babels, i no només els Babels si no els Babels per una banda i per l'altra el cofoïsme o la reclamació continuada. Trobo que és un tema molt desgastat. Desgastat inclús en sectors que ho havien estat molt... quan la bandera nacional o el nacionalisme ha estat assumida de manera partidària per un col·lectiu molt definit, tots aquells que no formen part d'aquest col·lectiu definit s'han sentit exclosos del tema de la voluntat d'identitat nacional. I això és un tema greu que probablement caldria investigar, perquè seria una responsabilitat política gravíssima en aquest cas del partit de Govern, en aquest cas de la Generalitat. I alhora, seguir alimentant el victimisme i desnacionalitzant estructures bàsiques del país, de l'àmbit cultural, industrial, financer... trobo que és un dels temes greus (TALL DE CINTA).

P: I per tant, creus que la Fundació s'hauria de tornar a posar en aquest tema...

R: No ho sé, no ho sé. Jo sempre he cregut que el tema nacional, la millor manera de resoldre'l és el pas del temps. Perquè a vegades i segons com s'hi posin, quan més es toca més s'empitjora, quan més es grata la ferida més s'infecta. Igual que les sedimentacions dels estrats de la naturalesa van funcionant, llavors o seguim aquesta cosa que és més de sedimentacions de subconscients i de sedimentacions culturals molt profundes, i que hi han elements bàsics que són sentiments, que són coses que van molt més enllà de la raó, a vegades quan més es toquen més... En tot cas s'hauria de fer una investigació orientada cap aquest dubte, no orientada cap a... Saber si cal o no cal insistir en aquest tema, atribuint les responsabilitats prèvies de perquè en aquest moment la cosa està tan complicada. Després hi ha una altra cosa sobre aquest tipus d'investigacions. De la mateixa forma que dic que en un aspecte haurien de ser més aplicades, també penso que les investigacions de la Bofill haurien de tenir una difusió una mica més àmplia de la que tenen.

P: Li anava a preguntar justament això.

R: Han quedat massa com a estudis d'aquí, i això no vol dir que no s'editin... perdó, no vol dir que editades es resolguin. Vol dir que estem en una societat de tanta sobreinformació que acaba sent la negació de la informació. Aleshores això complica les maneres de traslladar informació; si s'ha de fer grupet i Aula Provença i que al cap d'un temps això es vagi esgotant com s'ha anat esgotant en alguns aspectes a l'Aula Provença, no saps si fer els fulletons de la xarxa, no saps si convocar i aleshores els que veuen que aquesta casa és massa d'això no vinguin perquè no s'hi trobin còmodes... jo reconec que és un tema

complicat. Potser unes de les funcions de la Fundació hauria de ser sortir de les quatre parets de la Fundació i acostar-se més a la perifèria de Barcelona, acostar-se més al món rural, al Delta i... probablement la Fundació hauria de tenir més contactes de l'exterior tant d'Espanya com de... jo no et diria d'Europa, perquè avui en dia els contactes a Europa estan sobreabastits per mils altres conductes. Per conductes parlamentaris, no parlamentaris; i la gent aquí a Espanya amb molta facilitat s'ha adaptat als mòduls dels Erasmus, i de circular, i de tenir beques per anar a estudiar allà on sigui... la circulació de persones en aquest moment existeix, i no crec que la Fundació tingui perquè tirar per aquí... i això que hi havia tirat, eh? Al començament del començament del començament de tot la Fundació neix en una cosa d'aquestes precisament, finançant gent que se'n va a... alumnes meus en aquell cas. Que se'n anaven cap a estudiar a París, cap als seixantes llargs, 68s o 67s o 69s. I en canvi, sí que la Fundació hauria de poder preveure fenòmens com Seattle, i tenir contacte amb aquest tipus d'organismes que han promogut Seattle. Marxen cap a les sessions aquestes del G7 que es fan aquí al centre d'Europa com 10 o 12 autocars. I per tant -tornem al que dèiem abans- existeix un moviment de base clar. Una altra cosa, és que la Fundació s'hauria de situar en els marges de lo establert, al meu entendre. Té prou credibilitat -i tot això m'ha sortit molt desordenat- la Fundació com perquè pugui situar-se dintre del sistema pugui situar-se en els marges del sistema. No cal que es situï dintre del sistema, perquè ja hi ha prou gent preocupada des de dintre del sistema; i llavors crec que la Fundació s'hauria de situar als marges del sistema. A més, pel que sé d'algunes persones que estan més directament implicades amb la Fundació, això em semblaria que ho veurien bé. I aquest situar-se més en els marges del sistema voldria dir del sistema polític, econòmic i eclesiàstic. És a dir, no estaria gens malament que la Fundació -tot i que no és una entitat confessional- pogués acollir allò que va fer amb el congrés del segle XXI...

P: I això quina relació amb la premsa creus que comporta, és a dir, aquesta difusió creus que ha de ser a partir de la premsa o a partir d'anar a buscar aquestes xarxes més informals?

R: És que si no hi ha contacte amb les xarxes informals, tot el que es faci només a partir de la premsa serà fals, no crearà xarxa. I una vegada més es cremarà l'espai perquè la xarxa s'hi acosti amb confiança. A d'haver-hi una voluntat reiterada a llarg termini de contacte amb aquestes xarxes informals. I evidentment si després hi ha contacte amb la premsa millor, però donar a conèixer estudis a través dels mitjans sense... Jo ja veig que la Fundació això ho ha intentat i que, per tant, jo ja sé que això no és fàcil... Aquesta nit tinc una altra reunió amb una altra Fundació, jo, de la que en sóc patró, i el forat és el mateix, hi ha molta dificultat. Restaurat Can Bordoi, i després acaba sent complicat que la gent vagi a Can Bordoi, ja ho sé ja...

P: Veuries diferències entre aquest paper que creus que hauria d'assumir la Fundació i el que han d'assumir les fundacions en general, en aquest àmbit de la recerca social o els projectes socials?

R: Sí, es clar. No és el mateix aquesta fundació que la Fundació Família i Societat, o la fundació... Cada fundació té el seu perfil. N'hi ha unes quantes

que respondrien a aquest mateix perfil i que seria bo que intentessin treballar en conjunt. La fundació de la que en sóc patró estaria en voluntat de posar-se en contacte amb aquest tipus de... i al costat d'aquestes hi han hagut fundacions... totes tenen un perfil més o menys neutre, la Fundació per la Pau té un perfil que no és del de la Bofill, i la Fundació Torres Justench, que també es dedica a estudis de sociologia d'immigració té un altre perfil. Aleshores la Bofill, potser perquè té recursos, pot tenir la responsabilitat de ser cap de fila. I és possible que les altres ho estiguin esperat, perquè hi hagut fundacions que s'han esmorteït de pobresa la Sergi de Girona, o coses d'alfabetització d'aquí... Intentar treballar en comú perquè ningú s'emporti la... Té prou credibilitat la Bofill com per poder fer una convocatòria d'aquestes i que ningú tingui la desconfiança de que té ganes de fagocitar res. A més, seria terrible -en contra de tota voluntat d'unitat- que la Bofill ara es proposés fagocitar en cap tipus d'actuació feta per nosaltres. Quantes més n'hi hagi millor, quan més plurals i quan més disperses en el temps millor, sóc totalment partidari en això de que l'actuació sigui quan més fragmentada millor, i això no vol dir no-treball unitari. Vol dir treball descentralitzat, aprofitant la il·lusió, les energies de cadascú i que al capdavant hi hagi un equip que tiri endavant i que s'ho estimi; i això és contradictori de voler fer una macro-fundació de totes les fundacions. Per tant, quan més descentralitzat sigui millor, i quan més fragmentat sigui millor. En aquest sentit seria molt protestant, quantes més sectes existeixin de l'església millor, i menys Papes hi hauran que tindran capacitat de manar. I per tant és una senyal de riquesa i de pluralisme i de que cadascú campa per la seva i que ho fa amb il·lusió; però això vol dir que hi ha capacitat a més a més del desgast de tants esforços que s'han malbaratat, el desgast de tant temps, hi hauria capacitat en aquest moment de... amb algú que per responsabilitat toqués el pito i encapçalés, digués, etc... jo penso que seria bo que això pogués ser així. També sé que la Bofill ha fet aquests intents, i per mi que són positius. De vegades han sortit més be i de vegades més malament però que, no només no caldria deixar-los si no que probablement caldria intensificar-los.

P: Per acabar, de tots el que està fent en aquests moments la Fundació de projectes d'antiguitats concretes, de publicacions, dels ajuts i beques, etc... Hi ha alguna cosa que creus que se'n podria prescindir, que ja ho fa altra gent o que en aquests moments ja no és prioritari?

R: A veure, rebo el llibretó aquest de la ???, i amb la Bofill em passa una cosa que deu ser normal, i és una senyal d'estimació. És adir, no me'n preocupo gaire perquè me'n fio. Però això vol dir que en el moment de respondre a una enquesta, com que no estic al dia, tampoc puc contestar. Me'n fio de les persones, de la història, de la gent, dels que es va fent... però no estic en la vida de cada dia.

P: Però parlo, més que d'activitats concretes, del plantejament de fer aquest tipus de coses... és a dir les línies de publicacions, les línies d'ajuts i beques, tesis, els projectes... creus que ja estan be com estan o n'hi ha algun que caldria replantejar-lo o eliminar-lo?

R: Jo vaig veient -bé és un convenciment i aleshores a partir d'aquí contesto una vegada més amb el mateix- que el futur del món és que en un món global

hem de respondre amb propostes globals. Aleshores si el País d'avui diu que la ONU i no sé qui més proposen un pla en contra de la fam al món, de la misèria i de la pobresa. És la 43 vegades o la 222 vegades que es proposa això, i cada vegada amb el mateix llenguatge, amb les mateixes propostes, i cada vegada amb el mateix incompliment de les propostes. La denuncia d'aquesta mena d'hipocresia i de burla, amb la fotografia típica del nen i un plat... Hi ha com una mena d'univers de valors que estan absolutament interconnectats que és... quan deia nord-sud vol dir nord-sud, nova dimensió econòmica, armamentística, d'ecologia, d'immigració... Aleshores mira la quantitat i quantitat de publicacions que estan fent sobre això en aquest moment, algunes molt ben fetes i algunes molt de manuals dels nanos de la ESO o de la Universitat. A més això cap que la gent pugui anar als Estats Units a veure que és el que passa amb XXX. És a dir, tots els estudis -i jo hi havia participat en algun- que s'havien fet sobre relació entre moviments socials i moviments polítics, si només es tracta d'això des d'un punt de vista abstracte, ens pot sortir un llibre perfecte. Hi ha 2000 llibres perfectes d'això, i a mi cada vegada m'interessen menys els llibres perfectes; i que t'expliquin que es el que va passar amb la història dels verds, i els verds amb el moviment social i polític, i l'ecologia, i el canvi de govern de manera periòdica i no se què més... I en canvi m'interessen cada vegada més històries de vida, la recuperació d'històries de vida dels... Resumeixo: la salvació del món -amb unes paraules absolutament que no toquen, per la grandesa de les paraules- no vindrà de les teories si no que vindrà de les experiències. I ens falta avui - i això és com una mena de convenciment- un nou horitzó que supleixi l'antic horitzó que era l'est del manifest, la il·lustració, tot això que havia volgut significar una mena de traspàs de l'antic règim cap al nou règim, amb un final d'època on els valors estan molt diluïts pel postmodernisme, pel consumisme, pel mediatisme i per l'electoralisme no-polític; només vindrà a través de les experiències. I experiència vol dir l'anàlisi de l'experiència en concret de l'MST, l'anàlisi de l'experiència de la petita cooperativa, l'anàlisi de l'experiència del cafè de la selva a Chiapas i de les dificultats que han tingut i com s'han hagut de... l'anàlisi de l'experiència del XXX aquí a St. Vicenç dels Horts o aquí mateix a XXX, l'anàlisi d'aquesta; i algú que vagi buscant els comuns denominadors de tot això i de tant en tant -de manera sorpresiva- exploten aquests comuns denominadors, es diguin a Pequín amb les dones, es diguin als Estats Units, es diguin Seattle, es diguin el que sigui... Però que es busqui el comú denominador que té Chávez de Veneçuela i que hi ha a la lluita indígena de l'Equador. Aquest tipus de temes aquí hi he gent que els necessita, i no és només que hi hagi un investigador allà que es passi quatre mesos fent enquestes, si no que tingui capacitat de vertebrar la gent de l'Equador d'aquí amb la gent de l'Equador d'allà. I això la Bofill ho pot fer.

P: Doncs... si vols afegir alguna cosa a part de...

R: Això són respostes molt diferents a les altres enquestes?

P: Bé, cadascú té una visió, una idea diferent, però hi ha punts en comú.

Josep M. Bricall

P-Havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill? I de la Fundació Serveis de Cultura Popular? Quin coneixement en tenia?

R-Bàsicament de les altres si que n'havia sentit a parlar, però més aviat a la Fundació Bofill. La Fundació Bofill n'he sentit a parlar i la conec des del seu començament.

P-I a partir de quin tipus de relació en té coneixement?

R-Inicialment va ser amb el mateix Vilaseca que m'en va parlar i em sembla, fins i tot, que en els primers anys vaig estar com a membre en el comitès. Hi ha dos comitès, em penso. N'hi havia una que és Comissió de Govern o Comitè de Govern i un Comitè Tècnic, i em sembla que vaig formar part del Comitè Tècnic durant un temps, 3-4 anys o 2-3 anys.

P-Ha fet un seguiment de les seves activitats o publicacions?

R-Conec les seves activitats sobretot a través de les seves publicacions o a través dels reports que envien cada, no sé, deu ser cada dos o tres mesos aproximadament. Hi ha un report que miro més o menys del que fan.

P-Hi ha alguna de les línies de treball de la Fundació que li interessi especialment o que n'hagi fet més seguiment?

R-Totes elles en general. Potser les que m'han interessat sempre més i me les he mirat més, són les que fan referència a aspectes de tipus polític, amb el sentit ample de la paraula, és a dir, tant les que fan referència a coses relatives a la vida pública com alguns problemes de la vida pública, com poden ser els problemes de benestar social.

P-Segons el coneixement que té de la FJB, quina valoració faria de la seva orientació?

R-Jo crec que molt positiva. Si els problemes que veig més a la Fundació Bofill és la no existència d'altres fundacions semblants en altres camps, és a dir, si vostè compara Catalunya amb altres països, és un país d'una gran pobresa en fundacions.

De fundacions n'hi ha moltes però no tenen cap interès, és a dir, les fundacions moltes vegades són formes jurídiques per amagar unes associacions o per concretar algunes coses que a altres països no són fundació.

Per tant, el problema de la Fundació és la falta de fundacions comparades amb ella. A tot arreu, a Espanya sense dubte, i a Madrid concretament, i altres llocs, hi ha idèntiques fundacions de recerca d'un cert pes. Mai a Europa les fundacions són del pes que ha tingut les fundacions americanes, per molts motius, perquè són

d'una altre caire i amb uns altres àmbits socials. Però el que sí que és veritat que jo trobo a faltar bastant a Catalunya que no hi haguessin més fundacions.

Les fundacions importants a Catalunya són de les caixes, són fundacions moltes vegades coordinades a l'interès directe de la caixa. Per tant, no crec que sigui el mateix sentit que la FJB potser més desinteressada. No és que les altres siguin més interessades, les de les caixes, però sí que és més que no pretén fer una acció de publicitat i propaganda de la participació.

A més et diria això, que és insuficient la feina de la FJB, no per la FJB sinó per la inexistència d'altres fundacions, i això és molt trist. A França tenen aquesta gran fundació de França que organitza les grans activitats de la vida francesa.

P-Destacaria algun tipus d'activitats que realitza la FJB?

R-Ja l'he dit, és interessant l'ajuda a les tesis doctorals, per exemple. No és que hi doni molta importància ja que actualment també hi ha altres ajudes per part del propi estat, però sí que és una cosa que de seguida va fer i em sembla que és positiu.

Jo destacaria més aviat això, el fet dels aspectes que li he dit abans, és a dir, els de caràcter més públic, polític si vostè vol, de caràcter més social i més general. Segueixo bastant menys els aspectes pedagògics.

P-Com valoraria la incidència social dels projectes i recerques que impulsa la FJB?

R-És clar, a mi se'm fa molt difícil dir-ho això perquè de fet és del seu àmbit i tendeix a generalitzar a partir d'un mateix.

Vostès tenen referències sobre això?

P-Sobre la incidència? A veure, jo no sóc de la Fundació però jo penso que no se'n té d'estudis sobre...

R-Vostè no és de la Fundació?

P-No sóc de la Fundació. L'estudi ens l'encarreguen a dues persones que són de fora de la Fundació.

R-Vostè què és professionalment?

P-Jo sóc becari de l'equip d'anàlisi política i sóc doctorant de ciència política de l'Autònoma de Barcelona.

R-No sé, vostès deuen tenir alguna idea. A veure, l'incidència hi és en el sector que toca, és clar, el sector de la bioquímica quina incidència vol que tingui si no en té cap. No sé...

Quan gasta cada any la Fundació?

P-No en tinc la... Perquè, per exemple, la seva impressió des de fora és que la difusió pública de les seves activitats i publicacions és adequada, que hi ha prou reconeixement públic de la Fundació?

R-Reconeixement públic sí, el que passa que amb difusió potser no tant. Suposo que vol saber el què penso?

La seva impressió, en general.

R-No l'aplicaré a la Fundació Bofill perquè en alguns aspectes no sóc ningú per dir-ho i tampoc ho conec tant. Jo diré el que penso com a altre gent que m'ha vingut a veure per altres coses, per exemple, de l'Auditori o del Palau de la Música, o coses d'aquestes.

Jo recordo quan era petit hi havia certs cines o teatres a Barcelona, de teatres encara sol ser veritat però de cines menys, en els quals se sabia quan s'hi anava que la pel·lícula solia ser bona. Jo recordo per exemple, un cine amb certa reputació que era el cine Alexandra. I se sabia que el cine Alexandra feia pel·lícules bones. En l'època que es van fer els cines d'art i assaig, se sabia que hi havia un cine com el públic que feien pel·lícules bones.

Amb això el que vull dir, i això em passa a mi per exemple si jo viatjo, hi ha algunes sales de concerts, alguns llocs en els quals l'espectacle que t'ofereixen és d'una certa reputació. Llavors d'alguna forma hi ha un nom de marca, que la persona que està representat o actuat d'aquesta manera té un punt de referència i això sí que li falta una mica a la FJB. És a dir, és un punt de referència? aquest és una mica l'aspecte que jo destacaria. No sé, aquí hi tinc els meus dubtes.

Jo crec que ha fet una bona feina. Amb una feina que és clar, si m'haguessin més fundacions al país ho podria fer d'una forma molt més amb menys exigències. En el país, quantes fundacions fan la mateixa funció de la FJB o semblant? Poques. Quan dic país, vull dir Catalunya. Potser la Fundació no ha acabat d'omplir aquest paper. Tal vegada tampoc perquè hi ha una opinió pública sobre fundacions.

Per exemple, posem el cas d'Espanya. A Espanya hi ha tres o quatre fundacions importants a part de les fundacions d'abans, que han aconseguit mantenir un cert estàndar. Potser la FJB encara no ha pogut fer-ho, potser no ha pogut fer-ho perquè no ha tingut els mitjans, potser el país no és un país de grans coses. No sé, això és una formulació que jo em faig i tal vegada està fonamentada. Però aquest és un aspecte que crec que valdria la pena considerar.

Vostè em parla també d'una difusió. És clar, Barcelona és una ciutat una mica especial. Aquesta burgesa que abans era puritana i ara no sé què és. Què es pot fer per fer difusió? Es pot fer també cada any una setmana o uns dies d'unes jornades específiques en els terrenys mateixos de la Fundació que pugui tenir un ressò, jo no m'atreviria dir ciutadà, jo m'atreviria a dir espanyola i internacional. No sé, la veritat és com que no sé el que passa perquè no he dirigit mai cap fundació. Però crec que aquesta cosa pública, potenciar una mica més la incidència. Tal vegada també veig que vostè tampoc ho veu clar. Digui vostè..

P-Probablement el nivell a incidència social és un projecte massa ambiciós per plantejar de cara a una fundació de les seves característiques i del seu tamany, però potser pot tenir un cert reconeixement en l'àmbit acadèmic.

R-Això és una mica el que volia dir jo, és a dir, aquest de dir, una cosa feta per la Fundació, ja el té, sinó més aviat és allò de dir punts de referència. Llavors, que signifiqui jugar menys? Potser sí.

P-Avui, parlàvem amb l'Isidre Molas i treia l'impressió de que ell considerava que en l'àmbit polític potser sí que és una fundació amb un cert reconeixement, en l'àmbit acadèmic, ell es queixava una mica de la manca de pretensions científiques de la Fundació, potser no té prou pes en l'àmbit de l'investigació, no incideix prou en aquest terreny?

R-A veure, jo sóc un economista i l'incidència en projectes socials, en investigació és més aviat cap a casa. Aquí i a tot arreu, és a dir, l'investigació porta en ciències, en ciències socials. No té l'impacte que té en altres camps perquè la seva aplicació no és la mateixa, perquè l'interès de la gent no és el mateix, en alguns camps la gent opina sense base ni fonament. Amb el quals, també vol dir que moltes vegades els estudis també són opinions sense tant fonament. És a dir, amb el terreny de les ciències és més difícil que una opinió passi "caòlica", amb el terreny de les ciències socials a vegades és una opinió "caòlica" i també és veritat que moltes vegades un desenvolupament més analític no és una garantia de canvi. En el camp de l'economia és claríssim, un desenvolupament molt sofisticat no té incidència de res ni va enlloc.

I això la gent ho enumera. És un món que els agents socials tenen una gran ventatge, és que és un món que d'alguna forma és més agraït, és a dir, no gasta tant com a l'altre camp.

De fet això correspon amb el que deia de l'element de reputació, no sé si valdria la pena... no premis perquè Catalunya està ple de concessió de premis i això és una lluna, sinó més aviat situar certa selecció, una certa selecció de coses.

P-Perquè, amb independència del que vostè coneix de la FJB, quin paper creu que poden o que haurien de jugar les fundacions en l'àmbit de la recerca social?

R-Doncs el que fa la Fundació. En primer lloc de la Fundació Bofill reps la informació i la tens més o menys catalogada. I la informació que reps no és una informació que et decep, tampoc és una informació que et tregui de moltes, és a dir, no és una informació que t'obligui a pensar les coses, de situar d'una altra manera com ho tenies situat abans respecte a la Fundació.

Ara vostè està fent una cosa que és burxar, de manera com burxa moltes vegades es troba amb unes preguntes que moltes vegades un mateix no sap com formular-les. Jo penso que això que estem discutint està la mig d'un altre aspecte i és, quina és l'ambició de la Fundació, què pretén la Fundació. És a dir, no es pot dir què es vol fer en la vida com millor o una altra cosa, sinó que es diu si això que un es proposa ho està aconseguint. Per tant la valoració s'ha de fer des de dins. Des de fora les coses es veuen molt diferents. Jo he fet a vegades feines, d'alguna manera, una mica de feina a alguna associació, alguna entitat i una vegada t'escarrasses fent coses i llavors des de fora no ho veus.

Per tant una mica és dir què és el que converteix, si ho aconsegueixes o no i per tant és un anàlisi que ho ha de fer un mateix. Si la Fundació Bofill en aquests moments està fent aquesta enquesta, la primera cosa que jo agafaria no és la resposta sinó la pregunta perquè ho fan això. I si jo en aquests moments dic: "escolti, això que estic fent jo o la meva vida li agrada el què he fet o...", aquest senyor perquè ho pregunta això, què pensa... no sé si m'he explicat. Per tant si la Fundació realment es proposa una altra cosa, doncs llavors... Potser si ara em diu anem a criticar la Fundació, doncs som-hi, potser si que li falta una mica d'ambició. I ambició què vol dir? Ser present en els llocs...aquest és un país de bocamolls i barroquismes purs, doncs al contrari. Un mica de rigor en dir això si i això no.

P-Jo m'imagino quan el Patronat d'aquestes fundacions encarrega aquest estudi, no és per d'alguna manera per les persones a qui s'ha entrevistat, que tenen un cert reconeixement de dir bé aquestes persones poden tenir un cert coneixement de les nostres activitats i ens interessa veure com des de fora es pot valorar la nostra trajectòria i si a partir d'aquestes valoracions cal replantejar alguna de les coses que estem fent.

P-A mi m'agradaria saber el que vol dir això i quina és la via, i si em diuen "anem a fer això, com ho veu?" llavors jo puc respondre. Ara, en general ja m'està bé. Si vostè em diu relació del país amb el que m'ha tocat néixer, quina és la meva situació respecte al tema de la Fundació Bofill, aquí torno a començar. Falta d'ambició que té el país en tots els camps i per tant també en el terreny de les fundacions en general, que n'hi ha, excepte en les que deia de les caixes, que una fundació d'aquestes té la seva feina. Ara, però, si vostè em diu "home, però insisteixi", llavors clar ja li dic potser ser més selectius i ser més durs en algunes coses i potser després també tenir una mica més d'ambició. Les ciències socials, en sentit ampli, que és les que fa la Fundació s'hi presten bastant a vegades a treballs de realitats molt diferents. No ho dic en aquest cas concret, ho dic perquè ho conec una mica això, per tant moltes vegades les bones intencions no són l'abast de bona literatura. Però no és el camp de la FJB sinó que és el camp de la branca en el que es mou la FJB. S'ha d'anar a alerta. Ser una mica més durs.

P-Permeti'm insistir una mica en aquesta idea, a banda de la FJB, i si ens podem abstraure del que estem parlant d'un estudi que en definitiva ha de servir per la Bofill, precisament comentava abans que el que falta són fundacions, més fundacions com la Bofill o amb unes característiques més similars. I la meva pregunta anava, quin paper han de jugar aquestes fundacions o quina aportació poden fer aquestes fundacions i perquè hi ha de ser?

R- A Catalunya hi hagut dues persones que han tingut aquesta visió, una altra visió de les fundacions, de fet a mi se'm acut bàsicament només una sola persona que és en Francesc Cambó. Una persona amb la qual personalment és una gent que no hi combrego gaire, però amb la qual jo li haig de reconèixer una..., és a dir, dit d'una altre manera, si a mi em diguessin "si vostè tingués diners per xxx

inimaginable, què faria d'acord amb aquest senyor?" qui tingui la Fundació Bernat Metge, això és una cosa extraordinària, i és un camp típicament de ciències humanes. Per la meua situació, a casa ha vingut gent de fora i és de les coses més impressionants, el fet de la Fundació Bernat Metge. I qui diu això, diu el quadres que va donar al museu... És a dir, aquesta gran visió de Catalunya, la té molt poca gent, i en canvi, aquesta idea que es té de les fundacions va molt per aquesta línia, és a dir, l'alta cultura i l'alta investigació, fonamentalment. Això vostè potser em diu que això és molt selectiu. Naturalment.

L'altre dia vaig estar a una universitat francesa i em vaig trobar una sorpresa d'un senyor pintoresc que parlava molt de l'èlite republicana. Amb això vull dir que els que realment tenen mèrit, puguin aconseguir les coses i els altres... però no generalitzem perquè no hi ha mitjans i no tots tenen els mateixos recursos. Bé, republicana volia dir igualitària per tothom, tinguéssim les mateixes oportunitats.

Les fundacions en un país tenen una mica aquesta funció i fer-ho amb un do de poc secterisme. Personalment crec que a Catalunya hi ha massa un goven sectari, per tant si les fundacions com la Bofill no ho ha estat mai... Aquest és un punt important, amb independència de la cojuntura ha d'haver-hi sempre una continuïtat amb la política cultural que es produeix en un país. I aquest és per mi el paper de les fundacions.

Crec que aquí la Fundació Bofill bé d'un bon moment. Potser ho hauria fet d'una altra manera però de la manera que ho ha fet la Fundació Bofill, em sembla molt valuosa. Ara, en conjunt em sembla que la Fundació Bofill es troba amb una responsabilitat, que a la vegada es troba amb el fet que és una fundació seriosa amb un país que de vegades no ho és tant.

Bé, a començaments de segle es va fer la junta de museus de Barcelona. La junta de museus de Barcelona, va ser una institució una mica estranya perquè va poguer sortir de totes les inclemències polítiques que ha tingut el país. Aquesta junta va anar sorgint, i no és una ciutat de grans museus però dins de les seves possibilitats ha tingut una política de museus bona. La junta de museus va ser donant una mica aquesta continuïtat i aquesta selecció. Jo són totalment partidari d'aquesta política de selecció. Una política relativament dura, una política selectiva, però una política realment ambiciosa en quant al nivell.

Si vostè coincideix que aquesta hauria de ser bàsicament l'única funció que haurien de tenir les fundacions, li hauria de dir que no perquè hi ha altres funcions una mica més socials que ho fan altres fundacions que fan de pont, ja siguin sanitàries, ja siguin de benestar social, ... Però la FJB no té aquesta funció, té una funció exclusivament d'estudis i investigació.

I poso l'exemple de la Fundació Abraham Mitchel (?) perquè és un camp concret de les ciències de clàssics, de clàssics en llatí, en aquests moments a mi em diuen com es poden plantejar les regles de les lletres, jo dic en llatí. Si no hi ha llatí, hi ha vulgaritat en el camp de lletres. Aquest és un cas concret d'una política concreta en el cas català com a llengua, com a introducció, això és impressionant.

P-La FJB no només fa recerca sinó també fa acció o fa investigació aplicada o té una voluntat d'aplicació. Com valora aquesta doble vessant o creu que...?

R-En el camp de la pedagogia no ho sé perquè no ho he seguit. En el camp de la política, els hi ha fet cas del que vostès han dit? No ho crec.

Ara se'm acut, no se'ls hi ha ocorregut mai això d'una interpel·lació sobre l'aplicació d'alguns dels seus estudis en el món polític? És a dir, no es tracta de fer una interpel·lació parlamentària, no es tracta de que un dia vostès fessin una sessió en la qual, un estudi en el qual es confronti amb els polítics i dir-los de fer un llibre, dintre de dos mesos o dos anys, per tenir una conversa entre el llibre i el que es fa. No únicament amb els polítics però els que fan accions, com Càrites per exemple, o bé amb ajuntaments o amb la Generalitat.

No sé, aquesta seria una manera de poder-ho veure. A veure, aquest és un país que crea debat, vostè és jove i potser no ho sap això. Jo mai he vist cap debat seriós en aquest país, mai. Absolutament cap. I per tant la Fundació ho podria intentar moure debats entorn un estudi seriós. "S'ha fet aquest estudi, a veure, digui'm...". Jo penso que es podria ser una solució, aquesta confrontació de debats.

Perquè això que diu vostè de la credibilitat si que m'en he adonat en les seves publicacions. Qui hi ha molt aquesta idea que pugui ser útil, que pugui ser aplicable.

P-En alguns terrenys l'ha fet. Ara penso en una de les línies de treball que és millora de la democràcia que ha protagonitzat experiències d'innovació democràtica a nivell municipal o el mateix tema de la Democràcia Web.

R-S'han d'aplicar.

P-A veure, s'han dut a terme i una altra cosa és que hagin consolidat un model diferent de fer política o que realment hagi calat en les maneres.

R-Aquest és un dels aspectes que caldria considerar. És que escolti, no ho tenen fàcil. A més és una ciutat molt conservadora i molt enquistada. No sé vostè quina experiència en té, és la seva matèria però li veig molt conservadora i molt enquistada.

Jo em refereixo tant els ciutadans com els que manen. Perquè els beneficis que manen sempre guanya eleccions en aquest país, tots els nivells. Sigui Espanya o Catalunya i el que mana és delegat eternament. Hi ha l'excepció de la pèrdua de la batalla de González però és que és clar... i li van fer una campanya molt dura. No sé si s'ha de fer però el debat seriós no es fa. Jo no ho sé perquè sóc molt escèptic però ... perquè no combinen aquests dos aspectes, no insisteixi més amb aquests dos pols de selectivitat. Un pol de més duresa i més rigor amb els estudis. Un pol de més debat i aplicació unes coses i seguir-la aquesta aplicació, i dir-ho després perquè si se segueix o no se segueix. Se segueix una tendència de dir "està molt bé, està molt bé" però llavors es fica amb un calaix perquè s'ha fet el mateix de sempre.

P-Passa sovint.

R-Llavors es diu "escolti, escolti, si fa un any d'això. Porti-ho cap aquí!" "Oh, no val res aquest llibre", doncs digui perquè no val res. "Oh, no es pot aplicar!", digui perquè no es pot aplicar. Penso que no estaria mal pensat això. A veure, estic improvisant i no tinc cap mena de responsabilitat.

P-Quan parlava d'això, a mi em venia en ment per exemple és un exemple concret però que ha passat a altres estudis i publicacions que ha impulsat la Bofill, amb aquella proposta de reforma dels sistemes electorals. A Catalunya es va fer la proposta i en el seu moment va tenir un cert reconeixement i va impulsar un cert debat en algun polític, però que...

R-La quantitat de coses que es fan, s'han estripat, s'han putinejat i llavors ja no se'n parlen més. Ara parlaré en termes polítics i no termes econòmics, per exemple, la divisió territorial, l'autodeterminació, el tema de les relacions financeres Espanya-Catalunya,... el mateix debat es produeix durant anys i no s'avança ni un milímetre. Tot segueix una mena de pum-pum que no va enlloc.

El paper de les inversions estrangeres, és una prova més. Ara s'ha encetat un debat sobre el declivi de la situació econòmica a Catalunya i ja veurà com dintre d'un mes ningú més en parlarà d'això. Ara ens pendrem les nostres corresponents aspirines i d'aquí un temps ja no en parlarem. I com diu això, hi ha altres coses que és molt trist. El mateix debat (...)

Perquè els catalans de Perpinyà són francesos i estan orgullosíssims de ser francesos? Perquè? I no necessitem dir tonteries sobre els catalans de base, són francesos i estan la mar de contents de ser francesos. I jo que he estat a Perpinyà ho he vist.

Clar, aquests tipus de debats... ara perquè hem dit això, però es poden posar moltes més coses d'això, per exemple el problema de la llengua, que no és cap tonteria el problema de la llengua. En aquest moments el castellà té una difusió que no tenia durant la república. Bé, què hem de fer? Hem d'ignorar-ho? O prenem una actitud més d'ofensiva? Ofensiva vol una actitud de dir, molt bé, quin paper ha de tenir dintre de Catalunya el castellà? Per l'immigració és un paper, per un altre és una altre paper, és a dir, quin paper té la capitalitat famosa de Barcelona dintre de Catalunya o de Barcelona dintre d'Espanya. Perquè Barcelona té ara un paper diferent que no tenia en l'època de la república?, perquè Barcelona era la capital de la república, històricament. No durant la guerra sinó durant la república. I ara no és Catalunya la capital de la república, no és Barcelona la capital... I tot això té sentit, quina relació té Barcelona amb el Sud de França o amb el Nord d'Itàlia. Això són qüestions que tenen sentit i que ningú es planteja perquè ningú és conscient que anem al suïcidi.

Jo crec que aquí es pot fer una acció molt concreta, il·lustrar un debat, és a dir, més que començar fent un llibre i després fer un debat, dir qui hi ha un debat ara. No li han deixat fer una debat a la Fundació. Hi ha una certa idea de quins són els punts importants. Si es diu que aquest debat s'ha de deixar morir, llavors s'encarrega un estudi a unes persones, a una persona, jo penso que n'ha d'haver una i llavors aquesta persona fa l'aportació i llavors el debat continua amb l'aportació.

Potser es podria fer d'una altre manera perquè, de tant en tant, sorgeixen els debats. Ara agafi aquest declivi econòmic del país. Agafo aquest perquè m'hi sento més involucrat però en pot agafar molts més perquè ara ja ha sortit el tema del declivi cultural. Quina és la política cultural d'un país? Quins significats té? Quin és el significat de la política cultural d'Espanya a Catalunya?

Jo vaig assistir a un fenomen molt rellevant. Jo vaig ser del Comitè Executiu del Liceu i l'entrada meva al teatre va coincidir amb una oferta del Ministre de Cultura d'aquella de convertir el Liceu amb l'òpera de l'Estat. El Govern de la Generalitat va dir que no, ja que l'òpera havia de ser catalana. Al final què ha passat? Ens queixem que no arriben els diners. Aquest és un aspecte que no és trivial perquè s'ha repetit amb l'Auditori, amb el Museu Nacional de Catalunya.

No podem aclarir d'una vegada quina és la política de l'Estat a Catalunya? (...) Aquí hi ha molts temes i ja intento evitar posar les coses de tipus econòmic que he fet però com a ciutadà d'aquest país que paga uns impostos, m'agradaria que d'alguna manera poguéssim avançar. Les polèmiques d'aquest país no es moren sense avançar res.

No sé si he respòs.

P-No, no... Una de les preguntes que ens interessava plantejar és, i ara que feia repàs de grans temes que haurien d'estar sobre la taula i s'han deixat de banda en un moment determinat...

R-Tots els temes d'aquest país es deixen de banda. Si vostè agafa la història del Conde Duc de Olivares... penso que quan estic llegint el llibre penso que estem a l'Espanya actual, no hem avançat per res, en quant a actituds davant de la política. Inclús, el primer ministre era andalús. Els catalans fem les mateixes marraneries, que si ara vull i que si ara no vull. Els bascos, mai han fet res a la vida a part de tirar pedres. A mi totes aquestes coses... la gent fem professors perquè volem restaurar la moral del país i tothom fem les cobxinades, tot era pura improvisació. Ha d'avançar. Perquè avancem tant poc?

Els catalans ara fa uns anys que tenim govern a aquí, perquè encara no tenim una idea del que és un Estat? És a dir, anem a fer tonteries, perquè no continuem com si fossim un Estat de veritat?. "Hem de ser sobirans", deixi-ho estar, això no és un problema, ho hem de fer!

El senyor Prat de la Riba, que tampoc era sant de la meva devoció, va fer sense poder i sense diners una quantitat de coses encara vigents. Catalunya hi ha molt teatre, perquè hi ha teatre? Perquè hi ha un institut del teatre. Durant molt temps hi va haver-hi tècnics bons perquè els havia fet el Prat de la Riba a l'escola industrial, i etc. Què vol dir? Que falta una mica que els problemes seriosos hi hagi algú que els agafi i els entomi. I problemes d'aquests n'hi ha molts i aquí no avancem massa en el plantejament de resolució de problemes. Sempre caiem en les mateixes històries.

Un professor de psicologia de la universitat va dir una cosa que em va interessar molt. Va fer una conferència i li vam demanar que la fes com el 50 i al guerra civil d'explicar la seva experiència i va dir: "Vam començar la guerra... (perquè ell era de la JERC) dient que aquesta guerra no fa per nosaltres i vam acabar convençuts

que la nostra salvació estava en la bandera republicana i arar m'en adono que tornem a començar amb les mateixes coses”.

Doncs, perquè fem les mateixes coese que abans. Perquè no ens hem dedicat a analitzar no les persones, ni les actituds, ni la psicologia que és un tema secundari, sinó els problemes que tenim? Si tenim un problema, com podem pensar perquè aquest problema sigui racionalitzat al màxim. Com poder racionalitzar al màxim per l'anàlisi.

P- Identifica necessitats concretes en l'àmbit de la recerca social o de la promoció de projectes socials que avui cal cobrir i que una fundació com la Bofill hi podria entrar? Abans feia una mica de repàs d'alguns grans temes.

R-Jo he fet un repàs d'alguns grans temes, no m'els he inventat, són temes que hi són. Jo penso que sí. La Fundació Bofill, com jo penso que s'hauria de fer com qualsevol institució d'aquesta mena, li hauria de preocupar una cosa que relacionaria el tema de la investigació amb el tema del debat. És a dir, hi ha algun tipus de problema que històricament s'hauria de treballar sobre això. Si el tema estudiat de nou dona les mateixes respostes, no s'hauria de tornar a fer.

Poso un exemple que a més és fàcil d'acompanyar-ho. Catalunya està des de fa molt temps, com sempre, que ella paga més a l'Estat que no pas rep de l'Estat. Com a intuïció, això és cert, tenia raó en veure-ho ja que, el que ha de pagar autopistes, escoles, ja ho veu. Si vostè di, s'oha de fer un estudi sobre això i l'estudi acaba dient això que paguem més que no pas rebem, en conseqüència, llavors demanem més. I ens hem passat cent anys demanant això, ja veieu quin èxit hem tingut! Si s'ha de fer un estudi que es digui un altre cop això, deixar-ho perquè ja ho sabem. Llavors, com es pot plantejar això?

Aquest és un tema que he vist en un sol article sobre el tema de finançament plantejat diferent. Un article que diu que no m'interessa saber què passa, m'interessa saber què és el que ens falta per si tinc dret a reclamar perquè sinó això no va.

Plantegin un paper més diferent, faci'n alguna amb això amb el qual no planteguem. A veure, dic un exemple en el qual no dic pas que el seguís, el dic per demostrar.

Posem l'exemple d'un altre cas concret, posem l'exemple en termes d'economia. L'atur. Ara, aquest tema de l'atur ja no es planteja perquè ha crescut el tema de l'economia, cosa que ja se sabia. Però ens hem passat 20 anys dient que havíem de resoldre el problema de l'atur, havíem de liberitzar el mercat de treball. Bestieses immenses, perquè resoldre l'atur per aquest motiu no. Es resol en el moment en que es bloqueja l'economia.

Si fem un altres estudi que demostra... ja ho sabem i a més no ho farà cap govern perquè quin govern farà una cosa que portarà que els sindicats estiguin al carrer durant dos mesos seguits. No ho farà i per tant, hem de buscar una altra solució.

Vostè m'ha dit fa un moment, l'aplicabilitat. L'aplicabilitat no consisteix en aplicar una cosa a l'endemà perquè és concreta sinó que una cosa es pugui aplicar és perquè es pot aplicar, és molt diferent. I en política, segur que ho sap, no tot allò que convé, es pot. jo li dic un mètode perquè penso que moltes vegades convé fer això.

La meua experiència, quan he estat amb institucions que he hagut de prendre decisions és que als estudis es vegi molt poca cosa, en canvi serveix de molt el diàleg amb la persona que coneix el tema. I el diàleg amb la persona que coneix el tema, a l'home que ha de prendre decisions, automàticament li proporciona, li funciona sol.

Això és el que necessita fonamentalment perquè li funcionin les coses. El polític capaç d'entendre les coses.

P-En relació a altres institucions com organitzacions polítiques, socials, administracions, governs, creu que la Fundació podria actuar com amb un cert paper de lideratge, o com a referent en determinats temes, o quin creu que és el paper que hauria de jugar?

R-Líder no ho podrà ser-ho perquè una fundació val més que no s'aturi en aquestes coses.

Ahora, la reputació. En els treballs d'investigació, la reputació. Els treballs que vulgui tenir més aplicabilitat, la reputació. La reputació és en primer lloc un estudi fet amb cert rigor i un estudi que té una certa catèstet d'inculpar les respostes. No fer respostes cada cop més maques i més precises sinó respostes més pràctiques, més útils. Jo crec que això sí que ho haurien de fer.

P-Un última pregunta intentant recollir tots aquests elements que han anat sortint, s'atreveria a fer algunes recomanacions de cara la futur per la Fundació?

R-Jo em sembla que n'hem parlat tant que la Fundació veruà si li interessa o no. Sóc incapaç de suggerir res. No puc recomanar coses.... Jo penso que la frase no l'acabo.

Penso que amb el que he dit ja pot sorgir alguna cosa. des de fora les coses són fàcils, des de dins no tant fàcils. Des de fora es veu amb una prespectiva que no és com el que està a dins i no crec que tingui tanta transcendència del que es pugui dir des de fora.

Vostè m'ha dit que en aquests moements... Una mica la conversa ha acabat sent què creu vostè del que passa en aquests moments al seu voltant i sembla que la fundació...

Dolors Camats

P-Havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill? I de la Fundació Serveis de Cultura Popular? Quin coneixement en tenia?

R-Les coneixia totes dues. La Jaume Bofill, sobretot com a estudiant. Jo vaig estudiar ciències polítiques, per tant alguns professors treballaven amb estudis de la pròpia Fundació o fins i tot, les tesis doctoral publicades o hi havia anat, fins i tot, per utilitzar la biblioteca. Per tant, més com a estudiant.

I la Fundació Serveis de Cultura Popular, la meua entitat que és RAI, Recursos d'Animació Intercultural, vàrem començar a treballar amb temes d'immigració, el tema de joves immigrants i alguns dels nostres projectes ho va finançar la Fundació. I després hi ha una persona de l'entitat que està treballant a allà.

Per tant, les dues més o menys les coneixia.

P-Quin tipus d'activitats havia treballat RAI amb les fundacions?

R-Amb la Fundació Serveis de Cultura Popular, fa quatre o cinc anys. Nosaltres teníem un projecte que encara existeix que és de ciutat vella, treballa amb població immigrada, bàsicament magrebina. Era una projecte d'obrir la seu de l'entitat als joves del barri perquè se'l facin seu i puguin fer activitats amb el suport d'animadors de RAI que portava el projecte i una mica facilitava això, que hi hagués una certa dinàmica, que anessin apareixent... I aquest projecte en concret, va rebre subvenció, finançament. No sé si a través d'un programa específic o a través d'un curs de la Fundació, però sí que va rebre finançament de la Fundació.

P-A part de RAI, com a Consell quin tipus de relació hi teniu amb la Fundació?

R-Si jo no recordo malament, des de fa un parell d'anys, potser un any i mig, es fa iniciar la relació i els contactes amb la Fundació perquè quan nosaltres vam celebrar els 20 anys del Consell Nacional vam voler dedicar una mica l'any o l'aniversari al tema de la participació democràtica i llavors la intenció de poder parlar amb l'excusa de l'aniversari, amb l'excusa de la participació, volíem treure tota una sèrie de temes i ens va semblar que la FJB era un bon company de viatge al llarg de l'aniversari per tots els temes que sobre participació volíem tocar.

Quan ens vam plantejar la possibilitat de fer estudis interns sobre la participació a les entitats, sobre la participació juvenil, sobre el Consell Nacional mateix i també accions més externes, en el sentit d'un reflexió sobre què vol dir participació democràtica.

Al final, pocs d'aquests projectes es van concretar, en canvi, que potser és el més estrella i el més visual de col·laboració conjunta, va ser una campanya dedicada a la promoció del vot jove durant les eleccions autòmiques. La campanya de els ases i les vaques. És la mostra més factible de col·laboració.

P-Per tant els dos àmbits de treball que més coneixes de la Fundació serien participació i immigració. La Fundació té quatre línies o quatre programes de treball que és: participació, immigració, educació i cultura. En els àmbits d'educació i cultura no ha tingut relació?

R-Dins el Consell s'ha tractat bastant el tema de la participació.

P-Dins de l'àmbit de l'educació, hi ha alguns dels objectius de la Fundació que és aprofundir en la realitat juvenil, en aquest cas potser és on hi ha hagut més interrelació amb el Consell?

R-Doncs no ho sé. Si que recordava quan hi vam anar a parlar, plantejar la possibilitat de realitzar diverses activitats en el marc de 20è aniversari i plantejar un estudi intern del Consell o de participació interna del Consell, tant des d'aquest últim punt que deies sobre la realitat juvenil com des del tema de la participació. Però sense cap títol, nosaltres si que era el nostre eix, el tema de la participació.

P-Quina valoració en faries de l'orientació de la Fundació?

R-Home, el fet que hi haguéssim volgut col·laborar com a Consell i que quan nosaltres vam dir: "escolta, em sembla important que de cara a les eleccions fer alguna...". Nosaltres ens en sentíem responsables perquè ningú més sembla que se'n sentia quan venien les eleccions autonòmiques, de poder parlar o promocionar o que es parli que la gent jove no va a votar. I per tant ho plantejo molt positivament una campanya de promoció, el fet que aquesta idea que era nostre, per entendre'ns, i que la Fundació ho pogués recolzar, ja et dic jo que estem a la mateixa línia.

Ara que dic això, tinc present altres projectes que per ser més antic ja no tinc present, és que la Fundació també ens està finançant un estudi en el Consell, que és l'estudi sobre participació a les universitats. I que aquest cau més en el tema de participació.

Pel que al Consell, pel que fa els temes de participació, pel que pugui fer temes de promoció de l'associacionisme o d'aprofundiment democràtic potser tenim molt a coincidir amb les preocupacions que tenim al Consell i les prioritats.

Pei que fa temes d'immigració, que és l'altre àmbit que conec, jo crec que també coincidim amb el que ens pot preocupar, que és de treballar amb la població immigrada en la clau que no la victimitzin ni la fiqui amb ghettos, és a dir, en general crec que és força coincident amb el que intentem promocionar des del Consell o amb els valors que des del Consell estem intentant aprofundir i que en el fons són els que a les entitats, a la majoria...

A mi personalment em sembla bona la idea, en el sentit que a vegades hi ha preguntes... que està bé que, de tant en tant, surtin preguntes o qüestions que sovint ens fem.

P-Com valores una fundació com la Bofill que en principi sigui d'una adscripció política, d'una certa tendència ideològica, de compromís social?

R-Jo crec que el saber no és neutre i si la Fundació fa saber, és lògic que aclareixi cap a on vol anar. Hauria de ser ampli per tothom i em sembla positiu que sigui així. Un estudi es pot fer només per saber, i en tot cas és coneixement, però el que està clar és que quan l'encarregues o quan el vols fer o quan no deixes que es faci és perquè saps que el saber es pot utilitzar. Però em sembla molt positiu que la Fundació tingui una línia marcada i una línia ideològica, si vols, que quadri amb el que pretén promocionar.

Una altra cosa és si pot ser més o menys còmode, si pot ser més o menys adequat per la seva subsistència, més o menys fàcil per la seva feina, però si que em sembla positiu. Sempre i quan, i no és el cas de la Fundació, és a dir, si mantens uns criteris de professionalitat i de qualitat és lògic que...

P-De les activitats que coneixes de les dues fundacions, tant en l'àmbit de participació com en l'àmbit de la immigració, quines destacaries o quines consideres més interessants?

R-De projectes propis en conec poquets. A mi em sembla més positiu en general és que la Fundació pugui possibilitar, d'una banda estudis que probablement o investigació o recerca que difícilment es podrien quadrar en un altre marc, és a dir, que difícilment ningú més financiaria. I de l'altre que possibiliti a associacions o entitats o organismes, com és el cas del Consell o el cas de la meua entitat, de tirar endavant projectes que també difícilment trobarien encaix en la subvenció pública o en la línia de finançament privat. En la possibilitat de fer projectes, de fer estudis, de fer recerca, de fer promoció a altres organismes, a altres associacions, i també el plantejar-se estudis o recerca que si no és la Fundació, difícilment un altre no farà.

P-A partir d'aquest coneixement de les dues fundacions, creus que els seus projectes, les seves activitats tenen una incidència social que en certa manera hi ha un compromís de millora de la societat catalana i que la FJB té un cert paper o un cert impacte en aquest aspecte o no? I si la difusió de les seves activitats i publicacions és adequada, si és prou el coneixement que es té d'aquestes fundacions?

R-Les fundacions que es dediquen, com la Bofill, en temes de recerca o a suport de projectes a entitats, o d'una banda aquesta línia d'activitats i de l'altre els temes que es dedica la Fundació, participació, educació... són molt poc conegudes les activitats que fan. Per tant, possiblement la Bofill a través de les seves publicacions, projectes més concrets, té més visibilitat però continuen sent... i ens passa també al Nacional i a les associacions, que ningú sap ben bé què som ni que fem. Per tant, sempre hi ha aquesta manca de visibilitat social, de publicitat de les activitats que fem per molt que ens hi escarressem o per molt que intentem. En aquest nivell és poca, potser perquè és una feina molt dura de fer i força complicada.

A nivell d'incidència específica, jo no ho conec. M'imagino que sí, que en el camp professional força des del moment en que és punt de referència per exemple del politòlegs o sociòlegs, perquè saben que és un espai de coneixement. I en aquest sentit, potser no és una incidència directa de transformació radical però sí que és una aportació sobretot a partir de finançar projectes.

P-Creus que és important que una fundació com la Bofill pugui millorar la seva visibilitat social o creus que és suficient?

R-Jo no crec que sigui negatiu perquè sobretot avui en dia gairebé o ets conegut o no ho ets. A les entitats ens passa sobretot per la recerca de finançament o de reconeixement, no és perquè ens agradi o perquè volguem sortir als mitjans o volguem ser coneguts perquè sí i perquè moltes vegades això condiciona ajudes o condiciona poder tenir esponsorització privada, per tant la possibilitat de poder existir. No crec que sigui el cas de la Fundació però sobretot quan una de les motivacions és la transformació, és el canvi, és la incidència, el fet de ser conegut, el fet de poder on difondre aquesta línia és important. Jo penso que sí que és un camp a treballar, el que passa que és un camp complicat.

P-Creus que hi ha projectes, línies de treball, activitats concretes de les fundacions que caldria abandonar, que poc importants o innecessàries?

R-Les que conec, no. Al contrari, caldria probablement afegir-ne més.

P-Quines creus?

R-Més de les mateixes línies més específiques, amb més volum. Tots els canvis que... Vinc d'una conferència aquest cap de setmana a Portugal i tothom parlava del canvi que ens ve a sobre i ningú sabia dir quin canvi ens venia a sobre. En tot cas tot el que té a veure amb societats molt més multiculturals, més interculturals, amb noves tecnologies, amb mobilitat, amb noves formes d'organització sobretot degut a mobilitat i impacte de les noves tecnologies. Si que provoca, com sempre, que la organització i la dinàmica empresarial, social i econòmica, vagi per davant de la reflexió, de l'organització política i per tant, tenir un espai, que pot ser la Fundació, per aturar-se a pensar aquestes coses penso que seria un bon lloc.

I després hi ha un altre, que potser és més personal, jo penso que ens fa falta en la mateixa línia, els canvis tecnològics i en general, i la gran acceleració del desenvolupament en algunes de les nostres societats fa que a nivell de valors i de referents ètics cada vegada en tinguem menys, cada vegada ens serveixin menys. I en un moment en que la religió ja no dóna les respostes, tampoc acaba convencent a la majoria, i quan se'ns plantejen qüestions generals com clonar a la gent, tenir fills per encàrrec o els transgènics. La tecnologia ens obre molts debats a nivell ètic en el que ens costa emmarcar-nos en un marc que no sigui els tradicionals que no serveixen, i per tant una reflexió molt més ètica que des de la religió cristiana, catòlica i des del laïcisme costa molt més.

P-Per tant creus que hi ha àmbits en els quals caldria treballar-hi més o que una fundació com la Jaume Bofill podria donar-hi resposta a àmbits o projectes concrets que la FJB no cobreix?

R-A mi se m'acut aquest, una reflexió sobre valors i ètica. Sobre els canvis en les nostres societats des de la immigració. Però penso que ja hi ha prou reptes davant nostre doncs perquè es pogués ampliar el camp, el que passa que seria una llista il·limitada.

Sobretot, perquè igual no hi ha un àmbit en el qual diguis doncs ara, a més a més, hi haurà un cinquè pilar de treball que és les noves tecnologies, però si que són un mecanisme per accelerar molts canvis i per provocar-ne molts a nivell social, a nivell d'organització empresarial, a nivell de participació, fins i tot. Participació no només democràtica, sinó política i social. Té un impacte molt gran que tot just ara comença.

És d'aquelles coses que cal anar preparant i promocionant. Tenen molt de positiu però també tenen un impacte que si no és previsible o si no es preveu, pot ser molt incontrolat.

P-En els àmbits concrets de joventut i d'immigració, creus que hi ha projectes en el camp de la recerca que podrien ser coberts per la Bofill? Tant projectes de recerca com projectes socials més amplis, tant vinculats a immigració o joventut que són els dos àmbits en els que treballa.

R-I el tercer àmbit que seria joves immigrants, que seria una barreja. No sé, com possiblement si, hi ha molts projectes a fer i molts estudis a fer. Amb el tema de participació, sobretot, que continua essent una assignatura pendent en el nostre país.

Un teixit associatiu que es banagloria de ser no sé ben bé què, però que després de fer una activitat com la de la desfilada, sembla que haguem arribat al màxim o al cel, i tampoc n'hi per tant. A nivell de moviments socials, a nivell de societat civil, si comparem amb el que havia estat i amb el que som simplement tenim molt a pensar amb tot el que té que veure amb això.

A nivell de moviment social, societat civil juvenil igual, quina feina s'està fent, quines possibilitats, i tema de les associacions, en quin marc han de subsistir, què vol dir voluntariat, què vol dir el servei civil, què vol dir ser membre d'una associació que és un tema força actual, perquè ara està tant de moda si d'associacions n'existeixen de tota la vida. Tot el que té que veure a entitats i tercer sector, entitats i ocupació, fins a on un és voluntari, fins a on està treballant. En els moments de creixement econòmic com l'actual, és menys problemàtic però en moments de molta més precarietat laboral, d'atur més alt, aquest és un tema força candent.

Per tant, a nivell de participació si que tot el que té a veure amb ciutadania, el ciutadà i la societat civil. Penso que es podria fer més. Tampoc no conec tot el que es fa, potser si que es va fent. Però per mi és un tema que es tracta poc, per tant tot el que es faci està bé.

Possiblement lligat a això, i ja ho deia abans, a part de recuperar la memòria històrica, de coses que ja havíem fet, que ja havíem sigut, que ja havíem tingut que sembla que hagim oblidat. A nivell de... i això ho lligaria a nivell de joventut, i a nivell d'immigració, m'imagino que és una mica el mateix, és a dir, la doble combinació de fer projectes només orientats a la integració efectiva o les bones pràctiques, sinó també la reflexió més teòrica en quin model volem. Tenim la ventatge que som un país de que ara ha començat a rebre immigració d'altres cultures força tard en comparació a altres països, per tant ens podem permetre el luxe de no cometre els mateixos errors però n'hem de ser conscients. Hem de veure quins models han existit, què s'ha fet a fora i què és el que no volem. Això és un bon tema per conèixer i per comparar a veure quines situacions han sorgit, què ha passat a Holanda, què ha passat a França, què ha passat a Alemanya, que són models força diferents i què és el que millor podem fer aquí.

P-Amb independència del que coneixes i valors de la Fundació, quin paper creus que haurien de jugar o que poden jugar les fundacions d'aquest tipus?

R-Aquesta la tenia preparada perquè és la que veia més clar. Pensava, d'una banda, que un altre centre de recerca és la universitat i per tant en cert punt no hi ha d'haver un cert solapament, sinó de repartir-se, de poder complementar-se millor. I d'altra banda, la necessitat de que existeixin quantitats de recent recerca, com això de la Fundació que ella mateixa promogui estudis de recerca que garanteixin certa diversitat en el coneixement. Ja no només en el que diguin els estudis o en les investigacions, sinó en el que s'investiga i en el que no, i per tant que garanteixi que hi ha segons quins temes que s'investiguen, que s'estudien, en els que hi ha saber i garantia, diversitat sobretot. I en aquest sentit, és positiu que hi hagi la Bofill com que n'hi hagi moltes d'altres que també ho facin. Que puguin plantejar possiblement a través d'altres corrents o a través d'altres prioritats ideològiques.

És molt sa, tenir a on anar a buscar coses per conèixer i també no haver de dependre d'estadístiques oficials o investigacions.

P-De tota manera si la Fundació jugava aquest paper que tu creus que haurien de jugar les fundacions, si la Bofill juga correctament aquest paper?

R-Home, a la universitat desconec la feina que hi fa. Les altres si que ho conec perquè són pont. A l'hora que n'és de diferent, doncs, força. Possiblement el que deia abans, doncs quan la Fundació es planteja no es fa des d'un altre lloc i per tant es perdria un punt de vista important, un punt de vista crític. Per tant es podria fer més però desconec.

P-A banda de les universitats, quina relació creus que podria tenir la FJB amb altres institucions? I parlàvem d'institucions polítiques i socials però també administracions,...

R-Des de que la Fundació es planteja ser un instrument, es planteja una voluntat de canvi social en la manera de viure i en tant que fundació dedicada a la recerca i investigació, pot ser una part d'aquest canvi, però no pot implementar-lo, per dir-ho així, és lògic que necessiti coordinar-se i ser utilitzada en el sentit que hi hagi una mutua reciprocitat amb altres agents socials que si que poden implementar la transformació, que poden ser associacions, que poden ser sindicats, que poden ser partits polítics, que són els que guine el tema de la capacitat de transformar. I, per tant, com més clara sigui la voluntat d'incidir, més necessària és la coordinació o el treball conjunt i el suport amb altres agents socials.

P-En els àmbits que tu coneixes, creus que la relació que hi ha hagut entre Fundació i entitats ha sigut clara o que s'hauria d'incentivar la relació?

R-Jo, en general, pel que conec, la relació és força positiva com a Consell. Quan hem anat amb els grans temes prioritaris, la recepció ha sigut molt bona, no només per la sintonia de les prioritats que ens preocupaven a totes dues institucions però també en com abordar-ho. Per tant, nosaltres estem força contents de la col·laboració en tant que recolza però, a més a més, assegura una professionalitat i una qualitat a la feina a fer. I pel que conec de RAI, doncs també. Quan vam plantejar el projecte també va tenir bona acollida. I ho desconec si són casos puntuals o si es fa en gran mesura. Ja sé que no som els únics i que tampoc sé si és un volum més gran. En tot cas, la valoració és bona.

P-Quines recomanacions faries de cara al futur a la Fundació?

R-Algunes de les que han sortit. Bàsicament, capacitat per tenir capacitat de sensibilització i per tant de transformació, més coordinació o més agents. Més difusió i, per tant, més publicitat, ser més visibles socialment. Moltes vegades jo si que penso que és coneguda i és referent a l'àmbit d'aquest sector, però a vegades ser-ho només socialment també t'afavoreix i també facilita la feina.

I en general, no sé, penso que la feina que fa és força bona. Potser no tinc més suggerències, coses que ja han anat sortint, de més temes que es podrien treballar. De manera que es treballa penso que es farien bé. Sobretot, perquè quan un adquireix prestigi o adquireix cert nom i certa publicitat a nivell social també és més senzill plantejar propostes i tenir capacitat de que siguin assolides. I si aquesta és una de les voluntats, la d'incidir, és molt més senzill seure a un decisor polític i dir: "això és el que pensem i a més volem que tingui certa incidència", si es té cert ressò que no si no es té.

P-Pel que fa el tema de la visibilitat o del coneixement públic, en l'àmbit del teixit associatiu o fins i tot, en l'àmbit acadèmic o en l'àmbit de les administracions, etc. Tens alguna idea perquè no és prou coneguda o s'hauria de plantejar més aquest coneixement?

R-Jo no crec que sigui del tot coneguda. Potser algunes de les entitats que hi ha treballat sí. Hi ha, per exemple, s'ha treballat temes d'immigració amb entitats de lleure, per tant algunes sí. Però no crec que com a mínim hi hagi un coneixement molt profund de totes activitats que fa. Sí que es coneix de nom i que sap que existeix, i que fa recerca sobre alguns temes però ni hi ha coneixement, no ja profund, sinó més enllà d'una certa activitat.

I que fins cert punt és lògic, a lo millor també és un coneixement per part dels dirigents de les entitats i no de totes les persones.

Jo no és que pensi que sigui poc coneguda però sí que a més presència, més incidència, més nom es garanteix més publicitat. També té els seus riscos, està exposat a més...

P-Vol afegir alguna cosa?

R-No, ja t'ho he dit gairebé tot.

Josep Lluís Carod-Rovira

P-Havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill? I de la Fundació Serveis de Cultura Popular? Quin coneixement en tenia?

R-La conec primer, des d'un coneixement de les persones que hi ha al davant. És un coneixement personal de les persones que hi ha al davant, en Jordi Porta i després d'altres persones com en Jordi Sánchez.

Bé, és partir del que són les seves activitats, algunes de les seves activitats regulars, l'organització d'algunes jornades de les quals he assistit, el suport a la confecció... i l'edició de llibres i d'estudis, i algunes iniciatives més singulars com un xat que he anat a fer en aquella santa casa i ja està.

P-I partir d'aquest coneixement que té de les diverses activitats, publicació de la Fundació...quina valoració en faria de la orientació de la Fundació? Potser des del punt de vista dels valors, des d'un punt de vista ideològic no són institucions neutres. Han treballat no només pel coneixement sinó també per la millora de la societat. Des d'aquesta prespectiva, quina valoració en fa?

R-Jo faig una valoració francament molt positiva de la Fundació. Molt positiva vol dir que, no només pels valors i fins, que suposa que defensa en el moment que molts d'aquests valors són objecte d'investigació i recerca, i més endavant de difusió i de debat, sinó pel fet de la seva autoritat, és a dir, a mi la majoria de coses que fa la Fundació m'interessen directament. N'hi ha algunes que tenen una especificitat temàtica, doncs que cap a mi no és prioritària però la majoria del que fa m'interessa i crec que ha aconseguit convertir-se en un referent de confiança i això és important. No només amb un referent de prestigi acadèmic i de serietat, sinó amb un referent de confiança, i dir que alguna cosa té el suport de la Fundació Bofill, en certa manera legítima o avala el què s'està fent.

P-De les activitats que realitza la Fundació, quines destacaria o quines considera més interessants?

R-El que a mi m'és més útil... és clar, això més interessant és molt més subjectiu, està en funció als interessos que té cadascú, potser el què m'interessa a mi no interessa a la gent...

El que a mi en general m'és més útil, són les publicacions, els llibres diversos que va publicant la Fundació com a resultat de treballs anteriors o d'encàrrecs que ha fet. Doncs, per mi em són d'una gran utilitat.

En altres moments havia fet alguns debats determinats, en recordo un de molt interessant sobre el paper de l'estat, el qual hi vaig assistir, però tot això crec que té un abast molt més reduït i que de fet no en cal la renbilitat màxima fins que després no s'ha pogut fer la difusió de l'edició del llibre. La línia editorial, com a resultat d'un treball de recerca previ, per mi és el més interessant.

P-Com valoraria la incidència social dels projectes, les activitats, les publicacions de la Fundació? I en aquest sentit creu que la difusió de les seves publicacions, dels seus projectes és adequada? És prou coneguda públicament?

R-Jo el que valoro positivament és la voluntat de la feina feta, per entendre'n. El que no tinc tant clar, perquè potser ho desconec, és quin l'abast de la feina feta. Jo diria les conseqüències de la seva activitat sobre un nucli creador d'unió a Catalunya, tant política, com social, com cultural... jo crec que és evident. El que no tinc tant clar és que això signifiqui que l'abast, l'àmbit d'actuació vagi més enllà d'aquest nucli doncs que exerceix una certa direcció en el terreny de la reflexió, fins i tot de la direcció política, econòmica, social, cultural, etc. Jo diria que aquí potser sí que necessita millorar, necessita millorar la projecció exterior de les seves activitats i que em fa l'efecte que potser queden tancades a un grup molt reduït de persones, de col·lectius, en el quals jo m'hi compto i personalment no m'en queixo, però si pel què fa referència per l'abast que puguin tenir, pel ressò que això pugui tenir, doncs jo crec que té un ressò molt inferior a la importància de l'obra feta, de l'obra realitzada. I potser l'error pot ser pensar doncs perquè aquest nucli dirigent, o com el volguem anomenar, doncs tingui un marge de maniobra real d'accés a aquestes publicacions i a les seves activitats, confondre això amb el que no són activitats de majoria, però sí que crec que s'hauria de desbocar el que ara és un límit d'un espai reduït de persones a qui directament incumbeix la tasca que fa.

P-De les activitats que realitza o de les línies de programes de treball de la Fundació, veu que hi ha alguna que és poc important o innecessària, o que valdria la pena abandonar?

R-Tampoc no tinc la certesa que les conegui totes, però del que a mi em va arribant crec que en general segur sí que hi deu coses més prioritàries i de repercussió més àmplia i d'altres més reduïdes, però en principi seria incapaç de dir alguna cosa de la qual s'hagués de prescindir.

P-I amb independència del que coneix de la FJB, quin paper creu que haurien de jugar les fundacions d'aquest tipus en l'àmbit de la recerca social, de la promoció de projectes socials, etc?

R-El problema és que aquí dintre hi ha entitats de molt diversa mena. Hi ha entitats que tenen un abast territorial restringit o d'altres que tenen un abast temàtic molt especialitzat. Jo crec que aquestes entitats haurien de ser una mica el punt de trobada, el terreny de joc comú de tot un seguit d'investigadors socials, de manera que puguin ser vistos com a, i en el cas concret de la Fundació Bofill, com a referent i, fins i tot, assessor o consultor important de les administracions públiques a Catalunya. Crec que aquesta seria una de les funcions que m'agradaria que fos o que tingués i aprofitant el seu caràcter independent, per dir-ho d'alguna manera, des del punt de vista del seu perfil, doncs jo crec que això faria augmentar segurament la seva independència si les administracions

públiques, si els poders públics a Catalunya tinguéssin fundacions d'aquestes característiques. En particular, la Fundació Bofill com a punt de referent a l'hora de fer consultes, de fer assessories, de demanar dictamens o uns treballs concrets a uns temes que cada vegada més hi està interessat el govern corresponent.

P-Creu que, efectivament, la Fundació juga aquest paper o que caldria incidir més en aquesta línia?

R-Jo crec que ho fa de manera indirecta, és a dir, al final de recórrer a allò que ha dit la Fundació Bofill, com una mena d'autoritat gairebé inquestionable però hi que acabem recorrent com a prioritats que ha establert la mateixa Fundació Bofill, que d'entrada em sembla bé. Però jo dic, que a més a més de fer això, que a més a més de dur a terme programes, activitats, línies editorials, etc. per iniciativa pròpia, hauria de tenir aquest segon caràcter de fundació de referència, perquè s'ho ha guanyat amb prestigi, una solvència, una serietat davant del conjunt d'administracions públiques a Catalunya i aquest segon punt si ho fa, ho fa de manera indirecta, no pas per cap decisió oficialment establerta.

P-Hi ha necessitats que identifica en l'àmbit de la recerca o en la promoció de projectes socials que creu que una fundació com la FJB podria cobrir? Quines són aquestes necessitats que podria cobrir la FJB i que potser ara no ho fa?

R-A mi em sembla, més aviat, necessitats temàtiques de recerca. Jo crec que hi ha almenys uns temes, en els quals parcialment ja s'hi ha entrat, però crec que s'hi que caldria tornar a entrar més i que la Fundació Bofill seria segurament un organisme per poder tractar aquests temes. Un d'ells, és el tema de la immigració. El tema de la immigració serà un dels fenòmens que tindrà unes repercussions més grans sobre Catalunya en els propers anys. Doncs, el tema de la immigració a Catalunya no pot tenir la mateixa prespectiva d'anàlisi que Andalusia o que Madrid o que França, i per tant necessitem que des d'una prespectiva nacional, científica, però alhora també nacional d'acord amb la realitat social, econòmica, cultural i lingüística del país, doncs algú pugui analitzar el fenomen de la immigració des d'una prespectiva diferent, perquè de vegades també s'ha analitzat des d'una prespectiva molt homogeneitzadora, amb una visió estat on a la pràctica no té res a veure amb el que realment sembla que passa a Catalunya. Per tant el fenomen de la immigració crec que és un fenomen que va a banda de ser des d'un punt de vista científic a un fenomen que s'ha d'agraïr perquè és un fenomen apassionant d'estudiar.

Un altre tema, és el que em podriem dir el tema de la feminització de la vida, és a dir, el tema de la importància creixent de les dones en totes les societats més avançades. Per tant, a mi personalment m'interessa molt el tema del que podriem anomenar els valors femenins, si és que existeixen aquests valors femenins, si és que hi ha uns valors que són diferencials, tant en el món de les dones com en el món dels homes, és a dir, quin és l'estat de la qüestió a Catalunya, quin hauria de ser en el futur i en general amb tot el tema del món occidental, doncs, com hi sortiríem guanyant tots els humans amb una capacitat de decisió econòmica,

política i cultural més protagonista per part de les dones, és a dir, què és allò de més positiu, de més positiu per tothom que podrien aportar les dones i ara n'estem mancats. Per exemple, d'entrada més intel·ligència, més capacitat d'organització, un sentit més pràctic de la vida, la capacitat de simultaniejar diverses activitats. Tot això crec que seria un tema apassionant perquè el tema de la dona, juntament amb el tema de la immigració, en els propers anys anirà tenint importància creixent.

Un altre tema, que crec que també és clau, és el tema de la identitat nacional actual, que no vol dir la línia d'identitat nacional de fa 50 anys, 75, 200 o 300 o no sé quants. És clar, que la identitat nacional dels catalans i catalanes d'avui en dia no és la mateixa de fa 100 anys i tampoc és la mateixa de fa 50 anys. Doncs, estem en uns temps nous i per tant aquesta identitat també s'ha anat renovant en la mesura en què hi ha canviat la dinàmica de les coses i del societat i cal anar més enllà de la llengua i la cultura, i què més converteix les persones en catalans i en catalanes, i quan parlem de cultura en què inclou el concepte cultura, quin valors, quins hàbits, quines normes, fins i tot. Jo crec que és un tema apassionant perquè va molt lligat amb el tema de la globalització, el tema de l'impacte de les noves tecnologies sobre la quotidianitat, etc. Com a mínim aquests tres àmbits, jo crec que serien tres àmbits de recerca molt importants.

I un quart, seria també el tema de la sobirania. Estudiar... és clar, jo dic temes que a mi m'interessen... estudiar què significa l'exercici de la sobirania, no només en el món interdependent sinó en el nostre marc natural que és Europa, que és la Unió Europea, més precisament dit. Jo crec que aquí també podria ser interessant, és a dir, el paper de l'Estat, ja sé que fa anys que es va estudiar però no parlo tant del paper de l'Estat com el paper de la sobirania, és una mica diferent, és a dir, saber si la sobirania continuarà expressant-se només a través del paper de l'Estat o hi haurà altres formes d'expressió de la sobirania que podrien prescindir de l'Estat o... I això, des d'una perspectiva de Catalunya significa com ens afectaria això a nosaltres. Jo crec que són àmbits apassionants d'estudi.

I un cinquè, i ja no en diré cap més, seria tot el tema de les noves formes d'exclusió social, és a dir, com les societats més avançades, les societats més modernes i més tecnificades, més industrialitzades, més el què vulguis... doncs, hi ha gent que no pot seguir el ritme dels altres. Seria gent, no parlo de gent amb misèria vinguda de fora¹, sinó que parlo de gent jove que està amb una gran desorientació professional. Parlo d'infinitat de pagesos, de gent que ha fet el pas de zones deprimides, rurals a zones urbanes i que es troben perduts i descolocats. Parlo de treballadors autònoms i petits empresaris, i sobretot dones que no acaben de trobar el seu lloc en aquesta societat i per tant van entrant en una espiral d'exclusió. Jo crec que això, tenir una visió de l'exclusió social actual també és molt important.

P-Les quatre línies de treball prioritàries de la FJB són l'acolliment de la immigració, reflexionament de la democràcia, desenvolupament cultural i millora de l'educació . N'afegiria alguna altre o creu que caldria abandonar alguna d'aquestes línies de treball?

R-No, jo crec que en el tema de l'aprofundiment de la democràcia a fet coses interessants, no només estudis de sistemes electorals, sinó el tema de la democràcia web i tot això, que jo crec que és altament positiu. Bé, s'alguna manera el què deia abans lliga amb això, però el que passa és que el tema de cultura i educació podria anar més junt. Seria més aviat elements d'organització que no pas d'alguna altra cosa. Crec que d'alguna forma, aquests elements que he dit caldria analitzar-los des d'una perspectiva nova, diferent, i sobretot molt nacional, molt des d'aquí, entre d'altres coses, doncs perquè, la realitat aquí és també absolutament diferent i no té res a veure amb les dels altres llocs.

A mi ja m'estan bé aquestes línies, però crec que no s'acaba aquí. Ha de quedar clar si el què dit abans d'inclouen allà... per exemple, si el tema de la dona, l'ha vinculat a la millora del sistema democràtic però va lligat també al tema de la cultura i l'educació. Jo crec que tot hi cap. Potser l'element de millora seria el tema de la sobirania, de com es pot encaixar.

P-Quin paper creu que haurien de jugar les fundacions, com la FJB, amb les altres institucions, com pot ser univèrsitats, administracions, organitzacions polítiques, socials...?

R-Doncs, també com deia abans, estaria bé que tinguessin, a banda de la seva pròpia línia d'iniciativa, que el conjunt d'administracions públiques, asseguressin la continuïtat de la recerca, de l'investigació, de manera que els permetés, a aquestes fundacions, la seva independència, tenir a aquests organismes com a punt de referència, consulta i assessorament. I el que potser el que caldria és mirar més enllà, si es pogués establir algun tipus de relació amb fundacions, que segurament ja ho deuen tenir o si més no mirar de millorar i incrementar-la, doncs en fundacions d'aquestes mateixes característiques de la resta de l'àmbit lingüístic català i de fora, en països similars.

Jo no sé si diria gran cosa amb el què s'està fent ara.

P-Quines recomanacions faria de cara al futur per la FJB? A partir del coneixement que té de la seva orientació, de les seves activitats, en funció de la valoració que ha fet tant de les virtuts com de les mancances de la Fundació, quines recomanacions podria fer de cara al futur?

R-D'entrada no sóc ningú per fer recomanacions i menys encara donar consells però, jo crec, que una d'ella seria continuar mantenint la independència dels seus criteris científics i per tant vol dir el rebuig a qualsevol instrumentalització partidista de la Fundació.

Jo crec que un altre element important hauria de ser, sense perdre el caràcter, sense el qual no es pot parlar d'una fundació moderna, sense perdre el caràcter urbà de la Fundació Bofill, potser un enfocament una mica més coherent del país com un tot, és a dir, més en la línia de la Catalunya-ciutat. Potser de dedicar en algun moment algun tipus de recerca, algun tipus de treball a comprendre el conjunt del país des de la suma de les seves comarques, per tant, els moviments interiors que s'hi produeixen, els desplaçaments de població, les conseqüències econòmiques que té el progressiu envelliment de la població i la baixa taxa de demogràfica que tenen una sèrie de comarques.

Jo crec que aquí sí que de vegades pugui ser vista com una fundació de tant eminentment barcelonina que algú pugui tenir la sensació que descuidi de la resta del país.

I una tercera seria aquesta doble, que per una banda la conveniència d'establir convenis i contactes amb fundacions de la resta del domini lingüístic i tenir les antenes permanentment posades de cara a l'exterior. I per tant, tot el que pugui venir de relacions, acords, de tractats, d'assistències, d'intercanvis,... amb entitats similars de fora dels països catalans i simplement fer un seguiment acurat d'allò que està passant a fora, crec que avui en dia és absolutament imprescindible, i això amb les noves tecnologies avui no ha de ser pas tant difícil i segur que és fàcil.

ANTONI CASTELLS

R: Certament, sí. No sols n'he sentit parlar sinó que hi he col·laborat en més d'alguna ocasió. O sigui que sí.

P: De la Fundació Serveis de Cultura Popular també tenia...?

R: Sempre els he vist relacionats, però mai he acabat d'aclarir el paper específic i diferenciat d'un en relació a l'altre. Simplement he vist un paquet...

P: Actualment estan fusionades en la Fundació Jaume Bofill, el que passa que, fins ara sí havien anat per separat per això fèiem aquesta pregunta de la fundació Jaume Bofill o l'altra.

R: Sí, el nom evidentment m'és molt familiar, i sé que està relacionat amb la Fundació Jaume Bofill, però no... mai m'havia preocupat de saber si un feia seminaris o l'altre promocionava estudis, diguem-ne.

P: I llavors, quin tipus de relació hi havia tingut amb la Fundació Jaume Bofill?

R: A veure. Primera, i molt especialment, una molt bona relació personal tan amb el Vilaseca com amb en Jordi Porta, dues persones que aprecio i admiro. I després, professionalment ja més en concret, ens han demanat alguna vegada algun estudi: un sobre balanç fiscal -crec recordar- i després he participat en alguna taula rodona, en algun seminari -crec que un sobre l'estat del benestar- i no sé si alguna altra cosa. I, segurament, he assistit a algun acte.

P: I deu tenir coneixement de les publicacions o de les activitats que realitza la Fundació o en algun àmbit en concret, especialment?

R: Sí. Tinc una idea més de visió general que no específica. Tinc una idea de visió general i una idea del que jo, concretament, he fet quan he col·laborat. Però és clar, em vaig quedar parat, per exemple ahir que vaig rebre -casualment- la memòria del noranta-nou, ahir, precisament, -o sigui que sabia que avui ens vèiem- em vaig entretenir a mirar -perquè jo les he anat rebent sempre, les memòries, però mai m'havia entretingut a mirar-me-les en detall- i, és clar, em vaig fer una idea més precisa, més concreta de les activitats, que són bastant impressionants. Déu n'hi do.

P: A partir del coneixement que té de la Fundació, de la relació que ha establert - ja no només a nivell personal amb el Vilaseca i amb el Jordi Porta, sinó a nivell professional- quina valoració faria de l'orientació de la Fundació? Una mica la pregunta fe referència al conjunt de valors o de principis que poden moure la recerca i les activitats de la Fundació.

R: A veure, jo en tinc una opinió molt positiva. Jo crec que la Fundació és aquell tipus d'institucions que fan falta a tot país, que són institucions privades, que no depenen fonamentalment del finançament públic, que generen un conjunt d'iniciatives i que són iniciatives que contribueixen a què des de l'àmbit universitari o l'àmbit en general d'altres centres o estudis es puguin fer coses que sinó, no es podrien fer. En aquest sentit, tinc una opinió molt bona. En el camp concret de les Ciències Socials evidentment, el coneixement dels problemes concrets que té la societat catalana. Jo crec que, per tant, des d'aquest punt de vista em mereix una opinió molt positiva. I que tot país ha de tenir aquest tipus d'institucions i és un gran mèrit fer-ho sense tenir un suport ni públic ni d'una gran entitat financera al darrera, com és el vostre cas, com és el cas de la Fundació Bofill. No sé què més dir. Sí, jo per exemple aquí a la universitat

he pogut comprovar-ho: una tesi que jo he dirigit va comptar amb el suport de la Fundació per a poder-se realitzar i tot això contribueix a fer una tasca que sinó, és difícil en el món universitari, i també al coneixement dels problemes de la societat catalana, que em sembla que és l'objectiu de la Fundació.

P: A partir del coneixement previ que en tenia de la Fundació i de la ullada que ha pogut fer a la memòria, ¿destacaria algun tipus d'activitats que li semblen especialment interessants?

R: Això seria injust, perquè és clar, jo -és el que deia abans- no les coneixia prou detalladament com per poder-ne destacar, coneixia les que jo coneixia, però no tenia una idea suficientment precisa del conjunt com per poder emetre una opinió en aquest sentit. Clar, ahir vaig veure-ho, per exemple això; em vaig fixar en alguns concrets: l'estat del benestar a Catalunya, és una dels programes dins del capítol de Perfeccionament de la Democràcia, que vaig veure -és un tema que m'interessa a mi- aquí hi havia en aquests moments un conjunt d'estudis en marxa, unes recerques que Déu n'hi do la quantitat de recerques que s'estan finançant. I en altres casos no són recerques, sinó seminaris o grups de debat que es mantenen més o menys vius; en el cas de la immigració també vaig voler-m'hi fixar. Clar, jo aquí em resulta difícil poder escollir-ne un i no un altre perquè seria, inevitablement, molt parcial, jo crec.

P: Quina incidència social creu que poden tenir recerques o projectes del tipus que realitza la Fundació Jaume Bofill? I en relació amb això, creu que la difusió pública de les seves activitats, de la seva tasca és adequada, és suficient, és prou reconeguda públicament la Fundació?

R: Home, mai són prou conegudes aquestes coses. Jo crec que això és cert perquè falta una major caixa de ressonància. No és imprescindible, perquè l'important d'aquest treball és que sigui eficaç, no és necessari que hi hagi una ressonància, però potser un major coneixement públic del que es fa donaria una major capacitat de captació de recursos, d'obtenir ajudes per part de la pròpia Fundació, això no dic que no sigui així. Potser es podria dir -això ja són coses molt de política de Fundació que jo desconec, és que jo no sóc expert en el camp de fundacions-, però potser si que si em preguntéssis diria: "Home, doncs valdria la pena que junt amb tota la quantitat de coses que es fan, cada any hi hagués una prioritat que fos coneguda i que se sapigués que la Fundació en aquell camp ha fet determinades coses", que això té una... no només el resultat d'un estudi acadèmic, sinó una determinada traducció des del punt de vista del seu impacte social. Dit això, com es fa? No ho sé, suposo que és bastant complicat i la Fundació ja fa tot el que pot per intentar aconseguir-ho.

P: En l'àmbit acadèmic, de les Ciències Econòmiques o en l'àmbit polític en què s'ha pogut moure, la Fundació era prou coneguda o...?

R: Jo crec que sí, jo crec que és coneguda i respectada. Té el mèrit la Fundació Bofill, com el tenia d'altra banda el Vilaseca i el té el Jordi, que és coneguda i des dels diferents sectors de la societat, tan polítics com socials, jo crec que és respectada. Se'n fa cas.

P: Li faig l'altra pregunta que li he fet abans a l'inrevés: hi ha algun tipus d'activitats de la Fundació que consideri poc importants, que valdria la pena abandonar, que són innecessàries?

R: Clar, les que jo conec em semblen totes interessants. Ara, això no vol dir que si ara agaféssim el llibre, la memòria, i comencéssim a repassar doncs jo et preguntaria "Home, i aquesta vols dir que serveix per massa?". No ho sé. Però francament, és molt

agosarat per part meva ara dir "Doncs sí, aquesta...". No ho sé quina d'aquestes quina d'aquestes que hi ha aquí no serveix per a res. Francament, jo ara mateix no ho diria això. Polítiques culturals, objectius, presentació del Simposi... Em sembla important i els responsables es mereixen tot el meu respecte. Ara, potser aquest tipus d'activitats jo suposo que quan queden... Home, jo veig una gran quantitat d'activitat, el qual és positiu, però no sé si hi ha un risc de dispersió i de què algunes d'elles a la millor no assoleixin els nivells que s'havia pensat que havien d'assolir. M'imagino que la Fundació deu establir un sistema d'autoavaluació per poder estar segura de què funciona adequadament. Jo trobo que, per exemple, seria interessant -que em sembla que no hi és- una publicació de referència, perquè em sembla que el que és una col·lecció de publicacions...

P: Vàries publicacions.

R: Vàries publicacions, que potser una publicació de referència seria interessant. Però també jo no sóc un expert en polítiques de fundacions, potser això ja s'ha provat i resulta que no funciona, llavors hauria de callar.

P: En termes generals, i amb independència del que coneix de la Fundació, quin paper creu que poden o que haurien de jugar les fundacions en l'àmbit de la recerca social?

R: Jo crec que en la recerca social, el nucli fonamental, el nucli bàsic, ha de ser de finançament públic i en bona mesura això s'ha de canalitzar a través dels centres de recerca de les pròpies universitats, jo ho veuria així. Ara, és clar, jo crec que una xarxa de fundacions o d'instituts amb caràcter més privat, que en part obtenen el seu finançament a través del capital fundacional que s'ha donat on sigui, el rendiment d'aquest capital -per tant, per donacions, pels propis membres de la Fundació, dels patrons, de qui sigui-, en primer lloc el tenim aquí. En segon lloc, d'ajudes públiques també que canalitzen. I en tercer lloc, que són capaços de generar ingressos amb la seva pròpia activitat jo crec que són imprescindibles perquè són els que permeten que tot aquest món tingui una certa vida. Per tant, jo m'inclino per un model mixt, no és ni un model molt privatista segurament americà, ni tampoc d'una presència aclaparadora i gairebé única del sector públic. I crec que a més han de tenir una certa personalitat aquestes institucions, és una de les raons per les quals és possible que existeixin; o sigui, cada una té la seva pròpia manera de veure les coses i les expressa i això crea un cert debat social. Jo crec que això és imprescindible. I que és el que donaria a la societat -entre cometes- "civil". Clar, no és fàcil tenir fundacions potents. Moltes vegades... Clar, hi ha fundacions importants a Madrid, moltes estan recolzades pel sector públic o per les institucions financeres: la Fundación Argentaria, en el camp que jo conec, doncs tens darrera Argentaria; la Fundación BBV, és del BBV; ¿? estudis també d'economia, les caixes, en fi, jo què sé, la Fundació Amat, el sector financer... És a dir que, clar, són grans fundacions que tenen diners, però que en el fons et diuen per això... En el nostre cas a Catalunya això no ho tenim i és més difícil, per tant, és més lloable que una cosa com la Fundació Bofill existeixi. El que hauria d'haver-hi són més d'aquest tipus, però jo crec que és important assegurar la seva independència financera, la seva presència pública i la seva vinculació amb el món acadèmic. Aquests tres requisits jo crec que són fonamentals. I aleshores jo crec que això de complementar i donar vida a lo altre. Per què? Perquè en part, els propis investigadors que estan a la universitat -i pot ser el meu cas- col·laboren amb activitats d'aquest tipus de fundacions. I, per tant, han de jugar un cert... el que també dic tants: no crec que sigui l'únic paper, no és l'únic però és un dels que haurien de jugar. I em sembla que si

alguna cosa hem de fer és cuidar les que hi ha però mirar també que siguin prou fortes com per viure pel seu compte.

P: Aquests tres criteris que parlava d'independència financera, relació amb el món acadèmic i?

R: ... Presència pública.

P: ... i presència pública, exacte. Creu que els compleix suficientment la Fundació, que hauria de potenciar més algun dels tres elements?

R: Jo crec que els compleix com els millors. Ara, si em preguntessis: "Tu creus que estem en una situació ideal, a Catalunya?". No. Jo crec que no: m'agradaria que hi haguessin més fundacions de les que hi ha i les que són de les més potents, ho fossin més; ho fossin més vol dir que fossin més capaces de donar opinió, més capaces de fer-ho sobre la base d'un treball realment molt sòlid fet pels que en saben i d'estar en contacte amb la societat real. Quan deia presència pública vull dir donar opinió i al mateix temps estar en contacte amb la societat i amb els problemes reals de la societat. Clar, des d'aquest punt de vista em sembla que la Fundació Bofill és de les que està millor. Si em preguntessis ara quines altres tenim a Catalunya? Doncs no en tenim massa, en tenim molt poques perquè hi ha altres que et diria però estan vinculades d'una manera o altra o a partits o a institucions; la Fundació Pi i Sunyer, la Fundació Pi i Sunyer està vinculada a ¿? locals, al Patronat; la Fundació Campaïans, emparada pel Partit Socialista, i hi ha altres que suposo que... O sigui que, fundacions d'aquestes característiques, desgraciadament, no en tenim massa. Institucions financeres a diferència de Madrid? No en tenim: La Caixa no ha fet un equivalent de les fundacions aquestes que hem dit abans, perquè jo considero que col·laboren amb ¿? i que estan a Madrid. I no tenim l'equivalent al **Marc**. .. Segurament sóc injust i me'n deixo alguna però són més sectorials. No en trobarem alguna en "el camp de la recerca històrica", potser sí, però que hi haurà alguna cosa, però em sembla que d'aquestes característiques no en trobarem massa. Per tant, si em preguntes: "Estàs satisfet amb el nostre panorama de fundacions?". Hi ha altres fundacions que són més articulades del tipus ONGs, que és una altra història. Aleshores: "Estàs satisfet?": No. "Consideres que la Fundació Bofill està bé?": Home, segur que és del millor que tenim.

P: Hi ha algun àmbit, específic o general, en l'àmbit de la recerca i de la promoció de projectes socials que creu que en aquest moment és important de cobrir i que potser una fundació com la Fundació Jaume Bofill s'hi podria dedicar o podria...?

R: Clar, és una pregunta per respondre-la havent-hi pensat una mica més del que jo ho he fet. Et respondré sent conscient que és una resposta incompleta. I, d'altra banda, desconec massa del que fa la Bofill com per dir-te que són coses que no fa prou.

P: Val.

R: Temes que a mi em sembla que s'haurien de tocar? Home, el tema de la immigració veig que el toca: jo crec que és un tema crucial. El tema de l'explosió social i la lluita contra la pobresa: jo crec que és un tema crucial. El tema de la reforma de l'estat del benestar i de l'adaptació de l'estat del benestar a la societat de les noves tecnologies de la informació: jo crec que és un tema crucial. El tema de les implicacions sociològiques dels canvis demogràfics: jo crec que és un tema crucial; és a dir, la disminució del nombre de joves que començarà a incorporar-se al mercat de treball, l'augment del nombre de persones grans, les implicacions que això pot tenir sobre l'edat de jubilació, el nombre de famílies creixents amb un sol membre de la parella. Jo crec que són funcions clau per al futur de la societat que estem començant ja a veure

com va en altres països i de quina manera aquests canvis influeixen sobre les polítiques que tenen els governs i el sector públic i, per tant, sobre el que tindrà fins el nostre estat del benestar. Jo crec que és un tema fonamental, que són els temes de veritat que ens haurien de preocupar. Ja en aquest terreny sempre a cavall de la Sociologia i de l'Economia. Jo jo crec que són qüestions molt clau. Després hi ha temes més polítics, lligats amb tota la qüestió de l'autonomia, l'autogovern, que sempre han estat objecte d'atenció per part de la Fundació, però jo crec que la Fundació ha de buscar també una certa... que tot el que toca tingués una vessant sociològica, em sembla.

P: En l'àmbit de l'Economia identifica àmbits en els que hi podria treballar la Fundació, alguns projectes concrets que siguin especialment interessants d'engegar?

R: Per exemple, hi ha un tema que em sembla molt interessant i que crec que s'hauria d'impulsar, que està poc estudiat. Tots aquests que he dit tenen a veure amb l'Economia. Hi ha un tema concret, estava pensant en una cosa concreta que és de quina manera es poden descentralitzar les polítiques socials de l'estat del benestar. Jo crec que és una qüestió poc estudiada; que hi ha una tendència a pensar que l'estat del benestar és un estat en què pesa molt el central i això no és veritat, però que tenim experiències d'altres països de com es poden descentralitzar polítiques socials. O sigui, hem estudiat molts problemes de descentralització i hem estudiat molts problemes de l'estat del benestar, però no una connexió entre una cosa i l'altra i em sembla que tindria interès estudiar-ho una mica més a fons. Jo crec que aquest és un projecte a considerar a la Fundació o a d'altres institucions d'aquest tipus. I que té implicacions en el cas de Catalunya, evidentment.

P: La següent pregunta pot resultar una mica repetitiva i si ho entén així o si entén que ja quedava resposta amb les d'abans, doncs la deixem estar. Quins creu que poden ser els àmbits prioritaris en els quals una Fundació com la Jaume Bofill hauria de dedicar els seus recursos? Avui les seves quatre grans línies de treball de la Fundació Jaume Bofill són: Desenvolupament Cultural, Millora de la Democràcia, Acollida de la Immigració i Millora de l'Educació. I que potser algun gran àmbit que o altres àmbits en els que caldria incidir-hi més?

R: Home, jo crec que aquests quatre són molt important, és indiscutible. A més, estan lligats, perquè jo crec que Educació i Immigració són dos aspectes... hi ha connexions entre les dues coses molt clares. Jo apuntaria dues qüestions a les quals més o menys he fet referència. Una és la interrelació entre canvis demogràfics, formes de societat i de vida social i sobretot respecte a la família, l'impacte de tot això sobre la família i polítiques públiques, això de les polítiques pròpies de l'estat del benestar; aquest és un gran tema, jo crec que té implicacions molt grans. Un tema concret, un aspecte concret d'això que jo crec que valdria la pena que estudiessin a fons, és com evolucionarà previsiblement el mercat de treball en els propers anys a Catalunya, és un tema clau que valdria la pena que una institució com la Fundació Bofill se'n recordés. I, si vols, darrera d'això hi ha tota una reflexió sobre el treball, sobre el tema del treball en la nostra societat, que amb això pot evolucionar. I l'altra qüestió important és la que abans em referia, els aspectes d'autogovern: de quina manera l'autogovern pot fer-se corresponsable de les noves polítiques de l'estat del benestar: descentralització del sector polític, polítiques socials; estudiem les experiències d'altres països i veiem fins a quin punt són aplicables en el nostre.

P: Quin paper creu que hauria de jugar la Fundació Jaume Bofill envers altres institucions com universitats, administracions, organitzacions polítiques i socials?

R: Bàsicament, jo crec que la Fundació ha de tenir vida pròpia. No hi ha res pitjor que tenir una vida parasitària o que les altres institucions siguin parasitàries d'ella. Ha de tenir vida pròpia, ser forta i ser forta vol dir tenir independència financera, ser un punt de referència i, per tant, ser coneguda i tenir capacitat d'atracció de gent de primera línia en el terreny de la recerca en els diferents camps. Jo crec que aquest hauria de ser l'objectiu de la Fundació. Ara, clar, quan tu fas una fundació així pots aspirar a viure en un món enclaustrat en què fas la teva recerca o la teva tasca de divulgació, tens el teu propi equip de primera línia de recercadors, o bé ho fas sobre la base dels que també existeixen i treballen a altres llocs. Jo crec que nosaltres, en el nostre país, és prou limitada la quantitat de recursos que tenim entre tots -materials i humans- com per pensar que es pot fer el Premi Nobel, per tant, entenc que la gent que ha de col·laborar amb la Fundació és gent que també treballa en altres àmbits de recerca o que treballa en altres àmbits... normalment de recerca, que són el més important. Mirant des d'aquest punt de vista és una tasca que es potencia mútuament amb la que fa molta gent a la universitat i jo crec que ha de ser així, o amb les administracions en molts casos.

P: I, finalment, l'última pregunta és molt general, i partint una mica del coneixement que té de la Fundació, de les reflexions que ha fet aquí -tan de les seves mancances com sobre les seves potencialitats-, quines recomanacions faria a la Fundació Jaume Bofill de cara al futur?

R: Home, que segueixi com fins ara (rient) aquesta és la primera. I de faltes en sorgeixen una mica de tot el que he anat dient, se'm faria molt difícil precisar res més. Jo crec que no puc donar massa consells: s'ha fet prou bé i sí, he fet algunes suggerències i crec que són aquestes suggerències, però no puc fer ressaltar res.

P: Queden recollides...

R: Queden recollides amb el que abans...

P: Molt bé. Moltes gràcies.

ANDREU CLARET

P: Bé, doncs això una mica. La idea que va reproduint el mateix qüestionari que hi havia. Per tant, la primera pregunta, que resulta retòrica en molts casos, és si havia sentit parlar d'aquestes Fundacions i, en qualsevol cas, quin coneixement en tenia, a partir de quina relació?

R: Sí, sí. Home, de la Fundació Jaume Bofill, òbviament n'he sentit a parlar. Em sembla que fa prop de trenta anys que existeix i he assistit a activitats, he llegit publicacions i conec a molta gent que hi ha estat involucrada i, per tant, en tinc un coneixement personalitzat i temàtic. Sé que es dedica a qüestions d'educació des de fa molt de temps, a qüestions d'enfortiment i desenvolupament de la democràcia i que, en el darrer període s'ha ficat en un tema que a mi m'interessa molt, que és tot el tema aquest de la immigració i de l'educació intercultural.

P: I a partir d'aquest coneixement que té de les seves activitats, de les seves línies de treball, etcètera, quina valoració en general faria de la seva orientació?

R: Bé, jo crec que de les quinze o vint fundacions que existeixen a Catalunya, jo crec que és una de les més acreditades pel que fa al coneixement de la nostra pròpia societat, al coneixement de la societat catalana a partir d'unes eines metodològiques i científiques molt provades i que les coses que fa tenen crèdit i fonament i són escoltades i llegides pels polítics i pels principals actors de la societat catalana. Per tant, en faig una valoració molt positiva des d'aquest punt de vista.

P: Destacaria alguna de les activitats o de les línies de treball de la Fundació que consideri o li semblin interessants?

R: Com et deia, en aquest darrer període he vist que ha obert tota una línia -des de fa uns anys, ja- d'educació intercultural, és a dir, de com fer front a la immigració des d'un punt de vista cultural. I aquest és -em sembla- un tema molt, molt important. Jo crec que aquí la Fundació pot fer un gran treball perquè aquest és un dels dos o tres grans reptes que té Catalunya pels propers deu anys. I em sembla molt interessant pel que fa a això. I també em sembla interessant la reflexió sobre els fòrums de participació democràtica, perquè jo crec que la democràcia -com es demostra amb la baixa participació que hi ha als processos electorals- pateix un moment de desconcert moltes vegades i, per tant, les reflexions que impulsa la Fundació sobre com fer-hi front, són una manera d'activar el teixit democràtic des de la societat civil. Em sembla molt important, això.

P: Quina impressió tindria de la incidència social dels projectes o les recerques que impulsa la Fundació? I, en relació amb això, com valoraria la difusió pública de les seves activitats: creu que tenen prou coneixement?

R: Bé, la difusió pública jo crec que està per sota d'allò que realment és la Fundació. És a dir, jo crec que hi ha poca visibilitat. Però això ens passa a tots, també a nosaltres aquí a l'Institut. Jo crec, per tant, que hauria d'augmentar la visibilitat de les coses que fa, i augmentant la visibilitat augmentaria també la incidència social, que desconec exactament quina és. Però jo crec que la Fundació Bofill crea opinió, que això és molt important en una societat com la nostra. I després crec que té una incidència social, també, per la via de les beques i, per tant, d'estimular la participació de joves investigadors en diversos temes d'investigació social.

P: De les activitats que coneix, hi ha alguna que consideri poc important o que, fins i tot, cregui que valdria la pena abandonar, o...?

R: No, no m'atreveixo... No ho conec amb prou detall això per saber si n'hi ha alguna que resulta marginal. Més aviat hi ha coses noves a fer, segurament, però a abandonar, no, no m'atreveixo a dir-ho.

P: I, en termes generals, quin paper creu que poden o que haurien de jugar les fundacions en l'àmbit de la recerca social, Fundacions com la Jaume Bofill, quin paper creu que els hi pertoca?

R: Bé, en termes generals jo crec que és un paper d'activació de la societat civil catalana. Jo crec que la societat civil catalana és una societat molt rica, molt complexa, molt estructurada, però amb poca empenta, de vegades; o sigui, cadascú està massa en el seu forat i en el seu àmbit. Doncs jo crec que una Fundació com la Bofill que és una de les tres-quatre grans fundacions que hi ha a Catalunya ha de jugar un paper d'activació de tot aquest teixit social que hi ha a Catalunya. Això em sembla fonamental. Que no es tanqui en el seu propi àmbit sinó que impulsi el conjunt de la societat civil catalana en un sentit d'una major participació en la democràcia, d'una activació del teixit democràtic i d'una determinació de quins són els grans reptes del futur.

P: I creu que, efectivament, avui la Fundació juga aquest paper o que potser caldria potenciar més aquesta línia?

R: Bé, jo crec que ho juga bastant bé. El que passa, insisteixo, crec que fa falta més visibilitat i fa falta, segurament, més articulació amb altres fundacions i amb altres institucions. Però és una de les que juga aquest paper, això segur, sí.

P: Les dues properes preguntes estan molt interrelacionades. Es tracta una mica de saber doncs si identifica grans àmbits prioritaris en els quals avui una Fundació com la Bofill podria dedicar els seus recursos, necessitats de recerca, projectes socials?

R: Bé, jo crec que ha de seguir desenvolupant la línia aquesta d'educació i formació, que és un gran tema de futur. Jo crec que aquí, l'expertesa que ha adquirit en aquest àmbit li ha de servir per a seguir-lo desenvolupant. I, potser, alguns àmbits nous, tan de reflexió com de recerca i d'ajuts. Per exemple, el tema de les noves tecnologies, un tema de gran importància en la nostra societat. Jo crec que a la societat catalana hi ha dos grans reptes: un que és social, que és aquest tema de la immigració, que planteja un nou model de societat, i un altre que és un tema econòmic, científic i tal, i també cultural, és el tema de les noves tecnologies. I a mi em sembla que la Fundació hauria d'aprofitar els seus coneixements i la seva experiència per endinsar-se en aquest tema d'una manera més clara.

P: Quin paper creu que hauria de jugar la Fundació envers altres institucions, com altres fundacions, instituts d'estudis, universitats, administracions...?

R: Bé, jo el que crec és que hauria de treballar més en xarxa. Jo crec que les fundacions catalanes, les deu o dotze institucions que hi ha -entre altres la nostra, aquí, l'Institut Català de la Mediterrània- hauríem de treballar més coneixement el que fan els altres i en xarxa, de tal manera que poguéssim -els nostres recursos, que sempre són migrats- els poguéssim aprofitar millor.

P: I, per acabar, una pregunta molt general: a partir del coneixement que té de la Fundació, de la valoració que fa de les seves activitats, de les seves línies de treball, ¿faria alguna recomanació de cara al futur de la Fundació?

R: Una és una cosa que ja és molt important, que és mantenir la seva independència de criteri i la seva autonomia respecte a l'Administració que em sembla molt important, perquè jo crec que aquesta és la garantia d'una investigació seriosa. La segona, aquesta que et deia ara, de treballar en xarxa. I la tercera, relacionada amb aquesta, és buscar sinèrgies amb altres: impulsar investigacions i recerques en torn de grans projectes conjuntament amb altres institucions. Jo crec que això és una necessitat: aquí a Catalunya tot és bastant petit, les fundacions són petites i els problemes que tenim són molt grans. Una manera de fer front a grans problemes amb institucions petites és sumant esforços i, per tant, m'agradaria fer aquesta reflexió, a més fer-la des d'aquí, des de l'Institut Català de la Mediterrània, a veure si en algun d'aquests grans temes podem treballar conjuntament per trobar respostes als reptes que se'ns plantegen. Abans deia que crec que hi ha dos grans temes que se'ns plantegen avui, que són: un és el de la immigració, l'altre tot el que representa la introducció de noves tecnologies, en l'economia, les universitats, en el coneixement i em sembla que aquí hem de sumar esforços.

P: Molt bé.

R: Molt bé? D'acord. Vinga, doncs.

JOAN B. CULLA

P: Precisament, la primera pregunta que resultava un tan retòrica era si havies sentit parlar d'aquestes Fundacions i quin coneixement en tenieu a partir de quines activitats?

R: Sí. Bueno, jo essencialment coneixia la Bofill, doncs vaig sentir-ne parlar quan a primera meitat del setanta estudiava Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona com una de les poques entitats privades que en aquell moment ajudaven a la recerca en el camp de les Ciències Socials i específicament de la Història Contemporània, que era el meu. I, per tant, en fi, no sóc capaç de recordar ni el dia ni l'any de la primera vegada que vaig posar els peus en el local de la Rambla de Prat, però suposo que devia ser setanta-cinc, setanta-sis, setanta-set. I poc després el meu contacte ja va ser més en ferm perquè, començant aleshores la meua tesi doctoral, vaig sol·licitar un ajut per fer-la, ajut que em va ser concedit durant, ara no sóc capaç de recordar el temps, però vaja, més d'un any, certament, amb una gran, per altra banda, generositat en el sentit d'un vot de confiança molt ampli per part d'en Jordi Porta, sobre el meu compliment de les obligacions contraetes. Sempre dic que vaig tenir la satisfacció de què no em passés allò que ha passat de vegades a d'altra gent: que els han donat una beca, però la meitat del temps que la beca pagava se l'han passat fent informes per justificar la beca, per entendre'ns, cosa que em sembla absurda, doncs no va ser el cas en absolut. Jo venia de tant en tant, anava de tant en tant al local antic, tenia una conversa mb el Jordi, li explicava el que estava fent, el que etcètera i ja està. Llavors va haver-hi un moment en què com que el procés de la tesi es va allargar molt, pel meu mal cap, com si diguéssim, perquè feia molt altres coses, etcètera, jo vaig prendre la iniciativa de dir suspenguem l'ajut, ja m'heu ajudat durant una bona temporada i, en tot cas, al final, quan ja ho tingui acabat, potser sí que llavors us demanaré un altre ajut purament per la mecanografia, en aquella època la informàtica no d'allò I, efectivament, llavors després personal de la Fundació em va mecanografiar la tesi, per tant, de començament a final hi ha formes diferents... Llavors a través d'aquest vincle vaig anar sabent que hi havia també una altra Fundació que es deia Serveis de Cultura Popular, que feia vídeos didàctics i coses així, etcètera. I posteriorment, ja a la dècada dels noranta vaig estar durant uns quants anys, tampoc no sabia dir quants, però quatre o cinc com a mínim, membre de la Comissió Tècnica de la Fundació, etcètera. I per tant, jurat de la concessió de beques, per tant, ara des de fa uns anys la meua vinculació s'ha fet més tènue, més petita, però quan vinc aquí la veritat és que quan entro aquí no em sento gens en un lloc estrany i desconegut sinó total contrari.

P: I a partir d'aquesta relació que vostè ha tingut amb la Fundació, del coneixement que té de les seves activitats, publicacions, etcètera, quina valoració general faria de la seva orientació?

R: Jo crec que en primer lloc, ho he dit moltes vegades per tant suposo que està bé que ho repeteixi ara, jo crec que la Fundació Bofill és exemplar en el sentit que és de les poques fundacions que jo conec en aquest país que responen de veritat a la definició pòpia d'això: que és una fundació privada, que parteix del patrimoni de la donació del capital donat per un mecenes, per entendre'ns, i que viui promou les seves activitats no sobre la base d'anar

buscant subvencions públiques, que és el que fan la majoria de les fundacions, sinó que el seu finançament se sosté amb els rendiments del seu capital, que és el que és pròpiament una fundació a França, a Estats Units, a Alemanya o a Itàlia.

Pel que fa a la seva orientació, fent una valoració global des que jo la conec o des dels seus orígens, jo diria que la valoració és molt positiva perquè, com et deia al començament, sobretot en unes èpoques que no eren fàcils, els anys setanta i principis dels vuitanta, encara èpoques molt mancades d'infraestructures públiques en el terreny de la recerca, etcètera. Ara hi ha altres finestretes a les quals dirigir-se, no moltes, però n'hi ha d'altres, en aquella època no n'hi havia pràcticament cap més. Perquè hi havia finestretes a Madrid de fundacions espanyoles però, és clar, poc sensibles, o gens sensibles o més aviat fins i tot reàcies a les temàtiques i plantejaments que es podien fer des d'aquí, per tant, un paper molt rellevant. Segurament un paper que com que va nèixer en una època concreta i en unes circumstàncies històriques concretes després ha calgut i deu de continuar calguent de redimir. Però, en tot cas, jo que sóc historiador, fent una valoració global, fins al dia d'avui, crec que la valoració és aquesta que et dic: francament positiva i exemplar perquè jo conec molt poques, per no dir cap, experiència semblant en aquest país.

P: Quines activitats destacaria que li poden semblar especialment interessants de la Fundació?

R: Mira, jo, per deformació professional i per la meua vinculació biogràfica amb la Fundació, continuo valorant com a molt important el paper de la Fundació com a focus de concessió d'ajuts a la recerca en Ciències Socials, essencialment d'ajuts a la confecció de tesis doctorals o altres treballs semblants. Per què? Doncs perquè em sembla que segurament és un dels papers fonamentals que una fundació ha de fer i perquè constato que, malgrat que s'ha progressat en vint anys, continua sense ser fàcil, sobretot en segons quins camps, continua sense ser fàcil dic que un llicenciat que vol fer la tesi doctoral, etcètera, etcètera, aconseguixi un ajut, els ajuts de... A veure, la Fundació Bofill és, sempre com jo ho veig i tal com ho he viscut una mica per dintre, és una fundació naturalment modesta en les seves dimensions, en la seva envergadura, si la comparem amb grans fundacions espanyoles, no cal dir, estrangeres. Però, per tant, sempre dins la seva magnitud, que es tradueix també en la magnitud dels ajuts, és clar, doncs dit això, jo crec i em consta, no només per experiència meua, sinó per experiència d'altra gent propera que uns centenars de milers de pessetes han ajudat i suposo que continuen ajudant a la gent a alliberar unes hores per dedicar-les a la recerca, a la tesi doctoral, a pagar uns desplaçaments, no ho sé, unes fotocòpies en el seu moment, avui ja deu ser uns equipaments informàtics, el que sigui. Per tant, això jo ho valoro positivament, sense menysprear les derivades: les publicacions que s'han o bé patrocinat o bé fet directament, molt sovint publicació de recerques que prèviament s'havien finançat, els debats que s'han organitzat... Però jo crec que, francament, com deia el clàssic **BERT BAGOLAN: "Escripta manit"** que vol dir "Els escrits queden i les paraules se les endu el vent", per tant, això dels debats, no me'ls carrego en principi, però com que he participat en bastants, no de la Fundació forçosament, en general: "Vale, escolta, molt bé, pim-pam. Aquí es diuen moltes coses" i després si algú es pren la molèstia de recollir-les,

fantàstic, però jo entre un debat i una tesi doctoral jo sempre votaré per la tesi doctoral, no sé si m'explico. O sigui, si et diuen: "Aquí hi ha un milió de pessetes, a què le destinem?", doncs el meu milió serà sempre: "Doncs mira, a ajudar a algú que tingui un projecte de recerca interessant i que ofereixi garanties, naturalment, no al primer que passa, abans que a convidar uns tios a no sé on i fer una xerrameca un dia".

P: Aprofitant que comenta això, creu que hi ha algun tipus d'activitats que considera poc importants o que fins i tot valdria la pena abandonar a la Fundació?

R: Saps què passa? Que en aquests últims anys jo tampoc conec el funcionament intern de la Fundació, l'havia conegut força en l'època en què ens reuníem cada més aquí, com a Comissió Tècnica que assessorava el director i que, per tant, en Jordi ens explicava amb tot detall el què estava fent i no només ho explicava, sinó que nosaltres opinàvem i deiem: "Escolta, això sí, això no...". Però com que això ja fa potser cinc anys o més, no ho sé, passa molt de pressa el temps, que no es dóna, ara mateix no sabria dir en què s'ha gastat els calés la Fundació en aquests últims tres anys, perquè no ho sé amb exactitud. En caràcter general, insisteixo, crec que una recerca ben feta, en fi: sobre un tema que tingui un cert gruix, queda, i poden passar els anys i potser amb el pas dels anys aquella recerca es veurà superada d'una manera o d'una altra, però el seu valor és important; en canvi, però jo crec que la Fundació tampoc no s'hi dedica gaire, les coses fetes de cara a la galeria tenen una utilitat molt relativa sobretot quan... Clar, si tu ets la Fundació Rockefeller i el que fas cara a la galeria consisteix a convidar deu premis Nobel i en fotre un debat que surt a tots els diaris del món, aleshores no, però com que això la Fundació Rockefeller i, per tant, quan fa una cosa de cara enfora, naturalment és una cosa que té unes dimensions determinades, i per tant té un ressò mediàtic també petit, etcètera; doncs jo crec, que comptat i debatut, és més rendible la inversió més a llarg termini que no pas la cosa més mediàtica, més efímera. Perquè a més a més, em consta això, perquè he estat durant anys molt implicat, que sempre un dels problemes de quan la Fundació ha organitzat activitats ha estat el pobre ressò mediàtic, d'això n'havíem parlat moltes vegades amb el Jordi a soles i amb altra gent, de totes les maneres. I, per tant, això que dic ja ho havia dit, o sigui que no estic inventant-me res.

P: Precisament, una de les preguntes anava relacionada amb això: com valora la difusió de les seves activitats i de les seves publicacions?

R: Bueno, és que saps què passa? Que jo, per sort o per desgràcia, em sembla que conec bastant el món dels mitjans de comunicació. I, per això, moltes vegades de tot això se n'havia parlat en aquesta casa, jo sempre més o menys he dit el mateix, i per tant, ara no diré una altra cosa, que seria absurd. Això: per aconseguir un impacte mediàtic gran, has de mobilitzar molts recursos... recursos sovint malaguanyats, per entendre'ns, hi ha determinats personatges en el món, en el món de la cultura també i en el món de la..., que són un reclam segur per als mitjans de comunicació però, és clar, són personatges que per fer-los venir ja cal que preparis el talonari, perquè són personatges que no es mouen si no és..., com si fossin artistes, perquè de fet són artistes, de fet són estrelles d'un sistema, d'un *star-system* determinat; doncs no es mouen si no és en unes condicions molt concretes, i amb un *caché* molt elevat, etcètera. A

lo millor després venen i no diuen res, eh? Però és igual, el fet és que venen. És com quan ve el Tom Cruise a promocionar una pel·lícula, és igual que la conferència de premsa no tingui el més mínim interès, tu tindràs el seu careto, les fotos i, per tant segur que hi haurà dos-cents periodistes. Home, els intel·lectuals no arriben a aquest extrem però segons quins, Déu n'hi do. Doncs, vet-ho-aquí, si portes el Mario Vargas Llosa tens assegurat que hi haurà cinquanta periodistes pel cap baix. Després què dirà? A lo millor res, o a lo millor coses que més aviat et repatejaran l'estòmac, però el ressò mediàtic segur. Per tant, jo crec que el ressò mediàtic de les coses que fa la Fundació Bofill i que són coses en general discretes, serioses, etcètera, està condemnat a ser petit. Està condemnat a ser petit i jo sóc de l'opinió que tampoc no cal amargar-s'hi la vida. No sé com dir-te. Home, hi ha hagut coses concretes que han tingut un cert ressò perquè tenien més ganxo: si s'han fet estudis sobre una eventual reforma del sistema electoral català, coses d'aquelles que són més llamineres perquè et permeten fer el joc: "Ara amb aquest nou sistema, Convergència tindria dos diputats menys i els PSC tres més, el que sigui", per tant, durant una setmana o dues se'n parla molt i ja està. Però és difícil, jo insisteixo, he dit sempre: "Escolta, no us hi amoineu, no ens hi amoïnem, no ens hi fem mala sang". Llavors jo crec que la Fundació ha estat capaç de crear, home tot és millorable en aquesta vida, uns canals de difusió no de cara al gran públic, no de la premsa, sinó entre la gent interessada: els diversos fulls aquests periòdics. Insisteixo, tot en aquesta vida tot es pot millorar, però jo crec que per a una Fundació no pot dedicar el trenta per cent del seu pressupost.. (TALL CINTA)..

(P:)

R: Sí, jo penso que sí, jo penso que sí. Et diria que potser en l'àmbit acadèmic hi ha hagut un procés negatiu, i també com que ho havia dit quan estava a la Comissió, ho dic ara, perquè no he canviat d'opinió. Jo crec que en aquests últims anys, la Fundació ha pres la decisió que el seu patronat va adoptar i que és molt lliure de fer-ho, però ha pres la decisió de reorientar una mica els seus interessos en el sentit de les matèries sobre les quals o en les quals concentra els seus ajuts en la recerca, etcètera. És a dir, a veure, fa anys que el Patronat de la Fundació va decidir que el camp, per exemple, de la Història Contemporània doncs ja no era prioritari i que, per tant, es deixava de banda. És evident que com a conseqüència d'això, la Fundació Bofill ha deixat de ser una referència en els Departaments d'Història Contemporània de les universitats catalanes, entre professors o llicenciats que diguin: "Escolta, voldria fer una recerca o una tesi sobre tal cosa. Qui ens podria donar algun calé?" "La Fundació Bofill". Bé, això que era com un reflexe condicionat, automàtic fa quinze anys ara no perquè ja ha anat corrent la veu, naturalment: "No, escolta, en la Fundació Bofill no hi pensis perquè ja no estan per aquesta guerra". Val, doncs molt bé. Potser en compensació, en altres Departaments en altres Facultats, se'n parla més, ho ignoro, perquè no freqüento aquestes altres Facultats o aquests altres Departaments. Però vaja, jo de tota manera vaig estar en contra en el seu moment i hi continuo estant en contra amb aquesta opció. És a dir, en va semblar i em continua semblant que la idea aquesta: "Home, ara el que s'ha de fer, el que s'ha de prioritzar són tots els temes d'Immigració extracomunitària, i d'interculturalitat i d'etcètera, i abandonar les Ciències Socials més clàssiques: l'Economia, la Història, la Sociologia en

termes més clàssics... Jo insisteixo, fa cinc anys o fa sis anys hi estava en contra i ara continuo estant-hi en contra.

P: Relacionant-ho una mica amb això que explicava de la publicitat o del reconeixement públic de la Fundació, com valoraria la incidència social dels projectes o de les recerques que ha impulsat la Fundació?

R: A veure, saps què passa? Que jo crec que això de la incidència social és sempre molt complicat quan estem parlant d'això que estem parlant. Perquè, és clar, no cal dir que la incidència social d'ajudar a una tesi doctoral sobre Història Contemporània, la incidència social és zero. Però és que jo crec que la incidència social d'ajudar a un estudi sobre els problemes d'integració d'un grup de dones de Gàmbia en un poble del Maresme, si no és zero, és allò que els matemàtics en diuen tendent a zero. Saps què vull dir? És un dels temes que havíem discutit en els meus últims temps a la Fundació. La meua modèstia opinió és que per tenir incidència social has de ser... no ho sé, la Fundació La Caixa, que té un pressupost de vint mil milions l'any i dir: "Ara fotrem dos ordinadors connectats a Internet a cada escola de Catalunya", i aleshores tens incidència social, perquè vol dir que hi ha unes escoles que no tenien ordinador connectat a Internet que ara en tenen i, per tant, uns nens que quan sigui, una estona a la setmana, hi poden accedir, això és tenir incidència social. O quan dius: "Fotem un programa d'ajut als programes de desintoxicació de drogoaddictes", no ho sé. Ho conec una mica perquè la meua dona havia treballat a la Fundació La Caixa. I, per tant, tens tres mil milions per repartir i llavors tens incidència social. Ara, la incidència social d'un estudi, sobre la matèria que sigui, jo, francament, la considero nul·la o tendent a nul·la. M'entens? És per això que jo vaig discrepar molt de la idea aquesta que sembla que el Patronat la va adoptar que va dir això: "Subvencionar una tesi d'Història o d'Economia, això no té incidència social. En canvi, si subvencionem estudis sobre Immigració africana, o el que sigui, sobre això, Interculturalitat, això sí que té incidència social". Fals. En la meua opinió, fals. Cap de les dues coses no en té, cap de les dues. Per tant, en tot cas, naturalment, cadascú pot amb els seus calés establir les prioritats que vulgui, però l'argument, la coartada de dir: "No, és que allò és una cosa massa elitista i això...". Escolta: la vida de les dones gambianes aquestes de l'exemple imaginari no crec que hagi canviat el més mínim perquè s'hagi fet una tesi, dues tesis, tres tesis o quatre tesis sobre elles o sobre qüestions relacionades amb elles. L'únic que hauria canviat és que un dia, dos dies o sis dies, aquestes dones gambianes imaginàries van atendre uns estudiants o uns nois o unes noies que els van anar allà a interrogar, a fer unes enquestes i etcètera. Home, potser sí que van dir: "Home, està bé, algú s'interessa per nosaltres: és agradable". Però això no els va canviar la vida, m'explico?

P: En termes generals i amb independència del que coneix de la Fundació Jaume Bofill, quin paper creu que haurien de jugar les fundacions en l'àmbit de les recerques socials?

R: Bé, sembla que indirectament ja ho he dit. A mi em sembla que... El que passa que fa de mal dir perquè en aquest país, a Catalunya, hi ha pocs exemples, ja ho he dit. Però en dona la sensació de que les fundacions en els països on aquestes hi són en abundància i a més a més, d'una manera potent, fan això, és a dir, fer costat, no només ajudar a la recerca, naturalment, també

poden ajudar a l'art o al que sigui. Però, concretament, en l'àmbit de les Ciències Socials jo crec que el paper hauria de ser, d'una manera el més neutral possible des del punt de vista ideològic però rigurosa des del punt de vista de la qualitat, ajudar a la recerca i sobretot, potser amb el criteri de dir: "Escolta: hi ha uns programes del Ministeri d'Educació i Cultura o Generalitat, del que sigui, doncs intentem complementar-los aquests programes". És a dir, si sabem, si detectem, si ens sembla que hi ha unes determinades matèries, unes determinades temàtiques, uns determinats enfocaments que en les guixetes oficials, institucionals ho tenen més difícil per a rebre una beca, per a rebre un ajut, doncs siguem nosaltres els que cobrim això. Insisteixo, sempre des del rigor. No diguem aquí: "Els que siguin tan dolents que no puguin aconseguir una beca d'una guixeta oficial, que vinguin aquí que nosaltres els hi donarem"; no, això de cap manera. El Jordi Porta que sap de la meua participació com a jurat durant bastants anys en la concessió de les beques sap que més aviat he sigut sempre de la línia dura, de la línia de poques contemplacions i de mai de la vida cedir al "cuento" de la llàgrima. Saps què vull dir? Allò de... "Home no, aquest projecte és una birria, però oooh!, és molt bona persona, oooh!, és no sé què", escolta no: això no és l'assistència social, aquí s'ha d'aplicar criteris de rigor i de qualitat fonamentals. Per tant, des d'aquest punt de vista, però, jo penso que aquest podria ser un plantejament.

P: Identifica necessitats més concretes en l'àmbit de la recerca o de la promoció de projectes socials que podria cobrir avui la Fundació Jaume Bofill?

R: Mira, és que saps què passa? Que això, per contestar-ho seriosament, s'haurien de tenir unes dades i una visió de conjunt que francament no tinc. No només sobre el que fa en aquests últims anys la Fundació, sinó sobre el que passa en general en el país en quant a... No ho sé, no tinc cap... Actualment, i des que vaig deixar de fer aquest paper en aquesta casa, no estic en cap jurat de cap cosa d'aquestes i, per tant, no tinc això... Quan ho era aquí, cada anys tenies un centenar de peticions, més o menys i, per tant, podies veure-ho de manera indicativa: "Mira, ara està més de moda tal cosa, sembla ser, o arriben més demandes d'aquest tipus" i veies una mica les tendències. Ara no tinc cap termòmetre en aquest sentit i, per tant, em semblaria molt temerari donar qualsevol resposta perquè seria ben bé inventar-me-la, treure-me-la de la màniga.

P: I, més en general, identificar els àmbits prioritaris en els quals una fundació com la Bofill hauria de dedicar els seus recursos?

R: Em sembla que això més o menys ja t'ho he anat dient. Jo insisteixo, donades les dimensions econòmiques de la Fundació, jo crec que el seu paper, no dic únic, però sí fonamental, hauria d'estar i ja deu estar, en l'àmbit de l'ajut a la recerca en matèria de Ciències Socials; perquè a la recerca en altres àmbits, primera que no està en les finalitats fundacionals, i segona que una recerca en el camp de la física requereix una mobilització de recursos que un sol projecte es menjaria tot el pressupost de la Fundació i, per tant, no tindria sentit. En canvi, per sort o per desgràcia, els que fem recerca en Ciències Socials ens contemtem amb molt menys, necessitem molt menys: bàsicament necessitem comprar hores, per entendre'ns. Per tant, en aquesta línia, i jo insisteixo per coherència amb el que he dit abans, he de dir que, suposo que és

un objectiu impossible i que és una causa absolutament perduda, però m'agradaria tenir la sensació, saber que la Fundació ha recuperat el que jo crec que era l'esperit originari, o si no l'originari, que potser l'originari del tot no el vaig conèixer, els dels anys vuitantes i principis dels norantes, això, en un sentit de les Ciències Socials en sentit ampli. Per tant, que en les bases de convocatòria de les ajudes no quedés, com ara queda, pràcticament exclòs de manera explícita el camp de la Història Contemporània o el de l'Economia Contemporània, etcètera. Si no que es digués: "Escolta, si arriben uns projectes d'Història, d'Economia, de Sociologia, d'Antropologia, del que sigui, busquem els millors", però que no tinguin avantatge uns simplement perquè tracten uns determinats temes. Jo crec que això, em sembla, eh?, em sembla, jo crec que això s'ha perdut i a mi em sembla negatiu.

P: La definició de quatre grans àmbits de treball per part de la Fundació són: Desenvolupament Cultural, Millora de l'Educació, Perfeccionament de la Democràcia i Acollida de la Immigració. Li sembla adequada o li sembla que caldria aportar nous temes o...?

R: Bé, no crec que s'hagués de llençar, però ja et dic jo... a veure, com ho diré? Em dóna la sensació que els òrgans rectors o l'òrgan rector de la Fundació, que és el Patronat, s'ha deixat obcedir excessivament en aquests últims anys per aquesta idea d'incidir sobre la realitat, en el tema aquest de millora de la Democràcia o en el tema de la Immigració. Jo crec que és un objectiu nobilíssim, però difícilíssim d'assolir, insisteixo, si estem parlant de la Fundació Jaume Bofill, no si estem parlant de la Fundació Paul Ghetty III o la Fundació La Caixa. Llavors, exemple: el projecte aquell de reforma del sistema electoral, és un element de debat útil, no hi ha dubte, va estar molt bé, etcètera, però jo em pregunto: avui, qui se'n deu enrecordar d'aquell projecte? I, sobretot, pels partits polítics que són els qui van decidir, en tot cas, està en la seva...? Jo no vaig estar en el congrés del PSC l'altre dia, fa vint anys que em dedico a seguir els congressos de tots els partits i, francament, no tinc la sensació que sobre la taula del debat polític precisament estigui "Escolta, que hem de reformar el sistema electoral català". I no dic que jo no cregui que s'ha de fer, el que dic és que, per tant, si la idea d'algú era "fotem aquest estudi i promocionem-lo perquè ens fotran cas", jo crec que, de cas, res. No perquè ho hagi fet la Fundació Bofill, no, ho hagués fet qui ho hagués fet. Insisteixo, amb això no estic carregant-me la idea del... Però aquesta idea que si promocionem estudis sobre temes més vinculats al present, això tindrà incidència sobre el present, jo crec que és una idea una mica ingènua. Per tant, jo no l'abandonaria, però tampoc exclouria de les preocupacions de la Fundació, aquells temes aparentment del passat, però que no deixen de tenir... com que aquesta Fundació mai ha donat beques per a l'estudi del Paleolític Inferior, ni sobre l'Alta Edat Mitjana, tampoc és allò de... Per tant, penso que incidència sobre la realitat en té tanta o tan poca un estudi sobre les immigrants gambianes aquestes com un estudi sobre no sé quina qüestió important i ben feta de la Història política, social, econòmica o cultural de Catalunya de l'any 1900 o 1890, o del... Doncs això.

P: Quin paper creu que... Ho acabem o...?

R: Sí, sí, clar que ho acabem.

P: Potser l'última de tot queda molt recollida ja en totes les respostes, ja, no?

R: Sí, jo crec que sí.

P: Doncs, si li sembla, aquesta: quin paper considera que hauria de jugar la Fundació Jaume Bofill envers altres institucions, com universitats, administracions...?

R: Home, no sé gaire en aquests moments el que juga, però si no ha canviat gaire, si no ha canviat molt en els últims temps, més o menys me'l puc imaginar. Jo crec que el paper és correcte. Fins i tot afegiria, però és clar, això depèn molt de la manera de ser de les persones, jo crec que moltes vegades he pensat que ha sigut un paper fins i tot extremadament discret, de vegades potser massa discret i tot. Però ja dic, com que conec a les persones des de fa molts anys i em considero molt amic i les aprecio i les estimo, doncs no és una crítica, és una constatació. Jo crec que des d'aquest punt de vista, la Fundació juga un paper absolutament correcte i que, per tant, l'ha de mantenir. De vegades, insisteixo, de vegades per això que abans deïem de la projecció mediàtica, etcètera, de vegades un pensa que potser en podria jugar més, que podria xupar més càmera, que podria intentar i obtenir una mica més de protagonisme, però potser això tampoc seria bo. A veure, la Fundació Bofill deu ser de les poques entitats rigurosament privades però que no es mouen en el terreny de la reflexió sobre les mussaranyes, sinó que es mouen en terrenys delicats i sensibles: la vocació, les Ciències Socials, la Ciència Política, etcètera, deu ser de les poques que des de l'any setanta-cinc fins el dia d'avui jo mai no he sentit ningú que en malparlés. És a dir, de malparlar, hi he malparlat de gairebé tot i de gairebé tothom, doncs no recordo mai ni haver-ho fet jo ni haver-ho sentit a d'altres. Em sembla un excel·lent senyal. Allò de dir: "Oh, no! Això està manipulat per aquests i, no!, allò està manipulat pels altres", per tant, ho trobo un símptoma d'això que diu les relacions amb... jo crec que deu ser força correcte: que tothom ho considera un espai neutral, seriós, solvent, però això: neutral, i, per tant, això fa que si es convoca o si... tothom ho respecta. Insisteixo, torno a l'exemple d'allò del sistema electoral: jo crec, francament, perquè me'ls conec bastant, que els partits polítics i els polítics mai no van pensar en fotre ni punyetero cas, però el que en tot cas no van fer va ser dir: "Òstia, quina merda de paper, quina cosa més estúpida": descalificar-ho. Per què? Perquè encara que trobessin que era inoportú, o que els anava malament, etcètera, la Fundació Bofill mereix un respecte i, per tan, no es podia descalificar. Se'n va parlar un temps i després allò... Cada dia hi ha una altra notícia i l'actualitat es va devorant ella mateixa i "Adiós muy buenas", però insisteixo, un estatus de respectabilitat i una posició per damunt de tota sospita, si em permetes dir-ho així, jo crec que la Fundació sí que l'ha obtingut. I això és molt important, importantíssim. Vale?

P: D'acord. Molt bé, moltes gràcies.

Miquel Eswomba

P-Havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill o de la Fundació Serveis de Cultura Popular, obviament abans que esn possessim en contacte amb vostè?

R-És una relació bastant personal. La meva relació amb la Jaume Bofill com la Fundació Serveis de Cultura Popular, és una relació que ha patit diverses etapes. Jo vinc del món de l'escoltisme i des de l'escoltisme l'aportació de la Jaume Bofill en algun moment ha sigut un punt de referència en tant que molta gent, especialment en Jordi Porta havia sigut el Comissari General dels Escoltes. Això vol dir que des de l'escoltisme ja havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill, del senyor Jordi Porta, etc. però no havia tingut relació, diguem-ne, directa. Després posteriorment, a nivell professional, havia entrat en contacte amb els Serveis de Cultura Popular en tant que em van fer uns encàrrecs de feina, des d'una guia didàctica d'un video i a partir d'aquí he continuat la relació. Coincideix que jo he entrat a treballar a SOS Racisme i llavors a partir d'aquí entro en contacte i continuat la relació amb els Serveis de Cultura Popular, es crea Entre Cultures, un programa de Serveis de Cultura Popular i aleshores des de Serveis de Cultura Popular apareix una col·laboració amb la FJB, que és la possibilitat de treballar en un seminari de treball sobre educació i immigració.

P-Ho fas com a SOS Racisme o com a persona?

R-Com a persona. I aleshores la relació amb Serveis de Cultura Popular ha sigut una relació evidentment professional, a part de què poguem ser amics o no amb la gent de la Fundació, i la relació amb la Bofill ha estat bastant d'estudi i de punt de referència.

P-I com a entitat, com a SOS Racisme hi ha hagut algun tipus de relació entre la Fundació Jaume Bofill i SOS Racisme? Un dels programes de les línies de treball de la Fundació era l'acolliment de la immigració en aquest sentit amb activitats...

R-La relació ha estat amb els Serveis de Cultura Popular també com a SOS Racisme

P-I a partir d'aquesta relació que heu tingut tant a nivell personal com des de SOS Racisme, quina valoració faries de la orientació general de la Fundació? En definitiva, la idea és que la Fundació potser, per dir-ho d'alguna manera, des del punt de vista de valors on al principi no és neutral i en aquest sentit treu unes determinades línies de treball, uns determinats programes amb una determinada orientació. Quina valoració en faries d'aquesta orientació?

R-Personalment positiva, és a dir, sempre m'hi he sentit molt a gust treballant perquè saps que allà hi ha una sintonia ideològica amb les persones que hi

treballes. A part de la sintonia hem de ser crítics amb les pràctiques i actuacions de l'administració, tant local com autonòmica. I per una altra banda des d'un punt de vista de ser compromesos realment amb els problemes socials, i que jo realment, personalment, també coincideixo plenament perquè són els que realment han de tocar en aquests moments: ciutadania, immigració, educació, són els grans temes que curiosament són els temes que a l'administració són els que estan més deixats de banda.

I institucionalment jo diria que des de SOS Racisme la relació s'enten d'una forma positiva perquè és que no hi ha hagut en cap moment cap traba ni cap dificultat, al contrari una situació d'absoluta col·laboració, hi ha hagut una certa entesa i estat d'acord entre el que pensaven uns i altres.

P-En quin tipus d'activitats heu pogut col·laborar amb la Fundació?

R-Mira, bàsicament la relació s'estableix per la participació de SOS Racisme al programa Entre Cultures, que és un programa que acull a diverses persones joves immigrades o d'origen immigrant, en aquest cas jo sóc el representant de SOS Racisme al programa Entre Cultures i que a partir d'alguna manera, dinamitzar i mobilitzar serveis i recursos per oferir a la gent que va demanant, i que es va convertir en una necessitat. Atendre aspectes de la d'immigració ja des del món de l'educació, ara estem treballant el tema laboral, el tema de l'educació en el lleure...

P-Per tant des de SOS Racisme a part de conèixer aquest programa també es coneix les altres quatre línies de treball de la Fundació: democràcia, educació, immigració i cultura. Aquesta línia de treball de la immigració en coneixeu totes les activitats que es fan?

R-Totes no, ja que la participació des de SOS Racisme, i personalment, ha estat sempre basat en aquest programa. De tota manera sé que des d'aquesta línia d'immigració s'està fent col·laboracions amb la Diputació de Barcelona en matèria de formació, sé també que s'impulsen estudis. No sé si tu hi vas participar a un estudi a Mataró sobre el que seria els joves, oci i educació amb joves marroquins.

Hi ha tot un seguit d'elements que si que conec però d'una forma institucional, ho conec perquè llegeixo el butlletí de la Fundació i Recerca del Grup FUS i perquè, de tant en tant, a les converses informals amb la gent treballadora de la Fundació de Serveis de Cultura Popular van sortint aquests elements.

En tot cas la participació institucional que conec seria del programa Entre Cultures i per altre banda també el Pla d'actuació per la integració d'iniciatives d'immigrants en el lleure, que també s'entén com un element dins del programa Entre Cultures.

P-Parlem a nivell personal més enllà de la relació institucional que té SOS Racisme amb la Fundació, les fonts d'informació que té de les activitats de la Fundació, em comentava que xarxes informals i el Full informatiu...

R-Si, bàsicament.

P-De les activitats que realitza la FJB, jo em concentraria amb la línia de treball d'acollida d'immigració però potser també en coneix d'altres d'activitats... Quines considera més interessants, quines destacaria de la Fundació?

R-Jo crec que unes de les coses que la Fundació fa millor i realment crec que són molt útils és tot l'esforç que fa de la part d'estudis i publicacions, perquè d'aquesta manera garanteix en molts moments el que és la independència i per altra banda està fent un esforç dins una funció social importantíssima, que és la de donar suport a joves investigadors, persones que es volen dedicar a investigar o escriure i que realment dins de les estructures formals de l'administració o en una editorial no hi troben cabuda. En aquest sentit crec que la Fundació hi té un paper molt reconegut, bastant conegut i molt important perquè tira endavant molts projectes interessants en aquest sentit.

P-I quin tipus d'incidència social creus que poden tenir aquests projectes i aquestes iniciatives de la Fundació, per exemple en l'àmbit de la immigració?

R-Jo crec que la Fundació Bofill com a gran grup de treball, té una funció que no sé distingir si és el que realment té o és el meu desig, però en tot cas t'ho expresso. Seria essencialment la de ser un punt de referència. Jo crec que en aquests moments falten punts de referència independents, crítics, autònoms, no ficats directament a cap formació política, no estem parlant de la Fundació Rafael Campalans, que és la sucursal de la formació de PSC, per exemple, sinó que estem parlant d'un fundació que obre portes a una determinada gent però dins d'una determinada línia i que sobretot en un moment determinat és capaç d'aglutinar a un seguit de gent de reconegut prestigi social, professional, per davant de determinats temps. Aquesta convocatòria costa perquè ho he vist, que la Fundació es pot moure perfectament a nivell, doncs, de treball amb el que es diria amb formacions sindicals, polítiques, l'administració autonòmica i local... no existeix cap tipus de problema perquè existeix aquest reconeixement i aquest valor de la Fundació com un espai realment punt de referència.

P-I en aquest sentit creus que la Fundació és una entitat prou coneguda, és a dir, que en la difusió de les seves publicacions, activitats és adequada o ...?

R-No, jo crec que no. Jo crec que la Fundació es coneix en determinats cercles professionals, intel·lectuals però especialment del camp de les ciències socials perquè suposo que és el camp amb el criteri fonamental en el qual es forma ciència política, ciència de l'educació, etc. Com a presència social, tant intel·lectual com professional, jo crec que si que és força coneguda, és curiós constatar, amb persones i exemples concrets, que moltes persones de diversos camps com els del món de l'educació, com de la psicologia, t'expliquen "sí, perquè hi ha una fundació, la Fundació Jaume Bofill que ha fet aquest estudi i podríem demanar..." o bé "la Fundació Jaume Bofill està tirant endavant un estudi molt interessant

sobre...". Però no va més enllà d'aquí, no crec que en general, a nivell social, sigui una fundació reconeguda.

P-Abans demanava activitats interessants o que poguessis destacar de la Fundació i ara en aquest cas et demanaria algun tipus d'activitat, tasca que està realitzant que consideris innecessària o que, fins i tot, s'hauria de canviar?

R-Jo crec que la Fundació, com et deia abans, sempre ha fet un esforç molt important per la difusió de materials, tant publicacions com videogràfics, i em sembla que durant una època determinada ha tingut un paper important i rellevant, perquè tot el que és aquesta existència de materials didàctics o educatius doncs no existien. No existia tampoc tot el que és la nova tecnologia informàtica aplicada a l'educació. Tota una serie d'elements i de materials que en un moment feien la seva funció i que han suposat un element important, però en aquests moments, i davant de la competència que hi ha com a primer factor, i en segon lloc entenent que hi ha nous àmbits en els quals caldria crear un element semblant, més de treball de CD Rooms i tot plegat, caldria destinar tots els esforços cap a aquestes vies. Em sembla interessant, per exemple, les iniciatives de pàgines webs, trobo interessants els debats impulsats a través de la web de la Fundació, per exemple, el debat impulsat sobre l'educació en el passat al mes de març del 99 o, per exemple, tota la pàgina web del programa Entre Cultures i de la col·lecció senderi. Crec que és interessant cobrir camps de terreny en aquests espais que no pas continuar produint materials físics, diguem-ne. Trobo més interessant un paper dinamitzador i distribuïdor d'informació, en aquest sentit, en tant que les persones que tenen una informació, doncs tenen poder i poden elegir decidir. Més que no pas produir ja que en aquests moments el mercat està més que saturat d'altres fundacions i d'altres espais i nuclis que produeixen materials.

P-Amb independència del que coneixes i de les valoracions que fas de la FJB, quin paper creus que podrien o que haurien de jugar les fundacions culturals, com pot ser la FJB específicament en el camp de la recerca social?

R-Jo crec que la Fundació Bofill ho fa bé, ho fa molt bé, el paper de funció ha de ser essencialment d'estudis de recerca sobre aspectes o elements que per les pròpies dinàmiques de l'ocultisme, que a vegades interessen a la classe política o a vegades per deixadesa o incompetència doncs queden descoberts. I en aquest sentit és el paper que haurien de tenir. No tant paper formatiu, perquè de formació ja hi ha molts àmbits sinó que a mi m'atrau moltíssim en aquest paper innovador, de crear, de generar coneixement i sobretot de difondre i fer-ho arribar a molts espais. Destacaria, concretament, en el tema de la immigració en aquests moments hi ha un estudi que cal tirar endavant que el tema de les segones generacions d'immigrants de 16 a 18, què passa amb ells, què fan, què deixen de fer, estan al carrer, fan formació ocupacional, no en fan... És un tema fonamental, l'administració evidentment no ho farà perquè se li ha de reconèixer zero del què s'ha fet i per tant la Fundació pot donar suport a un estudi d'aquestes característiques perquè pot posar sobre la taula un tema calent i difícil.

P-A part d'aquest tema en concret creus que hi ha altres necessitats en l'àmbit de la recerca, els projectes socials que avui no estan coberts i que la Fundació podria cubrir tant en el tema de la immigració com en altres àmbits?

R-A mi em sembla interessant, precisament per la línia ideològica de la Fundació, tot allò que faci referència a aquestes qüestions més candents a nivell social i a mi em sembla que són aquestes, la immigració, la discriminació en general, podríem parlar de dones maltractades, del que vulguis, i per una altra banda tot el tema de l'educació, destacarien en picat i les iniciatives del que serien l'educació per valors o per un sistema educatiu més interessant, etc. Han de sortir i s'han de tirar endavant des d'una perspectiva crítica, és a dir, de gent que no està per fer estudis que complaquin al poder sinó per realment dir les coses pel seu nom o sinó en tot cas des d'una perspectiva diferent.

P-Els àmbits en els quals treballa la Fundació Jaume Bofill, hi ha altres àmbits que la FJB creus que hi podria treballar?

R-Jo crec que en el tema de la tecnologia i amb el tema de la ciència seria un terreny interessant. No sé si els col·legis professionals... Però en tot cas si que hi ha un tema emergent que seria interessant, tenint en compte la dinàmica que s'està movent en aquests moments, i que és un tema espinós, que seria Catalunya i Europa. Sembla que a través de democràcia i de ciutadania és un dels temes que es tracta una miqueta, però em sembla que afrontar el tema de l'identitat nacional a Catalunya doncs és un tema que s'ha de recuperar. Primer, estem en un entorn conservador, de dretes i per tant per bastants anys, com a mínim quatre, i això significa fer un replantejament, estem tocant una etapa d'una finalització d'una determinada manera d'entendre que és Catalunya, que és el Pujolisme i estem davant d'una construcció d'una determinada Unió Europea que no ens n'estem enterant i estant passant moltes coses. Hi ha moltes propostes sobre la taula que si federalisme, que si no sé què, que si no sé quans i que tindrà conseqüències molt importants.

Estan sortint elements, per exemple, d'ordre lingüístic, d'ordre lingüístic una altra vegada, no ara per les qüestions determinades dels estatuts de les diverses universitats. Jo ja fa dos o tres anys que, com a persona i com a professional, vaig detectar que cada vegada els meus drets lingüístics, com a catalanoparlant, de vegades es veuen violats o vulnerats. I no és que hi ha una moda que la setmana passada va passar no sé què, no només hem de parlar del dret del cinema, sinó que hem de parlar de moltes altres coses. I crec que la Fundació, entenent que la Fundació, jo l'entenc des d'una perspectiva catalana, clarament catalana i clarament universal però preocupada per Catalunya, la seva llengua, la seva identitat i la seva cultura, aquí hauria de fer aquí de nou un esforç important de treure el tema i de posar-lo a sobre la taula, sobretot més que res per contrarestar determinats moviments socials, conservadors, de dretes, espanyolistes, nacionalistes-espanyols que em dóna la sensació que ens aquests moments no troben resposta. No troben resposta per part dels partits polítics perquè hi ha molts

interessos en joc i la societat civil en general sembla que tampoc està massa per la tasca. Llavors què passa? que hi ha moviments que es dediquen a l'etiquetatge en català, molt bé, però hi ha qüestions més clares i més dures que cal abordar, com precisament això, que un pugui donar classes a la universitat com li doni la gana.

P-En relació a altres institucions com poden ser universitats, com poden ser administracions, partits polítics, quin paper creus que hauria de jugar la Fundació o les fundacions en general? Quina relació creus que s'hauria d'establir entre aquestes institucions i les fundacions com la Bofill?

R-La Fundació hauria de ser això, una llançadora d'idees. Una plataforma d'idees noves, d'innovació i d'una visió alternativa. Jo crec que els partits polítics haurien d'estar frisosos de dir "envieu-me l'estudi de la Bofill de no sé què" o bé la Generalitat de Catalunya, el departament de Benestar Social "escolta necessito l'estudi de la Bofill de no sé quant". És a dir, crec que aquesta hauria de ser la funció. Tenir un paper de recuperar certa intel·lectualitat, que jo crec que en aquests moments no existeix en aquest país en general, i impulsar-la. Però no intel·lectualitat Xavier Rubert de Ventós o Xavier Bru de Sala, xerraires o escriptors habituals de medis de comunicació o tertulians. No em refereixo a Pilar Rahola com a intel·lectual sinó gent preocupada pel coneixement, gent preocupada per la realitat, gent preocupada per la societat i gent que s'esforça en anar més enllà i no caure, diguem-ne, en aquesta línia globalitzadora, de pensament únic, de creure que no hi ha futur, de que tot està fet i que l'única cosa que s'ha de fer és la de desregularitzar els mercats, desregularitzar el pensament i regularitzar sobretot les fronteres i totes aquestes coses.

Em sembla que cal per aquest paper, perquè pot ser un paper il·lusionador. Jo detecto ara en aquests moments a Catalunya, un espai on està ple de desencís general, un estat d'apatia, un estat de no hi ha res a fer, un estat de ho hem intentat tot i no ens n'hem ensortit. Suposo que és símptoma d'una determinada generació, que va agafar ja fa molt temps la democràcia, continua en el mateix lloc després de 25 anys i se'ls hi ha acabat les piles, la qual cosa és perfectament lloable. Però en tot cas a mi em sembla que com a país hem de reil·lusionar aquest país.

Que això evidentment no ho pot fer la Fundació sola i que això és una tasca, a mi em sembla, tant de formacions polítiques, que a veure si s'acaba d'una vegada l'era dictatorial Convergència i Unió, i d'alguna manera, vingui qui vingui, es canvien les cares també de la gent, es dinamitza tot una mica, és a dir, qui "desenquillusa" un país que ara està "enquillosat". Jo crec que una mica si agafessim la imatge de Catalunya com un gran elefant que s'arrossega, jo veuria la Fundació Bofill com aquest ratolinet de les històries que li fa por a l'elefant i l'elefant s'esbalota, perquè remoure les coses penso que està bé.

Jo crec una mica aquest paper. Jo crec que la Fundació ha de ser evidentment, perquè no li pertoca un eix vertebrador de res, perquè ha de ser aquest punt de referència que estarota, esbalota i que la gent ho té molt en compte perquè "ui, que ve la Bofill, perquè la Bofill ha plegat no sé qui, no sé qui...".

P-Quina recomanació faries de cara al futur a la FJB, en funció de l'anàlisi que tocaves, de les activitats, de la seva orientació, de tot el que hem estat parlant ara, t'atreviries en pensar què hauria de fer la FJB a partir d'ara?

R-No sé si m'atreveixo. És una pregunta àmplia però en tot cas jo crec que passaria tot plegat per una codificació i em sembla molt interessant aquest procés de fusió de les fundacions. És molt interessant que hi hagi un únic referent. La Fundació Bofill, Serveis de Cultura Popular, em sembla una mica embolic i em sembla més interessant que hi hagi un únic referent i per tant aquest procés de la Fundació ho trobo interessant i penso que serà positiu.

Després per una altra banda em sembla que mai l'he conegut, tampoc, és cert, mai m'ha interessat quines són les finances de la Fundació però crec que valdria la pena fer una mirada de creixement, de creixement quantitatiu, no només qualitatiu, que portin constantment aquestes entrevistes, estudis... però crec que un creixement quantitatiu també podria anar bé perquè com més serem més riurem, i això en quant a aspectes més tècnics, d'imatge, de creixement en el que sigui. I en quan a funció social, em semblen molt acertats els temes que s'estan treballant, a nivell sobretot d'àmbit de ciències socials i en tot cas potser si que valdria la pena que la fundació anés generant una mena de nuclis, de nuclis de gent, gent ja amb molta experiència, no parlo de nosaltres, gent jove i tal, gent que té els seus anys i que ha viscut les seves històries i que pot contribuir molt en el debat i en una manera determinada d'enfocar les coses i avançar.

A part de tot el que t'he dit abans, de línies d'estudis, de portar el tema Catalunya a Europa, tot plegat.

ANTONI FARRÉS

P: La primera pregunta precisament era si havia sentit parlar de la Fundació Jaume Bofill o de la Fundació Serveis de Cultura Popular i quin coneixement en tenia?

R: Sí, a veure... Jo he sentit parlar de la Fundació Jaume Bofill, la conec per algunes publicacions, algunes coses que d'alguna manera ha patrocinat; que per una banda són coses relacionades amb la importància territorial de Catalunya, sigui lo del Lusa i el Casasses, fins alguna cosa que van fer la Isabel Ruedas sobre una valoració del tema de les comarques i els Consells Comarcals... És a dir, especialment amb els temes relacionats amb l'ordenació territorial. Per una altra banda, el coneixement d'algunes de les persones amb responsabilitats dintre de la Fundació, que ens coneixem personalment. I últimament precisament he tingut present, o d'alguna manera he pensat en la Fundació Jaume Bofill, al voltant de concretament el tema de la Democràcia electoral. Aquests són els *inputs* que tinc de la Fundació, és a dir, sabia de l'existència d'aquest espai virtual que té -almenys per la informació que jo tinc- el reconeixement dels membres de la mesa del Parlament, que no vol dir de la mesa del Parlament, però bé... I penso que a més a més això lliga amb alguns dels objectius que a nivell europeu en aquests moments estan sobre la taula.

P: A nivell professional o des de l'Ajuntament havien tingut algun tipus de relació institucional amb alguna d'aquestes Fundacions?

R: A nivell personal, sí. Vam coincidir al Consell Social de l'Autònoma amb en Porta, i a més a més seiem pràcticament de costat, i per tant a nivell personal, sí. A nivell d'Ajuntament jo ara no recordo si havíem fet alguna cosa conjunta, ara no me'n recordo.

P: La segona pregunta feia una mica de referència a l'orientació de la Fundació, una mica partint de la idea de què la Fundació o el treball de la Fundació no només s'encamina al coneixement de la societat, en aquest cas el coneixement no és neutre, sinó que a més hi ha una idea de transformació social. Es tractaria doncs...

R: A veure... si el que em preguntes és tal i com està formada la pregunta, és a dir, quina valoració en faig? Així en llenguatge no tan carrossa com jo, diria que tinc... per a mi la Fundació és "legal", a veure.. aquest *tio* és legal o no? Doncs jo la Fundació la tinc per un organisme legal. Jo tinc una imatge d'una entitat seriosa i una entitat que intenta d'una manera possible obrir les portes o les diferents idees o plantejaments que hi hagi, en independència de la idea concreta que la majoria dels membres -o com a tal fundació- tinguin de transformació de la societat. Jo la tinc ben valorada.

P: Una mica ho comentava ara, de les activitats que realitza podria destacar-ne alguna que consideri més interessant?

R: A mi la que m'ha interessat més -tal com us deia abans- ha estat, suposo que perquè són temes que s'hi sent un més cridat, tots els treballs o coses que heu fet al voltant de temes sobre ordenació o organització territorial i, últimament, això d'aquest espai de la Democràcia electoral.

P: Coneixent algunes de les activitats que realitza la Fundació, per exemple, en el terreny de la Democràcia o en el terreny d'ordenació territorial; com valoraria la incidència social de la Fundació?

R: Això no ho sé. És a dir, jo crec que una cosa és la valoració que jo pugui tenir i una altra cosa és la incidència social que té la Fundació, va més enllà d'una percepció individual. Això és una mica difícil. De totes maneres, allò... com que no conec tampoc el detall, inclús intentant sintetitzar, a la quatre i la cinc, allò de dir: què és més interessant? Què és el menys interessant? Deixa'm... Jo el que volia explicar era... el que jo penso que podria ser un camp important que la Fundació pogués desenvolupar, que és... a veure, en conseqüència de la reunió que hi va haver el mes de març a Lisboa de la Unió Europea, del Consell Europeu; allà a Lisboa es va fer una opció que és a dir... es va fixar com a objectiu estratègic d'Europa desenvolupar la societat del coneixement. Jo diria no com a proposta tecnològica si no com a model econòmic, i m'atreiria a dir quasi que polític. És a dir, anem a competir amb els Estats Units o anem a posar-nos a la societat del coneixement per no quedar massa despenjats dels països més avançats en aquest camp. I fan aquesta proposta de la societat del coneixement perquè creuen que això pot ser motor d'innovació, investigació, de desenvolupament econòmic, etcètera... Van aprovar un document que es diu *Bio-Europa*, que ara aquesta setmana passada va haver-hi una segona reunió en la qual van aprovar un document que derogués el primer, que es diu *Bio-Europa 2002*, i a veure... Sobretot en el primer document, plantejaven la necessitat de que l'Administració es fes més transparent. Llavors en aquest document plantegen tres grans conceptes que són que l'Administració pengi informació (administrativa, jurídica, de programació cultural, de temes mediambientals, els nivells de saturació del trànsit...), tot un primer concepte que és el d'informació. El segon és el de poder gestionar per la xarxa, és a dir, que un ciutadà es pugui dirigir a l'Administració per Internet i que l'Administració li pugui contestar i que això tingui validesa administrativa. I un tercer concepte que parla del tema de participació ciutadana; i jo em penso -almenys cronològicament és així- que la Fundació es va avançar, i que aquesta és una idea que caldria resituar i replantejar però que és potent. Que quan Europa planteja temes de participació ciutadana diu que s'han de posar a disposició dels ciutadans les grans iniciatives públiques. Molt bé, però llavors hi afegeix una cosa -que en el segon document em sembla que desapareix, i penso que valdria la pena recuperar la idea del primer- que és que aquests debats sobre les grans iniciatives polítiques de cada una de les administracions haurien de ser moderades per persones o entitats independents de la pròpia Administració. Llavors a mi aquesta em sembla una idea potent, primera perquè jo no he vist formular per cap partit -ni per una banda ni per l'altra- aquesta idea d'obrir debats que no controli la pròpia Administració que origina el debat. I per tant, l'aportació que fa aquest document del Consell Europeu és introduir aquesta figura del moderador independent de la pròpia Administració. Llavors, clar... la Fundació Jaume Bofill en principi és independent de les administracions, i a l'haver creat aquest espai de participació democràtica o *Democràcia web* o no sé exactament ara com es diu; i a més a més partint de la base que encara que no hi hagi un reconeixement propi del Parlament, sí que és evident que si els membres de la mesa del Parlament han reconegut nivell personal, fa que sigui un espai virtual molt ben situat per jugar un paper d'aquests. I per tant, en una hipòtesis o un hipotètic espai d'un portal de les administracions catalanes, probablement tota aquesta part de participació ciutadana seria bo d'incorporar-ho en aquesta orientació que marca aquest document i, per tant,

que fos moderat i dirigit per una entitat o organisme independent. I penso que aquí hi ha un paper claríssim per part de la Fundació, que ja ha començat a fer alguna d'aquestes coses. I llavors -encara que sigui molt conjuntural... després tu ja t'ho arregles- avui em baixava de la xarxa una notícia dient "el Parlament de Catalunya retransmetrà en directe els plens del Parlament a través d'Internet". Em sembla molt bé, tindrem més informació. Però és clar, si això no ho lliguem amb la possibilitat que en front d'aquests debats els ciutadans, via la plataforma que fos virtual, poguessin dir la seva... doncs bé, estem fent una part del trajecte. Per tant, vol dir que les coses s'estan movent i s'estan madurant, i jo penso que aquí, pel prestigi que té i per aquest caràcter que pot tenir de respecte institucional i de rigor, té un camp claríssim per funcionar.

P: A banda d'aquest àmbit de Democràcia i de Democràcia electrònica, que de fet avui és una de les grans línies de treball de la Fundació, considera que hi ha altres àmbits dins de la recerca social en els que podria jugar un paper, la Fundació?

R: Jo personalment penso que l'Administració, és a dir, tant la Generalitat com els Ajuntaments, penso que tenen tres grans reptes en aquest moment. L'Administració al segle XXI ha de fer front a tres grans reptes. Un, què vol dir de veritat formar part d'Europa? Perquè tots ens afirmem europeus i tot el que vulguis, però això vol dir -jo sóc de Sabadell- si tradicionalment miràvem què feia Terrassa perquè no ens quedéssim enrera, integrar-se a Europa vol dir mirar a veure que és el que fa Prato, que és una ciutat semblant a Sabadell al costat de Firenze, o que és el que fa no sé quina altra ciutat que està transformant la seva estructura econòmica i industrial tèxtil en cap d'una societat de serveis. Per tant, més enllà de les grans afirmacions, el marc referencial tant a nivell de ciutats com de regions ens ha variat i, per tant, què vol dir ser europeu en aquest sentit o participar de la construcció europea? Aquest és el primer gran repte. El segon és, com fem front en el tema de la revolució que significa les tecnologies de la informació i de la comunicació. És a dir, com fem l'Administració digital, com procurem evitar el trencament territorial i el trencament personal, és a dir, els que segueixen i els que no segueixen. És a dir, com evitem que hi hagi una gran bossa de marginació que sigui els que no estan... com desenvolupem una pedagogia per acostar no solament aquesta tecnologia, si no perquè la irrupció d'aquesta societat del coneixement sigui un procés el màxim d'integrador des del punt de vista social, que no trenqui si no el contrari. I el tercer gran repte és, com passem d'una societat que s'havia plantejat en termes d'integració, la incorporació de persones no nascudes en aquesta pròpia comunitat... com passem d'això a una societat multicultural. És a dir, perquè els contingents de persones d'altres tradicions culturals, religioses o socials, etcètera... no fa possible un procés d'integració. I, per tant, hem de fer front a la multiculturalitat. Algunes vegades he parlat d'un tema que jo conec i que és d'Ajuntaments, he llegit algun article dient "segurament la propera alcaldessa d'algun lloc -de Roses, per exemple- es dirà Fàtima". Quan diem això, molta gent s'espera que aquesta Fàtima hipotètica -que pot ser alcaldessa de Roses- tingui un fill que resultarà que és enxaneta, que a ella li agradin les seques amb botifarra i que per Sant Jordi regalarà un parell de llibres i un parell de roses. I el problema és que la Fàtima en qüestió estarà *por ahí* reivindicant una escola pública que ensenyi l'Alcorà, respectarà escrupolosament el Rabadà i potser tindrà idees discrepants sobre quin és el paper de la dona a la societat. Per tant, a veure... aquest és un tema molt complicat, i que jo penso -així com en d'altres estem avançant més o menys en la reflexió- aquest és un

tema que encara tenim molt verd. Per tant, el que ajudi -i no dic que ho hagi de fer tot la Jaume Bofill- a donar resposta a algun d'aquests grans reptes que jo penso que té l'Administració, penso que pot ser una aportació interessant. I perdona la volta, eh?

P: No, no, no...

R: Em referia a explicar els problemes i escolta, la part de problemes que pugui ajudar resoldre la Fundació, doncs...

P: Ja era aquesta la idea. Principalment en aquests tres àmbits, però més en general en l'àmbit de la recerca social, quin paper creu que poden jugar les fundacions en independència del que vostè coneix de la Fundació Jaume Bofill?

R: A veure, el tema de les fundacions penso que és un tema que aquí encara ha d'evolucionar, perquè sobre les fundacions és un paper molt diferent al paper que les fundacions hi juguen en altres països. És evident que hi ha fundacions lligades a temes de recerca, que aquí ho tenim molt mal col·locat, que les fundacions aquí han estat més procedents de deixes testamentàries o coses d'aquestes, o fundacions per exemple sedentàries... Jo penso que aquesta figura de les fundacions té un potencial que avui encara no hi hem arribat. Penso que aquí hi ha un repte que és aconseguir un tracte fiscal absolutament diferenciat del que hi ha, que potenciés realment les fundacions com a instrument per a molts dels àmbits de la societat. Per tant, el potencial d'una fundació -en aquest cas com la vostra- depèn també de com evolucioni la pròpia figura o la naturalesa jurídica de les fundacions que hi ha en el nostre país. Avui per avui... home, és millor ara que uns anys enrera, però jo penso que no se li treu encara tot el partit que se li podria treure. No hi he pensat tant en l'instrument com en els camps possibles que podria... ara, constato això, que l'instrument encara no està afinat perquè les fundacions puguin jugar el paper que juguen en altres països. I per a mi passa per un tema fonamentalment fiscal. És a dir, si jo faig una aportació a una fundació i llavors se'm desgrava i no sé que més, llavors hi haurà peles a les fundacions. Si no és més aviat un acte voluntarista i tal... Vull dir, deixem-nos estar d'històries que es necessiten recursos, i els recursos els té qui els té, i perquè els doni li ha de comportar avantatges. Ja sé que sona molt fenici, però la vida és així.

P: Al marge d'aquesta problemàtica jurídica o fiscal que pot afectar a les fundacions, quin paper creu que poden jugar, tant a nivell polític com a nivell de recerca social... quin és el paper que li pot correspondre a les fundacions, fins i tot en relació a altres institucions, administracions, universitats?

R: Jo penso que ara estem sortint d'un període hiperpolític, a vegades tot es llegeix en clau política, i moltes vegades som molt més sectaris del que realment hauríem de ser. I, per altra banda, hi ha un problema de despolitització galopant. Jo penso que les fundacions poden jugar un paper de ser plataformes de trobada al marge de les etiquetes que cadascú de nosaltres porta al clatell. I que en aquests moments a mi em dóna la impressió, en un moment molt delicat que és en el moment d'un canvi de societat, o d'un canvi de moda de producció, penso que és molt més profund... hauríem de ser capaços tots plegats de veure quins temes són estratègics, per inclús intentar substreure'ls parcialment del pim-pam-pum polític, i de crear plataformes i llocs de reflexió i d'elaboració, d'adaptació, modulació o de contrarestar determinats aspectes negatius d'aquesta nova societat que s'està construint. Una nova societat informacional

amb el llenguatge del Manel Castells, no? Estem anant cap a una societat nova de globalització, amb tots els problemes que això comporta, el trencar inclús aquest concepte que hi havia de primer, segon i tercer món, ara ja ens surt el quart, és igual... la trencadissa ara és a l'interior d'aquests móns que hi havien. Les transformacions en el procés de producció, al haver-se produït aquest canvi en el que la principal matèria primera és el propi coneixement en la construcció de determinat artífici... La globalització des del punt de vista econòmic, la concentració a nivell mundial de les grans decisions econòmiques que condicionen a Estats i que condicionen a tothom... En aquest marc tan canviant, a mi em dóna la impressió de que és interessant crear espais que -tal com deia abans- més enllà de l'etiquetatge que a cada un li atribueixen, marcs de reflexió i de discussió. I aquest jo em penso que pot ser un camp en què la Fundació hi pot jugar un paper important.

P: A partir del coneixement que pot tenir de la Fundació, creu que efectivament avui la Fundació d'alguna manera pot jugar aquest paper?

R: Sí, claríssim. Jo penso... home no és l'única, però que la Fundació, per la trajectòria, per la manera de fer de tots aquests anys, pel prestigi; jo penso que és un dels instruments que està ben col·locat per jugar un paper d'aquest tipus que estàvem parlant fa un moment. Ara, la pròpia Fundació s'ha de refundar en aquest nou marc d'aquesta nova cultura, d'aquesta nova societat, d'aquest nou mode de producció.

P: Bé, em dóna la sensació que bona part de les qüestions queden més o menys resoltes, potser hi hauria algunes coses més concretes que no sé si amb el coneixement que té de la Fundació... en relació amb activitats que consideri innecessàries o poc importants que fins i tot podria valer la pena abandonar?

R: No, jo el que veig és que una cosa és ser un lloc de reflexió i tal... però una altra cosa és com s'arriba al gran públic. És a dir, una cosa és que la pròpia Fundació... i potser ha de ser això, un instrument de reflexió; una altra cosa és quines eines utilitza per divulgar les conclusions, els treballs, les reflexions... Però si només queda com un lloc de reflexió, aïllat del que és la vida quotidiana ens quedarem a mig camí. I per tant aquí sí que -i no tinc solucions ni molt menys, i no sé si ho ha de fer la pròpia Fundació o no- però el problema és que moltes vegades -a la Fundació i a altres llocs- hi ha reflexions o treballs interessants però que se n'enteren vint-i-tres. I llavors és un esforç molt gros -i no dic pas que no s'hagi de fer- però no té la repercussió social que podria tenir. Per això, jo m'apuntava -encara que siguin minoritaris aquests aspectes- d'encarar-ho i tot això més a la utilització de mecanismes de vocació més universal, com pugui ser Internet, com pot ser un espai de debat polític, llavors hi pots penjar-hi una part d'informació... Bé, per aquí jo veig més o menys que caldria... i no estic dient una Fundació solament virtual, però que la dimensió virtual de la Fundació jo diria que ha de ser gran. I que, a més a més, es pengés del portal més conegut i accessible de tots.

P: Des de la seva perspectiva doncs, cal potenciar més la difusió pública de la Fundació?

R: Aquí a Sabadell hi ha una entitat interessant i que es la Fundació XXXXX. Allà la gent hi fa el tallat, la gent conversa, reflexiona... així en llenguatge de "pueblo llano" a vegades els diem els "pocs i guervellans". Jo penso que aquests és un dels riscos, en

aquest cas també de la Fundació. "Pocs i guervellans" tenen moltes idees però és clar, si aquestes idees no es connecten no serveixen per massa cosa. Serveixen per fer llibres, però es clar, si aquest llibre només se'n ven cinquanta...

P: Partint una mica d'aquestes reflexions que ha fet, del coneixement que en pugui tenir de les seves activitats, etcètera... L'última pregunta volia ser molt general i és: Quines recomanacions faria a la Fundació de cara al futur?

R: Que ara és el moment de la reflexió, és a dir, en front d'una nova societat i d'un nou plantejament cal també adequar les eines. I per tant, jo penso que es respon més amb totes les explicacions d'abans, però cal resituar el paper de la Fundació en aquest nou marc; que és minoritari, però és igual, cada dia la gent més jove i tot això cada vegada està més familiaritzada en el món d'Internet... A més a més, aquest document europeu que abans parlava planteja que abans del 2.003, tota la gent que surti de les escoles del tram d'ensenyament obligatori hauran de tenir un mínim d'informació digital, i que sigui capaç de manegar-se amb tot aquests temes i tot això. Per tant, jo aquí hi veig un camí molt... I també és la possibilitat de trencar l'àmbit territorial de la pròpia Fundació... Jo crec que per a mi és un tema important. I jugar un paper -no de neutralitat política, perquè tots tenim opinió política- però sí de neutralitat institucional. És a dir, que fos un marc on els diferents punts de vista el consideressin el suficientment idoni com perquè en llibertat i amb tranquil·litat cadascú hi pogués exposar els seus punts de vista. És a dir, ser un lloc de debat social on també s'elaboressin propostes. Però jo em penso que hi ha massa monòlegs en aquest moment a la societat i que ens escoltem poc, o que ningú escolta a ningú. A vegades he tingut aquesta certa sensació. Per tant, ser un lloc on d'alguna manera pogués ser el lloc on qualsevol tranquil·lament pot exposar el seu punt de vista, a mi em semblaria un espai interessant.

P: Molt bé...

R: Jo no sé si... però és que pel grau de coneixement...

P: No, no, està bé...

R: L'acció que jo faig és el màxim de precís que puc ser.

P: Està bé, vull dir, segur que ens serveix molt. Moltes gràcies.

MIREIA FRANCH:

P: ... per aquí, per saber si coneixies la Fundació Jaume Bofill o la Fundació Serveis de Cultura Popular? Quin coneixement en tenies? Quina relació has pogut tenir amb aquestes Fundacions?

R: La conec bàsicament per coneixences personals, a través d'en Jordi i el coneixement amb en Jordi ens ve de Minyons, la procedència comuna de Minyons fa que coneixis la Fundació Jaume Bofill, d'alguns dels patrons, la història i coneguis una mica l'evolució que ha seguit, molt per sobre però el coneixement ens ve per aquí o a mi personalment em ve per aquí. Bàsicament pels vincles que potser en algun moment hi va haver Minyons Escoltes i per la coneixença personal amb en Jordi, i en l'empresa i així.

P: I quin tipus de relació hi heu establert, com a entitat o havieu tingut algun tipus de relació amb les Fundacions?

R: Històricament, entre la fundació o les Fundacions i Minyons hi va haver espais de col·laboració, és a dir, en temes d'estudi, en temes de suport a projectes concrets, no em facis dir quins perquè són anteriors a la meva època, fins i tot. I en la meva època en algun cas concret, però sí que hi ha hagut un contacte en anar-nos explicant, en l'època almenys que jo vaig estar a Minyons, d'anar-nos explicant mutuament quins eren els projectes que hi havia sobre la taula i en algun cas col·laborar en coses concretes.

P: I, més enllà d'aquesta relació, coneixes algunes de les activitats que realitza la Fundació Jaume Bofill, o publicacions, o...?

R: He tingut a les mans les publicacions, no em facis dir quines, ni molt menys. Amb Serveis de Cultura Popular sí que en els dos últims anys he estat en el jurat dels Premis Joventut, una cosa que es convoca... Aquest anys no hi vaig participar perquè era en una reunió a fora, però hi he estat dos anys, per tant, conec algunes de les coses de Serveis de Cultura Popular en aquest sentit, per participar-hi directament en el jurat dels premis. I no ho sé.

P: I a partir del coneixement que tens de les Fundacions, tant per la relació que heu tingut amb Minyons i per les activitats o les publicacions que pots conèixer, quina valoració faries en general de l'orientació?

R: Tot i no haver-hi aprofundit mai..., aquesta és la prèvia de tota l'entrevista, eh? Són reflexions en l'aire sense haver-ho pensat. Sempre n'he tingut una bona imatge, de les Fundacions, en general, de la Bofill i Serveis de Cultura Popular. Potser, de vegades, sobredimensionada, per allò de què t'emmiralles amb un tipus de gent o amb un tipus d'institució, però que em penso que ja al llarg de la història ha jugat un bon paper la Fundació i potser valoro especialment la independència de la Fundació respecte a institucions o organitzacions polítiques o sindicals... Una cosa que potser en els anys vuitanta s'ha donat poc en aquest país on hi ha hagut una tendència als vincles institucionals o d'organitzacions polítiques i, en canvi, la Fundació penso que ha estat una de les coses que ha sabut fer: mantenir la independència respecte a... D'una banda això, per tant, jo penso que això li ha donat un prestigi de tarannà. I, per l'altra banda, la majoria, no ho sé, però alguns dels temes en els

quals la Fundació ha aprofundit penso que han estat una bona aportació en aquest sentit al país en temes socials, bàsicament.

P: Destacaries algunes de les activitats que realitzen aquestes Fundacions que et semblen especialment interessants o...?

R: En quant a activitats o en quant a temes? És igual, no?

P: Sí, és igual.

R: Jo diria que, en quant a temes, i pel que he vist últimament en els butlletins i així és el tema d'Immigració, Educació, Democràcia participativa, que són potser els temes que en aquests moments s'estan treballant més, jo penso que són uns bons temes, segurament n'hi falten i això ja si creus pot sortir més endavant. Però que, en quant als temes, penso que s'estan tocant temes claus i importants, d'una banda i, per tant, és important això. I, per l'altra, jo penso que la manera de tractar-los també és important, en el sentit de fomentar l'estudi i de buscar un cert equilibri entre el que seria la investigació i la intervenció, l'equilibri aquest en tant que potser és el que, si no ho tinc mal entés, la diferència que hi havia entre la Bofill i Serveis de Cultura Popular: una era més d'investigació, l'altra més d'intervenció. Jo penso que aquest equilibri, no sé s'hi s'ha aconseguit al cent per cent però sí que s'ha intentat i que veus que hi ha una doble intenció en l'estil de fer, en la investigació i que això desemboca moltes vegades en publicacions o materials que són de divulgació més ampla.

P: Creus que aquest tipus d'activitats, de projectes que realitzen les dues Fundacions tenen una incidència social a considerar, o com la valoraries? Una pregunta relacionada amb aquesta és si consideres que la difusió de les seves publicacions i de les seves activitats és adequada?

R: És una sensació... Jo crec que la Fundació potser va ser més punt de referència als vuitanta que ara, per a un conjunt de gent... Però són sensacions, no t'ho sabria dir. Segurament, tots els aspectes de divulgació són insuficients sempre, i cada vegada seran més insuficients, en el sentit de què cada vegada hi ha més coses i hi ha més informació i, per tant, arribar a més gent cada vegada és més complicat. Potser podríem dir que potser arriba poc el que està fent la Fundació en aquests moments, potser no és un problema de la Fundació sinó que és un problema de l'entorn en què cada vegada ésm és complicat arribar en els llocs, o potser perquè arribeu a uns altres espais que no són els mateixos que abans i, per tant, jo tampoc li segueixo tan el fil en aquest sentit.

P: En el món associatiu, creus que se'n té un bon coneixement de les seves publicacions i activitats o...? O creus que té més ressò en d'altres àmbits?

R: En el camp de l'educació segurament sí. El món associatiu de l'educació sí, jo penso que és conegut. En els altres, no ho sé perquè tampoc conec segons quins àmbits associatius, no sé si la Fundació pot ser punt de referència o no. Com, per exemple, un dels temes on la Fundació ha estat impulsor i punt de referència durant un quant temps ha estat amb tot el tema que ha desembocat en l'associació Fets: que gràcies o amb l'impuls de la Fundació, l'estudi que fan l'Oriol i l'altre, que no recordo com... el Roger, això desemboca en l'associació

Fets i a través d'això sí que hi ha un cert reconeixement de la feina que ha fet la Fundació d'impulsar aquest... I que també és, jo crec que més valorable, el fet de què la Fundació impulsa una cosa i després la deixa i que no n'és el protagonista durant molt temps: un cas seria això de l'associació Fets.

P: En l'àmbit de l'Educació, per tant, creus que sí que és...?

R: Que és conegut. I, per exemple, ara en l'àmbit aquest de l'associació Fets que no és àmbit educatiu, sinó tema del finançament ètic i coses així, també és coneguda la Fundació en aquest cas, pel paper d'impulsor que ha fet, d'una certa plataforma...

P: La pregunta que el plantejàvem abans, ara la fem a la inversa: hi ha alguna activitat de la Fundació que consideres innecessària, o poc important, o que fins i tot podria valer la pena d'abandonar?

R: Això no ho sé dir. Ja quan he llegit la pregunta he pensat "Ni idea". Ni idea perquè tampoc sé fer la llista de totes les activitats. És a dir, sé que hi ha convocatòries de beques i de doctorats i de premis i de... Però, ara dir "Això sobra", no en tinc ni idea.

P: En termes, generals, i amb independència del que coneixes de la Fundació Jaume Bofill, quin paper creus que haurien de jugar les fundacions en l'àmbit de la...? Aquí parlem de la recerca social...

R: Suposo que és ser pioners en determinats temes. És a dir, qui fa investigació, recerca social en aquests moments, podríem dir que són les universitats i pot promoure una part l'Administració pública, tant una institució com l'altra tenen uns interessos determinats i unes dinàmiques econòmiques determinades, i la Fundació és un altre tipus d'organització que es pot permetre seguir unes altres dinàmiques. Suposo que és analitzar qui fa recerca social en aquests moments, veure per quins interessos es mouen i veure la Fundació aquí com s'hi ubica i, probablement, pot tenir uns altres interessos i pot decidir fer altre tipus... perquè no té pressions, ni polítiques, ni la pressió de la universitat que és una escassetat de recursos important en aquests moments. Llavors s'hauria de dir: "Bé, jo, com a Fundació, en aquest marc, com m'ubico i què impulso complementàriament a les altres institucions que estan fent recerca social". Suposo que és triar que és el que pot ser important en aquests moments, que és el que pot ser significatiu en aquests moments.

P: I tu, persoanlment, identifiqués àmbits en els quals seria interessant que s'hi pogués dedicar una fundació com la Fundació Jaume Bofill? Quins creus que serien els àmbits prioritaris en els quals una fundació com aquesta hauria de dedicar els seus recursos, coneixment que avui treballa en aquestes quatre grans àrees: Educació, Immigració, Democràcia participativa i Desenvolupament cultural?

R: Em sento una mica incapaç de proposar coses. Primera per això, perquè no hi he pensat, segurament. Probablement, si em toqués o estigués en una reunió de decisió d'aquest tipus, reafirmaria, probablement, els mateixos temes que s'estan treballant; és a dir, considero que el tema de l'Educació és important, el tema de la Immigració també, el tema del Desenvolupament cultural, també. I el de la participació política o participació ciutadana, potser perquè jo provinc del camp més de l'Economia, sí que insistiria potser més en

altres conceptes de participació, no només... pel que he vist, últimament la Fundació es centra molt en temes de participació política, i jo diria que seria important eixamplar el concepte de participació i potser parlar de Democràcia Econòmica, potser baixar a altres nivells de participació social, no tan institucionals com la participació política. L'altre dia, per casualitat, ens vam reunir una colla d'amics i tots havíem tingut reunió de veïns, i tots expressàvem lo nefastes que són les reunions de veïns, que és un dels esglaons bàsics de participació que hi ha i, que, en canvi, hi ha una incultura bàsica a l'hora de fer una reunió de veïns en què acaba sent tot una baralla llavors dius "Home, doncs...". Probablement hi ha esglaons molt més primaris de participació on s'hauria d'incidir. I per formació meva, a part, i aquí poso el tema de Democràcia Econòmica, perquè quan parles de Democràcia sempre ho equiparem a l'organització social i política i dius "I l'economia?". Donem per sobreentès que no té un espai de participació democràtica sinó que és un espai dominat per les finances, o pel capital o... Podrien parlar de Democràcia Econòmica, o de Participació Econòmica. Seria posats a ampliar un dels temes en els quals la Fundació està treballant.

P: Identifiques, en termes més concrets, necessitats avui en l'àmbit de la recerca o de la formació de projectes socials que la Fundació podria cobrir? Ja no tan en general, sinó potser idees més concretes de...?

R: Insistiria en aquest tema bàsic de participació social en esglaons més primaris que el de participació política, aquest seria un dels temes importants a desenvolupar. I tots aquells aspectes relacionats amb la formació de la persona. Ja sé que es parla d'Educació, que la Fundació treballa molt els temes de formació o d'Educació, però no sé com, probablement, s'hauria de poder aprofundir en la persona en la seva dimensió individual i social i com la persona s'insereix en aquest entorn determinat a partir d'una formació individual, consistent, forta. Però suposo que això en els temes d'Educació de què parla la Fundació ja hi són presents.

P: Quin paper creus que podria jugar la Fundació en relació amb altres institucions com universitats, administracions, partits, moviments socials, etcètera?

R: Des de la total i absoluta independència, les aliances que es vulguin, és el que jo penso. Ja he dit abans que un dels valors que jo li donaria a la Fundació des de la seva existència ha sigut la independència respecte aquestes organitzacions i jo a part diria que és un valor a preservar. I a partir d'aquí, del que no es tracta és de dir "Jo sóc jo i, per tant, m'enfronto als altres", sinó de buscar unes certes complicitats amb les institucions sempre i quan això no suposi perdre la teva independència, i quan dic perdre la independència no en el sentit de pataleta, si no independència en quant a què jo em marco els meus objectius i els persegueixo i que les aliances no em facin modificar el meu propi tarannà, el meu propi estil, els meus propis objectius.

P: I en relació a universitats, centres educatius, d'investigació, etcètera, tens alguna idea quin...?

R: Sempre i quan hi hagi confluències d'objectius i de mètodes de treball i d'estils de fer, penso que qualsevol aliança en aquest sentit és positiva sempre i quan això no perverteixi a tu en el sentit inicial dels teus objectius i el teu

mètode de treball. Per tant, sempre és interessant treballar amb d'altres sempre i quan això no em provoqui més contradiccions del compte.

P: Partint una mica del coneixement que tens de la Fundació, de les reflexions que has pogut fer aquí, t'atreviries a fer recomanacions de cara al futur?

R: No (rient), no.

P: No? Aspectes, doncs, que potser caldria incidir-hi més o potenciar o al revés, no? Temes que caldria modificar...?

R: No, perquè des de la ignorància seria molt atrevit, començar a recomanar coses sense haver-hi pensat més enllà. Jo penso que això requereix pensar-hi més i la veritat és que no hi he pensat. He vingut amb les butxaques buides en aquest sentit. Jo penso que és això: qui té la responsabilitat de tirar endavant la Fundació sí que ha de fer un exercici de reflexió, dir quines són les prioritats en les que creiem. Això requereix temps, requereix un esforç de pensar i de debat i de contrastar amb d'altra gent i decidir alguna de les línies. Probablement, jo si hagués de fer la llista no me n'aniria gaire lluny del que ja està fent la Fundació. Potser si m'hi posés a pensar més potser sí que sortiria alguna altra idea brillant, però no m'atreveixo.

P: Bé, molt bé. Doncs aquest é sel qüestionar. Si vols afegir alguna cosa més?

R: No, em sembla que no.

PERE GUANTER

P: Em podries començar explicant això: quin és el coneixement que en tens, de les dues Fundacions, des de quan el tens, quin tipus de relació hi has tingut...?

R: Primer vaig conèixer la Fundació Bofill, em sembla que fa més de vint anys. Sí, perquè jo estudiava Sociologia, vaig estudiar a l'ICEST. I com a estudiant o així, deu fer més, deu fer uns vint-i-tres, vint-i-quatre anys. Vaig saber que existia la Fundació Bofill que es dedicava a fer estudis i tot això, em sembla que havia vingut a buscar bibliografia i tot això. I després, una mica més endavant, a partir de treballar al GES, al ¿? d'Estudis Socials amb en Jordi Estival, no sé si el coneixes -abans era CES: Centre d'Estudis Socials-, doncs hi tenia més relació perquè era una altre centre que feia estudis; després vaig conèixer en Joan Costa i en Raimon Bonal. Després amb en Joan Costa vaig tenir una relació personal d'arnistat durant molts anys. I després coneixia la Fundació i ells dos feien els estudis i tot això a partir de la relació personal. I després els sents o els veus en el Congrés de Sociologia, en xerrades o en conferències o en coses d'aquestes. I després la Fundació Serveis de Cultura Popular va ser diferent, perquè vaig conèixer... després jo em vaig deslligar de Barcelona i dels estudis i vaig anar a treballar a un poble, que és onestic ara, aquest és on he nascut, a l'Escala, de tècnic de cultura. Allà, a través d'una sèrie de gent de Girona vam connectar amb una experiència que se'n diu Xarxa d'Intercanvi de Coneixements i que després vaig saber que una de les o la Fundació que ho portava era Serveis de Cultura Popular i hi vaig entrar en contacte, i bàsicament amb la Teresa Climent, això deu fer nou anys. A partir de les Xarxes, perquè les reunions les hem fet aquí dalt, al tercer pis i perquè una mica la fundació que aglutinava les Xarxes era la Fundació i he tingut coneixement dels Serveis de Cultura Popular a través de la Teresa Climent que la coneixia d'abans d'aquella: estava en el laboratori de Sociologia de l'ICEF. I després de la Fundació Bofill, no m'he dedicat als estudis específicament n'he tingut molta menys relació: al principi no sabia ni que estaven relacionades totes dues, després sí. I he estat seguint des de lluny, a través de la Teresa, el procés de fusió: Serveis de Cultura Popular ho va deixar ¿? Reixach, després en Joan Porta...

P: Jordi.

R: ...Jordi Porta era director de... em sembla que hi ha una altra de Fundació: hi ha la Bofill, la Serveis de Cultura Popular i una altra de més, petita, que no recordo com es diu. Més o menys la història és aquesta, però ara, els últims anys, a part de veure de tan en tan en Joan Costa la relació era per necessitats de serveis de la... a través del vídeo, del llibre i dels serveis que proporcionava la Fundació a les Xarxes.

P: I així, a grans trets, quina és la percepció o la imatge que en tens, de les dues Fundacions?

R: Seria una mica -això m'ho he pensat una mica perquè m'imaginava que m'ho preguntàrieu i també perquè m'he llegit l'esquema que em vàreu enviar-... És diferent el que jo veia i que em sembla que s'ha complert és que la Fundació Bofill perdia espai al sortir les universitats. Semblava que les Fundacions aquestes -totes dues, sobretot la Bofill- tenien sentit durant la dictadura i durant la transició i tot això perquè cobrien espais que no existien i feien un tipus d'estudis que eren més aviat reivindicatius o que intentaven ser-ho, lligats a associacions a veïns, o quan feien estudis sobre urbanisme o sobre sociologia urbana, implícitament anaven en contra del model especulatiu de la ciutat, o explícitament, aquest tipus de coses. Al no haver-hi oficialment sociologia i no

poder-se fer estudis i tal, cobrien un espai crític en què s'hi podien trobar bé tota una sèrie d'intel·lectuals o d'estudiosos o de gent interessats en una sèrie de temes que eren crítics amb el sistema. I més concretament quan la Sociologia no existia com una ciència universitària, estava més o menys amagada a l'Autònoma amb Econòmiques però no hi havia facultats i, per tant, no podia sortir gent que es dediqués professionalment amb ella que tu poguessis anar a buscar si necessitaves fer estudis. Feia aquesta mena de funció. Després, quan ja surten llicenciats de les universitats, i es formen determinats estudis i tot això perd una mica el sentit i després se l'acusa de competència deslleial, perquè la gent que demana estudis no... o perquè la Fundació paga els professionals o pagava, naturalment, en Joan Costa. I jo penso que té una pèrdua com d'espai. No conec tant el món dels estudis de Barcelona, en aquests moments, perquè només tinc molts pocs contactes amb el GES per saber si tenen espai o no; jo diria que els estudis en una fundació no hi ha massa espai. El que sí que penso que té espai és el que fa el Serveis de Cultura Popular, encara que ara es fon i es dirà Jaume Bofill, em sembla. Però perquè hi ha una sèrie de temes, de suport a entitats que són més aviat precàries o de suport pedagògic o de suport als veïns o de suport a associacions o tot aquest món que penso que és fràgil i que no està massa atès per les administracions que penso que sí que té un espai d'ajudar, donar sortida a moviments de la societat civil que no és que estiguin perseguides ni tot això però que els poders, penso que tant el de la Generalitat com el de l'Ajuntament, per a ells no són prioritaris, però potser no han de ser-ho, no ho sé. I que després poder tenir un lloc per donar suport a aquestes iniciatives jo penso que és important.

P: Per tant, series partidari de fer una transformació dins de la Fundació i dirigir-la més cap aquest tipus de suport de creació de xarxa ciutadana i de xarxa d'entitats, i abandonar una mica tot el tema de recerca?

R: Jo penso que el tema de recerca no s'ha d'abandonar totalment, si no potser a través de beques d'estudiants o de suport a tesis o tesines, però no n'estic molt segur, jo no sé si canviaria de parer si conegués més a fons la situació de Barcelona, però pel que conec, no m'atreveixo a dir-ho. El que em sembla és que no té sentit, que els estudis poden estar subvencionats d'una altra manera, que no té sentit que hi hagi gent que per a fer un estudi hagi de pagar i una altra gent que li surti gratis si ve la Fundació. Jo penso que les ajudes i tal poden ser indirectament en el sentit que si hi ha entitats que per la seva precarietat de mitjans no tenen medis, però per a fer estudis poden demanar subvencions. Això pot establir un mercat. I que després els estudis pot ser ajudes indirectes d'investigacions que facin estudiants o bé de tesis doctorals o tesines que em sembla que ja es fa tot això, amb el Punt a la I i totes aquestes coses. Em sembla que aquesta és la línia que s'ha seguit, perquè en Joan Costa i en Raimon quan s'han jubilat no han estat substituïts. I que després jo li veig - potser perquè el conec més i a partir del que m'explica la Teresa i a partir de la meva pròpia experiència vivint cada més les reunions de la Coordinadora de Xarxes- que sí que té sentit més el que feia Serveis de Cultura Popular que ja no es fa, de suport a la xarxa ciutadana.

P: En aquest sentit, què és el que et sembla més interessant d'aquest espai o d'aquest suport? Què és el que la Fundació pot fer per les entitats que no ho faci altra gent?

R: Penso això, una mena de suport logístic, que de vegades no es té o no es tenen mitjans des de com s'ha de fer per legalitzar-se, o perquè no es tenen prou coneixements o perquè no es té prou força. I després també això de donar a conèixer experiències a través de vídeo, de llibres, de revistes- experiències més o menys

innovadores, com poden ser les xarxes com poden ser altres experiències en el món de la Pedagogia o en el món també del canvi social i aquest estaria més en relació amb allò que fa aquell centre que no recordo com es diu... Innovació social? Em sembla que el porta l'Olivella. Seria això, donar a conèixer coses innovadores tant en el món de l'associacionisme, com de la pedagogia i d'altres coses.

P: Per tant, aquí, quina relació creus que hauria d'establir la Fundació amb... amb les entitats ja ho hem dit, amb l'Administració, per exemple?

R: L'Administració jo penso que és crítica. O sigui, potser s'ho pot permetre si no depèn d'ella econòmicament i tot això... Per exemple, fa dos anys o un any i mig vaig anar a les Jornades que van fer sobre la Pobresa a Catalunya, cosa que l'Administració potser no farà perquè serà retratar-se ella una part de la responsabilitats amb les administracions. En aquest sentit, si d'alguna manera veiem que fa jornades com aquestes o et dóna suport a aspectes innovadors, implícitament va una mica més enllà, seria un element dins de la xarxa ciutadana que no deixaria que l'Administració s'apalangués o entrés dins de tot el que tenen tendència les administracions: la institucionalització i la burocratització. Penso que pot ser respecte a les administracions, un element dinamitzador i de crítica més o menys constructiva.

P: I en relació amb les universitats, per exemple, quin paper hauria de mantenir?

R: En les universitats no hi havia pensat! Les universitats potser, això que t'he dit, d'ajudar la investigació. En aquests moments no conec molt el món de la universitat, però becant o ajudant aquells estudiants que poden presentar coses interessants i que potser la universitat, dins la seva complexitat, no té recursos per poder-ho acollir. I després, no ho sé, per exemple, les Jornades que van fer, aquestes de la Pobresa a Catalunya a mi em sembla que ja eren un exemple de relació amb les universitats, perquè em sembla que hi havia gent de la Central o de l'Autònoma, de diferents,,, del món aquest de la investigació social. I potser la Fundació pot ser més àgil o pot acollir un espectre més ampli de persones per a realitzar aquestes coses, que seria també una via de relació o de col·laboració. Però després, si no fa estudis propis ja no trepitja el terreny i es posa en una altra banda. Igual que fer xarxa, l'altra cosa seria donar a conèixer aspectes molt de la pobresa o aquestes coses que ja fa de participació ciutadana, de noves formes de participació política, d'anar una mica més enllà, de donar a conèixer aspectes d'aquests més innovadors.

P: I dins dels temes que treballa la Fundació, quins et sembla que... o no sé si hi ha algun que en aquests moments potser es podria deixar més de banda, en canvi, hi ha d'altres que seran més prioritaris en propers anys i que potser podria treballar-los i no ho està fent ningú i caldria treballar-los amb més força?

R: És que ara mateix tampoc conec ben bé tots els àmbits en què treballa la Fundació.

P: És a dir, plantejem-ho al revés: quins temes veus que en els propers anys seran absolutament prioritaris i que cal treballar-los?

R: Bé, un tema que serà absolutament prioritari, perquè ja ho és ara, és el tema de la Immigració i aquest sí que innovador no, però hi ha molta feina per fer i cada vegada n'hi haurà més i ens desbordarà -i les administracions encara ho fan pitjor- i seria un tema important. Després, el tema -relacionat potser amb la Immigració- de la globalització, mundialització i relacionant això amb l'augment de les diferències entre països rics i països pobres -que amb això va lligat també l'allau migratori- també penso que serà un altre tema dels temes que estaran sobre la taula i que ja ho estan ara són

aquests dos a nivell de la societat, a nivell global: el de la immigració i el de la globalització. I després el tema aquest de noves formes de participació, jo penso que és interessant en quant que després de vint-i-escaig anys o vint-i-cinc d'experiència democràtica a Catalunya i l'Estat Espanyol, ja tenim prou perspectiva per veure els límits, els errors i que dona la impressió que el sistema es queda estancat; les noves formes de participació també va lligat a les noves possibilitats que dona Internet. El quart tema seria el que t'he dit al principi: tot el referent a xarxa ciutadana, que jo penso que és mouen coses que queden en l'anonimat i que els diaris, la televisió, la ràdio i tal no ens arriben als ciutadans normals i has d'estar-hi ficat per conèixer el món de les ONGs i móns que es mouen. Hi ha com un xup-xup i de vegades surten temes molt concrets -com per exemple, el que va passar el dotze de març en la campanya contra el deute, coses d'aquestes- que és com un iceberg que surt i després es torna a amagar -i fa set o vuit anys va sortir pel tema del 0'7-, que són coses que existeixen i que em dona la impressió que, ja t'ho he dit abans, que no se'n cuida ningú i penso que aquí hi ha un espai perquè la Fundació se'n pugui cuidar. I aquests serien els quatre temes: globalització, immigració, participació política i xarxa ciutadana.

P: Creus que les activitats que fa la Fundació tenen realment una incidència social, en aquests moments?

R: Clar, és que com a mi m'arriba la informació perquè rebo El Punt a la I, el paper -no sé com se'n diu- que es publica sobre...

P: El Butlletí.

R: ...El Butlletí... Doncs, clar, en aquest sentit sóc un cert privilegiat. Però no ho sé. Clar, si miro els diaris -El País, La Vanguardia, els diaris que jo compro o que llegeixo... El Periódico o Les Notícies-, doncs, evidentment, no té el ressò que poden tenir altres coses mediàtiques, però jo penso que no cal. O sigui, que sí que el que és important és que en el món que es mou sigui coneguda i sigui un punt de referència, que quan la gent vulgui fer una associació que sàpiga que pot trobar suport aquí, o que quan es parla de temes d'immigració que sigui un punt de referència, i això em penso que més o menys ja ho és. Potser no ho és prou, però en el món de la gent que es mou per aquests móns, universitaris o parauniversitaris o de la investigació, del coneixement o de les entitats, la Fundació Bofill o la Fundació Serveis de Cultura Popular, em penso que sí que són conegudes.

P: Per tant, en aquest sentit, la difusió és suficient, creus?

R: No ho sé, és que això mai és suficient, però jo diria, pel que jo veig, que està ben encarrilat, però suficient... suposo que no ho és mai, de suficient, que sempre hi ha coses a millorar. Però no és un bolet que no conegui ningú i una cosa que sigui una com secta tancada, jo penso que és suficientment coneguda.

P: I així, en general i una mica al marge d'aquestes dues Fundacions, quin paper creus que haurien de jugar les fundacions en aquest àmbit de la recerca o els projectes socials?

R: Clar, les altres no les conec...

P: Independentment de què les coneguis o no. O sigui, quin paper creus que haurien de jugar?

R: Bé, conec Sergi Girona, que pot jugar un paper molt similar aquí, però molt més relacionat amb entitats i immigració actualment; no sé exactament què fa... No ho sé,

és que aquesta pregunta... Sí que conec més això, però, en general les fundacions és que depèn: hi ha la Fundació de País de l'Est que es dedicava a la **participació?**, o altres que es poden dedicar a l'ecologia o així, però que depèn de la finalitat que tingui cadascuna. Jo no penso que el paper que hagin de fer sigui el mateix, totes; això depèn de cada àmbit en què es moguin; tant la Fundació Bofill, més de recerca, i l'altra, més d'incidència, s'han especialitzar en aquest àmbit i ja t'he dit què em semblava. Les altres fundacions depèn de les seves finalitats, no t'ho sabria dir.

P: Per tant, per resumir una mica i perquè em quedi clar: com sintetitzaries el paper que hauria de jugar la Fundació a partir d'ara a Catalunya?

R: Em sembla que ja t'ho he anat explicant, però intentaré fent un esforç de síntesi. Dedicar-se als quatre blocs, que seria: la **participació ciutadana**, la **xarxa ciutadana**, la **immigració** i la **globalització** i fer un paper crític respecte a l'Administració i donar suport aquells aspectes que siguin més innovadors o coincideixin més en la lluita contra les desigualtats.

P: I quan dius de treballar aquests quatre temes... de quina manera? Perquè dius que fent recerca des de la Fundació, no. Per tant, de quina altra manera treballant aquests quatre temes? O sigui, només pel que fa a la relació amb les entitats o per altres vies també?

R: Bé, hi hauria la relació amb les entitats, però després hi hauria també els documents o les vies d'accés de publicacions pròpies que té la Fundació, que són la revista Senderi, els vídeos i no sé quin altre. I després, això que organitza de col·loquis, xerrades, congressos o col·loquis a nivell més petit d'especialistes, les coses de participació ciutadana i així. Seria -a veure si sintetitzo- per la via del suport de les entitats, per la via de les publicacions i per la via de reunir més o menys especialistes que pensin, que donin coneixement, des de tertúlies o des del que feien a l'Aula Provença, que seria una manera de donar idees i de què el col·lectiu que més o menys es dedica a pensar tingués un àmbit i que aquestes idees després fossin conegudes i publicades. L'altra via seria a partir de les ajudes als estudiants o als acabats de llicenciar. Seria a través d'aquests mitjans.

P: No sé si faries algun tipus de recomanació de futur, al marge del que ja hem anat dient, genèrica o més concreta?

R: No sé si m'hi veig amb cor. No, em sembla que ja ho he dit. La recomanació ja està en el què he sintetitzat, suposo que no hi afegiria res més. Si tu no em vols preguntar alguna cosa més concreta...

P: Bé, sí, alguna qüestió referent al tipus de relació que en aquests moments s'estableix amb les entitats... en com la Fundació es relaciona amb l'exterior, en com encarrega projectes o recerques...? Aspectes d'aquest tipus que no hagin sortit. No sé si hi afegiries alguna cosa?

R: No, perquè de la manera que ho encares, no tinc suficients coneixements pràctics. O sigui, no afegiria res més.

P: Només una última pregunta. És que en aquests moments, la Fundació té marcades unes línies, i llavors una part dels recursos es destinen al que és la realització de projectes propis que engega la pròpia Fundació, i una altra part - més gran- és la què es destina que arriben a la Fundació, que diferent gent, entitats, etcètera proposen a la Fundació perquè la Fundació els financi.

Mantindries aquestes dues línies, en prioritzaries una envers l'altra, buscaries una tercera? Com creus que s'hauria d'actuar, en aquest sentit?

R: No, les dues línies ja em semblen bé. Després, no sé en quina proporció estan una de l'altra, però sí hem parlat de la xarxa ciutadana i de buscar noves coses que surtin i tal, potser donaria més importància a l'exterior, no als projectes propis, que penso que també hi ha de ser.

P: Fer de paraigua, no?

R: Sí.

P: Molt bé. Jo em sembla que hem anat tocant tot el que havia de sortir.

R: D'acord. Veig que no tenies cap guió, almenys escrit.

P: Sí, sí, el tinc.

ORIOI HOMS

P: Suposo que evidentment coneixes de fons la trajectòria de la Fundació Bofill, la de Serveis de Cultura Popular...?

R: Sí, bastant. De fa molts anys. Fa molts, molts. A veure, l'any 1974 la Bofill em va donar una beca, o sigui que... ja han passat anys.

P: Vas ser dels primers, doncs...

R: No recordo... 1974... sí, doncs fa d'això 26 anys, la Fundació fa 30 anys, no ara?

P: Sí.

R: Va ser als primers anys, sí. Gràcies a la Fundació vaig poder resistir els primers mesos de l'exili, a París. Ens van donar la beca per poder-nos escapar.

P: I com valores la trajectòria des d'aquella època fins ara? Perquè suposo que ha anat canviant una mica l'orientació i...?

R: Home a veure, jo penso que la Fundació té una trajectòria impressionant i té un capital acumulat de tots aquests anys molt important. A la Fundació penso que caldria distingir tres etapes; l'etapa franquista, on va jugar un paper de resistència molt ben jugat i afavorint tot el que fos una reflexió crítica i persones, des del punt de vista nacional català i democràtic i progressista o d'esquerres, com li vulguis dir... va tenir un paper clau, que malgrat s'havia de fer tot amb segones línies i d'amagatotis, penso que ha jugat un paper molt important d'aquesta represa democràtica de reflexió, de suport d'equips, d'estudis, i d'això va jugar un paper molt important. I, sobretot, jo diria que aquestes coses -malgrat eren petites- en aquell moment eren molt importants, perquè teníem una por que -pel seu significat- doncs eren molt importants. I després, al haver-ho continuat en el temps això també té un valor afegit molt important. Després hi hauria l'època de la transició, en que jo crec que també hi juga un paper clau, de referent, les jornades que organitza, els debats, les publicacions que facilita, les subvencions que dona, les beques, tot això crec que hi juga un paper important. I després, no sé quan s'acaba la transició i per tant no et sabria dir quan, però posa-li... a veure... posem quinze anys, doncs jo crec que valoro molt positiu la continuïtat, tu veus el catàleg del que ha fet en aquests trenta anys, té un valor de continuïtat i d'acumulació de coses molt important. Hi hagut coses que ha fet la Bofill que si no ho hagués fet la Bofill no ho hagués fet ningú, i això és important, perquè pots fer coses que les pot fer un altre però les fas tu; però no, hi ha coses que segurament no les hagués fet ningú.

P: Com ara?

R: A veure, jo diria que els primers estudis electorals que es van fer els feien ells o no els feia ningú. Tota aquella feina que va fer de les tesis doctorals tampoc ningú més ho ha fet. Ara sí que hi ha estudis electorals, i hi ha l'Institut i hi ha més gent que ho fa, però en aquells moments, fer això només ho feia la Bofill. Per tant, jo crec que l'acumulació és molt important. Ara, què ha passat? Que amb un context democràtic, i en un context ja més de l'Estat del benestar, per tant dels Serveis Públics, de les institucions, de les universitats, etcètera... allò que era només la Bofill qui ho feia, ara hi

ha més gent que ho fa. I allò que malgrat tot era petit era d'importància clau en el context en què es donava, ara és diferent, perquè el context ha crescut molt més, ja no té la ressonància que té, i per tant jo dic que en aquesta tercera etapa el valor és la continuïtat i també l'equilibri que ha sabut mantenir entre una posició independent... La independència de la Bofill és l'altre valor, fa coses d'una capacitat crítica que és difícil que altra gent ho faci perquè no tenen la independència que té la Bofill. I això és un avantatge per la Bofill, i potser és un cert inconvenient que algunes de les seves coses tenen un esperit crític d'oposició i no de responsabilitat de govern; i és clar, en una situació democràtica aquest equilibri és molt difícil de mantenir. Aquesta independència de la Bofill és clau, jo penso que és el valor ara més important que té, però que possiblement s'ha de resituar en un context en què hi ha molta gent que fa coses similars, o que fa coses, o que té més capacitat que la Bofill per fer altres coses; i per tant, aquest és el moment de reflexió que li caldria fer a la Bofill. Perquè si no pot quedar com una cosa més, i seria una llàstima que amb la capacitat que tenen i la trajectòria, que quedés com un nucli més de gent que fa coses, coses interessants, coses ben fetes, etcètera, però com un nucli més. El que va significar de ser el referent durant el franquisme i la transició, ara això ho ha perdut o ho pot perdre, no sé si ho ha perdut, però ho pot perdre.

P: Per què, en aquest sentit, de tot el ventall d'activitats que fa la Fundació, quines creus que valdria la pena de mantenir i quines potser valdria la pena de plantejar-se deixar que les faci altra gent?

R: A veure... hi ha una cosa difícil també de definir. És a dir, la Bofill s'ha dedicat a promoure i a finançar coses més que a fer-les, malgrat durant anys va tenir un petit laboratori -que és on raons personals més que altra cosa les que van induir a portar allò i quan han acabat aquestes persones, s'ha acabat-, però bàsicament era un lloc no tan de fer sinó de finançar o de promoure. També penso que és una decisió que ha de prendre la Bofill: si vol fer coses o vol promoure o finançar coses; si entra a fer coses, si les fa a soles, o fa allò que no fa ningú més, o estarà fent coses que fa altra gent. Si es dedica a promoure i a finançar coses, no, -perquè clar, també hi ha gent que es dedica a promoure i a finançar coses, no?-, però si entra en la realització de -jo he vist que, últimament, en tema educatiu i en tema d'immigració i tot això-, està entrant en fer coses directament i no solament a promoure-les o a finançar-les; llavors aquí s'ha de veure si aglutina o és un camp més de més gent que fa coses. Aquesta seria una qüestió. La segona qüestió: jo no sé com estan les beques, però sí que diria que no sé si han evolucionat molt, em penso que estan a dues-centes mil o tres-centes mil pessetes, els ajuts a la recerca?

P: Depèn, és que n'hi ha de diferents tipus...

R: Ja, els ajuts a dues-centes mil pessetes en aquest moment... caldria replantejar-ho, perquè no sé què es pot fer amb dues-centes mil pessetes, o si val la pena fer coses de dues-centes mil pessetes o tres-centes mil pessetes. Per tant, és una cosa que a la millor caldria plantejar-se. És cert que, de fet, beques n'hi ha, beques de doctorat hi ha les que hi ha, evidentment que són molt poques, per tant, seguir fent beques a la millor és una necessitat, però hi ha La Caixa, hi ha la Fundació Jaume I, la fundació no sé què que donen beques. A la millor no són, no donen o no guanyen aquestes beques la gent que voldria la Bofill i, en canvi, si veus els resultats d'aquestes beques són temes molt interessants i que a la millor veus que altra gent no ho fa. Però, per tant, el fet de

beques... jo no sé si caldria seguir-hi pensant en el futur o no. Després, em penso que ara els temes més o menys que s'està dedicant són els temes d'immigració -molt-, els temes d'educació -també-, i participació democràtica, i ...

P: Democràcia, si.

R: ...Democràcia i tot això. Possiblement aquest de democràcia no el faci ningú més, que jo sàpiga. Ara, no sé si en aquests moments cal exigir que qui ho hagi de fer, ho faci; és a dir, que si l'Ajuntament vol fer una experiència de participació democràtica, doncs que ho faci i ho pagui, per què necessites que una Fundació dediqui uns certs esforços a una cosa que, amb un seguit recursos, l'Ajuntament pot fer-ho? Doncs que hagin d'anar a buscar Ajuntaments a la Bofill perquè els ajudi a fer una cosa que haurien de fer ells.. si no tenen diners, que els busquin i si no, que s'espavilin i si no, que no ho facin o que diguin les prioritats on són. Home, durant un període d'innovació, fer unes quantes experiències pilot per demostrar l'interès i la viabilitat perquè ningú se'n fiava, ningú hi creia o ningú s'atrevia. Ara, si això es manté més en el temps o es passa a l'avaluació per promoure directament experiències de participació, a la millor són les administracions qui... vaja, és responsabilitat de les administracions, són les administracions qui han de fer això. Per tant, jo diria que cal més elaborar estratègies - jo diria al meu entendre- però això també depèn dels criteris d'innovació, d'experimentació, de fer allò que necessita un suport mentre no es demostrï el seu interès o que generi una demanda, però que després s'hauria de ser prou flexible per a reorientar-ho i no mantenir línies que, en principi, toquen a qui toquen fer i si no, no sé si té molt sentit continuant-les fent. En el cas dels Ajuntaments jo crec que sí, que no cal donar suport als Ajuntaments perquè facin el que haurien de fer i haurien de finançar ells. No sé si té molt sentit estratègic. Per tant, aquest tipus de coses a mi em sembla que possiblement la Bofill podria recuperar aquest paper central i de referent que ha jugat durant molts anys si és capaç d'aglutinar entorn seua iniciatives. Per què? Perquè té la capacitat per fer-ho: té prestigi, té reconeixement i té el capital, té molts diners lliures com per a fer-ho, no hi ha tanta gent que ho tingui. En canvi, si segueix amb la línia de voler fer coses ella sola, possiblement, perquè aquest capital tampoc no és tan gran com per poder fer coses tan grans o tantes, doncs quedí com una cosa més: interessant, que en el cas que sigui capaç d'innovar es farà un lloc per la capacitat de promoure i finançar, coses pilots, experimentals, innovadores, i que després cada un us penseu això, si no hi ha la temptació, hi ha el perill o el risc de quedar com una cosa més. Per exemple, l'altre dia vaig anar a la inauguració de la Fundació de la Caixa de Catalunya Un Sol Món -que és una de les tres que dediquen a obra social a aquests aspectes socials-, clar, la dotació inicial no la van dir exactament, però pels diners que van dir que donaven a les coses que feien, deu estar entorn de cent milions de pessetes, no arriba. Per tant, en canvi, aquest cent milions sumats als que té la Bofill, i sumats uns quants més, estaven molt orgullosos que havien contribuït a lluitar contra la fam en el món, especialment a l'Àfrica Oriental perquè havien enviat tres milions de pessetes a Ditreà... clar! No cal comentar més. És una mica el perill d'aquest país, que saps que és un país petit, on sobra gent -més que en falta- i molt sovint amb una visió excessivament catalana de les coses que fa que cadascú tingui la seva cosa quan els problemes d'aquest país i les capacitats de la gent d'aquest país haurien de tirar molt més amunt el llistó i fer coses que aglutinessin realment. Doncs en el camp, per exemple, de la investigació de les Ciències Socials estem a la Prehistòria, estem en misèria. Llavors no sé si estratègicament té molt sentit fent un estudi d'un milió, de dos milions, de cinc milions, o hem d'anar a promoure un gran programa de recerca en

aquest país on una quanta gent posi pressupostos i la Bofill hi posi i aglutini en torn d'això... jo diria que és aquesta idea de lideratge, en aquests moments hi ha el perill que la Bofill es tanqui amb els seus recursos, les seves capacitats -que fa coses molt interessants-, però no voler donar el pas de voler liderar a Catalunya -jo crec que pot fer-ho, té les possibilitats de fer-ho- accions de més impacte; de més impacte en els diferents àmbits: en l'àmbit social, àmbits culturals, polític...

P: Perquè quan em deies, en el tema de la democràcia, per exemple, és un dels més clars on potser caldria deixar que siguin els altres els que vagin fent el que els hi toca, però...

R: Jo crec que està jugant un paper molt clar d'innovació; ara, això uns quants anys, bé... potser encara ho ha de fer uns quants anys més, però a partir d'un moment ha de dir: "Bé, nosaltres ja deixem de fer això i si de cas comencem a avaluar el que hem fet altres i si vostès no estan interessats vol dir que això no tira", o comprometre recursos molt més importants i voluntats molt més fortes i muntar un *tinglado* molt més fort que realment promoció la participació democràtica del ciutadà en la vida pública. És a dir, la política molt encertada amb una visió d'en Vilaseca molt encertada, que era la de: "Pas a pas, miqueta a miqueta i consolidant al temps línies" a mi em sembla extraordinària; ara, en el context actual no sé si és la millor estratègia.

P: I en quins temes creus que pot jugar aquest paper més aglutinador?

R: Jo crec que... No, no, no. Ha d'aglutinar en els temes centrals de la Bofill, que estan bàsicament: política, cultura i social, els tres temes en què s'ha bellugat; en aquest temes s'haurien d'identificar quins són els punts claus del país, perquè hi ha una opció de país clara en la Bofill, i en torn a aquests temes intentar liderar el que es pugui liderar.

P: Hi ha algun tema concret que diguis: "Mira, això segur que no ho està fent ningú i valdria la pena que ho assumís la Fundació"?

R: No ho sé, no hi he pensat molt, però en el camp que nosaltres actuem, que és el camp de la intervenció i el camp de la recerca en Ciències Socials, jo diria que sí, tots dos. És a dir, en el camp de la recerca estem a la misèria, misèria que anirà a pitjor, llavors o aquí una quanta gent sumen esforços importants per generar una demanda seriosa d'estudi independent i d'investigació o d'aquí cinc anys no hi haurà investigació -vaja, ja quasi no n'hi ha-, o continuarà en la misèria. Aquest jo crec que és un camp on la Bofill podria ajudar amb aquell lideratge clar i això vol dir, doncs: marcar uns temes, marcar uns objectius de recerca, mobilitzar recursos econòmics i agafar els millors equips de recerca del país i comprometre's amb aquest problema; i a tres anys vista o cinc anys vista, doncs que hi hagi un programa que vagi finançat per una sèrie d'estudis ben coordinats estratègicament on els millors equips del país els realitzin i amb uns programes de difusió i d'impacte de les conclusions d'aquests estudis importants. Jo crec que seria un. I en el camp de la intervenció social, s'hauria d'identificar igualment, per exemple, aquest de la participació ciutadana pot ser un, doncs dir: "Li donem cinc anys i nosaltres durant cinc anys farem això. Després deixarem de fer-ho", però no ho fem nosaltres sols, busquem més gent que estigui en aquesta direcció que pugui fer això, mobilitzem uns quants alcaldes importants del país, diem que estem fent això, busquem recursos... Jo demanaria una mica més d'ambició,

d'impacte i d'influència a la societat catalana, si no queda com una cosa -no marginal, en absolut- però una cosa més.

P: Això és el que t'anava a preguntar ara: fins a quin punt creus que el que està fent en aquests moments, arriba, té un impacte social o té una difusió? Impacte i difusió, les dues coses.

R: A veure, si he de creure les xifres de venda dels llibres que fa la Bofill, nul; en canvi, a mi em sembla que hi ha hagut alguns estudis últims que ha finançat la Bofill que són molt importants, no et sabria dir realment la difusió que han tingut, perquè les xifres de venda que diu en Jordi que tenen els seus llibres és nul: setanta-vuit, vuitanta, dos-cents vint és el *best-seller* últim, que el vàrem fer nosaltres, em penso que van treure dos-cents exemplars a la venda. Per tant, res. En canvi, el llibre que va fer fa anys sobre el tema electoral tothom reconeix que és un llibre de referència, una proposta interessant, etcètera, o el que vam fer nosaltres: el de fracàs escolar és un referent encara aquí, espero que el que han fet ara amb l'AJA d'immigració també ho sigui. Per tant, toquen temes interessants, hi ha estudis ben fets, temes interessants. La difusió jo diria que la gent que ocupa els llocs clau d'opinió i administracions i universitats saben que existeix això, però, en canvi, la Bofill no té capacitat de generar opinió. Per tant, voldria dir que la difusió arriba com fa un *mailing*, tothom té aquest *El Punt de la I*, etcètera, a la taula, sap que existeix, coneixen els estudis, però no generen opinió pública. Llavors, ja sé que això és un opció -jo no li diré que prengui aquesta opció o no-, però no sé si des d'una anàlisi estratègica de la societat catalana, del que significa aquesta transició la societat de la informació, el coneixement, etcètera, em sembla que avui dia qui no jugui amb una opció de generar opinió pública o d'influir a l'opinió pública, està perdent el temps. A no ser que es quedi com un nucli molt reduït de reflexió entre especialistes, per especialistes, per generar opinió entre els especialistes, però els especialistes estan molt fragmentats i és molt difícil generar opinió avui dia independent. És a dir, crec que de la mateixa forma que s'han consumit -comparo coses incomparables, eh?- l'Institut d'Estudis Estratègics de Londres, el *Watch World Institute* de no sé on, aquests grans instituts que generen opinió tècnica important, en la societat catalana no tinc clar que la Bofill tingui consolidat aquest paper i jo crec que aquest paper a Catalunya el pot jugar perfectíssimament: té la tradició, té el prestigi, té els mitjans econòmics per fer-ho, per tant, la Bofill hauria de ser la Fundació de referència indiscutible -en el sentit de reconeguda per tothom, malgrat li puguin discutir coses, però que el que digui la Bofill, va a missa- i que jugui un paper d'opinió com a mínim d'experts però no en nuclis molt petits, sinó en els nuclis on avui dia hi ha els experts, que són molts, no estem com en els anys de Franco: hi ha una massa tècnica de gent entorn a la gestió pública, gestió social, gestió cultural, gestió econòmica, etcètera, que són milers de persones, doncs en aquest mercat, per entendre'ns, penso que la Bofill hauria de marcar posicions. És un punt de referència important, però no sé si tan consolidat.

P: I com ho enfocaries això? Des dels mitjans de comunicació o des dels seminaris?

R: Jo ho enfocaria sumant esforços, aglutinant entorn d'ells plans d'actuació i, segon, treballant molt més el tema de la difusió i de l'impacte, molt més. I tenen un bon especialista, en Jordi és membre del Consell Audiovisual, per tant, hi entén en aquestes... I també penso que el Jordi guiarà la seva influència cap aquesta direcció,

però penso que hauria de ser molt més forta. Van endarrerits respecte a Internet, possiblement estan fent el seu esforç en El Temps, reportatges en El Temps, però jo crec que hauria de tenir una mica més d'influència a la televisió, caldria jugar més amb els diaris, en Jordi ja hi actua però a títol personal; crear una espècie de fòrum, de Davos català, algun lloc que fos una referència clara de reflexió, d'opinió i que generés estat d'opinió. Jo crec que això seria molt important.

P: I distingiries el paper que ha de fer la Fundació en l'àmbit de la recerca social del que han de fer altres fundacions, en el mateix àmbit?

R: Home, sí, respecte a nosaltres. Nosaltres ens definim més aviat com uns productors en la línia d'anar fent coses, no ens les financen, ens les financem nosaltres mateixos i, en canvi, jo diria que no té sentit que la Bofill entrés en aquest camp, de fer, sinó més aviat agafar el camp de promoure o de finançar, però fer...: nosaltres, hi ha els equips universitaris, hi ha llacuna altra gent que també produeix estudis i produeix informació. Per tant seria més aviat en el camp de promoure coses o de finançar coses, sumant esforços, però ficar-se en el camp de la producció de coses, hauria de veure molt puntualment allò que no fa ningú més i mentre no ho faci ningú més, sinó els seus recursos són petits.

P: Per acabar, el paper de la Fundació envers altres institucions, per exemple: universitats, administracions, etcètera, hauria de ser aglutinador i promotor d'idees conjuntes?

R: És possible que haguessin de deixar una mica la seva virginitat pel camí, i ja sé que és molt dur per la Bofill, però... No. A la millor poden continuar sent molt gelosos de la seva independència i no mullar-se molt en certes coses: és un camí, un camí que han seguit altres fundacions en altres països i amb èxit, però aquest país és molt petit, hi ha poc territori i potser cal trencar una mica el tabú de la Bofill de fer alguna cosa amb les administracions. Ara, això no ho tinc molt clar. Aquesta és una via; l'altra via és dir "No, no fem res amb les administracions, ho fem tot nosaltres i mantenim...", és petit?, molt bé, doncs mantenim tot també, però com tot és un país petit també, com que tot és tan pròxim, les complexitats de vegades són difícils de fer una vegada s'han fet.

P: No sé si en aquest sentit, ja que paraves de país petit, podria tenir algun paper en la vertebració territorial del país? És a dir, la majoria de fundacions o empreses o universitats es centren a Barcelona i situen els seus estudis a Barcelona. No sé si en aquest sentit la fundació podria jugar algun paper?

R: No en tinc ni idea de la distribució geogràfica de les seves beques o de la gent que financia. No sé si és molt barcelonina o està més escampat territorialment. És un tema que els va preocupar, van finançar un estudi sobre distribució territorial de Catalunya, que en el seu moment va ser un debat interessant. Caldria veure que donar suport a entitats i iniciatives més locals ajudaria a arribar a llocs que no arriba ningú o que hi ha poques possibilitats. També és veritat que el 50% de la població de Catalunya està a Barcelona, a l'Àrea Metropolitana i si hi sumes Tarragona i Girona, tens el 80%, per tant t'has de moure més o menys per aquesta franja. Hi ha alguna gent amb més mitjans que fan cosetes i suports més locals, però... Ara entrem en un debat de la posició i la distribució territorial de Catalunya, que potser no som capaços de dur-lo a terme, potser sí la Bofill es pot tornar a plantejar tornar a jugar un paper en aquest debat. I per a

aquest debat és necessari gent independent, no compromesa políticament perquè sinó no hi ha debat, i aquí es podria jugar un gran paper, però l'hauria de jugar més que finançant un estudi més de propostes de distribucions de moments, jo diria buscar l'impacte del català. La política de "formigueta", que va ser fonamentada i a la millor no té sentit seguir fent de formigueta.

P: Clar, la pregunta era més... Et deia que hi ha molta gent que ja fa i el que cal és que algú ho aglutini tot això. Jo pregunto no sé si aquesta gent que ja fa està estesa en el territori o està concentrada a Barcelona i, per tant, la resta de Catalunya queda deseparada a nivell de recerca social?

R: Sí, sí, és possible. Perquè també hi ha gent que fa coses per allà, la descentralització universitària ha ajudat molt a crear equips de gent que fan cosetes, coses interessants a diferents punts. Hi ha una certa dinàmica en aquest país d'estudis locals, d'aquella societat -em penso que hi ha una associació d'estudiosos locals que es reuneix i fa coses- això hi és; ara, possiblement hi hagi coses que sigui molt difícil que es puguin finançar suficientment a la Terra Alta, o al Ripollès i en canvi la Bofill podria ajudar i a acabar fent una empenta perquè XXX, o la Conca al seu futur. També la Bofill podria jugar un paper d'aquest tipus. Però clar, també la Bofill tot no pot fer-ho, perquè és molt important el que té a les mans però és petita. Per tant, ha de seleccionar molt bé els dos o tres temes en què pot jugar a fons. I jo diria que hauria d'intentar jugar amb altres recursos que no siguin els seus.

P: De fet, ja ho fa. No hi ha ningú en plantilla fent recerca.

R: No, vull dir: si ells tenen dos-cents milions a l'any, que busquin altra gent que posin dos-cents milions més: tenen quatre-cents. Dos-cents ja està bé, però quatre-cents... Si ells en posen dos-cents és bastant fàcil aconseguir que altres en posi... si tu no tens res, és molt difícil convèncer que en posin quatre-cents, però si tu en tens dos-cents; sempre estàs a temps de dir: "Miri, jo en aquest programa hi poso 50 milions, posi-li vostè 50 més: són 100", perquè no hi ha ningú al marge de la Bofill -o molt poca gent- que tingui 200 milions al banc; quan parlo de gent que té diners els té compromesos en coses que no els té a la mà. Ara: amb zero és molt difícil aconseguir-ho i amb dos-cents és més fàcil. I això: intentar aglutinar per anar aconseguint més impacte. Jo noto a faltar que algú ha de fer això, si no vol fer-ho la Bofill igual seria bo llavors que ho fes algú altre, em sembla que la Bofill pot fer-ho i seria bo, m'agradaria que ho fes, però...

P: Doncs, no ho sé si vols afegir alguna cosa més que no hagi sortit i que et sembli important? Jo crec que més o menys ho hem anat tocant tot, al marge del guió.

R: Penso que hem tocat tots els temes... Continuar amb l'àmbit de social i polític és un bon àmbit, més aviat finançant i promovent coses que no fent-ne, buscant aliances amb altres institucions, el tema territorial. Jo crec que és això.

P: I proposaves més concentrar els esforços, no petits projectes i petits ajuts si no concentrar, no? Molt bé.

EUGENI MADUEÑO

P: ... Si coneixes de fons la Fundació, si coneixes la seva trajectòria, i la Fundació de Serveis de Cultura Popular...?

R: Jo et diré el que conec. Conec que això és una Fundació que va crear una senyora Roca amb diners de l'empresa Roca Radiadores, que l'administrador era el seu marit que era el senyor... un advocat. No te'n recordes del nom? Sí que estic bé de bon matí... bé, ja me'n recordaré... I que té una clara vocació social i de prestar serveis que tinguin a veure amb les problemàtiques socials concretes de cada època. Ha estat dirigida per diferent gent sempre amb un to ètic molt elevat, molt acusat. Que té un gran prestigi social a la ciutat, la Fundació. Igualment la de Serveis de Cultura Popular, encara que aquesta conec menys la... Que ha promocionat la recerca de temes d'aquests que, per no ser rendibles posteriorment al mercat, es dediquen a ells. Entre aquests un encàrrec que em van fer o una proposta que jo vaig fer i que em van aprovar i tinc la vergonya de reconèixer que no he entregat encara. O sigui, que a més de bona gent i bona imatge són bastant comprensius i dúctils i tot això.

P: Tu coneixes tots els tipus d'activitats i de publicacions que fa?

R: Jo rebo periòdicament una publicació que es diu *El Punt Sobre la I*, i després un altre fullletó més ben editat i en colors sobre les recerques en marxa. Per tant, sí... A mi m'ha servit algunes vegades com a periodista el veure que s'estava treballant sobre aquests temes, i en determinades ocasions he pogut accedir a l'investigador o a la Fundació a buscar informació complementària sobre el que estava fent. Però moltes menys vegades del que m'hauria agradat. Bé, quan arribi ja...

P: No, no, tu mateix...

R: Bé, puc dir ja la crítica? En el sentit que jo crec de que la percepció que tinc del problema de la Fundació és que no sap el que es diu ara comunicar-se a la societat. O sigui que fa feines que són molt interessant però que no arriben. A la societat potser sí arriben, però no arriben a l'altaveu de la societat, que són els mitjans de comunicació. I no descobreixo res si dic que si no surts als mitjans de comunicació no existeixes, no? Per tant, primer consell: la Fundació necessitaria un cap de premsa, o un gabinet de comunicació que sapigués catalogar les coses que produeix i sapigués adreçar-les als diferents àmbits, perquè és evident que no tot ha d'arribar als mitjans de comunicació grans, també es pot arribar als petits o sectorials, a les ràdios o a les *teles*, i tenen diferents camins perquè surtin, però dóna la sensació que es malbarata tot el capital que es produeix.

P: Per tant, difusió segons tu no n'hi ha massa de les activitats? Però transcendència...?

R: Difusió n'hi ha, perquè hi ha aquest mateix *Punt Sobre la I* i tots aquests materials que fan es per donar a conèixer el que es fa. Però aquest fullletó és un més dels 425.000 que rebem els periodistes cada dia, i que van adreçats directament a la paperera. Jo me'ls miro perquè els rebo a casa, si me'ls fessin arribar al diari ni me'ls miraria. Però, a més a més, quan els llegeixes, la mateixa concepció del follet no està pensada perquè a mi m'interessi com a periodista; és una il·lustració massa acadèmica,

massa bonica, diguem-ne. I és el problema de la percepció que us comuniquieu malament. No que no us comuniquieu, si no que us comuniquieu malament, o d'una manera no adequada per arribar als mitjans de comunicació. D'altra banda, sou porucs, em sembla. En alguna ocasió sou massa porucs i teniu massa respecte i por als mitjans. I bé... els mitjans són el que són, bastant imperfectes i totalment criticables, però és com si volguéssiu ser molt respectuosos amb un món que no ho és. Ja està bé que ho sigueu, però un cop llences la pedra i dónes informació, un cop surt de la Fundació la utilització que es fa ja no us ha de preocupar -perquè ja no és un problema de la Fundació- sinó dels mitjans. I de vegades la por que quedi malament us porta a no dir-ho o a amagar-ho, en comptes de difondre-ho. Aquesta sensació la tinc, com a periodista.

P: D'altra banda, al marge de la difusió, creus que els projectes que fa la Fundació tenen un impacte social?

R: No t'ho sabria dir, perquè hauria d'estar a l'altra banda, no? De la repercussió mediàtica -que és el que jo et puc dir- no tenen gaire, o en tenen poca. Me'n recordo, per exemple, que era molt interessant una experiència de Democràcia participativa, i jo als mitjans no ho he vist. Per què? Doncs precisament per això que et deia, perquè això és un fet molt important i rellevant, però des del punt de vista conceptual és molt important. Des del punt de vista del fet és poc noticable, perquè simplement són uns veïns que es reuneixen a discutir els problemes, no? Aleshores, si tu no saps explicar-li a un periodista, que és un senyor que va a tres mil per hora cada dia fent quatre-centes coses i que sovint no té ni un minut per pensar, que l'important no és que es reuneixin quatre veïns si no el que significa conceptualment que aquella gent es reuneixi, que hi hagi una participació responsable, etcètera... ell no sabrà veure-ho. Llavors aquí és on entraria aquest gabinet de premsa o aquesta persona que es dedica a explicar-se. Recordo, per exemple, un gran informe fantàstic que van fer sobre el polígon Montigalà, que ara és una ciutat d'aquestes de compres, un polígon comercial, al... *joder!*, la meua memòria... hi havia dos investigadors, en Joan Costa i en Raimon Bonal. Era una meravella d'informe i s'ha perdut! Si tu no saps que s'ha fet, vas expressament a buscar-ho a la Fundació... és que ningú ho sap. I és una llàstima, perquè com a periodista aquests instruments, sap greu que no s'aprofitin. Per a mi, la manera d'aprofitar-ho és donar-ho a conèixer.

P: Per tant, contacte amb els mitjans de comunicació. És la clau, no?

R: Sí, o sigui... Per exemple, si aquest estudi ha servit per *algo* a la gent de Badalona o la que ho va encarregar jo ho desconec. Ara, el que jo sé és que aquest estudi -que era fantàstic- no s'ha conegut a través dels mitjans de comunicació, i és una pena. Ara, si ha servit als qui ho van encarregar jo ho desconec, perquè no he anat allà... em sembla que no gaire, perquè el polígon està ple de superfícies comercials, però bé... almenys jo sé que si hi ha un dia que hagi de fer la història del Montigalà sé que aniré a la Fundació i ho trobaré. I després, una altra cosa que volia dir-te, no sé si és aquí o més allà... en algun lloc diu... Una altra crítica que m'havia pensat, és que a part de la por, aquesta por a que això s'interpreti malament; hi ha un excessiu, sense voler ser exagerat, com una predisposició a col·laborar amb el poder, diguem-ne. Òbviament amb el poder democràtic i políticament correcte. Estic pensant en la *web* aquesta de la Democràcia Participativa, es fa amb el Parlament de Catalunya... no sé, molt institucional, no? Com una *institucionalitis*... mentre que jo estic persuadit i convençut

que una web que agrupés... un portal de Barcelona que agrupés totes les activitats de les entitats de solidaritat o les ONGs de la ciutat seria un gran servei, tindria una grandíssima utilitat, i podria ser finançada per la Fundació d'una manera... com un servei absolutament útil, innovador, avantguardista... tot això. I el dia que la Fundació fa *algo*, en el sentit d'utilitzar les noves tecnologies, va i li munta una web al Parlament. Ja se la muntaran ells, no? No sé si m'explico...

P: Sí, sí. Gràcies a la tendència general, o sigui a part de la web aquesta...

R: Sí, perquè suposo que és clar, és una fundació molt institucional i que té uns compromisos, suposo jo... I aleshores té aquesta manera de relacionar-se amb el poder que, tot i que és crítica sovint, és una crítica massa *florentina*, hauria de ser més valenta. Si és crítica, és crítica i, per tant, a la jugular; i no aquest *fair-play* que està bé, però que al final fa que tot sigui molt tou.

P: Al marge d'això, pel que fa a les activitats, em podries dir com valores les que es fan, si creus que algunes s'haurien d'eliminar perquè no tenen importància o interès? O n'afegiries d'altres que no es fan i que creus que hi ha algú que les ha de fer i no les fa ningú i la Fundació podria fer-les?

R: Jo, pel que he llegit de les coses que m'envieu, sé que hi ha una vocació de la Fundació pels temes relacionat amb la immigració, la integració, les noves formes d'interrelacions de les cultures amb la gent que ve i tot això... Però jo crec que hi ha molt bons propòsits, però entre el bon propòsit i la materialització hi ha una llacuna. I quan finalment veus el resultat i el toques, et decep una mica. Perquè l'enunciat promet molt, i quan l'acabes agafant et decepciona perquè és fluix. Amb això he tingut la impressió varies vegades, el qual em fa pensar que el rigor acadèmic, o el seguiment acadèmic de la investigació no és gaire... li mancaria més tensió. Més tensió en el sentit que l'investigador que estigui fent això estigui tensionat i estigui convençut que si li han encarregat aquella feina és que és molt important. Potser també amb això, jo potser faig l'anàlisi amb la mateixa conclusió, però és com els periodistes... jo faig classes a la Universitat. Una cosa és fer un treball de classe dient, jugarem a fer de periodistes, i aleshores et fan un reportatge, l'entreguen al professor que et posa un nota i a l'endemà una altra cosa; i una altra cosa és fer un treball que després es publicarà a la revista de la Universitat. És radicalment diferent, perquè no és el mateix la mirada només del professor que la mirada de qualsevol persona que li pugui caure la revista a les mans. Doncs si un investigador de la Fundació sap que el resultat final de la seva investigació tindrà un reconeixement o una exposició pública, el rigor ja és... ell serà més exigent amb si mateix.

P: I pel que fa més al contingut, al tipus de temes que es tracten; et sembla que bé, canviaries algun?

R: No, em semblen bé. Ara no et sabria dir algun en especial, però hem parlat dels dos que a mi em sembla que són els dos més fonamentals en aquest moment, el de les noves tecnologies aplicades a la investigació social, i després el... això mateix, el de les noves formes de participació democràtica, em sembla molt bé i... quin més hem dit? El de la immigració, sí... em sembla perfecte. Ara, ja et dic... com si necessitessin més dinamisme i més "agressivitat" comercial a l'hora de vendre la feina cap a... Jo la Fundació la vaig conèixer en una època en que els seus materials, el que produïa en

Joan Costa i en Bonal era clandestí, pràcticament. Després què passa? Que era una societat en què els periodistes no tenien fonts, perquè eren fonts oficials i eren fonts del Règim; i en aquell moment, qualsevol cosa que feia la Fundació era explosiva, perquè era una font única, d'un món que no existia. Ara hi ha quatre-centes fundacions, cinc-mil persones interessades en donar a conèixer el que fan, i per tant estan en una absoluta competència. I els mitjans tenim... bé... de tota mena... de fundacions socials a Barcelona hi ha tres-centes especialitzades en habitatges, en marginats, en no sé què. Llavors clar, la Fundació queda com una més entre totes les que hi ha. Ja no és una font. Ha de competir amb aquestes per fer-se sentir.

P: Al marge que es doni una major difusió, abans comentaves que els investigadors potser no estan prou pressionats o no fan uns estudis prou rigorosos o aprofundits... Se t'acut alguna manera per canviar això, per a què els estudis siguin tan interessants com prometen ser?

R: Sí, hi ha una manera, que és... Bé, tornant a dir sobre la vessant periodística, eh? Perquè jo si fos una altre investigador, un acadèmic, diria: "Des de la meva vessant crec que tal", però des de la meva vessant: jo crec que cada estudi, cada investigació que facis hauria de donar que l'enunciat l'enunciat de la investigació hauria de ser un titular de premsa i el subtítol o la investigació de la investigació completa haurien de ser les dades que justificuessin el titular, parlant en termes periodístics. Si, per exemple, hi ha una investigació sobre les dones marroquins a Barcelona, per posar un exemple, l'enunciat de la investigació hauria de ser: "La situació de les dones magribins a Barcelona": titular; aleshores, l'explicació: "Estudi sobre la realitat de les dones magribins immigrades que viuen a la ciutat de Barcelona i la seva relació amb els seus parens i els seus pares, no sé què no sé quants" –tot aquell rotllo, no?. Això és l'estudi. Però, immediatament, jo veig el titular periodístic, diria: "Les dones magribins a Barcelona": el títol; subtítol: "El cinquanta-dos per cent de les dones que viuen a Barcelona practiquen la... d'això, viuen a... o formen parelles que es casen dues vegades" -com es diuen?; marits que tenen dues dones?-. .

P: Mmm... Poligàmia.

R: Això! "El cinquanta-dos per cent de les dones magribins que viuen a Barcelona viuen en un règim o practiquen la poligàmia". I això és l'estudi. I aleshores això et dona el ganxo periodístic perquè expliquis tot l'estudi. L'estudi és igualment seriós, és igualment... però és aleshores quan li treus el valor mediàtic de l'estudi.

P: Sí, però el que tu deies donava la sensació que, de vegades, l'estudi no en sí, no era tan interessant com prometia ser. O sigui, que el propòsit era molt bo però l'execució no ho acabava de ser tan. Llavors, proposaves que tensionar a l'investigador, però no sé si al marge d'això alguna altra manera de...?

R: Sí, jo deia... la manera de tensionar l'investigador és posar-li un altre investigador experimentat; o sigui, a un llicenciat se li ha de posar per sobre un doctor que el..., i el doctor per a mi no és el que és més llest i té més coco i s'ha tret més ràpid el doctorat, sinó el doctor que té experiència. O sigui, que jo crec que si els treballs t'acaben decepcionant una mica i no estan tensionats és perquè faltaria un tutor o una persona intermitja entre l'investigador i la Fundació que fos el que donés aquesta tensió i li aixequés el nivell. És que parlo genèricament i no conec molt, no sé si és... potser estic

parlant de dos o tres experiències que he tingut de "decepció" -entre cometes, eh?- i no sigui una cosa generalitzada. Però una mica sí que hi ha massa palla, dius: "Molt foli, molt rotllo, molt rotllo i al final dius: Bé, però què? I al final bup! I el què no és res, o és poc". I aquí és quan et decepciones. Perquè una investigació pot tenir quatre-cents folis però al final hi ha dos folis de conclusions, jo vaig directe a les conclusions i allà és quan: "*¡Ah! Pues no era para tanto*". Això, em sembla, és en general en les investigacions socials; jo, per l'experiència que tinc, gent inclús professionals que es dediquen a la investigació social i hi ha molt de rotllo -ja tret d'altres estudis- molta palla, molta cosa, i quan vas al final dius: "Bé, i què?": són obvietats, no et sorprenen gaire. Per tant, no crec que sigui un problema de la Fundació sinó a la millor, de la forma en què s'investiga; o a la millor és la formació dels investigadors, que és fluixa o que és poc ambiciosa.

P: Ara que parles d'això, quin paper creus que han de jugar les fundacions en la recerca social? És a dir, potser és la pròpia manera com s'investiga que és fluixa. Bé, davant d'això, què han de fer les fundacions? O què poden fer, quin ha de ser el seu paper?

R: Clar, les fundacions han de finançar les recerques, però també han de posar uns llistons, uns límits, uns barems, han de donar-li un nivell, perquè sinó són... Per tant, no sé com funcionen les fundacions, és un món que desconec, no he treballat mai en cap i suposo que cada una deu funcionar segons els seus... Però el que jo crec que diferenciaria la Fundació Jaume Bofill d'altres que conec, és que la Fundació Jaume Bofill té una història, va néixer per a fer un servei, mentre que les que hi ha ara la majoria neixen per evadir impostos, per alleugerar la càrrega impositiva dels seus patrons i, per tant, el primer objectiu és aquest i el segon, bé... fer cosetes, no? I fer cosetes que tinguin molta repercussió mediàtica perquè d'aquesta manera justifiquen la fundació i, per tant, justifiquen tota la part de diners que s'estalvien del *Fisco*. Per tant, és una enganyifa, la majoria d'elles, moltes, vaja. Però jo crec que la Fundació Bofill és justament el contrari, per això hauria de ser més rigorosa encara, més rigorosa i produir materials de molta més qualitat. Com s'arregla això? Doncs suposo que gastant una part del pressupost en posar aquests professionals que tinguin una categoria intel·lectual alta -estic pensant en el Salvador Cardús, per exemple, Jaume Funes, em sembla que són gent que han col·laborat o col·laboren-, doncs personal d'aquest tipus i que siguin molt ambiciosos que tensionin i diguin: "No, no. Nosaltres anem a fer investigacions, que no es conformin..." i torno al símil periodístic "en sortir a la secció de societat, sinó a la portada dels diaris". En aquest sentit, vull dir ambiciós, que treguin investigacions que siguin matèria de debat parlamentari i això... bé, jo ara no se m'acut cap, però segur que n'hi ha moltíssimes. Per exemple, en aquest moment se m'acut, en relació a això de la Llei d'Estrangeria: qui són els que arriben a Catalunya després d'haver passat en una pastera?, es poden localitzar, qui són?, es pot fer un retrat de la immigració que arriba en pasteres, per exemple. Més que amb una vocació d'estadística, de saber de les regions que procedeixen... què són?, qui són?, donar-los cara. Ara mateix, la notícia d'avui és que han tret una mare d'unes roques que havien desembarcat d'una pastera, amb un nen de sis mesos a les mans; doncs qui són aquesta gent?, només sabem d'ells que els agafa la policia i els torna, doncs són persones, tenen història, tenen històries humanes.

P: I una mica en aquesta línia. Ara proposaves un tema que dius “Això no ho està fent ningú”. Se t’ocorren alguns altres temes que no estiguin treballats i que seria interessant que la Fundació els treballés?

R: Propostes? No, la veritat és que no se m’acut, no ho he pensat, és que necessitaria temps per pensar-ho, perquè dir-ho per dir-ho.

P: És a dir, per exemple, d’entrada, tu com a periodista quan tractes temes socials què necessites que no tinguis? Quins buits et trobes?

R: Doncs mira, per exemple, jo necessitaria -i de fet he anat boig buscant dades i finalment les he trobat a través d’Internet en un butlletí de la Unió Europea i l’hem utilitzat- arguments per desmuntar el racisme, no solament per descriure el racisme, sinó arguments... i no arguments ideològics perquè els arguments ideològics estan molt clars i els hem dit moltes vegades i al cap i a la fi la gent es posiciona a favor o en contra i ja pots argumentar el que vulguis, sinó arguments empírics per demostrar que no hi ha motiu. I, et posaré un exemple concret, la demostració que Barcelona és una de les ciutats europees amb menys immigrants i, per tant, on el problema de la xenofòbia i el racisme a penes s’ha començat a insinuar, perquè a Barcelona -amb dades de l’any noranta-sis, és veritat, però suposo que tampoc hauran augmentat tant... a la població de Barcelona, l’any noranta-sis vivia un u coma tres per cent (1’3%) d’immigrants no comunitaris, els comunitaris em sembla que són... el total d’immigrants són cinc coma quatre (5’4), immigrants no espanyols, sinó de fora d’Espanya. Però els no comunitaris són 1’3. El mateix noranta-sis, Munic -em sembla que era Munic- i Frankfurt tenien un vint-i-dos per cent, doncs imagina’t! Si aquí ja el tema de la immigració ocupa pàgines i pàgines cada dia i el Raval està que crema i tot això... amb un 1’3%! Com és possible, i aquestes ciutats tenen un 22%; o sigui, què passarà a Barcelona, quan a Barcelona el percentatge s’aproximi al d’aquestes ciutats europees. Doncs aquestes dades... argumentar empíricament que no hi ha problema o que els problemes són uns altres... donar arguments als mitjans i als periodistes, arguments sòlids, estudis, sobre aquest fet o sobre aquestes noves realitats. Això trobo que seria... i aquí podria fer una bona tasca, la fundació. Perquè jo sé, per exemple, que hi ha Observatoris d’aquests de la Immigració, però jo sóc molt crític amb això perquè em sembla una autèntica presa de pèl el diner que destina la Comunitat Econòmica Europea per fer investigacions social, conec algun cas concret i és un escàndol vergonyós; perquè destinen molt milions, se’ls reparteixen d’aquesta manera que diuen de *parteneriat* que necessiten perquè els aprovin el pressupost que hi hagi tres països de la Unió interessats en un mateix estudi, no? Es reuneixen tres empreses d’amiguetes d’aquí, d’allà i d’allà, que ja funcionen com un *lobby*, aconseguen els diners, fan un gran enunciat -millor que els que fa la Fundació-, allò: “Estudi de no sé què, de l’Observatori de la Immigració”, cobren els milions de *peles*, fan estudis que són una estafa -perquè no fan investigació de camp, no se n’enteren, agafen dades d’aquí i d’allà- són estudis que ningú després revisa, i els diners se’ls queden i viuen d’això. És horrorós. I d’això en conec *tantos ejemplos*. Ho trobo escandalós. I clar, si un dia se t’acut consultar un estudi d’aquests et pots emportar la més gran de les sorpreses perquè t’adones que és una merda, que no te’n pots fiar, que no és seriós. Bé, avancem.

P: Bé, per tant això, no? Arguments...

R: Sí, no t'ho sabria dir. M'has agafat... Si tinc una estona i penso, em sortiran, però ara...

P: Si te t'acut alguna cosa ens ho fas saber ho afegim.

R: Vale.

P: Val. Bé, em parlaves al principi que creies que la Fundació tenia una mica d'institucionalitís, que la seva relació amb les institucions era potser massa light..

R: Sí, que hauria de tenir una relació amb les entitats socials. A la societat civil, diguem-ne.

P: Llavors, quin és el paper que creus que hauria de jugar envers totes aquestes altres entitats, al marge de l'Administració?

R: Home, doncs una cosa que se m'acut és que aquesta pregunta que em feu a mi, que està molt bé "Quines coses pots pensar que es podria fer?", doncs que també se li faci d'una manera organitzada a les entitats. Allò: "Senyors de la Fundació de la Federació d'Associacions de Veïns: què els sembla a vostès que podríem finançar nosaltres, ajudar-los..." Hòstia, doncs segur que tenen idees, necessitats. O "Senyors de la Coordinadora d'Immigrants del barri de no sé què", doncs tal.

P: I en relació aquestes, la Fundació hauria de donar suport a iniciatives, hauria de... quin paper creus que hauria de jugar?

R: No. Jo crec que, en tot cas, la Fundació hauria de detectar quines són les demandes i després encarregar la... O sigui, jo crec que la investigació l'ha de fer un professional, l'ha de fer una persona d'una certa capacitat professional, no la pot fer un veí amb bona disposició. Ara, aquest professional, totes les fonts... el veïnat li pot servir, quan fa el treball de camp, d'enquestadors si vol, millor això que un enquestador professional, o pot servir com a matèria prima per a fer una investigació que realment sigui sòlida, real, tot això; ara, hi ha d'haver un tècnic al capdavant de la investigació i aleshores l'entitat et pot dir o et pot dibuixar la seva necessitat, tu la interpretes, l'organitzes tècnicament i et pots recolzar amb ells per a *recabar* informació i per a fer la investigació, però li has de donar a un tècnic, a una persona que tingui coneixements tècnics d'això. I aquí és on la Fundació faria d'intermediària en tot: detecta la necessitat, dibuixa el projecte i busca una persona capacitada perquè el tiri endavant. I després el difon de manera que tingui una repercussió.

P: I en relació amb les universitats, quin paper creus que hauria de jugar?

R: Les universitats haurien de ser les que nodrissin d'investigadors a la Fundació. Tot i que... no necessàriament, en el sentit que... No et pots fiar de la institució, no sé com dir-t'ho. O sigui, els millors investigadors és possible que no estiguin a la universitat o hi hagin passat; o dit d'una altra manera: la nota acadèmica no és garantia de qualitat professional, és garantia d'acumulació de coneixements, però sovint coneixements no digerits. Per tant, malauradament, la universitat jo desconfio bastant sobre la capacitat real de la gent que posa al carrer amb un títol de llicenciat. En aquest sentit, si el que

ha de fer la Fundació és anar a la universitat a buscar professionals... bé, simplement que posi un cartell a la porta dient "*Necesitamos técnicos en això*" i fer la seva pròpia tria. No crec, perquè no es tracta de contractar moltíssim, sinó d'anar creant una xarxa d'investigadors dels que et refiïs i dels que el resultat dels quals sigui interessant. Això en quant a les investigacions que la Fundació dirigeix i proposa. Ara, una altra cosa és les que són els propis investigadors que ells proposen la investigació, això seria una altra via que segurament és més fàcil, perquè atens la seva proposta, li aproves i te l'entrega i ja està, però el resultat és aquest: menys tensionat que jo deia. Mentre que si ets tu que tens la idea, busques els investigadors i la dirigeixes, és molta més feina però segur que el resultat és molt més interessant. O sigui, que potser aquí, la Fundació hauria de variar el seu sistema organitzatiu intern. Jo no sé si funciona així. Em sembla que és més això: que espera que algú vingui, li faci una proposta, li aproven i aleshores no hi ha un seguiment tan estricte com el que jo dic.

P: Per tant, tu creus que la Fundació s'hauria de marcar els objectius i llavors anar a buscar qui que els executi, més que obrir les portes a què la gent presenti projectes?

R: Exacte. La Fundació hauria de ser una empresa. Una mentalitat empresarial que diu: "Bé, nosaltres tenim uns objectius, volem arribar a unes conclusions, volem tenir al final d'aquest curs o d'aquí dos anys, d'aquí tres anys un material que ens parli d'aquests problemes i ens els dibuixi, aquests problemes, i aleshores contractem uns senyors que ens dirigiran a uns altres que seran els llicenciats que faran aquesta feina i els pagarem i tal al final, recollim els fruits". I això és la Fundació dirigint la investigació. I l'altra, que és més fàcil i menys onerosa o menys costosa és allò: "Bé, que ens diguin què volen fer, estudiem les seves propostes i els hi aprovem"; clar, dóna menys feina, però potser el resultat final és més tou, és més *light*.

P: I en relació amb els partits polítics, per exemple?

R: Surt això, aquí?

P: No, bé...

R: Amb els partits polítics què vols dir?

P: Això: quin paper ha de jugar la fundació envers els partits, per exemple? Hem parlat, de la universitat, hem parlat d'altres organitzacions socials, hem parlat de l'administració...

R: No sé, la Fundació... ha de ser la seva junta qui decideixi amb qui es vol aliar o quines polítiques de treball vol fer amb les institucions, però a mi em sembla que tot el que sigui aliar-se o fer *join ventures* -es diu, no?- associacions empresarials o d'activitats amb entitats que són com les administracions, les universitats o les organitzacions polítiques, que són -sobretot les darreres- les institucions més allunyades de la realitat del carrer, de la realitat de la gent, per definició és un error, no? O sigui, si tu vols especialitzar-te en investigació social i *te vas a liar con los que están más alejados de la realidad social*, et pot ser un bon invent financer, et pot interessar per espremer-los econòmicament i treure subvencions, però com una idea intel·ligent, em sembla poc intel·ligent. Per tant, ja ho he dit abans sense saber que arribava

aquesta pregunta, el que a mi em sembla que hauria de fer la Fundació és aliar-se amb els moviments socials, no amb els partits polítics.

P: Doncs no ho sé, si vols afegir alguna cosa que no hagi sortit?

R: L'onze, no? "En general, quines recomanacions faria a la Fundació Jaume Bofill de cara al futur"? Que sigui més dura amb els morosos i els incomplidors com jo. Tot i que prometo que aquest llibre que he d'entregar, l'entregaré. Això dedicat al Jordi Porta.

P: Molt bé. Vols afegir alguna cosa?

R: No, això... Em sap greu la... les investigacions aquestes que podia..., mira, això és que no ho he pensat. Digues-m'ho, perquè si hi penso... abans tenia temps de pensar, però ara m'han fet cap de la secció local de La Vanguardia fa dos mesos, i vaig completament fora de... sóc un més d'aquests periodistes que fan quaranta mil coses i no tenen un minut per pensar. Com te dius?

P: Laura.

R: Laura.

MARIA MAJÓ:

P: La primera pregunta, que resultava un tant retòrica en molts casos, és si havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill o de la Fundació Serveis de Cultura Popular? I, en qualsevol cas, quin coneixement en tenia, a partir de quines activitats o de què ha tingut una relació amb aquestes Fundacions?

R: Jo me penso que ho vaig conèixer a partir del meu home, d'en Pep Manté, que havia fet alguna col·laboració i alguna xerrada i així. I, després, potser vaig començar jo més directament, jo mateixa, a partir d'un intent que vàrem fer de començar a Mataró les Xarxes d'Intercanvi de Coneixement, i aleshores vaig conèixer... A la Teresa Climent abans l'havia trobada alguna vegada a l'Escola d'Estiu de Girona, a l'Escola ICIÓ d'Interculturalitat de Girona. I llavors va ser força a partir d'això de les Xarxes d'Intercanvi de Coneixement, llavors ens vam veure força, a Mataró vam intentar, durant un parell d'anys, va semblar que funcionava però no ho vam saber, va ser una mica culpa de tothom, no ho vam acabar de saber engegar prou bé i no ens ha acabat de quallar, no ha acabat bé de tirar endavant.

P: Per tant, té un cert coneixement de les activitats que es realitzen en aquestes Fundacions?

R: Sí, un dia vaig estar parlant força amb en Jordi Porta, ja més aviat de la Jaume Bofill. De vegades m'ha costat una mica d'entendre la relació entre la Jaume Bofill i els Serveis de Cultura Popular que crec que ara també ho pensen...

P: En aquests moments ho estan...

R: Ho reorganitzaran i faran una sola Fundació, no?

P: Exacte.

R: En tot cas, sí. Per una banda ho conec una mica, el que conec, en principi, m'agrada, a nivell global, m'agrada. Penso que tenen una funció important en la societat, aquestes fundacions independents que no són empreses, però que tampoc són Administració pública, i que estaria molt bé que fossin bastant de dir el que passa a la societat i una mica crítiques, perquè crec que això s'està perdent: no hi ha llocs on es diguin coses; tothom sembla que com que hi ha un motiu per no acabar-ho de dir, o per a dir-ho d'aquella manera, o per a dir-ho tapadet, les coses... jo trobo que problemes socials greus que hi ha en aquest moment no hi ha un lloc on es debateixin i no hi ha un lloc on, a més a més, de debatre's es digui: "Nosaltres opinem això. Per això, per això i per això", fonamentat, raonat, i sense criticar potser, i sense carregar-te ningú però dient on són les claus dels problemes que jo crec que en aquest moment n'hi ha de molt greus.

P: Precisament, la segona pregunta anava en relació amb això que comentava, i és: Quina valoració en general faria de la seva orientació, de l'orientació de la Fundació Jaume Bofill?

R: Jo, en principi, la trobo bé. La trobo bé. Hi ha un caire i un aire molt maco de la gent que hi treballa, dels que jo conec: la Teresa, la... no ho sé, el mateix Jordi. Jo crec que hi ha un clima molt maco, força compromés pel que es porta

avui dia que no hi ha llocs de compromís social. Jo vaig llegint sempre el full aquell verd que envien, amb les recerques que els hi donen suport, això em sembla que està molt bé en línia. Després també és veritat que hem rebut, uil!, això m'ho oblidava, que per a fer un llibre que vàrem fer que es titula "Hola!", que és un llibre català per a nois i per a noies que acaben d'arribar de països sobretot extracomunitaris o comunitaris, però, en tot cas, de parles molt diferents a la nostra. La Fundació ens va donar un ajut inicial que ens va anar molt bé i després ens ha donat, al llarg de tot el procés, tota mena de suport i al final ens ha donat un ajut important en col·laboració amb l'Editorial Eumo que és la que ho ha fet. Doncs aquesta línia la trobo molt interessant i important que la faci algú, sobretot això: independent. Trobo que potser, posats a demanar, augmentar una mica aquesta qüestió crítica, no tan crítica, però que quan passen coses dels àmbits en els quals està treballant la Fundació, a mi m'agradaria molt de tant en tant: "La Fundació diu això o ha definit, o ha creat un fòrum o unes reunions específiques i a les conclusions...", no cal potser fins i tot que ho digui la Fundació com a tal, però que creï espais de debat de temes punyents i que llavors pugui sortir, però breument, el que és. Una mica en la línia d'aquest últim llibre que he tret que és el que jo et demanava d'aquest sobre la Immigració, i l'Educació i Immigració, que trobo que fa molta falta, tant per una banda anar creant marcs teòrics que ens ajudin als que estem treballant més a la base; explicar-nos el que està passant, des d'una visió potser més general; i també orientar-te, no tant en qüestions concretes, però sí amb estratègies generals per anar abordant aquests problemes. No ho sé, un tipus de coses així.

P: De les activitats que realitza, en destacaria alguna que considera especialment interessant?

R: A mi m'agraden el tipus d'ajuts que donen a recerca, i concretament el que ens en van donar a nosaltres també, perquè em sembla que formava part d'una línia que si potser haguéssim anat a demanar una altra cosa, ens haurien dit que no per més amics que haguéssim sigut, vull dir que això també penso que tenen una... com una coherència. En segon lloc, coses que he participat jo, tot el tema de Xarxes, si aquí a Mataró va fallar no va ser en absolut per ells, tot al contrari, va ser més aviat pel grup de Mataró, per les situacions personals de cadascú dels que ens hi vam comprometre, però aquella manera de fer d'anar-te ajudant amb un projecte concret, amb una cosa concreta ho trobo bé. Després he anat a reunions... per exemple, hi va haver una època que fèiem reunions sobre aquest tema d'Immigració, unes altres sobre... les d'adolescents, em sembla que hi he anat a poques i unes que van començar, que se'n van fer molt poquetes, sobre dona i immigració. Aquestes que no s'han acabat, a mi m'hagués agradat potser que haguessin continuat més, tot i que a mi m'és molt difícil, perquè és anar a les sis de la tarda a Barcelona, de vegades plegues de la feina més tard o de vegades tens... o sigui, no és com anar a una reunió a Mataró que vol dir entrar a una hora i sortir, sinó que vol dir un desplaçament, vol dir un arribar tard al vespre i depèn del dia no pots. Però jo trobo que aquestes estan bé i, concretament, aquestes de dones i així a mi m'hagués agradat que s'haguessin perfilat més i que haguessin seguit perquè em sembla molt important aquest tema. I, en quant a les d'Educació i Immigració, sé que ha sortit el llibre i aquí he trobat una miqueta, una miqueta que els que vam fer les reunions, que se'ns anava explicant el procés del llibre,

doncs que, per exemple, jo mateixa m'he assabentat que ha sortit per fora; a mi m'hauria agradat més quem'haguessin dit "Ei, que surt, veiem-nos tal dia!" i llavors tu dius "Puc o no puc" i "Mira, te l'ensenyarem ja calentet" i m'hagués fet il·lusió encara que tu, evidentment, ni de bon tros no hi has tingut una responsabilitat ni una... com la que hagin pogut tenir..., sí que doncs unes quantes reunions i ens el vam llegir i hi dèiem la nostra. I la veritat que el contingut del llibre no l'he pogut veure però estic segura que està molt bé perquè el que estaven treballant aquella gent, que eren set, em sembla, estava molt bé. Molt bé, molt en línia amb el que s'ha de dir avui dia.

P: Ara posava l'exemple del tema de les dones, que potser caldria incidir-hi una mica més o haver seguit aquestes reunions que s'havien fet. Creu que els grans temes avui estan més o menys coberts per la tasca de la Fundació Jaume Bofill o que hi ha altres àmbits que potser caldria incidir-hi més o...?

R: Jo he de dir una mica que suposo que sí, però que jo agafo bastant els que a mi... els que jo puc arribar. Rebo de vegades invitacions, per exemple, sé que es va fer un llibre per la presentació del llibre aquell sobre política a Catalunya, sé que estan fent treballs d'abast ampli i que suposo que estan bé, però jo tinc la impressió que jo no hi arribo, no dono per a tant i el que conec més són els temes de recerca, temes d'immigració, temes de joventut i adolescència i educatius.... Sòcio-educatius: jo em centro en aquests perquè en l'altre no, si en aquests amb prou feines puc aprofundir, els altres...

P: De fet, dues de les grans línies de treball de la Fundació són: d'una banda, Educació, i de l'altra, Immigració. Dins d'aquests dos grans temes, que són els que ha dit que més coneix, identifica algunes necessitats en temes de recerca, de promoció de projectes socials, que podria cobrir la Bofill que creu que seria interessant treballar-hi?

R: Home, jo penso que està molt bé el treball que s'està fent en l'àmbit més escolar, més d'educació formal; però jo trobo, i potser perquè estic també en una associació de veïns del meu barri, és un barri que hi ha immigració i així, trobo potser que s'hauria d'anar també a fer recerca i a ajudar a compartir experiències, que això també ho hem fet alguna vegada i ha estat molt interessant, de temes d'associacionisme veïnal. És, penso que, pel negatiu que és pels enfrontaments que estant havent, que n'hi ha hagut, n'hi ha i n'hi haurà i en el meu barri fa pocs dies ha estat a punt d'haver-hi un Can Anglada, però s'ha parat. Jo penso que és un camp de treball molt maco i que, a més a més, hi pot treballar molta gent molt diversa, és a dir, així com en Educació en el fons hi ha els professionals i és molt més professional –i que també està bé conscienciar els professionals i ajudar-los-, però que també que tot el tema d'intercanvi d'experiències d'acollida dins el moviment veïnal, dins el moviment ciutadà, dins el moviment d'un poble; això seria molt maco, també. Jo trobo que la Fundació està molt bé quan facilita intercanvis i, en aquest sentit estàs assegut al costat d'un de Manlleu o d'un de terrassa... no tenim una altra manera d'asseure'ns-hi; aquest treball de ser nucli de gent que ve de diferents llocs és molt maco. Altra cosa és que aleshores –i penso que ells es deuen queixar i deuen tenir raó- que potser convoquen vint-i-quatre persones, que totes vint-i-quatre fan el grup, i de les vint-i-quatre potser n'hi van deu, perquè ho tenim una mica difícil, perquè justament això de fer una mica de punt de

nexes entre gent que ve d'arreu de Catalunya té el seu avantatge que és que si no, no et veus, però el desavantatge és que tothom ha de fer un esforç bastant gran per anar-hi, i de vegades pots i d'altres vegades no pots.

P: I precisament en relació a això que comentaves, quin paper creus que hauria de jugar la Fundació en relació a administracions, universitats, organitzacions polítiques, socials?

R: Jo veig aquest, com de nexa, com de punt de confluència. I que Déu n'hi do, el que jo he vist, Déu n'hi do, bé. Aleshores jo penso que la gent com jo –que suposo que som els que estem no en un nivell, ni d'una gran capacitat intel·lectual ni tampoc tens dedicació a aquestes tasques- però que volem, dins de la nostra professió i dins dels nostres àmbits una mica vius com un cert compromís i és que jo vull que la societat, o el raconet on visc sigui millor del que és; i si jo hi dedico part del meu temps, tot això que jo hi guanyo i potser algú altre també. Llavors necessitem aquests espais i anar una mica més enllà del que fas per exemple amb un equip docent, o en la reunió de la vocalia de l'associació, que hi ha temes més profunds que ja no pots, ni hi ha la gent que et pugui donar cops de mà en aquest... Llavors trobo que –la relació de la gent que estem en l'entorn d'aquesta Fundació- és, per una banda, que t'ajudin en aquesta mica de recerca, que tinguis un lloc on puguis anar a dir, i anar a escoltar i anar a aprendre i també una miqueta, un cinc per cent que et mimin una mica, no mimitar-te en el sentit de dir: "Va, vinga, però si sou molts, però si aneu fent, però si... nosaltres que ho veiem des de la Fundació, vinga"; vull dir un lloc que t'ajudin i que al mateix diguin "Va, vinga, seguiu tirant així". Aquesta miqueta de cosa de veure que encara que tu a nivell del teu institut o del teu poble vegis que la cosa no tira, doncs el saber que hi ha uns altres –tan sols que tenen les mateixes oportunitats i que estan anant caminant pel mateix lloc que tu- això sol és positiu, per una banda t'esperona i després tu també tens una mica de ganes, aquesta mica de dir-te: "Va, vinga, sí. És important, això". I també que tu no pos dir: "M'agradaria veure...", que faciliten unes plataformes de trobada. Per exemple, en aquest tema veïnal o de les dones, potser una jornada de tant en tant, potser que molts vespres que tothom... per exemple, un dissabte al matí, o un divendres a la tarda, que ara ja està l'hàbit de no treballar, de cinc a vuit, o de deu a una de dissabte; fer algun tipus de trobada sobre temes potser inclús puntuals i, sobretot, intercanvis, perquè hi ha molta gent en aquest moment que no ens coneixem però estem...

P: Així una mica des de fora o a partir del coneixement que tens de la Fundació, com valoraries la incidència social dels seus projectes, de les seves recerques? O, en relació amb això, creus que té prou coneixement públic, la Fundació, que la seva difusió...?

R: Jo trobo que com que de vegades és una mica indirecte, potser per a la gent que hi treballa és poc gratificant veure els resultats, però això passa igual amb els mestres, que no veiem mai la feina. Quan tu acabes un curs i has de suspendre a més de la meitat i de la manera com està la cosa ho has de fer, dius "És que jo no he fet res", i després al cap de deu anys et trobes un nano que diu: "Ai, sí, ja me'n recordo", i aquell dia tens una mica de reconeixement d'una cosa que vas fer deu anys abans. Llavors jo penso que la Fundació... per exemple, ara mateix, aquest treball que hem fet d'escola, oci i joves d'origen magribí, que ho ha fet un noi de Mataró i un de... Clar, ells han donat suport i

molt bon suport perquè aquests nois ho fessin, una cosa que és un estudi, que ho llegirà gent –o no ho llegirà, però suposant que ho llegeixi- i a aquesta gent li ajuda a canviar la mentalitat i també la informació que rep pel treball d'aquests nanos. Dir: "Oh, què bé, aquesta Fundació, ha fet això", això no ho dirà ningú, potser, o molt poca gent; perquè és ajudar a una altra gent que està fent una cosa perquè una altra gent... És a dir, no és dir: "Faig això: faig una inversió i trec aquest guany". Llavors, com que les actuacions de la Fundació en general són com molt indirectes, potser no es veuen massa, però els que ho coneixem sí que ho valorem. Ara, una gran publicitat, no. Ara, jo penso que, de les fundacions que jo conec, és de les que quan parles amb gent és un punt de referència, és més conegut i això és potser més important que no pas el ser molt conegut, és ser una Fundació que és reconeguda com a coherent. Jo potser et diria que li falta un puntet d'això que et deia, de compromís, ja que té una llibertat per dir el que vol –perquè ja em va explicar molt bé en Jordi Porta que els recursos són independents, no rep cap subvenció de ningú- jo penso que aquesta gent estan en una posició privilegiada, per exemple que un funcionari no té. Encara que diguem, i sí que ho hem de dir i que això és molt important i llavors potser tindria un ressò més directe. Ara, jo entenc que moltes de les feines que fan, tot i sent important i necessàries no tenen unes conseqüències directes que puguin dir: "Mira això, com que la Fundació ha fet això, s'ha aconseguit això", no veig que pugui haver-hi una relació molt directa entre la inversió –no vull dir econòmica, vull dir la inversió en un projecte que val la pena- i uns resultats... Tant de bo!, però això ho veig difícil. Potser si hi hagués aquest punt més d'una claredat compromesa i expositiva, potser n'hi hauria més, pel bo i pel dolent. Jo crec que, de totes maneres, el que estan fent, a mi m'agrada.

Després una altra cosa que també voldria comentar és que és una Fundació d'inspiració cristiana -jo no en sóc gens, de cristiana, sóc molt atea, intento ser-ho perquè m'ho crec- i hi ha moments que hi ha xerrades que això va d'aquí, però que en cap moment has notat que se't qüestionés i això en un lloc on la gent majoritàriament segueix sent catòlica -o dient que ho és perquè li convé, perquè ene el fons hi ha un pes social important encara en manifestar-se com a catòlic o com a cristià, i en un moment en què estan arribant noves religions, que no deixen de ser religions-, el ser respectat com ateu, que no deixem de ser una minoria religiosa molt petita i que també es coneix poc –perquè com que som no religiosos... De vegades hi ha problemes concrets que semblaria que avui dia no hi són i encara hi són. I, en canvi, a nivell de Fundació, hi ha una obertura molt gran, mai et sents qüestionat. Això és molt important.

P: Una mica per incidir en la idea que preguntava abans, creus que té prou ressò mediàtic, que té prou reconeixement públic la Fundació? O, en qualsevol cas, si això és important, creus que hauria de potenciar una mica més aquesta línia o no?

R: Jo penso que, ja t'ho he dit, que com que treballa indirectament no en té gaire, objectivament. Que la que té és entre gent d'uns determinats cercles i la té, pel que jo he sentit, molt positiva. Que penso que hi ha d'haver algú que faci aquestes feines, que no fa ningú i que ningú se n'entera però que van fent llevat i que són importants. I, si de cas, pensen que és important que es doni a conèixer, més que caure en propaganda com moltes, i en pamflets, el que faria és potser, això que deia, de fer uns petits fòrums sobre problemes concrets

puntuals i un cop recollida informació i anàlisi de gent dels que estan habitualment per la Fundació i són gent de reconeguda solvència diguem-ne ètica i personal, aleshores dir públicament i als mitjans de comunicació tal, tal, tal. Ara, iguals no els hi va cap mitjà de comunicació, perquè no ho sé. No sé si això els preocupa, si és preocupant. Vull dir, per a ells, per a la gent que porta la Comissió sí és preocupant. Per a mi és que arriba un moment que ja estàs una mica tip de tot allò que et ve amb lletres grosses i de colors.

P: En aquest sentit, ens hem trobat amb diferents perspectives quan ens hem entrevistat amb gent. Hi ha gent doncs que creu que sí, que cal potenciar la presència mediàtica de la Fundació i que això és una variable important per a la incidència social que pugui arribar a tenir i gent que creu que en la mesura que la Fundació sigui reconeguda en determinats àmbits i sigui reconeguda la seva rigurositat i la seva neutralitat...

R: Per a mi és més important això que allò altre. I aleshores jo diria "Sí", però sempre per a dir alguna cosa, no per a dir "La Fundació, la Fundació...", no: "La Fundació diu", que llavors sí que em sembla que potser, i també és cert que no hi ha gaire gent que digui coses clarament i coherentment i amb base i amb crítica, i jo crec que s'ha de fer molta crítica. Molta crítica perquè estan passant coses greus, hi ha problemes que sembla que tots els tapem, que no els veiem, però que van creixent. I aquí sí que trobo que una certa funció més forta d'anunci i, segons què diguin, ja vindran els mitjans, perquè tot el que és diferent del discurs general interessa als mitjans. És a dir, als mitjans no els interessa que diguis el mateix que diu el del costat, li interessa que diguis una cosa diferent i llavors et venen al darrera. En tot cas, han de ser manifestacions curtes, clares, molt profundes: vull dir, allò que dius: "si vols fer feliç a algú o si vols empipar a l'ú no li facis un llibre, fes-li una dècima". Ara, que els llibres fan falta, fan més falta els llibres que això, però que llavors ha de ser una cosa puntual, i una mica impactant i jo crec que crítica.

P: I en aquest context què creus que poden jugar les fundacions, amb independència del que tu coneixes o del que pots valorar de la Fundació Jaume Bofill, quin paper els hi pot tocar a les fundacions en l'àmbit de la recerca social, de la promoció de projectes socials...?

R: No, és que jo m'hi perdo una mica. Primer, que no en conec gaires. Les altres que conec són fundacions, per exemple, la Fundació Maresme, d'aquí Mataró, que és una fundació d'atenció a minusvàlids, doncs és una fundació que a més a més gestiona recursos: té una escola-taller, té... És una fundació que jo penso que aquestes fundacions també són o poden ser, si són molt coherents i molt rigoroses, poden ser una bona alternativa a coses que fa l'Administració. És a dir, allò de l'associació sense ànim de lucre, que a mi em sembla que ha de ser una cosa que s'hauria de desenvolupar més, donat que les administracions no volen ampliar els seus serveis, però aquestes ja són un altre tipus de fundacions: ofereixen serveis. Jo crec que la Fundació Bofill no s'ho ha plantejat, això, oi? Serveis en el sentit d'obrir una escola o obrir un centre o el que sigui, no crec que vagi per aquí. Ara, donar suport a aquestes coses sí que és important, també.

També sé que al que sí que estan sotmeses molt les fundacions és al tema de borsa, i això per a mi és un misteri, però sí que és veritat perquè si tenen uns fons econòmics pugen i baixen. No ho sé.

P: Hi hauria una última pregunta...

R: M'enrotllo molt, no?

P: No, no, al contrari. Perfecte.

P: Jo l'última pregunta que volia fer és molt general i en aquest cas doncs era veure si t'atreviries a fer alguna recomanació de cara al futur a la Fundació Jaume Bofill, en la línia de potenciar alguns dels aspectes en els que ja està treballant o altres?

R: Jo crec que una línia és dir coses davant de problemes concrets. Per exemple: davant de la llei d'estrangeria; com més gent de la societat civil es defineixi clarament, amb contundència, amb aprofundiment, és a dir, no dir "Són uns fills de puta", sinó dir "Un cop analitzat tal, tal i tal" i diem "com a Fundació ens posicionem": em sembla que això és una funció social. Una altra funció social és aquesta de suports a recerca de gent que està fent productes, per dir-ho d'alguna manera, que són imprescindibles però que mai una administració els ajudarà, llavors em sembla que és una feina important. El suport a projectes concrets com tipus lo de xarxes o altres projectes que puguin sortir, em sembla bé. I després també la cosa que seria facilitar intercanvis i coneixement, interconnexions entre gent que, no vull dir professionals, sinó gent que estigui treballant en determinats àmbits. Trobo que expressa una gran sensibilitat el fet que aquesta Fundació, dels molts problemes socials que hi ha, hi ha moltes realitats socials, que s'hagi decantat molt pel tema d'immigració: Jo crec que hauria de ser immigració, marginació i exclusió social, que jo crec que és la línia que ja porten, de fet. Però d'aquí a facilitar intercanvis i suport mutu de la gent que està allà a vegades en condicions molt difícils, i que necessita també això que et deia, una mica que no diguin: "Mira, al teu costat n'hi ha una a trenta kilòmetres. Doncs per què no t'hi poses en contacte o ens trobem un dia i què fas...?". Aquesta cosa és molt rica, tan entre professionals com entre professionals i voluntariat o entre professionals i no professionals. Per exemple, jo trobar-me amb professorat d'institut que estan "per", no amb tot el professorat, amb professorat que està per tal cosa, penso que és enriquidor, i això tampoc ho fa el Departament d'Ensenyament, per exemple. O trobar ensenyants i pediatres o ensenyants i advocats o, professionals o veïns, no ho sé. Jo sé que trobo que tan de bo creixin i llavors aquesta mica de cosa que la gent que estem treballant en aquests llocs per una banda, tenim dificultats de vegades per anar-hi, però també ho necessitem, perquè també necessitem alimentar-nos una mica del que està fent l'altra gent i també una mica que se't doni un copet a l'esquena de tant en tant, doncs també fa molta falta.

P: Bé.

R: Ja està? Què ràpid!

P: Aquest és el qüestionari, si vols afegir alguna cosa que creguis important perquè no ha sortit o...

R: Jo crec que aquesta gent que estem, jo no sé si som molts o no som molts o se'm considera o no se'm considera, però jo crec que a la Fundació hi ha un nucli més intern de la gent que hi treballa i que ho porta i que hi està molt, després hi ha com una orla de gent que més o menys hem col·laborat alguna vegada, o ens han ajudat, que a mi em sembla que també fóra bo de tant en

tant, dic un cop l'any, una mica de trobada sobre això que parlem ara. Saber qui és l'altre, què estan fent i on són. Una mica potser crear o organitzar aquesta gent que segur que hi ha col·laborat, no vull dir que pertanyi a la Fundació, jo és que a més a més, no sé ni com s'hi pertany a aquesta Fundació, ni si s'hi pertany. No és una associació on tu t'hi facis soci, però potser sí conèixer-nos la gent que està col·laborant, que han col·laborat o que ens han ajudat. Per exemple, joestic en la doble vessant: per una banda, hem rebut un ajut important que agraiem sempre perquè a més em sembla que forma part d'aquesta coherència, però d'altra banda, de vegades has anat amb alguna cosa que no saps mai si has rebut més que has donat o... és igual, en tot cas has estat aprop. Això potser sí que fóra bo que ens coneguèssim algun dia, o això que està tan de moda de jornada de portes obertes però no tan de portes per entrar i sortir si no una mica l'entorn d'aquesta Fundació. Pel que sé, hi ha gent molt valuosa i que potser és una mica un de dir: "Ah, aquest està relacionat amb aquesta fundació i...". Vull dir, crear o estructures més aquest entorn que potser ara és molt volàtil, que no vol dir cap compromís ni cap reunió periòdica, però una trobada o una cosa així potser seria maco conèixer qui hi ha pel voltant de la Fundació.

Després una altra cosa que també crec és que jo no sé si nohoconec gaire però tinc la impressió que aquest tipus de fundacions són bastant un tret de la societat civil catalana.

P: Són un?

R: Un tret o una característica de la societat civil catalana i això em sembla interessant perquè, potser fora de Catalunya hi ha fundacions més importants i que fan coses d'aquestes sí que se'n sent a parlar. La de l'ARECES de la PALOMA OCHIC que dona no sé quines beques per a fer música, de música, l'altra que dona milions a no sé què, la Fundació de La Caixa mateix, que són fundacions grans... (TALL CINTA) Una mica de formigueta però també afrontant problemes

P: I creus que aquest panorama de las fundacions és complert? Hi ha prou fundacions o prou dinamisme en aquest sentit?

R: Sí, saps què passa? Que les fundacions... Clar, hi ha les associacions, les fundacions, les cooperatives... hi ha tot. Jo, lo de la fundació, si m'aturo a pensar-ho ben bé em costa d'entendre: representa que són uns fons d'algú que els va donar, amb una intenció... Hi ha uns que aquest ja no hi és, uns que ho gestionen que, evidentment, s'han d'anar adaptant mantenint l'esperit del primer que va donar el fons, però adaptats perquè aquest senyor, és clar, va desaparèixer i no pots anar... O sigui, mantenint l'esperit del qui va iniciar-la però adaptant-la cada dia a la realitat nova, suposo que és una cosa una mica difícil. Però jo sí que crec que tenen una funció i que a més a més enriqueixen la societat civil, i això sí que ho crec, sempre que siguin positives. Clar, després hi ha, per exemple, la paraula fundació: la Fundació del Barça, ara també sabem que hi ha moltes tapadores amb el nom de fundació, jo no em refereixo a aquestes, que aquestes no sé quina aportació social fan. Però jo crec que les del tipus de la Fundació Jaume Bofill estan fent una aportació important, encara que de vegades no sigui gaire coneguda. Però és que potser ja hi ha coses que, no és que me les vulgui quedar per a mi i la gent com jo, però penso que

no sé fins a quin punt és molt important que sigui molt coneguda. Hi ha coses molt conegudes que no valen res ja.

P: Molt bé.

R: No preguntes? Em sembla que vaig repetint tota l'estona el mateix.

P: No, no, ja és això.

Pilar Malla

P-Havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill? I de la Fundació Serveis de Cultura Popular? Quin coneixement en tenia?

R-N'havia sentit a parlar, la coneixia i havia col·laborat amb la FJB i amb els Serveis de Cultura Popular. Ja fa anys que conec la Fundació i que des dels diferents llocs on he estat, dins de les diferents responsabilitats que jo he tingut, hi he col·laborat i he rebut ajuda moltes vegades i molt profunda. Per exemple, amb els Serveis de Sociologia, quan jo estava directora de Càrites, m'havien ajudat moltíssim, en Joan Costa m'havia ajudat moltíssim amb estudis, i realment havíem tingut una gran difusió i una repercussió molt important i m'he sentit molt ajudada sempre per la FJB.

I pels Serveis de Cultura Popular, jo potser és el què tingut menys relació però el que he valorat moltíssim són els quaderns d'experiències, que anaven sobre diferents llocs, diferents experiències. I el fet de ser concrets i puntuals en les difusions d'aquestes experiències m'han semblat sempre molt pedagògiques i també com molt estimulants per la gent que està treballant en el camp i no té tant temps per reflexionar, ni d'escriure.

P-El vincle que ha tingut amb la Fundació ha estat bàsicament a través de Càrites?

R-Si, a través de Càrites però també amb altres coses a nivell personal també hi he col·laborat, per exemple, un nombre de persones que fem diferents xerrades amb la Fundació que m'hi envia. Hi he tingut una col·laboració estreta amb la Fundació.

Quan estava a Càrites, doncs, era evidentment una ajuda i un recolzament molt important. I després a nivell personal hi tinc molta relació, coneixement.

P-La FJB té quatre àrees bàsiques de treball que són desenvolupament cultural, educació, democràcia i acollida de la immigració. Quina d'aquestes ha tingut més relació potser a través de la Fundació, potser en acollida de la immigració... Quines temàtiques ha dut?

R-Jo diria més la d'estudis sociològics. També penso amb els tres últims que ha fet que són ben interessants i que ha fet fer a diferents experts. Això és el que he valorat més perquè és el que més m'ha interessat i he tingut més relació amb aquest aspecte que amb la immigració. Que la immigració perquè, clar, ha tret uns estudis molt determinants i els estudis són molt interessants. Jo valoro tot el que ha fet en el llarg i he tingut més incidència en l'altre, encara que m'interessen també tots els estudis.

P-I a partir del coneixement que té del treball de les dues fundacions, quina valoració faria de la seva orientació?

R-Jo, en aquest moment, m'ha semblat que la Fundació s'adaptava als estats dels temps. Sempre m'ha semblat que ho feia bé. Com que mai no he tingut la responsabilitat ni d'assessorar ni de res, no m'he fixat mai en el que podien i no

podien fer. Ara, jo des de ciutadana i des de rebre els beneficis molt properament de la Fundació, a mi semblat que en cada moment donaven una resposta necessària. I que també amb una amplitud molt important, no els he vist mai, als dirigents tancats, tenir una idea de no adaptar la necessitat o a la demanda a les possibilitats que tenien d'ajuda.

P-De les activitats que realitza la FJB quines considera més interessants?

R-A mi, l'estudi, difusió de la problemàtica social, almenys per la meva situació i pels meus interessos, em semblen sumament interessants, molt interessants. Jo crec que són dels llocs on es fa amb més profunditat.

També em sembla molt important els estudis monogràfics de temes concrets i els debats, estudis, de jornades referents a un punt determinat com es va fer fa un o dos anys sobre problemàtica social. Aquests aspectes així, que poden tenir, perquè té molta audiència, i em sembla molt important; i també té molta convocatòria per persones joves que han fet estudis i també per persones no tant joves però més documentades qu poden donar la seva opinió. I això també em sembla molt interessant i molt important perquè és capaç d'unir persones amb diferents... és a dir, el mateix interès en diferents àmbits i això també crec que és una riquesa molt interessant.

I tot el que fa els estudis socials i sociològics em sembla molt important. Abans potser els feia més amb treball de camp perquè els feien més els sociòlegs i ara potser es fan més des d'un punt de vista de professorat i aprofitar els professors universitaris o gent que ha fet les seves investigacions, però tot em sembla interessant i important.

P-I en aquest sentit, parlant de projectes, de recerca, com valora la incidència social que tenen els projectes i les recerques que impulsa la FJB?

R-La incidència és molt gran. Jo diria, des del meu punt de vista, em sembla que és molt gran i molt important, i nosaltres que estem en una responsabilitat política, més o menys, hauriem de tenir en compte les recerques, però no solament viure de les recerques que ens donen els llibres sinó poder comprobar amb la realitat. I això hi ha una mica de perill que en fa d'un llibre una llei, i tampoc és això. Jo trobo que no per la FJB sinó per la manera de rebre-ho i la manera d'utilitzar-ho i em sembla que és molt important la autorització per la comprovació concreta i el coneixement real.

Jo penso que té incidència i que s'ha de continuar i potser perquè jo hi tinc molta confiança amb les persones que ho porten, però em sembla que són persones que veuen molt clar el que s'ha de fer.

P-Les activitats i les publicacions de la Fundació, tenen una difusió adequada des del seu punt de vista? Creu que les seves activitats són prou conegudes publicament?

R-Jo crec que les publicacions, que són molt valuoses, potser en alguns moments li són com massa importants per ser divulgats perquè només els estudiosos dels temes aquells els hi pot interessar o els hi representa. Potser s'hauria de fer una cosa de tipus més senzill per arribar més a la gent.

És estimat en l'àmbit que la gent li interressi això, en l'àmbit dels estudiosos. En l'àmbit més divulgatiu és potser on caldria fer... bé, això em sembla que el Servei de Cultura Popular ho fa, ja divulga molt més les coses. Potser és una mica una part que poguessin destacar-ho més els estudiosos i una altre part més de divulgació encara que els temes no siguin els mateixos.

Jo penso que una cosa més popular també fora important si volem que els ambients, per exemple, tipus associacions de veïns, tipus moviments que hi ha... més que un llibre molt gruixut no s'ho llegiran però en canvi si que tenen interès per poder comprovar el que ells tenen com a més argumentat.

P-En l'àmbit polític, creu que també hi ha reconeixement?

R-En l'àmbit polític també, quan es parla de la FJB... en el parlament, es va demanar una compareixença per presentar l'estudi... La Fundació Bofill té prestigi. Però els temes que toca la FJB, temes socials, no són els que tots els hi interessin, per molta gent no són els més interessants.

De la FJB ningú se'n riu. Clar, hi ha gent que està basat en temes que no tenen aquesta dimensió sinó que són altres temes de moviments que toca menys però el que fa la Fundació és molt vàlid i es diu, per exemple en el Parlament "segons diu la prestigiosa FJB...".

P-De les activitats que realitza la Fundació o d'aquestes grans línies de treball que té, hi ha alguna que considera poc important o innecessària? O, fins i tot, algun tipus d'activitat que caldria abandonar?

R-Les que jo conec, no. A mi, potser, una cosa que m'agradaria... Això és per publicar o no?

P-No, no, el contingut de les entrevistes és només per les dues persones que estem fent aquest estudi d'avaluació.

R-Jo penso que faria falta un recollir experiències de coses, per exemple, jo diria que a aquí la gent és imaginativa i treballa moltíssim, fa moltes coses en els treballs de camp, en el camp social però no hi ha ningú que reculli aquesta experiència d'una manera ordenada. Cadascú fa propaganda de lo seu. Quan s'estudien 60 situacions que fan el mateix però cadascú a la seva manera, doncs, no hi ha un recull. Per exemple, en experiències que es fan en nanos o amb criatures, o en qualsevol tema de vellesa, cadascú es defensa lo seu però no hi ha una recollida imparcial, polititzada per un partit o per un altre, per les administracions, que pogués dir, tot això es fa analitzant i ho veiem... Potser això seria una cosa que es podria fer des de la Fundació, és l'únic que penso que es pot fer. És una línia que a mi em semblaria important de poder-la...

I el demés que es fa, no ho conec prou per valorar si és positiu o negatiu. Deixar, no sé què deixaria, no em veig capaç de dir-ho.

P-Una mica per insistir en aquest tema, en l'àmbit de la recerca o la promoció de projectes socials, quines necessitats identifica que pensa que podria cubrir una fundació com la FJB?

R-Jo en aquest moment, una cosa que crec que preocupa, és el fet de dir, una estudi seriós, és a dir, com s'adapta pels mitjans i les necessitats són molt importants. I m'explico, en el camp laboral, hi ha d'haver lloc de treball i han de venir immigrants, han de venir aquí però hi ha molta gent d'aquí que no és capaç d'assumir les lleis. Jo penso que un estudi, un estudi de mercat i un estudi de formació, és a dir, adaptar la formació al mercat em sembla que fora estudi, que potser ho ha de fer l'administració, però són buits que no hi és.

Jo dic que potser si que ho hem de fer, potser ja ho fan i moltes vegades despertar les deficiències que hi havia, cobrir deficiències, en aquest camp jo penso que podria fer un bon servei, que seria interessant.

Un exemple molt concret, colaboro amb una fundació d'exdrogadictes i la seva feina és trobar una feina, de fet no tenen feina però són xicots que potser podrien aprendre un ofici adequat a les necessitats que hi havia. Però fer un estudi molt concret, està bé.

P-Quins creu que haurien de ser els àmbits prioritaris en els que hauria de treballar la FJB?

R-Jo penso que hi ha un àmbit important... a mi em sembla que la FJB té una funció que es dirigeix a tots els àmbits, i em sembla molt important, amb una idea molt clara. La gent que ho porta sap on vol anar, no cal que ho diguin però saps on volen anar. Llavors, a qui dirigir-se no ho canviaria en l'àmbit a on es dirigeixen perquè el contingut en sectors més populars seria més les de Jaume Bofill, no de Cultura Popular, els faria d'una manera més pràctica. Però no deixaria mai que tothom fos capaç de vigilar, fins i tot les intel·lectuals, perquè sinó ens passa que en aquestes fundacions, a vegades, fan cosetes que...

S'ha de conservar el nivell intel·lectual del que es fa i divulgar-ho més i jo crec que té prestigi i que ha de continuar amb la línia que està.

P-En termes generals i amb independència del què vostè coneix de la FJB, quin paper creu que poden o que haurien de jugar les fundacions en l'àmbit de la recerca social o en general?

R-Jo penso que si volen ajudar a la societat haurien de poder cobrir aquests aspectes que queden buits. Per exemple, l'administració no fa a vegades el més adequat, hi ha uns certs buits, buits a nivell social, falta de coordinació, falta de planificació en general. Jo penso que haurien d'anar omplint els buits que... aquestes fundacions de recerca haurien de fer trencar per aquests costats. Penso que la FJB és una fundació en un àmbit més social, n'hi ha d'àmbit més científic, hi ha fundacions que tenen una cosa més concreta i més determinada com per exemple la Fundació XXX? que és estudiar científicament les malalties natales, però és una fundació concreta que té aquest objectiu, però una fundació tant àmplia com... i a mi em semblava molt bé que siguin fundacions de recerca, però ara poden ser fundacions de recerca que creïn un recerca o poden ser fundacions de recerca que es quedein ja en posar la recerca molt més a punt de que la recerca sigui utilitzada d'una manera adequada i que afavoreixin a la societat. Aquesta és una de les coses que jo demanaria que continués fent la Jaume Bofill, jo voldria que fessin això amb la recerca.

Ara, una altra de les recerques que és la científica que és pels científics i ja els hi va bé que els hi facin una recerca i llavors que ells hi treballin. Però aquesta recerca político-social ja va molt bé per conèixer una mica més bé la població.

P-A partir de la seva experiència a Càrites, quin paper creu que haurien de jugar aquestes fundacions en relació a altres institucions com entitats, organitzacions polítiques i socials, administracions, universitats...?

R-Juguen un paper perquè tothom hi compta perquè a vegades les administracions han fet estudis amb la FJB. A mi m'agradaria que canviessin aquest paper globalitzador, per exemple, si és una institució que determina o que demana o que paga un estudi, i això ja ho fa bastant i ho fa força. Aquestes fundacions haurien de tenir molta cura de gent molt imparcials, que no dic que no ho siguin. D'estudiar un tema molt determinat que li encarrega la Generalitat, ser tant subordinat com si li encarregués un ajuntament. Jo penso que haurien de tenir un paper que l'anàlisi real, concret. Hi crec potser més perquè estan en un àmbit polític i hauria de ser el lloc de la neutralitat, però no neutralitat ideològica sinó el lloc de la veritat, de buscar la veritat. Ningú és neutre, tothom té ideologia, però el lloc de buscar la veritat pel bé de la societat.

P-Quines recomanacions faria de cara al futur?

R-Jo no sé com està això. Jo penso que el moment que es fa aquest treball és per tal de repensar la Fundació. Jo no tinc elements, de fet perquè jo no hi he estat prou a dins per criticar, només he vist el benefici.

Jo diria, en aquest moment què faria? Jo em semblaria, per la orientació si ha de continuar fent recerca i estudis, jo tindria sempre molt en compte si vull fer recerca científica, tenir la gent més en punta de la recerca científica i els que toquen més de peus a terra. Fer una coordinació entre els que pensen i els que utilitzen el pensament, perquè jo penso que tenim molts instruments que no sabem com s'utilitzen a nivell de legislació, a nivell de pràctica. I això, em sembla, que és una cosa que hi podria vetllar molt.

Unificar... l'exemple és massa poc polític, és a dir, tenir la patronal i els sindicats, però és massa poc polític, no vull dir això, en el camp del treball. En el camp científic diria, els investigadors i els usuaris de la investigació. en el camp social, els catedràtics i pensadors i també la gent que ho pateix cada dia. No parlem d'immigració sense de la gent que ho rep tots els dies... però pensant pel què fem pel futur no ho fem pel present o... Penso que estan molt a prop de fer-ho, potser ja ho fan, però que s'hauria de fer.

ISIDOR MARI

P: Doncs, bueno, res... per començar, em deies que sí, que coneixes la Fundació des de fa temps...

R: La Fundació, sí... bueno la vaig conèixer quan jo estava a Palma, a la Universitat d'allà de les Balears, que vàrem fer un d'aquells simposis sobre les ciències humanes i socials dels Països Catalans l'any 1978, o sigui que fa bastant de temps que ens vam conèixer amb el Jordi Porta i... llavors quan vaig venir aquí és quan realment hem tingut més contacte, vaig estar en el consell assessor de la Fundació durant uns anys, fins que ho vàrem ja dissoldre, no? I després hem continuat col·laborant amb algunes publicacions, amb l'informe aquest sobre la Catalunya del 2000, tenim ara un simposi a finals d'any en preparació, o sigui que hi ha una relació bastant constant.

P: I amb els Serveis de Cultura Popular, tenies contacte?

R: Amb els Serveis de Cultura Popular havia tingut algun contacte però menys, en aquest cas potser més per interès personal meu en algunes coses que havíem fet de temes de cultura popular, els calendaris aquells de festes dels Països Catalans, després també en qüestions de vídeo educatiu alguna vegada, però per més que ens coneixem molt bé amb en Modest Reixach, perquè jo també sóc sociolingüista, però no hem tingut tanta activitat en comú diguem...

P: I des del 1978, que deies que vas conèixer la Fundació fins ara, la Fundació ha anat agafant orientacions diferents... com veus aquesta evolució? Com la valores?

R: Sí, jo veig que hi hagut una voluntat de focalitzar, em sembla, les activitats; per això es varen destriar aquests quatre grans àmbits que, em sembla, bé són àmbits d'un interès bastant evident, tan el que és l'aprofundiment de la Democràcia, com el Sistema Educatiu amb tots els problemes que hi ha per raons diverses, per la reforma per una banda i la mateixa complexitat de la població escolar per l'altre, no? I bueno... la immigració no cal dir-ho, és un dels grans temes, i encara me'n deixo un que no me'n recordo quin és el quart però... (cultura), ah! sí és el que estic treballant jo ara precisament... sí, les relacions interculturals i tot això em sembla també a mi de primer interès. El que jo entenc també és que amb això s'ha buscat una projecció social més clara, és a dir, que la fundació segurament vol tenir una imatge més concreta de l'impacte, de l'efecte que fa la seva activitat. Com és lògic això el patronat ho deu valorar, deu considerar que és una cosa important. Per mi és que és molt difícil, jo crec que en les activitats d'una fundació d'aquestes característiques si és vol tenir una visió molt immediata i directe dels efectes, fins i tot penso que una obsessió per aquesta qüestió podria ser negativa; perquè de vegades en el cas de la Fundació Bofill, ara que fa 30 anys que funciona, de vegades és més l'efecte continuat, la presència... no potser en un primer terme d'actualitat, que surtin als diaris cada dia, si no més aviat el saber que hi ha una fundació que està actuant en uns camps, potser d'una manera més callada però amb una eficàcia no publicitada, jo crec que de vegades té més valor encara; perquè d'entitats vinculades a grups financers o entitats d'aquest tipus que fan activitats en el camp cultural i social i que volen rendibilitzar d'una manera molt immediata el seu impacte, d'això ja n'hi ha. Jo crec que el gran mèrit de la Fundació Bofill és que està treballant en un tipus d'activitats que no busquen, almenys d'una manera immediata, tenir una notorietat pública. I si es decantés massa cap a la notorietat pública, potser es desvirtuaria, podria perdre el seu sentit més valuós.

P: Creus que per fer aquest tipus d'activitats s'ha de mantenir una mica en l'anonimat?

R: No és que s'hagi de buscar l'anonimat, també em semblaria malament, de voler passar desapercebut. No, vull dir que, per exemple, en un terreny com la immigració o la millora de la Democràcia, si un es proposa com a mesura principal de l'èxit de les activitats que se'n parli als diaris, penso que es pot deixar de fer una activitat més de fons que potser no té un efecte propagandístic però que té una eficàcia de cara a uns sectors socials en els quals potser ningú més hi pensarà. Jo trobo que és això també el que interessa. Les altres fundacions moltes vegades ho deuen fer com una inversió en màrketing, en aconseguir un determinat ressò perquè la gent tingui una imatge satisfactòria de l'entitat financera que hi ha al costat, o coses d'aquest tipus. Trobo que en la Fundació Bofill és molt important que no s'hagi de moure per aquestes finalitats tan mediatistes.

P: Ja que estem amb aquest tema, creus que realment les activitats que fa la Fundació tenen una incidència social? És a dir, jo separaria una mica el que és la incidència social de l'impacte o la difusió... Li pregunto per les dues coses, és a dir, em deies que a nivell d'impacte o de difusió no n'hi ha massa...

R: Si, jo crec que costa veure els efectes de les activitats d'una fundació així. Que no vol dir que no n'hi hagi d'efectes. Crec que en el cas de la Fundació Bofill és bastant evident que sí que hi són; hi ha una conjunt de publicacions que són referents en molts temes, i són temes precisament que és bo que els tracti una fundació que no està vinculada ni a les institucions públiques ni a grups d'interès privats. Hi ha també, a part de les publicacions, les activitats d'aquests quatre camps, hi ha algunes que no les conec gaire, però tot el que s'està fent al sector de la immigració, per exemple, que probablement hi ha aquí una sèrie de responsabilitats públiques i que segurament s'haurien d'exigir més intervencions per part del sector públic, però a mi em sembla que la presència de la Fundació en aquest camp... la immigració i la cohesió social dels diferents segments de la població és també una activitat amb un efecte positiu. En el camps de la Democràcia penso, encara que conec menys directament el que s'està fent, que tota l'experimentació que es fa ara de Democràcia electrònica, em sembla que són procediments de participació que aniran guanyant cada vegada més presència en la vida corrent, encara que de moment pugui semblar que és una cosa reduïda, amb poques persones en proporció. I evidentment no cal dir el que estem fent nosaltres en el camp de la cultura... jo crec que tot això té un efecte, té uns impactes. La gent sap que la Fundació existeix i sap que és una institució que actua amb uns criteris crítics que no està mantenint interessos ni de partit ni de grup econòmic, i això jo crec que li dona una credibilitat, i l'efecte jo crec que després dels anys que fa que es treballa es noten.

P: I pel que fa més a la difusió, la gent ja coneix el que fa la Fundació, tampoc cal buscar notorietat, però... creus que el que fa, les seves activitats i publicacions arriben prou, tenen prou difusió?

R: Home això... sempre un se'n queixa, no? Jo crec que el sistema que heu obert ara de poder consultar les publicacions i poder fer fins i tot les comandes a través d'Internet és una bona manera, perquè actualment jo crec que la dificultat per poder difondre aquesta mena de publicacions és que les llibreries normalment no es presten a tenir-les exposades ni a tenir-les en stock ni tan sols; perquè hi ha una quantitat tan enorme de publicacions que és molt difícil... de llibreries especialitzades també n'hi ha poques. Per tant jo trobo que un sistema de difusió com el que feu, per una banda a través de la

web amb la possibilitat de fer compres fins i tot, i amb els fulls, que no sé quina difusió tenen però m'imagino que també procureu que quan surt una publicació i es fa aquest full de difusió de cada un dels llibres, deveu tenir un determinat col·lectiu de destinataris que són institucions i persones pròxims al tema que tracta aquell llibre, no? Jo crec que això és el camí, no se m'acut que pugui tenir més bona difusió. És clar, sempre et pots plantejar d'arribar a acords amb altres mitjans de difusió, si hi ha butlletins bibliogràfics, per exemple, ara no sé si podria ser una manera, però se m'acut que un contacte amb el butlletí bibliogràfic que fan les Universitats agrupades amb l'Institut Joan i Lluís Vives, que també precisament ara estan obrint un portal conjunt a Internet per a poder fer compres de llibre de qualsevol Universitat, penso que aquesta, si és pot arribar a un acord amb ells, també podria ser una manera de difondre. Però no tinc cap idea brillant sobre la manera de multiplicar les vendes, em sembla lògic que siguin unes publicacions que tenen una circulació bastant reduïda en el camp dels especialistes, no són publicacions per un gran públic. N'hi ha algunes, com aquests informes que es fan generals sobre Catalunya, que si que m'imagino que es procura que arribin als centres d'Ensenyament, a tots els centres de secundària, i potser a les Universitats; però ja és un cas una mica peculiar de publicacions de temàtica molt àmplia.

P: I pel que fa a les activitats, no ja a les publicacions, per exemple les activitats que s'estan fent de participació Democràtica, creus que caldria buscar una difusió... sense buscar tampoc com deies la notorietat, però més difusió mediatitza o d'un altre tipus o ja és suficient?

R: Home en aquest camp, jo no el conec molt directament, però em sembla que hi ha contactes amb el Parlament i amb Ajuntaments i que hi ha una certa projecció amb les institucions de participació democràtica. Suposo que també a través d'altres agrupacions de tipus polític, sindical, de xarxes ciutadanes i col·lectius d'altres tipus. Jo penso que aquí ja s'està tocant amb els sectors que s'ha de tocar, no sé quina altra solució hi hauria. Home, es podria imaginar sempre de trobar algun acord amb mitjans de comunicació, per exemple amb ràdios, que no sé si s'està fent, parlo potser de coses que no conec prou i potser diré alguna cosa que ja s'està fent, no? Però en temes de participació sempre es podria pensar amb mitjans de comunicació locals, fins i tot amb algunes experiències de televisió local o urbana, i segons com en mitjans encara de més abast si estiguessin disposats, perquè... probablement tot aquests temes en algun moment apareixen com a temes d'interès d'actualitat, si en aquest moment es pogués connectar amb el mitjà que vol tractar-ho, això també serviria una mica de corretja de transmissió per fer ampliar en un moment determinat el ressò d'alguna activitat que s'està fent. Però em sembla que bàsicament ja s'està treballant sobre la línia. Crec que són activitats que difícilment poden tenir en poc temps una expansió més gran, si no és això que deia, que si es produeix algun fet, normalment els mitjans de comunicació, és clar, parlen més dels conflictes que no pas de les activitats positives que s'estan fent, però alguna feina de continuïtat o llarga en el moment que potser, encara que sigui per un conflicte, salta a primer terme de l'actualitat una d'aquestes coses, el fet de que la gent que ha estat treballant durant temps i temps en aquell sector pugui intervenir-hi, també rendibilitza o permet capitalitzar la feina feta. Jo crec que tot això ja s'està fent, m'imagino que ja ho tenen en compte.

P: I de les activitats que es fan, destacaries algunes que et semblessin especialment interessants? I algunes altres que en canvi no caldria fer o que se'n podria prescindir?

R: A mi em sembla que hi ha una part de les activitats de la Fundació Bofill que és gairebé la única fundació que estaria en condicions de continuar-la fent, i que per tant és la que, d'una banda mai hauria de renunciar, i d'altra banda la que a mi m'agradaria que fos encara més potent. Activitats que es refereixen a temes relacionats amb la societat catalana, amb el projecte nacional català amb la relació entre les terres de llengua i cultura catalanes. Jo veig molt difícil, sobretot en els darrers temps, que des dels sectors polítics o des dels sectors econòmics, a aquests tipus de temàtiques els donin l'atenció que mereixen. I la Fundació sempre s'ha significat per prestar una atenció en això. Trobo que aquí hi ha un terreny que no sois no l'hauria de descuidar, sinó que em sembla que hauria de ser un dels eixos. Perquè precisament una de les mancances importants que hi ha en temes de ciències socials és la manca de dades agregades, homogènies i comparables del conjunt de la nostra àrea lingüística i cultural. Evidentment Catalunya és una demarcació administrativa i em sembla lògic que l'activitat de la Fundació, que a més té la seva seu a Barcelona, es mogui més en el que és el marc de Catalunya. Però insisteixo, i és crec que en els altres territoris de llengua catalana estaria molt bé que hi hagués una fundació equivalent a la Bofill i poguessin actuar concertadament, cosa que dubto que sigui possible, i per tant, m'imagino que si no existís la Fundació Bofill s'haurien d'inventar només que fos per fer aquesta mena de funcions. Dades de tipus econòmic, dades de tipus lingüístic, dades de tipus cultural... Potser les lingüístiques encara, en la mesura que hi hagués uns censos lingüístics que han tingut una sèrie de dades comparables, amb això hi ha una mica més d'informació de conjunt. Però en qüestions de tipus econòmic amb relacions en l'àmbit educatiu, que és un dels camps importants, la immigració està incidint d'una manera semblant per tot... No vull dir que la Fundació Bofill hagi de pretendre resoldre els dèficits de totes les altres terres de llengua catalana però, em sembla aquest podria ser un dels camps significatius. D'altra banda veig que darrerament es tendeix a no proposar-se grans objectius en l'elaboració de material multimèdia per a l'ensenyament. Sembla lògic també perquè qualsevol d'aquests productes necessita cada vegada inversions econòmiques més grosses, i suposo que per una fundació que no és editora de material multimèdia li deu costar bastant de mantenir-se present en aquest terreny. Potser aquesta mena de coses es podrien fer més en col·laboració i més focalitzades i es podria pensar en prendre iniciatives quan s'identifica la manca d'un determinat material; per exemple, suposem que s'identifica que de cara a l'educació intercultural no hi ha cap material que realment presenti en tota la seva riquesa i en tot el potencial d'aprenentatge que cal aquesta mena de temes, semblaria potser que més que produir-ho directament la Fundació Bofill el que es podria fer és mirar de suscitar amb algun conveni, amb algun acord, amb alguna empresa que realment treballi en la producció d'aquest tipus de materials, doncs que hi hagi una iniciativa més compartida que cobreixi aquests forats. També veig que darrerament en moltes de les actuacions de la Fundació que hi ha col·laboracions amb altres Universitats, altres centres de recerca... em sembla que tot això també és una tendència lògica, i en la mesura en que hi hagi una coincidència d'objectius, també deu servir d'una banda per que s'impliqui més gent, i d'altra per que els recursos es puguin sumar i arribar més enllà. Jo destacaria sobretot això que et dic: el caràcter independent de la Fundació, crec que sobretot s'hauria de potenciar aquell tipus d'estudis de caràcter crític que ni des dels sectors econòmics privats, ni des de les institucions públiques es faran, i si es fan es faran amb una finalitat molt orientada a unes determinades finalitats d'un d'aquests sectors; crec que la Fundació té amb això guanyada un imatge d'independència que l'hauria d'exercitar. I l'àmbit aquest del conjunt de la comunitat lingüística i cultural, jo crec que són coses irrenunciabls de la Fundació.

P: Parlaves dels materials multimèdia, per exemple, que potser es podrien tendir a encarregar més a fora conjuntament amb la Fundació, però... al marge d'això, hi ha algun altre tipus d'activitat que pensis que ja es podria abandonar perquè ja l'ha fa altra gent, o perquè no té massa sentit?

R: Probablement hi ha coses que més que abandonar-les, perquè abandonar pot donar la idea de que abandones i el terreny queda desert, jo crec que el que la Fundació ha estat fent i convé que accentui fins i tot, és burxar en un determinat sector, com el que dèiem abans de les activitats relacionades amb la immigració, fins que aconseguixi que hi hagi una intervenció de tipus públic, i sense excloure que pugui haver-hi també una aportació de recursos del sector privat; però més que abandonar sectors jo crec que els que es tractaria és de incitar que assumeixin les seves responsabilitats les institucions públiques i la societat en general. En el moment que unes d'aquestes iniciatives la Fundació vegi que ja funciona sense que hi hagi d'haver una intervenció tan directe, sembla lògic que es retiri d'una forma més gradual que no pas de cop. Per que penso que la missió de la Fundació és aquesta, suscitar una preocupació social per uns determinats problemes. Aconseguir que a partir d'uns treballs inicials, que sí que potser els haurà de fer la Fundació si ningú més els fa, que cadascú assumeixi la part de responsabilitat que hi té, i crec que lògicament en la mesura que això es produeix, ja es més possible anar pensant amb altres temes.

P: Al marge de la Fundació Bofill, quin paper creus que haurien de jugar les fundacions en general en el terreny de la recerca social?

R: Les fundacions actualment crec que n'hi ha de moltes menes. Hi ha les fundacions vinculades a entitats públiques o a empreses i que són de vegades braços que permeten actuar d'una determinada manera que és més difícil sobretot que una institució pública hi pugui actuar, o que serveixen també per fer unes inversions de tipus cultural i que al mateix temps són rendibilitzades després com a imatge de l'empresa... Per tant és una mica difícil generalitzar sobre el que haurien de fer les fundacions. En principi, jo crec que la Fundació Bofill és un cas desgraciadament molt poc freqüent del que haurien de ser totes les fundacions. Una fundació en principi és una persona o una entitat més aviat de tipus privat que considera que els beneficis socials del capital que ha acumulat han de revertir d'alguna forma en la societat, i que creen aquest fons per poder mantenir unes activitats de tipus molt independent. I jo penso que el que manquen precisament són fundacions d'aquestes característiques. Moltes vegades les fundacions més fortes, les que tenen més recursos, solen estar vinculades a grups financers, i de vegades també hi ha empreses que també fan aquestes inversions de tipus cultural. Però com que les fan amb una finalitat de política d'imatge, i aquesta és la gran diferència amb la Fundació Bofill, tendeixen a evitar tots aquells temes que poden ser una mica problemàtics, aquells temes en els quals la solució no es veu clara, o no hi ha lluïment on no es tracta d'agafar un problema per les banyes i barallar-s'hi sense saber exactament si en sortiràs airós o no. Aquesta és la mena de fundacions que fan falta, les que facin això, perquè si no moltes vegades és que hi ha fundacions que tenen una gran quantitat de recursos, i que acaben fent la competència a les administracions, i crec que ara ens trobem en que moltes iniciatives culturals, entre el que fan les fundacions privades i el que fan les administracions públiques, ja no queda pràcticament terreny pel que feien tradicionalment les associacions culturals d'iniciativa ciutadana. En aquest sentit jo penso que estaria molt millor si les fundacions privades establissin acords de col·laboració amb les entitats de base, amb les entitats culturals, socials, ONGs, organitzacions que representen una

participació de la societat; més que no pas amb aquestes exhibicions que es fan moltes vegades de potencial i d'esplendor en grans esdeveniments culturals, grans exposicions, coses molt espectaculars sense cap dubte, però que contribueixen bastant a una societat passiva, a una falta d'implicació de la gent en la resolució dels problemes; i això no és bo, però vaja, el que haurien de fer les fundacions no crec que ho facin aquestes. Potser és un terreny que no el conec amb prou detall per matisar més, segurament hi ha fundacions d'un tipus més semblant a la Jaume Bofill però que no les conec tant.

P: Recuperant una mica el que deies i tornant a la Bofill, quin tipus de relacions creus que hauria d'establir amb l'administració? I en relació amb els partits polítics?

R: Amb els partits polítics és una mica més difícil, sobretot amb algun partit polític per separat; es pot imaginar que amb alguna activitat que tingui relació amb la participació política la Fundació col·labori amb tots els partits polítics o amb tots els que vulgui, ara, col·laborar amb un partit jo crec que pot ser una mica arriscat, també. Amb l'Administració o amb les administracions, d'una manera més genèrica, segurament ja n'hi ha algunes de col·laboracions. Penso que les administracions farien bé, i no dic que això sigui fàcil, d'establir acords d'una mica de llarga durada amb una entitat com la Fundació Bofill. Per exemple, amb un informe com el de la Catalunya del 2000, jo crec que la Fundació compleix una funció que podria, no sé si ha tingut algun ajut, però podria tenir una certa continuïtat; que hi hagués un compromís per mitjà d'un conveni plurianual o un contracte-programa... que hi hagués un acord entre més d'una de les administracions perquè la Fundació fes una activitat constant de sistematització d'informació. Per exemple, això que estàvem dient abans de la manca de dades sobre el conjunt de les terres de llengua catalana, si pogués establir-se un acord amb diferents governs autonòmics i potser també amb governs municipals o l'Estat d'Andorra, segurament podria haver-hi acords que establissin un marc de col·laboració amb uns quants anys, i que la Fundació es dediqués a sistematitzar i agrupar les dades procedents de diferents llocs. Aquesta podria ser una manera, després amb altres entitats és més difícil que la col·laboració sigui tan genèrica, amb entitats del tipus privat jo m'imagino més el que deïem abans, un producte determinat audiovisual en el que hi hagués un acord específic amb algun gran grup editorial o amb un mitjà de comunicació... Però això és molt fàcil de dir, i potser s'ha intentat i a l'hora de la veritat tampoc no responen les institucions o les empreses...

P: No és fàcil... I amb les Universitats quin paper creus que hi hauria de jugar la Fundació, o quina relació hi hauria d'establir?

R: Ara hi ha una relació, encara que no sigui institucionalitzada, bastant constant entorn als ajuts que es donen per les tesis doctorals i per altres treballs de recerca. Hi ha projectes concrets i hi ha col·laboracions, nosaltres mateixos en tenim una amb un simposi que estem preparant per a finals d'any. Jo crec que potser no es pot establir, en aquest cas, una col·laboració molt genèrica amb el conjunt de la Universitat, però amb els departaments que treballen més directament amb el camp de les ciències socials, segurament que sí. Ja n'hi ha de contactes de tipus personal, i probablement també es podria fer amb alguna d'aquestes recerques que fa la Fundació, establir un vincle amb departaments que hi estiguin treballant. La Fundació pot aportar, i això és molt bo per a les Universitats, un contacte molt directe amb l'acció social. Normalment, així com a les entitats i les persones que treballen directament en l'acció social els falta a vegades la distància crítica, la possibilitat de reflexionar sobre el que s'està fent i de

comparar-ho amb coses semblants que s'estan fent en altres contextos etc... per això és bo que l'acció social vagi a trobar-se amb les Universitats i a les Universitats els passa una mica el mateix, que moltes vegades es dediquen només al món de les idees pures i el contacte amb la realitat els resulta indispensable. Per tant jo crec que en aquests camps de problemàtiques educatives, immigració o de relacions culturals, totes aquestes coses, en la transformació del sistema polític, són camps en que és molt evident que una col·laboració és beneficiosa per les dues parts. Ja sé que n'hi ha, però en la mesura que es pugui anar intensificant, jo crec que tothom hi sortiria guanyant.

P: En aquest cas creus que la Fundació hauria de fer aquest paper més de pont, entre uns i altres?

R: Penso que ja el fa i que el pot intensificar, sí. Crec que estaria molt bé que hi hagués entre la gent que treballa directament en la societat i la gent que estudia els fenòmens socials, una fluïdesa de relació molt més gran.

P: De cara a fixar prioritats sistemàtiques, em parlaves del tema d'intensificar el treball en la línia del projecte nacional català. Destacaries alguna altra prioritat?

R: En relació amb això, a vegades es tendeix a imaginar quan parles del projecte nacional que ho veus d'una manera una mica aïllada o introspectiva, crec que el que hem de fer és situar això en el context de la construcció de la Unió Europea i de la mundialització. Aquest és el gran tema, no tan que nosaltres ens recreem amb les nostres arrels, si no que mirem de trobar el nostre lloc en el context europeu i mundial. Crec que aquest és un dels temes que estan ara sobre la taula i que necessitem anar-lo aclarint. No estem contents amb la institucionalització que tenim, no estem contents amb el reconeixement extern que tenim, i en canvi som una comunitat que tenim unes dimensions equivalents a les de bastants països que tenen... no vull dir que tinguin la vida resolta, perquè ara les coses són prou difícils per tothom... però tenen una situació molt més consolidada que la nostra. Això seria una cosa però es clar, no es pot deslligar això de la crisi del sistema democràtic, per exemple. Per tant, no crec que posar l'èmfasi en una cosa sigui en detriment de totes les altres. Més aviat crec que aquest punt de vista català hauria de ser alguna cosa lògica que tenyís el conjunt de les activitats. Si parlem de les relacions interculturals i de la cohesió social, tan si és en el tema de la immigració com si és en el tema de les cultures, evidentment no en parlem per diluir-nos si no per trobar una societat en la qual evoluciona la catalanitat, perquè es lògic que evolucioni, però en la perspectiva d'enriquir-se i de potenciar-se i no pas de dissoldre's. Tota aquesta sèrie de qüestions poden veure's bastant lligades unes amb les altres. Tota la relació que hi ha, i que cada vegada es farà més indispensable, entre els diferents col·lectius que viuen en la nostra societat, penso que també és un dels grans temes. Trobar una manera d'entendre la ciutadania catalana, que al mateix temps sigui respectuosa amb la diversitat, i que representi un acord recíproc. Per part d'uns de respectar les cultures d'origen dels que han arribat en aquesta societat, i per part d'aquesta gent que hi ha arribat, d'assumir com a projecte si més no per a les segones i terceres generacions la identificació amb la llengua i la cultura del país que els ha acollit. Jo crec que aquí hi ha un dels grans acords socials que s'han d'anar construint. Desgraciadament es parla molt dels problemes de convivència i en canvi no es parla de les bases i dels principis de convivència, i dels grans exemples de convivència que ja hi ha. Aquí també és un dels grans temes en els quals la Fundació, que ha tingut molt de contacte amb tots aquests sectors, podria treure'n encara més partit de tot el que fa. En el fons tot això també està lligat, no és un tema diferent del projecte nacional. Semblaria molt contraproduent que cada un d'aquests àmbits

d'actuació es veïes com una cosa separada de les altres, crec que no és així i que no ha de ser així.

P: En aquest sentit se t'acut alguna cosa més de l'estil que comentaves, de fer un treball d'unificació de dades en els diferents territoris... Identifiques un altre buit important més concret?

R: Crec que hi ha moltes coses que es veurien segurament més clares si es poguessin contrastar amb el que està passant en altres territoris, però això jo no sé si la Fundació trobaria fàcilment els seus interlocutors en altres zones. Per exemple jo sóc de les Balears, i allà hi ha un tema que està plantejat d'una manera molt aguda i que em fa l'efecte que a Catalunya també existeix, però que aquí deu quedar més en segon pla i no se'n parla gaire; és el tema dels residents estrangers. Aquesta és una qüestió que a Catalunya no és candent. A Mallorca o a Eivissa sí, perquè ha adquirit unes proporcions no tan sols de residents extradites, sobretot alemanys, si no el poder econòmic que tenen i la capacitat d'ocupar el territori que tenen. Per tant allà és un tema que és objecte de preocupació, i penso que hauria de ser ja objecte d'alguna política pública d'acostament i d'integració d'aquesta gent. A Catalunya això probablement no ha adquirit la mateixa proporció però segur que existeix. Estic segur que a la costa hi deu haver també zones en les que aquesta mena de residents es van establint i per alguns municipis probablement això ja és algun problema. En el cas del País Valencià, potser no s'ha posat tant a primer terme coma les Balears, però n'estic segur perquè ho he vist jo mateix a les zones de la costa del sud del Apis Valencià (Alacant i tot allò) que també tenen zones de residents molt importants. Clar, un tema d'aquests, jo crec que si la Fundació té maneres d'abordar-lo amb una perspectiva més compartida - i no hem esmentat el cas del Rosselló, que també tenen un problema molt semblant- segurament aquesta visió comparada donaria elements útils per uns i per altres. Però al mateix temps que ho dic reconec que no és fàcil, des d'aquí trobar col·laboradors, interlocutors. No és el mateix el que pugui fer l'Obra Cultural Balear o l'Acció Cultural del Apis Valencià que el que està fent la Fundació aquí. Però vaja, de temes probablement n'hi ha tants que no els esgotarem... es poden fer moltes de coses, però vaja, substancialment amb tot el que hem dit jo crec que la feina que ha fet i que fa la Fundació està ben encaminada. Sempre es pot mirar de millorar però la meva valoració és molt bona.

P: Doncs, si vols afegir alguna cosa que no hagi sortit.. hem anat tocant tots els temes...

R: No se m'acut res més en especial, potser després me ne'n recordaré d'alguna cosa, però com que ens veiem bastant amb en Jordi Porta ja ho comentarem...

SALOMÓ MARQUÈS

P: Em podries explicar una mica quin és el coneixement de la Fundació, tant de la Jaume Bofill com la Serveis de Cultura Popular? D'on es remonta i quin tipus de relació...?

R: Bàsicament jo la Fundació, la que conec és la Jaume. La conec, primer de tot, perquè amb en Jordi Porta i d'altra gent de la Fundació havíem treballat junts a l'Escollisme, jo des de Girona i ell des de Barcelona, però havíem coincidit, per tant, quan llegies o rebies algun paper de la Fundació Bofill i veies noms de gent coneguda, sobretot perquè havíeu treballat plegats, de seguida s'establí allò que en diuen ara un *feeling* de bona relació. Per tant, el primer lligam amb la Fundació era aquest coneixement d'amistat. Una segona relació va ser després, que jo la vaig fer servir algunes vegades, per a demanar ajudes, concretament com a estudiant o així ja m'havien ajudat en alguna recerca, en alguna tesi doctoral. I després, la relació que hi mantinc ara és a dos nivells diferents. Un seria recolzant propostes d'estudiants i de mestres de per aquí que demanen ajuts per a fer recerques, jo en aquest moment sóc Cap de Departament i, per tant, em sembla que em toca i que em pertoca recolzar investigacions d'aquestes. I un altre seria perquè en aquests moments sóc el president del GRAM, i el GRAM sí que es beneficia molt des de fa molt de temps, pràcticament des dels seus inicis, ara fa deu anys, d'ajuts de la Fundació i, per tant, en aquest sentit jo hi tinc una relació bastant directa i bastant en contacte. Quan parles de la fundació, per a mi és gent de casa; després ens diran que sí o que no de les propostes, això és un altre tema, però és gent de casa perquè no tens mai dubtes de... "A veure què ens poden dir?", agafes el telèfon, truques: "Escolta, volem fer això, què us sembla?". Molt bona relació en aquest sentit, i directa.

P: I en termes generals, quina valoració en fas de la Fundació, del paper que ocupa...?

R: Jo la faig molt positiva. Potser pot semblar interessat, però és que jo crec que fundacions d'aquestes en el país n'hi ha poques i en falten, en faltarien moltes més. Aleshores, una que n'hi ha, que jo rec que s'ha treballat molt bé perquè les línies que ha anat marcant de treball –que les ha anat variant, amb el temps–, diria que almenys jo comparteixo la seva política de què són línies que convindria reforçar en una societat que no les ha reforçades. La sensació que em dóna sense estar en els equips de la Fundació, però vist des de fora dius "Aquí hi ha un sector de gent molt sensible a l'evolució del país i que creu que les institucions oficials no recolzen una sèrie de coses que s'haurien de recolzar perquè la societat està canviant: els temes d'intercultura, per exemple, temes de sociologia, de democràcia, de valors..."; fa temps que la Fundació els treballa, jo crec que la societat els havia de treballar i no els treballava. A l'escola hi hem anat entrant perquè la Fundació ha ajudat i, per tant, jo crec que en aquest sentit està sempre en una zona de punta de llança que jo la valoro molt. De vegades em sap greu que no hi hagi més diners per a recolzar més propostes; tot i que per altra banda sé que no les recolzen totes, que hi ha una certa selecció. Perquè, és clar, dóna la sensació vist des de fora, que quan saps que hi ha un grup que és potent i que ajuda, les demandes que deuen tenir deuen ser moltes i, que, per tant, fan selecció. L'altre dia vaig rebre la memòria passada, te la mires i et dóna una panoràmica i vas veient què

recolzen i hi estic molt d'acord; sobre aquest sentit no cal ser crític perquè és que realment m'hi sento molt identificat. Tant de bo a Girona en tinguéssim una o mitja dotzena de fundacions d'aquestes.

P: I de totes les activitats que fa, quines creus que són les més interessants?

R: En aquests moments -per a mi, des de l'òptica des d'on jo estic treballant- tot allò que tingui relació amb consolidar la Democràcia -per tant: valors, coses d'aquestes-, i, per altra, tot el que té a veure amb intercultura. A mi em sembla que en aquests moments estem en un canvi molt seriós de la nostra societat i que jo diria que, per exemple el món polític, no n'és tan conscient i que en canvi ells estan fent una feina molt interessant que, per altra banda, és molt i molt difícil i molt i molt lenta. Però la societat canvia, ens agradi o no, està canviant molt ràpidament i aquí ja comencem a establir nous paràmetres de conducta, d'educació, de relació entre la gent o si no, això no té gaire sortida. Em penso que ells ho estan -ells i d'altra gent- però ells sobretot, estan recolzant institucions que fan el dia a dia, però per l'altra banda ells deprés fan una altra cosa que és que ajuden a la reflexió teòrica. Jo crec que són importants les dues coses. En el nostre cas concret del GRAM, per exemple, nosaltres els hem fet propostes i ajuden en algunes assemblees nostres a fer la feina diària, però al costat d'això, per exemple, l'any passat els vam demanar una ajudat que ens varen concedir per fer un estudi a veure si era veritat això que diuen que els nens que venen de fora no treuen tan bones notes... I que en el fons és comprovar alguns estereotips a veure si són veritat o no, i veure si és que són veritat quin tipus d'ajuts es poden fer. Per tant, jo crec que fa les dues coses: ajudar al dia a dia, i ajudar a la reflexió, que aquest és tant o més important que l'altre.

P: Per tant, creus que és important que es mantinguin les dues línies?

R: Jo diria que sí. Després el de les línies d'ajudar a publicacions, segons quines -de vegades ho veus a la memòria, darrera veus "guaita, tal editorial ha publicat un llibre que va tenir un ajudat de la Fundació"-, també està bé, però si s'ha de restringir perquè no hi ha diners, jo preferiria que restringissin per aquí que no pas en aquestes dues línies que em sembla que són molt potents i també en teniu una altra: tot el que seria elaboració de material educatiu: els vídeos i tot això jo crec que això també està bé. Aquesta vessant educativa hi ha poques fundacions que la tinguin. A vegades rebo molta propaganda d'altres fundacions i em dóna la sensació en alguns casos que hi ha més aparador que no pas coses per posar dins l'aparador. En canvi, almenys a la Jaume Bofill, d'aparador fan el que han de fer, donen informació, perquè jo crec que també és una manera d'educar enviar una memòria i que la gent sàpiga què s'ha fet i poder tenir molts criteris per avaluar-ho i no pas fer grans programes amb paper *couché* i moltes policromies i molta fotografia bona i després al darrera de vegades no hi ha gairebé res. Jo mantindria aquestes línies de treball.

P: I pel que fa a les activitats, hi ha algun tema que diguis que no ho està treballant ningú i en el propers anys serà importantíssim i, per tant, hauria de ser prioritari?

R: Jo no sé si li tocaria a la Fundació... A mi em dóna la sensació, des de l'àmbit allà on estic jo, que un altre dels canvis grossos que s'està operant a la

nostra societat seria tot el del món tecnològic, el que passa és que en aquest cas jo vaig molt despistat i jo sóc dels de paper i llapis i m'agrada llegir i escriure -tot i que sé que aviat em posaran en una vitrina, però és igual, a mi m'agraden aquestes coses- i jo no sé si en aquest món la Fundació hi hauria d'intervenir; potser amb una reflexió a fons, sí; perquè tinc la sensació que s'està obrint una pista que ens pot portar a canvis molt forts, però jo només els intueixo: sents en Castells o llegeixes altres coses i veus que hi haurà un canvi radical a la societat fortíssim; i que estaria bé que algú ens ajudés a una reflexió en aquest sentit, potser la Fundació s'hauria de plantejar això. A mi em sembla que els dos canvis forts en aquest moment, un seria -des de casa, eh?- tot el canvi intercultural, i aquest crec que la fundació l'atèn i l'atèn bé, i un altre seria tot el nou món tecnològic d'Internet; a nosaltres aquí ens ha canviat la vida: quan jo arribo al despatx a dos quarts de nou del matí el primer que faig és obrir el correu electrònic per veure missatges, reunions i tot això, i després vaig a classe. Fa un any no fèiem això, fèiem al revés: té avantatges i té inconvenients, també. Jo crec que té avantatges de comunicació, pots escriure, per la feina que faig jo, a exiliats i és una delícia; al costat d'això també seria bo que la gent llegís, que pensés i jo crec que això distreu. Però potser sí que s'hauria d'intervenir en aquest camp per ajudar a fer una reflexió d'experts que en sàpiguen, de gent que hi hagi treballat una mica, no estaria malament fent una reflexió des de la seva òptica, no des de la ministra Virulés, que aquesta també el tema li deu interessar, però li deu interessar des d'una altra òptica. L'òptica de la Fundació, segur que si convoques gent a parlar d'aquest tema hi donarà una visió ben diferent que jo crec que seria útil. No en veig cap més, en aquest moment, d'immediat i urgent. Un altre que em preocupa -però és que aquest em penso que el portem a la sang- seria com realment fem que el nostre país sigui democràtic, és a dir, com potenciem que la gent participi a la vida social. En aquest sentit hi ha hagut una mica de pas enrera, com que ja votem, ja tenim... i potser s'hauria de tornar a reprendre... La consulta del deute extern a mi em sembla que va ser una lliçó; en un moment en què t'hi posen impediments i que surten set-centes mil persones a casa nostra a votar en una cosa que els interessava, jo no sé si els polítics encara se n'han adonat, alguns sí, però globalment la classe política continua fent el mateix discurs d'abans de la consulta del deute extern i em sembla que hi ha uns indicadors que els haurien de dir que aquí hi ha coses que estan canviant. Potser, posats a insinuar temes, convindria fer ja una reflexió crítica sobre les ONGs, perquè és clar, de poques que eren, en poc temps s'han disparat, n'hi ha moltes i potser caldria ser-ne crític, també: veure quina funció fan, que no siguin tapadores d'altres coses, la democràcia interna en les pròpies ONGs. Estava en un debat aquí a Girona -jo hi estic, en una ONG- i feien una crítica que jo crec que tenen una certa raó, sobretot amb ONGs d'aquestes que participen en el que s'anomena el Tercer Món, de què hi continuem anant amb la nostra visió; això és gravíssim: si has d'anar a treballar amb d'altra gent, has de conèixer la seva cultura i les necessitats que ells tenen, no les nostres o les que ens sembla que nosaltres els podem donar. Potser, en aquest sentit, sí que estaria bé alguna reflexió, tot i que jo no sé si això ja toca tant a la mateixa fundació, però com que sempre ha anat a davant, a primera fila, de coses d'aquestes potser seria un tema que el podria fer, també.

P: I al contrari, algun tema dels que està treballant ara i, potser perquè ja el cobreix altra gent o perquè ja no és tan necessari?

P: En aquest sentit, em sembla que ja els ha anat deixant ella mateixa. Dels que fan ara, jo no en diria cap. En canvi, si agafes les memòries i veus els últims set, vuit o nou anys, ja veus que alguns els han anat arraconant a poc a poc i han anat agafant més èmfasi en d'altres; jo crec que, en aquest sentit, la gent que hi ha a la Fundació és molt sensible i que, per tant, ja detecta de seguida prioritats. Més que treure'n, em sembla que el que és important és que vagin marcant els nous camins, que jo diria que així, globalment, ho fa. Ja et dic que jo en aquest sentit sóc poc crític perquè és que m'hi sento molt lligat. I si no els fes servir, si no els haguéssim utilitzat, m'hi sentiria també lligat perquè hi ha punts de contacte; de vegades, amb gent de la Fundació ens trobem en altres coses que no tenen res a veure amb la fundació i dius "Guaita, també hi són, està bé, o també hi som", per tant, hi ha una afinitat de pensament que jo diria que és bastant gran.

P: I pel que fa a la manera d'enfocar els projectes: potser sí que hi ha alguns projectes que són propis de la Fundació, que hi ha una massa crítica de projectes que són demandes que arriben a la Fundació... Això ho mantindries, ho canviaries?

R: Jo crec que és bo que hi sigui, perquè si la Fundació només ha d'ajudar als projectes que ells elaboren, està bé, seguint la gent que hi ha, ja faran projectes bons, segur. Però jo crec que és bo també que des de baix arribin i seleccionin, perquè em sembla que també hi ha el perill de dir: "Bé, aquí obrim una porta, que tothom vingui" i jo crec que és bo sentir una mica o detectar quines demandes hi ha per després seleccionar, seleccionar en funció d'unes prioritats.

P: Per tant, combinar les dues...

R: Jo combinaria; ja ho fan, però jo continuaria combinant les dues coses i, sobretot, que les demandes que venen de baix, siguin seleccionades. Perquè també hi ha gent —en el nostre món el coneixem— hi ha gent que diu "Guaita, això està de moda" i després s'inventen un tema amb un títol molt bonic i fan una demanda per tenir uns diners. Jo crec que aquest és un perill que s'hauria d'evitar. En el nostre món, en l'universitari, el coneixem; ja no tant que vagin a la Fundació, però en aquells professors que són prou aguts com per dir: "Guaita, ara farem aquest llibre sobre aquell tema que està a la cresta de l'onada", i et maten el tema, perquè resulta que diuen poques coses o no diuen res, però ja t'hi ha posat un títol escandalós. És gent que en sap, que sap buscar uns diners o que de fer una publicació en el moment oportú, i jo crec que a l'hora de demanar ajuts també hi ha gent que és prou aguda, o prou hàbil, per fer coses d'aquestes sense que darrera hi hagi un treball aprofundit. En aquest sentit, fer una certa selecció, passar-ho pel sedàs és bo, perquè si no, de vegades els títols, pots posar un títol molt bonic i que resulti allò que dèiem de l'aparador: que a sota no hi hagi res. En aquest sentit em sembla que de vegades és millor potenciar treballs col·lectius. Les tesis doctorals que fan, de vegades quan llegeixo la memòria, alguna quedo parat perquè no se m'havia acudit, dius: "Guaita quina tesi!", no se m'havia acudit un treball d'aquesta investigació, un títol d'aquests i dius "És bo que els hagin recolzat perquè van obrint nous camins o...". Jo crec que, en aquest sentit, continuaria

combinant les dues coses. Entre altres coses perquè, fent-ho així, obert, em sembla que ls arriben també aportacions no barcelonines, i jo crec que això està bé. O sigui, no els faig cap retret, perquè em sembla que en aquest sentit han estat sempre molt oberts a tot. Jo crec que precisament és bo, d'altres universitats, o d'altres grups o d'altres poblacions que hi ha un cert moviment i que, en canvi, no hi ha fundacions com aquesta, jo crec que també és lògic que vagin... Tant de bo n'hi haguessin més, tant de bo n'hi hagués un a Girona, o a Vic o a llocs d'aquests i potser ells quedarien una mica més descarregats, però si hi són i ho fan bé...

P: Per què, en aquest sentit, creus que és suficient la declaració territorial que fa la Fundació?

R: Jo no sé si fa declaració territorial o atèn les propostes que li arriben. Que atengui les propostes em sembla molt bé. Jo, personalment, crec que aquesta és una falla de la societat civil nostra, perquè jo crec que com aquesta Fundació, n'hi hauria d'haver altres. O sigui, gent que està en la mateixa sintonia que, per dir-te... la Teresa, o en Jordi Porta, a Girona n'hi ha, a Vic n'hi ha, n'hi ha a altres llocs, però, en canvi, no hi ha la Fundació que recolza i aleshores tornem a anar recorrent sempre a Barcelona. Aquí ens està faltant alguna cosa, perquè de diners i de gent sensible, joestic segur que a Girona n'hi ha i, en canvi, no hem estat capaços de fer una Fundació. Jo crec que de moment està bé. Em sembla que, si de cas, això hauria de disminuir perquè vol dir que en d'altres poblacions han sortit fundacions del mateix estil. Potser s'hauria de canviar la llei de fundacions, fer-la una mica que fos més fàcil que hi hagués més ajuts, que, per tant, que la gent que té diners s'hi engresqués, però hi ha el que hi ha i, en aquest sentit, tampoc jo no en sabia dir gaires més aquí a Catalunya, com ella. I, per tant, que atengui coses de fora de Barcelona em sembla -i ho fa- em sembla esplèndid.

P: I fins a quin punt creus que els projectes i activitats de la Fundació tenen una incidència social?

R: Jo crec que sí que la tenen. Les tesis la tenen perquè normalment es publiquen i, per tant, són un referent, retornen una mica a la societat l'esforç i el treball intel·lectual que s'ha fet. Tot el material documental que fan jo crec que sí que té perquè bé deu anar a les escoles, jo no sé si es ven molt o no, però segur que deu anar a les escoles. I les investigacions i ajuts, per exemple, el nostre, segur. Les coses que nosaltres els hem demanat, amb el GRAM, sobre temes d'interculturalitat reverteixen de seguida perquè algunes coses són per ajudar al dia a dia d'investigacions, o de treballs o de necessitats que es fan; o sigui, en el cas nostre, el tenen segur. Jo diria que les publicacions el tenen directament i indirectament, perquè a mesura que els llegeixes ajudes a crear pensament i a reflexionar i a veure les coses d'una altra manera. Precisament, a mi em sembla que un dels mèrits que deu tenir la Fundació és que bona part del treball que fa -per no dir gairebé tot- té aquesta vessant de retorn altra vegada a la societat. O sigui, no fa llibres d'aquells que són allò... "La Girona vista a vol d'ocell" i que queda a l'aparador i te'ls regala La Caixa, fa llibres que són... Potser no es vénen molt perquè són llibres potser una mica especialitzats, però són publicacions i treballs que ajuden a crear pensament. En aquest sentit, em sembla que aquest deu ser un dels mèrits de la Fundació.

P: Pel que fa a la difusió, creus que es fa prou difusió, que arriba prou el que fa la Fundació?

R: Jo, pel que conec aquí, últimament s'ha millorat la difusió. Per exemple, allò del Full, i coses d'aquestes. Quan m'arribava a mi ho deia als companys i ens el passàvem, ara, amb els dos companys –són de Pedagogia i d'Educació Social, per tant, un col·lectiu bastant sensible- diu "No, ja el tinc, ja l'he rebut", per tant, almenys arriba. Jo no sé si potser se n'hauria de fer un altre tipus de difusió més general, potser, a través de la premsa o a través d'alguna revista, de tant en tant. És clar, el full està bé, nosaltres ens el llegim "Guaita, ha sortit aquest vídeo, potser que el demanéssim o ha sortit això", "Guaita, hi ha una tesi". Però, és clar, nosaltres som una minoria que ens el llegim perquè ens interessa. Si ara sortíssim al carrer i preguntéssim què és la Fundació Bofill o quins treballs fa, evidentment, el disgust seria bastant notable. Jo no sé si potser en alguna revista, ara estic pensant jo què sé, *Presència*, deu ser dels setmanaris que en català editen més, potser fer-hi una columna de notícies o una cosa d'aquestes, potser s'hauria d'ampliar en aquest sentit la difusió. A mi em sembla que la difusió en els àmbits interessats ja hi és -pel que jo conec, jo no sé si ara si al món de Vic, a la Universitat de Vic, o sectors d'aquests ho reben- en el cas d'aquí jo et diria que bastant, tot i que podria ser més, tot i que per altra banda jo no sóc partidari d'agafar la llista de professors de la Universitat i enviar-los-hi a tots, perquè després també llencem moltes coses. Jo diria que als interessats d'aquí els arribai, per tant, és un indicador positiu per a mi, però a mi em sembla que s'hauria de fer potser una difusió de vegades més general, més per a la ciutadania en general, perquè estic segur que hi ha gent que treballa en grups d'esplais o altres associacions que potser els pot interessar però, en canvi, no els arriba. En aquest moment, jo no sé, per exemple, si la Coordinadora d'ONGs de Girona reben el Full, a mi em sembla que si el rebessin seria potser interessant. Potser no han de rebre el Full, sinó que ara han de rebre una cosa per Internet. Potser això es podria pensar.

P: I una mica al marge de la Fundació i a nivell més general, quin paper creus que haurien de jugar les fundacions en l'àmbit de la recerca social?

R: La de dinamitzar-la. Em sembla que les fundacions haurien de fer dues coses: Dinamitzar la recerca social, per una banda, i per l'altra, ajudar a dinamitzar la societat, la democràcia de la societat. O sigui, haurien de fomentar recerques, haurien de fomentar investigació, reflexió, però, per altra banda, al costat d'això, haurien de ajudar –no crec que hagin de passar davant, però haurien d'ajudar- a què altra gent passi davant per promoure un debat molt més democràtic de la nostra societat. No hem d'anar a votar cada dos anys, perquè cada quatre anys en votem tres, això és democràcia formal, però estan naixent nous camins; en aquests moments intueixo que, per exemple, a casa nostra hi torna a haver tot un cert moviment –no sé si es pot dir anarquista, però lligat...- paral·lel a la societat, els ocupes i coses d'aquestes, i d'això se n'hauria de començar a fer una reflexió a fons i no sé si es fa, si la fan deuen ser quatre sociòlegs i prou i em sembla que s'hauria de fomentar molt més. I ser una societat molt més viva.

P: No sé si en aquest sentit detectes alguna mancança pel que fa a la recerca social que la Fundació podria ajudar a cobrir?

R: No, és que no veig tant les mancances a nivell de la Fundació, sinó que les veig més a nivell del col·lectiu nostre de la societat. Em penso que no es tractaria ara d'anar carregant més feines a la Fundació, sinó de dir: "A veure, com podem dinamitzar aquesta nostra societat i que els sectors, i que la gent hi sigui i que els joves s'incorporin de veritat", buscant alternatives, buscant coses complementàries. Però la Fundació, jo en aquest moment, pensant-hi -no hi he pensat gaire, en aquest tema- però dius "Alguna cosa nova que ella hi pogués fer?"; no la veig. Des de la meua òptica de Pedagogia, potser és una reflexió sobre l'Educació, aquesta s'ha de fer sempre, sobre la societat que està canviant, però em sembla que de moment les propostes que van sortint ja els hi fem arribar, ja ajuden.

P: No em refereixo tant a nivell de contingut, de temes, sinó a nivell potser una mica més estructural: aquí faria falta que algú fes això i això no ho està fent ningú.

R: Ah! (pausa) No ho sé. Potser aquell tema que et deia al començament de tot, aquella reflexió sobre com ens canviarà la vida i com canviarà la societat amb totes les noves tecnologies. Jo crec que potser una reflexió... Ja han fet, ells, ja han fet alguns treballs de perspectiva de futur, jo crec que que són interessants, però és que a mi em sembla que la societat en aquests moments està canviant tan ràpidament que ens haurien de donar més pistes. Tinc la sensació que Catalunya -per dir-ho ras i curt i segons qui em senti em dirà que sóc un pretensions- Catalunya creixement zero, demogràficament, estan arribant immigrants d'allà on sigui, d'aquí cinquanta anys -jo ja no ho veuré- però estic segur, convençut, que això no tindrà res a veure amb la societat que estem vivint ara. Absolutament res a veure. El que passa és que depèn de l'esforç que fem l'ha podem tenir més pacífica, per dir-ho d'alguna manera, o podrà ser amb moltes tensions i molt més violenta. Això no ho toca ningú. En aquests moments, nosaltres aquí de vegades encara ho comentem amb els companys, estem fent Psicologia de l'Adolescència i anem parlant dels adolescents quan la corba demogràfica ens diu que hi ha més persones de seixanta-cinc anys en amunt que no pas de quinze per avall, potser haurem de començar a parlar d'altres coses, també. Hem de parlar dels adolescents, només faltaria, però també hem de parlar del que en diuen la tercera edat i d'altra gent; si, a més a més, la salut ens dura i tots plegats anem vivint més i més si és que vivim bé, això està canviant i la mateixa universitat s'ho ha de replantejar. Ha de començar a fer cursos per a gent... Si la gent arriba als seixanta o seixanta-cinc anys i tens vint anys o trenta anys de perspectiva de vida, aquí comencem a introduir nous temes d'educació i noves maneres que la gent es continuï relacionant o crec que... Això estem en un moment bastant interessant de canvi, i potser aquí sí que valdria la pena que penséssim una reflexió de futur a veure cap allà on va, potser que fan demògrafs, que fan sociòlegs i que fan... Nosaltres ja fa cinc o sis anys que hem introduït amb força i estem potenciant els temes de l'educació fora de l'escola, perquè l'escola cada vegada queda més reduïda i, fora de l'escola, l'àmbit educatiu serà cada vegada més gran i cada vegada el concepte d'educació es dispara més, es trenca més, per tant, plantegem i defensem gestió cultural, educació des dels ajuntaments, des de la ciutat educadora, educació des del carrer, des de les institucions, si no... Això m'agradaria viure molts anys per veure-ho -sóc un xafarder- i m'agradaria veure

d'aquí a cinquanta anys això com ha canviat, però estic segur que canviarà i fort, estic segur.

P: Molt bé, doncs no sé si vols fer alguna recomanació de futur per a la Fundació, més general o més concreta?

R: No, jo diria potser aquests dos temes de reflexió. És a dir, si jo haig de fer recomanacions, diria que continuïn tal com van, que a mi em sembla que és un bon camí. Les dificultats les saben ells, per tant, jo ho miro des de fora i si em sentissin dirien "Escolta noi!", però la línia que estan, està bé, entre d'altres coses perquè no és una línia fixa i encarcerada, sinó que és una línia que amb una certa perspectiva veus que ha anat canviant -que han anat deixant uns temes, potenciant uns altres- i jo diria que, globalment, estan fent una cosa que és important que és que estan a davant -no van a remolc- sinó que estan a davant de molts temes de reflexió. Potser, precisament, perquè estan a davant, caldria plantejar alguns d'aquests reptes més de futur que tenim que almenys a mi em preocupen i que ells tenen un mirador i una panoràmica molt més àmplia i deuen tenir possibilitats d'organitzar alguna cosa d'aquestes de reflexió de futur. Si encara que mai ens haguessin donat cap ajut, et diria el mateix, perquè és que em sembla bé, hi estic d'acord.

P: Molt bé. Jo crec que hem anat tocant tots els temes que havien de sortir, no sé si afegir alguna cosa.

R: Potser allò: que revisessin una mica la difusió, que jo crec que el treball que fan és bo i de vegades et sap greu allò que dius "Home, potser podria arribar a més llocs", però la resta, en principi, ja... em sembla bé.

P: Molt bé.

Fèlix Martí

P-Has tingut una relació molt llarga amb la Fundació Jaume Bofill i amb la Fundació Serveis de Cultura Popular. Podries donar una visió del què per tu ha significat les Fundacions al llarg de la història, des de que existeixen, no sé si han passat per diverses etapes o perceps canvis d'orientacions i en tot cas com els valors?

R-De fet no estic gaire interessat amb els aspectes històrics de les fundacions, més aviat he rumiat sobre el futur, del que podríem fer en el futur. Jo crec que... les intuïcions bàsiques de quan es van crear aquell grup. De fet se'n va crear una inicialment. La FJB responia a la voluntat d'encarregar iniciatives de servei al país, es van definir unes àrees preferents, que em sembla que segueixen sent unes àrees importants. Els aspectes de democràcia, quan es van crear encara estaven en període de l'expectativa de la línia democràtica.

Després podríem dir les qüestions de defensa de la identitat catalana i després les qüestions de justícia social, podríem dir potser, de la solidaritat.

Em sembla que les tres qüestions, les fundacions, el grup aquest, ha fet un bon servei i que són tres connotacions que segueixen sent molt vàlides, és a dir, que no s'ha acabat la feina perquè en el camp de la democràcia, aquí hi ha un capítol de la memòria que està dedicat precisament, al tema de fer la democràcia més real. La democràcia, atès que hi ha una llarga etapa històrica sense poder-la practicar, la realitat de la vida democràtica des de la transició, ha estat relativament magre. Per tant, considero que segueix sent molt important, és a dir, dedicar esforços a aprofundir la democràcia.

En el camp de la catalanitat, jo crec que també passa el mateix. Durant la transició ens havia fet una il·lusió excessiva sobre el que conseguiria Catalunya des d'un punt de vista de la seva autonomia i després el que ha vingut ha sigut molt poca cosa, quasi insuficient. Per tant jo crec que aquí queda un camp molt ampli de feina.

Pel que fa a la justícia social, encara podrien posar un accent més fort perquè d'ençà de la figura del mur de Berlín, el que ha passat és que sembla que el sistema liberal no tingui alternatives i crec que això és una mentida teòrica i pràctica que reclama que moltes entitats insisteixin en què el sistema és dolent i s'haurà de canviar.

Jo diria que en les tres àrees, democràcia, catalanitat i justícia social, el grup aquest té molta feina de futur i per tant que s'hi haurien d'invertir moltes il·lusions i molts recursos.

P-Creus que aquestes fundacions tenen algun tret essencial o han cobert un espai social, hi ha alguna cosa que les caracteritzi i que consideris que no es pot perdre i que cal mantenir el que és allò que les fa importants?

R-Sí, jo crec que hi ha un cert component de lluitar per utopies que altres institucions comparables no tenen i que és la gràcia que tenen aquest grup de fundacions, és a dir, en les tres àrees aquestes, les aspiracions són molt altes. Jo crec que això és bonic i és interessant i fa que un s'hi trobi a gust en unes fundacions, en un grup, que no s'ha instal·lat en la conformitat en aquestes tres àrees i que segueix essent un grup de gent molt crítica i de gent que té uns

plantejaments que en alguns sectors es considerarien utòpics. Això és la gràcia que té.

P-I pel que fa més al tipus d'activitats que fa, independentment dels temes, les beques i ajuts a la recerca, els projectes propis que engega, destacaries alguna que consideris important i significativa perquè no la cobreix cap altre entitat o alguna altre que no es faci i que caldria fer-la?

R-Si, potser mirant en el conjunt, hi ha algunes activitats que s'han fet durant aquests anys que s'assemblen massa a la investigació, a les investigacions que ja es fan en el món universitari sense una intencionalitat massa forta. Jo penso que la gràcia de la Fundació, el grup, la Fundació Bofill en particular, que haurien de fer investigacions i haurien de promoure iniciatives que no quedessin reduïdes a la pura investigació acadèmica, sinó que fossin militants, és a dir, posar l'accent en una perspectiva de futur seria marginar una mica investigació purament desinteressada i accentuar les activitats que tinguessin una intencionalitat política en aquests tres camps que hem dit i que per tant servissin com a instrument de la gent que les vol utilitzar o que caldria mobilitzar. És a dir, la relació entre recerca i activitat, mobilització, que fos més forta encara, és a dir, la recerca que no mobilitza o que no està al servei de la mobilització, jo penso que les podrien fer altres institucions i que no caldria que la fes la FJB.

Fins i tot, en els titulars, en les etiquetes que es posen tendria a posar uns titulars més compromesos, és a dir, no parlaria mai de beques de tesis doctorals o de beques d'investigació sinó que parlaria sempre de projectes que tinguin alguna cosa a veure amb la gent que vol fer feina i que vol canviar la societat.

P-I, fins i tot, Creus que la Fundació seria implicant en aquesta mobilització o simplement s'hauria de quedar en la recerca?

R-Jo crec que s'hi hauria d'implicar. El que defensaria és que atès que ja hi ha altres instàncies que ja fan investigació, diguem-ne desviada per la mobilització, que la gràcia de la Fundació seria trobar uns camps en el quals aquesta recerca permetés fer millor aquesta mobilització amb una documentació més sòlida i amb uns anàlisis més rigurosos però al servei de la mobilització.

P-Però la pregunta anava, al servei de mobilització que realitzen altres organitzacions o mobilització des de la pròpia Fundació?

R-Les dues coses. Triar quina és la gent que es mobilitza millor. De mobilitzacions n'hi ha moltes. La gent que es mobilitza millor s'hauria de portar millor en aquests objectius de futur i aleshores donar recolzament teòric i pràctic, i mitjans, del que se'n diu logística, en aquestes entitats i si hi ha algun buit, doncs promoure directament mobilitzacions en camps que semblin estratègicament claus.

P-I en aquest sentit, creus que s'ha de potenciar més les línies pròpies, és a dir, els projectes propis o la possibilitat de ser receptor de demandes de la societat?

R-Jo posaria un 50% de cada cosa, és a dir, que hi hagués la finestreta oberta per poder destriar quan arriben projectes interessants i que el 50% fos d'iniciativa pròpia.

P-I pel que fa als temes, em comentaves, que els temes que ara es treballen, les prioritats segueixen essent importants però no sé si caldria afegir-ne alguna que en aquests moments no es treballi?

R-Sí, jo m'he anotat mitja dotzena de coses que es podrien accentuar. Primer, un programa per enfortir la societat civil catalana. Per exemple, és molt evident que en els últims anys ha crescut molt el món de les ONGs però en canvi tenim moltes dificultats per crear coordinadores d'ONGs, és a dir, entitats de segon nivell. Perquè vol dir persones que s'hi dediquin, perquè cada entitat ja té la seva pròpia feina i és molt difícil trobar persones que vulguin dedicar temps a la coordinació de tot això. Jo crec que aquesta podria ser una àrea, si volem reforçar la societat civil doncs afavorir les estructures de segon i tercer grau.

Perquè també necessitaria a Catalunya una coordinadora de coordinadores, és a dir, que coordinessin no solament les de medi ambient, o les de drets humans, o les de la pau, sinó que hi hagués una altra cosa que ho coordinés tot. I aquesta és de molta mobilització i no es tractaria de fer investigacions sinó que es tractaria de pagar el sou d'un secretari o gerent a ple temps per cada una d'aquestes coordinadores. Que de fet existeixen algunes d'elles però que tenen una vida difícil perquè no tenen mitjans, per tant haurien de trobar suport a fundacions que volen ser útils en aquesta àrea d'enfortir la societat civil.

Una altra àrea, aquesta seria més d'investigació i que està molt abandonada a Catalunya, seria els estudis de prospectiva. Estudis de prospectiva que estan poc integrats en els estudis universitaris i que s'estan fent amb mitjans molt precaris al marge de la universitat i crec que podria ser una altra àrea molt important. Que de fet respon a algunes de les coses que s'han fet, com ara aquest projecte d'Ecoconcern, Repensar la Societat, això ja és de prospectiva però es podria donar més èmfasi en aquesta qüestió.

Un altre tema que tenim és que tenim un país amb una estructura de premsa escrita molt "estrafeta" perquè la major part de diaris que ven Catalunya són diaris castellans i en el cas dels diaris catalans tenen pocs volada. En el cas de l'àrea de Barcelona hi ha l'Avui, que és un diari petit, en el cas de l'àrea de Girona millor perquè tenen un diari amb més empenta que és El Punt però jo crec que s'hauria de fer un gran esforç per millorar la distribució de premsa catalana. Jo quan vaig al barber no veig mai una revista en català, no sé si a les perruqueries de dones també passa que el que hi ha són revistes castellanes, doncs perquè no es promou la campanya perquè a les perruqueries o les barberies hi hagi El Temps o hi hagi altres publicacions

catalanes. També es podria millorar la premsa diària amb uns campanyes per difondre-ho doncs... perquè no ho enviem a totes les escoles de l'àrea de Barcelona, el diari Avui. Sé que hi ha hagut campanyes per introduir... S'hauria de fer en el camp de la premsa i en la línia de reforçar la catalanitat i per tant, en aquest cas, la llengua catalana, una campanya o una sèrie de campanyes importants per enfortir la premsa catalana.

Un altre tema que la Fundació ha tractat és el tema de la immigració, però aquí està posat com si el problema bàsic fos l'acolliment de la immigració, i jo crec que el problema bàsic és sensibilitzar la societat catalana perquè acceptin pluralisme religiós, cultural, etc. Que vindrà de la immigració. Per tant el que s'ha de fer són programes de televisió que prestigii'n la societats multiculturals i que facin normals que hi hagin uns senyors que siguin de religió hindú o de religió islàmica, i que es vesteixin d'una altra manera i que vinguin d'una altra manera. Jo crec que aquesta és una àrea molt important en la perspectiva de futur.

Un altre tema que aquí s'ha abordat és la qüestió de l'educació ètica. Em sembla que hi ha una àrea que s'haurà de treballar en els propers anys que és l'educació religiosa en el sentit multireligiós, és a dir, en quina manera els nens i nenes d'aquest país han tenir informació sobre totes les religions, no només la religió cristiana que és la religió majoritària, sinó també les minoritàries.

Hi ha precisament una entitat que és l'Associació Unesco pel Diàleg Interreligiós que està treballant en aquesta àrea, en l'educació interreligiosa i es podria col·laborar amb ells per això.

I finalment, hi ha un tema que en el tríptic no apareix mencionat que també fa referència a les qüestions religioses és que estem en un país en el qual l'església catòlica, que és la religió amb una comunitat creient més important, és una església catòlica plena de dificultats per adaptar-se en la societat, amb una jerarquia vella ideològicament mal orientada i jo crec que haurien de poder fomentar experiències per millorar la qualitat d'aquesta experiència social i cultural, que és l'experiència religiosa també, de l'església catòlica per renovar una mica les orientacions, les experiències pedagògiques, la formació, etc. Perquè és un tema en el qual no s'hi posa ningú perquè sembla que és un tema molt privat de cada comunitat creient però de la mateixa manera que ens hem de preocupar de què hi hagi un islam no integrista, ens hauriem de preocupar de que hi hagi una comunitat catòlica no integrista, que els bisbes siguin catalans, que el que s'ensenya a les escoles en matèria de religió catòlica tingui unes determinades orientacions, etc. Això s'hauria de lligar amb el que he dit de l'educació interreligiosa, s'hauria de treballar per eliminar la catequesi del món escolar perquè el món escolar no ha proselitisme de ser de cap religió però en canvi hem d'intentar que tant la religió catòlica com la religió islàmica a Catalunya, tinguin unes orientacions interessants i hi ha molta feina a fer.

Es podria crear un observatori sobre educació religiosa o sobre les comunitats religioses que té Catalunya.

Aquests són els temes que a mi em sembla que es podrien aprofundir i que de fet estan bastant en línia amb els de democràcia, immigració, educació...

Com a resum diria que la meva il·lusió seria que la Fundació fos molt militant, que no fos simplement un centre de recerca escèptic sinó que fos molt militant amb els eixos fundacionals.

P-I pel que fa a la difusió de les activitats, creus que s'hauria de replantejar, que és suficient, no sé si canviaries alguna cosa?

R-Jo crec que és suficient. Que si es fan coses més militants tindran més difusió, que la gent se'n sobrà més.

P-Però el sistema de difusió no el canviaries?

R-Si em sembla bé. No crec que hi hagi un problema greu de difusió.

P-I en aquest model de recerca més militant, quin és el paper que hauria de tenir la Fundació amb les universitats, per exemple?

R-Les universitats fan una recerca poc militant, precisament. Per tant és una relació que s'hauria de fer amb molta precaució perquè pot igualar la militància. S'haurien de fer acords operatius amb les universitats per garantir una solvència de les recerques però no aniria amb les universitats.

Aquestes preocupacions, que són les característiques del grup, jo crec que s'hauria d'anar per davant de les universitats. Que les universitats ajudessin al grup a treballar bé, però només les directrius que marqui el grup.

P-I pel que fa a l'administració, quina relació caldria establir-hi?

R-Poqueta, perquè l'administració encara és més conservadora. Jo crec que l'actitud del grup hauria de ser crítica amb les administracions, perquè les administracions tenen poca empena transformadora de la societat. Poca relació amb les administracions.

P-Pel que em comentaves de les entitats, la necessitat de crear xarxa i alhora poder oferir una documentació bàsica que sigui útil de cara a les entitats, no sé si vols dir algun altre aspecte en aquesta relació?

R-No, aquests són els fonamentals. Poder donar una base seriosa, analítica per la gent que es dediquen a transformar la societat. Aquesta és la qüestió fonamental. Però implicar-se en la transformació de la societat.

Això sempre és difícil perquè a les fundacions els hi fa por això, el patronats els hi ha por, perquè pot semblar que entres en un terreny ple de riscos però em sembla que una fundació com aquesta, un grup com aquest, és una Fundació que la gràcia que té és que pot prendre riscos. Que no hauria de fer només les coses políticament correctes sinó que hauria de definir-se per determinades prioritats d'acord amb la seva aspiració inicial i assumir alguns riscos.

P-I tu creus que estan en una situació privilegiada respecte d'altres fundacions? O quin hauria de ser el paper d'altres fundacions?

R-Cada fundació té una història una mica particular. Jo crec que aquesta fundació, per les característiques dels fundadors, i per la història que ha tingut, és una fundació amb molts números perquè sigui una fundació que assumeixi

el risc i a mi m'agradaria que totes les fundacions fessin això. Però entenc que hi ha algunes fundacions que estan més trabades per dificultats fundacionals i aquesta no li té en aquest sentit. Per tant s'hauria d'aprofitar bé, aquesta llibertat de maniobra.

A part, que hi ha algunes fundacions que no tenen recursos propis i llavors han de ser fundacions que recullin recursos de les administracions i aleshores el marge de llibertat s'acaba, és a dir, que el fet de tenir recursos propis, no depens de ningú. Això és una cosa magnífica que té aquest grup.

P-La independència?

R-La independència, sí.

P-No sé si afegiries alguna cosa que no haguem parlat a nivell d'orientacions o recomanacions pel futur de la Fundació?

R-Ja ho he dit tot.

JOSEP M. MARTORELL

P: La primera pregunta, que resultava retòrica en molts casos, és si havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill o bé de la Fundació Serveis de Cultura Popular? En qualsevol cas, quin coneixement en tenia?

R: Evidentment, sí, perquè jo no recordo exactament quin va ser -perquè fa tants anys- l'itinerari de la meva relació amb tot això, però jo amb el senyor Josep Maria Vilaseca i la seva senyora -que sempre havien treballat i pensat amb coses de servei- hi havia col·laborat i a mi em sembla que jo vaig formar part -ja no me'n recordo, eh?- del primer Patronat que hi va haver d'una Fundació que no sé si era anterior o posterior a la Bofill, però que en un moment determinat va ser el paraigües legal, que era la Fundació Pacis. Per tant, em sembla molt -no me'n recordo, eh?- que en el primer Patronat de la Fundació Pacis jo en formava part. Per què? Em sembla que ja anteriorment a la creació d'aquesta Fundació Pacis havia estat en alguns equips de treball que muntaven el senyor Vilaseca, el Jordi Porta i el Sergi Martí i no sé exactament a arrel de què hi anava.

P: I, posteriorment, ha tingut algun tipus de relació amb la Fundació? Ha fet seguiment de les activitats?

R: No. Jo indirectament amb la Fundació és que hi he tingut relacions professionals perquè els he agafat el pis perquè faig d'arquitecte i tot això. Però una vegada jo vaig deixar... jo vaig ser bastants anys... primer hi havia -em sembla- unes coses que es deien comitès tècnics i després hi havia... Jo vaig ser de comitès tècnics i vaig ser del Patronat, però no sé jo... amb unes d'aquestes renovacions del Patronat em va tocar marxar i vaig marxar. Jo sempre he tingut bona sintonia amb tota la gent que treballa a la Fundació Bofill, però seguir de prop el seu treball... jo no ho he fet.

P: I un coneixement genèric de les seves activitats o les publicacions...?

R: Bé, jo el que sé... Sí, perquè jo rebo els butlletins i m'ho miro, etcètera, però no sé què fan. Vull dir, tant l'una com l'altra, amb diversos matisos, ja he vist en l'última memòria que han decidit de les dues fer-ne una, que em sembla molt lògic perquè els matisos són petits, són Fundacions que treballen sobretot en el camp de les Ciències Socials. Em sembla a mi, que el que hi ha... en dues línies: una és la línia de recerca, d'investigació, de pensament, de confrontació d'idees, de crear o de reflexió i l'altra és d'accions comunes, d'ajudar entitats que en aquest món treballen en aquest camp i que com que tothom va tan curt de recursos i d'ajudes, això. I aquesta és la idea que en tinc.

P: I a partir d'aquest coneixement que té de la Fundació, quina valoració general faria de la seva orientació?

R: Home, jo la valoro positiva... Vull dir, jo, evidentment -potser amb molt rigor- jo, mirar molt a fons de la Fundació Bofill, no puc fer-ho. I dic Fundació Bofill resumint les dues Fundacions, perquè he vist que es fonen les dues i a més a més l'altra és simplement un suport legal en un moment determinat de dificultats legals. Per tant, el criteri de totes dues a mi em semblen... em sembla que fan unes tasques molt positives, el que passa que... i, a més a més, ho crec perquè jo tinc moltíssima confiança amb la persona que ara dirigeix les dues Fundacions: amb en Jordi Porta -en Jordi Porta i jo ens coneixem de fa

moltíssims anys d'haver treballat en el camp de l'escoltisme aquí a Catalunya amb responsabilitats de nivell important- i, per tant, veus quines són les actituds de la gent. Per tant, jo et diria en aquest moment, crec més en l'eficàcia i el valor de la Fundació Bofill per la confiança que em mereix en Jordi Porta -el Jordi Porta i el seu equip- que pel coneixement directe que jo tingui de les activitats concretes que fan. Perquè, per exemple, aquest cap de setmana m'he emportat l'última memòria -per mirar-me-la una mica per la conversa i veure quines coses hi havia- i jo, per exemple, totes aquestes ajudes de treball de recerca no sé, per exemple, si -perquè allà, en aquesta memòria almenys no ho diu-, no sé quina és la relació entre els diners que s'hi desprenen i el cap que se'n treu. Jo penso que és una altra cosa que ho heu de saber i ho deuen saber els qui ho coneixen bé, perquè a mi em sembla que el que va fer bé el senyor Vilaseca va arribar a crear una fundació que tingués recursos per a fer coses, però ara, exactament la relació que hi ha entre les recursos que s'esmercen i el resultat... les recerques és difícil de saber-ho perquè sempre això ve com ve, però les ajudes aquestes més directes, més concretes... però jo sempre recordo -quan jo havia estat en comitès tècnics i aquests llocs- sempre passa que la gent que munta alguna activitat o alguna entitat per a fer accions socials, sempre tenen el mateix problema: que no saben com mantenir la infraestructura d'aquest servei i sempre recordo que les actituds de la Fundació -i d'aquestes fundacions- és molt més sempre ajudar a coses concretes que no pas donar suport a estructures, perquè després no se sap tampoc les estructures quin rendiment tenen. En canvi, si -no ho sé- si els nois de la Mina fan no sé quina mena de curset i pagues els professors d'aquell curset, és una cosa eminentment positiva. I jo, pel que jo sé, i hi tinc confiança, aquesta gent ho fan bé, tot això. I de vegades m'han demanat col·laboracions; en aquest treball de la Catalunya del 2000 em van demanar una col·laboració sobre tots els aspectes d'urbanisme i arquitectura, etcètera i ho vaig fer.

P: Des del coneixement que pot tenir de la Fundació i havent llegit o havent fullejat la memòria, destacaria alguna de les activitats que realitza que li sembli especialment interessant? O, per contra, d'altres...? (interrompuda)

R: Mira, jo he vist aquest últim any que hi ha una sèrie d'activitats lligades amb el món de la immigració. Jo com que penso que aquest és un dels fenòmens en el futur en el nostre país -i a tot Europa- crucial, em sembla que tot l'esforç que s'esmerci en això és positiu; ara, tampoc et sé dir per les coses que he vist si el que han fet és molt important o poc, però he vist que hi ha un capítol d'activitats que es dediquen això i hi havia moltíssimes tasques fetes, per això sempre em sembla que en aquest aspecte ha tingut bona actitud la Fundació Bofill, que és no sobreposar-se a coses que hi ha sinó més aviat a col·laborar i coordinar o ajudar a què es coneguin entitats que fan activitats en un mateix sentit. Per tant, no tant inventar-se una altra cosa, sinó més aviat fer de llevat i d'estímul de què les coses vagin endavant a les entitats que neixen per aquestes finalitats.

P: Quina impressió té de la incidència social dels projectes o les recerques que realitza la Fundació Bofill?

R: Això no ho sé i m'agradaria saber-ho. És a dir, perquè és una cosa m'he preguntat aquí, precisament això que et deia: quin és el resultat de tot això?

Quina incidència...? Jo recordo, fa molt de temps em sembla que havíem començar a fer -ja fa molts anys- quan vam començar a fer els treballs de vídeos educatius i tot això, em sembla que en aquell moment això va fer bon servei a escoles i coses d'aquestes; ho sé perquè jo tenia una germana que treballava en coses d'educació i sé que hi estaven en relació i hi estaven en contacte. Jo m'imagino el tarannà, et dic que em sap molt greu però mostro un desconeixement bastant evident dels resultats concrets. Però això que et deia: les actituds de la gent que hi treballa, no solament d'ara en Jordi Porta i abans Modest Reixach i si no també... no ho sé, l'altre dia vaig haver d'anar per una cosa particular d'en Jordi Porta i vam estar treballant amb la Teresa Climent, que és una noia que jo conec de fa molts anys, i que em mereixen molta confiança i sé que són gent que toquen molt de peus a terra i que segur que no fan coses que no serveixen per a res.

P: I des del punt de vista del seu coneixement o reconeixement públic creu que la difusió pública de les seves activitats és adequada o...?

R: Bé, jo no sé... A mi em sembla que en aquest món mediàtic en el qual som i en les... No ho sé, jo no recordo ara mai a la Televisió de Catalunya haver sentit a parlar mai de la Fundació Bofill, no sé si n'ha parlat o no n'ha parlat, però és clar, a mi em sembla una monstruositat, en canvi, que dediquin algunes vegades a parlar tres minuts de la Rocío, que no és ningú, i no parlin de la Fundació Bofill, però aquesta supeditació del món mediàtic al món del diner fa que coses que em sembla que seria bo... I, segurament, amb difusió també podrien tenir de vegades més repercussió de la seva activitat i no es dona això, em sembla. Em sembla que no fa gaire vaig veure o vaig enterar-me'n després -com es diu aquell que fa les entrevistes a la BTV?- va entrevistar el Jordi Porta, o sigui que, ja és alguna cosa. Però a la TV3, a la Televisió de Catalunya, em sembla que no hi he sentit mai a parlar de la Fundació Bofill.

P: Amb independència del que coneix de la Fundació Jaume Bofill, quin paper creu que haurien de jugar les fundacions en l'àmbit de la recerca social? Quin paper els hi pertoca en aquest terreny?

R: A mi em sembla que els hi pertoca un terreny... dues coses, a mi em sembla. Una -em sembla que ja la fan- és obrir vies noves de recerca. Per exemple -ara recordo-, anys enrera a la Fundació Bofill hi havia tot un equip -parlo de moltíssims anys- que feien -no me'n recordo de com se'n deia-recerca sobre les qüestions electorals i tot això; vull dir, a mi em sembla que haurien de -jo diria que ho haurien de fer i em sembla que ho fan-, és a dir, dels problemes socials normalment els coneix aquell qui hi viu aprop i normalment aprop de la gent on hi ha els problemes socials surten entitats que es preocupen de... No ho sé, per exemple -perquè ho he sentit a dir, perquè hi tinc coneguts, etcètera-, el Casal -em sembla- del Raval que s'ocupa d'atendre una mica els nanos que per aquí estan poc atesos sé que havien intentat fer un programa especial per aquests nois magribins o marroquins que estan per aquí abandonats i que no tenen casa, en el què podien perquè tampoc... a mi em sembla, que més aviat, aquestes institucions el què els manca no és iniciativa per part seva, sinó és un recolzament més important de les institucions administratives; vull dir, potser és molt important això de les eleccions nacionals de Catalunya, però em semblaria o em sembla una bestiesa això que s'han llençat ara a fer que a Catalunya no som... aquesta propaganda de la imatge de Catalunya em sembla una

animalada quan hi ha tants problemes directes, que no s'ataquen ni s'expliquen en els mitjans de difusió; i llavors a mi em sembla que aquestes fundacions estan ben encaminades, totes elles -potser ara parlo de la Bofill-, però no sé i desconec si té tot el recolzament que mereixeria tenir.

P: Per tant, creu que d'alguna manera la Bofill avui està jugant el paper que li toca en el sentit de...?(interrompuda)

R: Jo, a mi em sembla que juga un paper interessant. I em deia l'altre dia en Jordi Porta, i em sembla molt bé, que en aquest moment un dels camps en els quals ara es volen llençar fort és el de l'educació i jo hi estic d'acord. L'educació per a mi és un dels elements fonamentals, i més en aquest moment del món tan materialitzat i tan subjecte només al valor del diner; l'única cosa que em sembla que pot ajudar a què la gent siguem capaços de no deixar-nos embaucar per les propagandes i tot això és que siguem capaços de pensar per nosaltres mateixos i serem capaços de pensar per nosaltres mateixos si ens hem acostumat a pensar, si ens han acostumat a estudiar, si ens han ensenyat a fer recerca, si han estimulat el què ha d'estimular l'educació, que és que la gent se sàpiga valer per un mateix.

P: S'ha referit al tema de l'educació, abans ha parlat del tema de la immigració, ¿afegiria altres àmbits que li semblen prioritaris algun dels quals una Fundació com la Bofill...?

R: Home, aquest de la... A mi també em sembla que -em sembla que és un dels temes que hi treballen, no me'n recordo exactament com en diuen- el torn de la vida política del nostre país -perquè estem aquí perquè la Fundació Bofill, fonamentalment, fa servei al nostre país- i, per tant, de la posició de la gent enfront dels problemes polítics, és a dir, una educació democràtica -no sé com s'ha de dir-. En això hi treballen i em sembla molt important que es treballi aquí, perquè també jo crec -potser és una idea intuïtiva i sense pensar massa en profunditat- però jo també sóc molt crític respecte als mitjans de comunicació i el fet polític, perquè els mitjans de comunicació, en general, no es preocupen tan d'esbrinar quins són els problemes polítics i les solucions que els partits hi donen i tal, sinó que cauen en la temptació d'aquest joc de declaracions i contradecoracions; vull dir, l'aspecte mediàtic de la política per a mi és el menys interessant de tots. No expliquen mai enlloc -sí, em sembla que ara hi ha una emissió a televisió que no sé on la fan *Cent trenta-cinc escons*- què fan al Parlament, en què treballa la gent; l'altre dia vaig trobar una amiga noia que és parlamentària i vaig preguntar una mica què feien però, és clar, això no ho expliquen mai a ningú.

P: Per tant, creu que d'alguna manera, els àmbits o temes avui importants o més candents estan coberts per la Fundació o que potser haurien de pensar en...? (interrompuda)

R: Jo, pel que he vist, si treballen en el camp de la immigració i si poden treballar-hi intensament, si treballen en el camp de l'educació, si treballen en el camp de l'educació política, tot això a mi em sembla positiu. Si n'hi ha d'altres ja no ho sé, això. Jo sóc un professional i no sóc... vaja, a mi m'agrada pensar i etcètera però tampoc sóc un personatge gaire diferent del normal.

P: Quin paper li sembla que haurien de jugar les fundacions en relació, o una Fundació com la Jaume Bofill, en relació amb d'altres institucions, com universitats, administracions...?

R: home, jo m'imagino -i em sembla que ja ho fan, això- és impossible en aquest moment, o no seria bo fer unes tasques de recerca, per exemple, si no ho fessin en contacte amb la universitat. Això em sembla que ja passa, per les coses que jo he vist, perquè veig que hi intervenen gent que treballa a la universitat. Jo crec que la universitat -que jo penso que és molt important sobretot si té autonomia de gestió, de pensament i de fer- i aquestes institucions podrien anar molt lligades; bé, s'haurien de recolzar mútuament i haurien de fer treballs complementaris i, de vegades, recolzar-se els uns amb els altres -i això em sembla que ja passa-.

P: Més enllà d'universitats? Parlava d'administracions, fins i tot d'organitzacions polítiques i socials?

R: Les administracions... hi ha un tema que... La democràcia, tal com la tenim aquí en aquest país, som demòcrates tots més o menys quan anem a votar, però després difícilment... He vist una d'aquestes coses que parla de plataformes ciutadanes; a mi em sembla que el fet de què a través d'entitats cíviques, civils, es pugui influenciar en la marxa del país és important. No sé si aquí hi pot fer cosa la Fundació, aquestes fundacions, però sí que em sembla que és important perquè de vegades també passa que aquestes entitats ciutadanes cauen en el joc mediàtic i llavors es tracta de fer grans declaracions i no saps mai si els problemes... si l'oposar-se sistemàticament a no sé què no saps si és seriós o el que és seriós seria d'estudiar en profunditat què és el problema o quines són les solucions que l'organització..., com es podria ajudar. Jo si es pogués influir en aquest camp, em penso que seria bo. No sé l'associacionisme actual -això que abans eren les associacions de veïns, etcètera- jo penso que és una tasca important a fer i no sé si aquestes fundacions podrien ajudar a qualificar tot això, que no fos purament pamfletari o purament reivindicatiu -que també se n'ha de ser-, però que no es quedi només en això.

P: I, ja per acabar, partint una mica del coneixement que té de la Fundació, de la valoració que ha fet d'alguns aspectes, faria alguna recomanació de cara al futur?

R: Déu nos en guard! Sóc incapaç de fer cap recomanació. Amb molt de gust me'ls escoltaré si algun dia em demanen algun parer concret d'alguna cosa, però per a una recomanació general no tinc prou visió ampla dels problemes sociopolítics d'aquest país per fer cap recomanació a la Fundació Bofill. Ja estan molt més preparats ells que jo en això.

P: Molt bé. Doncs moltes gràcies. Segur que, de totes maneres, en les reflexions que ha fet ja hi ha implícites algunes idees.

R: Home, alguna idea sí. Jo sóc pessimista per tal com va el món occidental perquè jo penso que quan un món es llença només en el valor del tenir.. no sé, "Ara arribo, vaig en cotxe des de les onze del matí sense parar... ": no té sentit que això ho diguin amb la milionada que valen els cotxes que van a dos-cents cinquanta per hora quan a les carreteres no pots anar a més de cent deu, cent vint o cent trenta... Vull dir, és un món molt desitjat aquest nostre, aquest

món modern occidental! Quan al mateix temps es moren de gana la gent inclòs en el nostre país i ara mateix. O sigui, crític en aquest sentit sí que ho sóc; ara, tampoc tinc les solucions.

P: Bé, les Fundacions potser llavors podrien jugar una mica el paper aquest de posar sobre la taula...

R: Sí, sí, sí.

P: Molt bé. Moltes gràcies.

FERRAN MASCARELL

P: No sé si coneixes bé la Fundació Bofill i què és Serveis de Cultura Popular? Si des de fa molt de temps... Quina mena de relació hi has tingut?

R: Conec la Fundació des de fa molt de temps, i conec el Serveis de Cultura Popular des de fa molt de temps... Dels Serveis de Cultura Popular en tinc memòria des dels anys primers vuitanta, i de la Fundació la veritat és que no me'n recordo des de quan tinc notícia, però des de sempre... El grau de coneixement és en termes històrics, vinculat en els últims quinze o vint anys de la meua memòria, segur.

P: I en termes generals -i tenint en compte tot el procés que han seguit les Fundacions- quina valoració en fas des d'aquells moments fins ara? Les diferents orientacions que ha anat agafant...

R: Jo diria -però és la meua impressió- que des del punt de vista de la Fundació la valoració que en faig d'allò que ha estat el seu paper social, d'estudis socials, és molt positiu. D'estudis culturals ha sigut una mica més fluctuant, ha anat canviant més en el temps; i des del punt de vista de la Fundació de Serveis de Cultura Popular probablement -per dir les coses tal i com les veig- va tenir una arrencada molt espectacular, en el sentit aquest de posar a l'abast dels ciutadans catalans mecanismes de difusió cultural moderns de la cultura popular, i probablement també s'ha anat esllanguint una mica amb el temps. És a dir, que si tinc alguna percepció és de què ha anat baixant més que pujant, no sé si és real o no, però és la percepció que jo tinc. Per tant la visió que tinc és una mica diferent, pel que fa a la Fundació crec que ha funcionat molt bé en el terreny social, crec que en el terreny cultural han estat més erràtics els seus moviments, penso que no ha estat en el debat central del que han estat les transformacions de la cultura en el nostre país, i aquí ha adoptat una actitud poc crítica amb el què han estat aquestes transformacions i fins i tot et diria amb les polítiques públiques. Però és un mal que ha afectat al conjunt de la intel·lectualitat catalana i que, per tant, tinc la impressió que la Fundació hi ha participat poc o molt, però hi ha participat. Ara, globalment... des d'un punt de vista social, molt positiu. Des d'un punt de vista cultural, més justet... i pel que fa als Serveis, amb una arrencada molt important que després -suposo que per la pròpia complexitat del que és cultura popular ara, i la competència essencial que hi ha amb la cultura popular i la presència brutal que en la cultura popular hi tenen els mitjans de comunicació de masses- es llenguïnsa amb dificultats per trobar el punt exacte de presència.

P: Com dius, per exemple, en el cas de la recerca social i la seva valoració més positiva, què en destacaries...?

R: És per la percepció que tinc dels estudis que s'ha fet sobre els joves, sobre coses d'aquest tipus... però em costaria ara d'explicar-te amb detall les coses. És a dir, és més una percepció que una constatació.

P: Què destacaries a nivell de dir, "doncs ha estat important per això en aquest camp, o ha cobert un espai..."?

R: No t'ho sé dir... Em bellugo més per una percepció que no pas perquè ara tingui una acurada precisió o un acurat detall de totes les coses que conscientment o

inconscientment vinculo a la Fundació. Però la percepció que tinc és aquesta: d'estudis sobre sectors socials amb una certa cura i amb una certa atenció i importància. Però no et sabria dir ara de memòria títols o treballs que la Fundació hagi posat sobre la taula. És més una percepció que una constatació de fets concrets.

P: Coneixes bé les activitats i/o publicacions que fa la Fundació?

R: No, bé no. Suposo que perquè de tant en tant dec rebre algun document o algun catàleg que em permet apreciar-ho... Per exemple, no recordo haver vist les publicacions de la Fundació a cap llibreria, jo que sóc usuari de llibreries, no m'hi he fixat, si més no. No, amb detall no les conec, no.

P: I les activitats o projectes que engega...?

R: No, ara l'última activitat que jo recordo és la d'aquesta anàlisi que es va fer sobre l'estat de la cultura a Catalunya, que és l'últim que he seguit amb una certa atenció. A banda d'aquests no hi hagut cap altre -en els temps recents- que jo hagi seguit... Sí vaig seguir en forma de particip alguns -i per tant m'ho miro més com a particip i no com a públic- d'aquests altres llibres que s'havien publicat ja fa anys sobre la cultura sobre el nostre país, aquells llibres marrons de tapa tova, d'edició gairebé XXX, que ja fa uns quants anys que havien circulat...

P: Per tant, creus que es fa prou difusió de...?

R: No, segur que no. Crec que la Fundació en aquest sentit probablement -i sol passar en algunes d'aquestes fundacions- ha fet moltes més coses de les que recordem. I és un mal general de la cultura del nostre país, hi ha més realitats positives que no pas les que es coneixen. Probablement, la pròpia Fundació ha viscut encara encardinada amb alguns dels tics de la nostra cultura, que és pensar-se que pel fet de posar-la sobre la taula ja la gent l'hauria de comprar, adquirir o simplement conèixer. I és obvi que la cultura competeix amb moltes altres coses i que, per tant, si no hi fas una boníssima promoció la cultura o les iniciatives culturals queden molt amagades. I en aquest sentit, la televisió i la ràdio pública no ens han ajudat gaire, tot sigui dit.

P: Per tant, en aquesta línia què proposaries?

R: Que la Fundació dediqués en equilibri el seu esforç conceptualitzador amb el seu esforç divulgador de la seva pròpia activitat. Si no, les coses es queden molt tancades dintre del seu si i, per tant, difícilment són conegudes. Això és una recomanació general que habitualment em veig obligat a fer a les coses que jo faig i, com no, a les coses que fan totes les altres institucions culturals del país.

P: I al marge del que és la difusió, si parlem més de temes en termes d'incidència social, creus que les Fundacions poden haver tingut o tenen els seus projectes o recerques una incidència?

R: Depèn de cada situació, però jo crec que l'haurien de tenir. Crec que en aquest sentit, fundacions d'aquest tipus és molt important que existeixin, que facin la seva feina, que la facin una mica amb el punt de distància del que podríem dir el pam i mig... una mica de distància respecte a la realitat. Per tant, fent una feina diferent a la que fan les Administracions públiques, que és molt immediatista, que és el que ha de ser, de tocar de peus a terra, de tocar realitat de manera permanent, d'incentivar la realitat. I penso que les fundacions justament la missió que tenen -entre altres i amb la tradició

de la Fundació Bofill- és mantenir-se justament en el terreny de l'anàlisi, de la conceptualització... i això jo crec que perdent tot tipus de conjunturalisme polític i perdent -fins i tot diria- tota mena de subordinació a la lògica de la política o a la lògica del poder establert. Insisteixo que és la crítica que jo faria a les fundacions o a la pròpia Fundació en aquests últims anys. Jo crec que hi ha un cert esmoreïment de les premisses, perquè justament en el nostre món polític s'ha fet molt evident i generalitzat. Hi ha alguns tòpics que les fundacions han contribuït a crear, el tòpic que tots som iguals, el tòpic que les Administracions són un problema, els tòpics que la política és tot el mateix, etcètera... Tòpics reals que s'han instal·lat en el nostre país aquests últims anys, i suposo per no indisposar-se amb ningú... i jo penso que amb això les fundacions si volen tenir presència han de tenir personalitat i dir les coses que són més enllà de qui mani a un lloc o a un altre.

P: I per tant, quina relació creus que hauria d'establir la Fundació amb les Administracions?

R: Jo crec que la Fundació -per anar bé- ha de mantenir sobretot la seva independència econòmica i per tant de resultats. Jo diria que la única relació ha de ser la de cooperar en situacions d'interès comú, perquè la majoria dels projectes de les fundacions haurien de ser interessants per les administracions o viceversa. Per tant haurien de ser en cooperació, però de màxima independència ideològica i de gestió.

P: I amb les entitats o altres organitzacions, associacions, ONGs, etc...?

R: Aquí el mateix... fomentar la cooperació és bo, però aquesta societat nostra que ha fet una mica el xiclé sobre la base que entre tots ho fem tot, tothom és igual... probablement ha sigut útil en uns primers anys d'autonomia, però jo crec que a hores d'ara ja ha manifestat les utilitats -si és que n'hi havien- i en canvi està expressant també les inutilitats. Per tant en aquest sentit jo crec que la cooperació amb les entitats cíviques, les ONGs... la Fundació les ha de tenir totes. Però jo crec que és més important fer una bona feina que no pas fer-ne trenta coordinades. Això està una mica en la línia de la reflexió de tot el que ha anat passant en aquests últims mesos amb els manifestos culturals. Estic d'acord que la cultura catalana està perdent potència o fortalesa, però en canvi no estic d'acord que el problema sigui la coordinació. De coordinació ja se'n fa, i se'n fa probablement massa. El problema de fons és la funció, no és coordinar-se si no funcionar, és a dir, el que hauríem de demanar al nostre govern no és que es coordini, si no que faci política cultural. El que hem de demanar a les fundacions no és que es coordinin, si no que facin, en funció dels seus estatuts, ben feta la feina. Per exemple, tinc la impressió que les conclusions de l'últim estudi sobre cultura que ha fet la Fundació són conclusions que s'adiuen més en el pensament d'un partit polític que no pas amb la realitat de la cultura catalana. I és perquè el director d'aquest estudi ha estat una determinada persona que fa molt temps està fent una proposta cultural mediatitzada per un determinat pensament polític. A mi em sembla molt correcte com a pensament polític, però no com a conclusió d'un estudi. I és perquè bé... en aquest cas s'adiu perfectament amb els plantejaments que fa Esquerra Republicana, que és mantenir la equidistància entre els que han fet uns i els que han fet els altres. És un història errònia i falsa, perquè això de dir "la Generalitat ha fet malament la seva política, l'Ajuntament també i bàsicament s'han barallat...", bé, tot és fals. És històricament fals, no és així; no és aquest el problema de la cultura catalana. De barallar-se ningú té ganes de barallar-se, però és que a sobre no és pas un problema de baralles, és un problema del què ha de fer cadascú, si ho fa o no ho fa. Per tant, analitzem-ho bé i probablement en treure'm conclusions. Per tant, màxima

independència i sobretot fer bé la funció no mediatitzada per cap discurs polític. La cultura ha de tenir un discurs propi, autònom. O ho llegim des de la política o ho llegim des de la professions culturals. Per tant màxima independència de discurs, que és el que més afavorirà després el discurs polític.

P: I en relació amb les Universitats?

R: Desconec els detalls. Jo crec que amb les Universitats podria mantenir una vinculació sòlida i probablement de mutu interès, segur. Perquè probablement la Fundació podria tenir amb les Universitats un punt de referència a l'hora de fer estudis, a l'hora de tenir personal per fer els estudis ben fets, a l'hora fins i tot perquè la Universitat tingués sortida pràctica. Alguns dels seus estudiants, en fi... jo crec que fins i tot aquestes fundacions si tinguessin una inscripció universitària probablement serien més sòlides. Ara, això és relativament senzill d'imaginar-ho i suposo que l'hora de la veritat és concretar-ho. Però amb l'equip, tant amb en Porta, en Sánchez, com amb la gent que ho porti ara no veig que això pugui ser cap inconvenient.

P: Parlaves de que és millor fer una feina ben feta que no pas fer trenta coordinacions; en aquest sentit, veus alguna prioritat clara en la que la Fundació s'hauria de bolcar?

R: Jo veig tres coses, i ara no recordo de memòria els estatuts de la Fundació, per tant el que ara diré no sé si té a veure amb la Fundació i els seus interessos, però en tot cas vist des de fora jo diria... comprendre què és la cultura en l'inici dels segle XXI i per tant, conceptualitzar tot allò que tingui a veure amb la cultura d'un país minoritari com el nostre en el marc de la globalització cultural, segur que és bo per la societat catalana. Dos: Introduir l'anàlisi del que jo li dic la segona dimensió cultural. Nosaltres estem acostumats a un anàlisi cultural molt vinculat a la creativitat i consum de creativitat; hi ha una altra dimensió cultural que és allò que té que veure amb les cultures -que a mi m'agrada dir-ne- constituents de maneres de viure, que té més que veure amb els valors, i té més que veure amb les idees. Aleshores jo crec que l'estat del benestar ha deixat molt de banda aquest àmbit cultural i jo que intento fer política pública des d'aquest punt de vista del que li dic cultura constituent, em trobo sense teoria, em trobo sense un entorn, he d'anar inventant i gestionant des de la invenció gairebé immediatista. Per tant jo diria que si hi ha alguna necessitat immediata, és desenvolupar algunes premisses conceptuais sobre cultura constituent, és a dir la cultura de la diferència, la cultura de la identitat amb la diferència, els drets i els deures culturals, o fins i tot qüestions -que aparentment són llunyanes però que per al meu entendre són essencials- sobre quines premisses de valors construir les ciutats, la decisió de si em de posar en primer el transport públic o el transport privat és una decisió essencialment i bàsicament cultural. I sobre això tenim convicció però -insisteixo- quan busco literatura no en trobo. I tercera qüestió: Tot el que se'n deriva del que acabem de dir -sobretot de la segona cosa- què és tot allò que té que veure amb l'anàlisi sense tòpics de l'estructura social i les seves relacions amb la cultura. Com la gent gran viu els fenòmens culturals, com la gent jove viu es fenòmens culturals, com la gent que treballa dotze hores viu els fenòmens culturals o com la gent que està parada a aturada viu els fenòmens culturals o com la gent que acaba d'arribar d'altres territoris viu els fenòmens culturals, o com la gent vivim els fenòmens culturals en una societat que és xarxa i que ja no és només i estrictament presencial. Per tant, tot això són realitats noves que els qui fem política pública tenim poca teoria.

P: Perquè ara en aquest moment les quatre prioritats de la Fundació són Innovació Democràtica, Educació en Valors, Immigració i Cultura. Potser aquest segon que em deies aniria més lligat al tema dels valors?

R: Bé, les quatre coses que has dit jo crec que lliguen molt. Crec que Democràcia i Cultura té molt que veure, Cultura i Educació té molt que veure, Immigració i Cultura té moltíssim que veure i cada dia en tindrà més, i Valors i Cultura té molt que veure, perquè els valors no són abstractes, jo crec fins i tot que els valors no són polítics no econòmics, són essencialment culturals. M'estàs dient quatre apartats d'una cosa que per mi és el que dic Cultura Constituent. Probablement seria bo que fundacions com la Bofill intentessin ordenar una mica i globalitzar un discurs que avui per avui està molt triturat. Tant triturat com que interpretem que són coses diferents coses que al meu entendre són gairebé idèntiques.

P: Consideres que algun d'aquests es podria deixar en segon terme?

R: De les quatre coses no. Viure en Democràcia no em sembla que es pugui deixar, Immigració -és a dir, identitat i diferència- no és pot deixar, Cultura per mi és tot el que acabem de dir, per tant no només no s'ha de deixar si no que ha de estar en primer pla i acostumo a dir que les ciutats dels propers anys es construiran o es reconstruiran o s'acabaran o es definiran en funció de la cultura o no es definiran, i Valors és una altra manera de parlar de la cultura, per tant... jo en faig un discurs cultural que té que veure amb les quatre coses que tu m'has dit.

P: I pel què fa més a les activitats, en aquest moments la Fundació té el que són les beques de recerca, té encàrrecs que són propis de la Fundació, té projectes més de recerca-acció i té la línia de publicacions que entraria en aquestes dues primeres que dèiem. Canviaries alguna cosa d'aquest funcionament?

R: No conec prou el dia a dia per saber si s'hauria de canviar alguna cosa. Els enunciats que tu fas són correctes, no m'atreiria a dir que calgués canviar res. Probablement en la línia del que dèiem abans, si m'hagués d'atrevir a dir alguna cosa seria dir-te que tinc la impressió que la Fundació fa més activitats de les que sabem. Per tant hauria d'obrir portes i hauria de trobar la manera de comunicar-se més amb el món cultural, intel·lectual i fins i tot polític del país. Més que canviar les coses no m'atreiria a dir-ho; el que dius, les beques i els estudis propis semblen positius, tot depèn de (A EN FERRAN LI TRUQUEN PEL MÒBIL).

P: Abans em comentaves que bàsicament al que creus que s'hauria de dedicar la Fundació és a fer recerca, a conceptualitzar...

R: Sí, jo crec que sí. Jo crec que és que ens falta prioritàriament recerques.

P: Creus que, per tant, la recerca-acció...

R: Recerca i anàlisi comparat. Per mi és una cosa que ens convindria molt, que ja és part de la recerca...

P: I creus que per tant hauria de deixar més de banda, o deixar-ho per altres tipus d'institucions, el que són més projectes d'acció?

R: Depèn, però ara no et sabria dir projectes d'acció -excepte algunes coses que recordo de Cultura Popular- no recordo massa al que et pots referir...

P: Per exemple, ara s'estan potenciant consells ciutadans. Aquest mecanisme de consulta a nivell local...

R: No, no necessàriament...

P: O el de la Democràcia-Web...

R: No necessàriament. Jo crec que això, entès com a proves pilot d'investigació aplicada, no veig perquè s'hauria menystenir. El que segurament no tindria sentit és que això anés més enllà que l'experiència pilot que serveix després -des de la base o des de les institucions públiques- aplicar-ho. Com a experimentació pràctica no veig perquè no valorar-ho positivament.

P: Així en termes generals, quines recomanacions faries a la Fundació o a les fundacions de cara al futur?

R: En general, les fundacions?

P: En aquestes dues, Serveis de Cultura Popular i la Jaume Bofill...

R: En termes generals, una molt externa però que ens seria útil a tots, és que les fundacions tinguessin un règim fiscal... que els Governos i els Parlaments afavorissin un règim fiscal més favorable, perquè això segur que hi vincularia més recursos i per tant milloraria en les seves prestacions. Ara, en termes concrets, en el cas de la Fundació Jaume Bofill el que dèiem: Investigació, investigació vinculada a la Universitat, el més útil possible de cara a l'Administració pública en les quatre línies que tu esmentaves abans i sense cap mena de perjudici previ de caràcter polític o intel·lectual. Pel que fa a la Fundació Serveis de Cultura Popular és més complicat, perquè jo crec que el que ha intentat fer al llarg d'aquests anys, que és una certa difusió de la cultura popular i una certa modernització del propi concepte, ensopega permanentment amb una realitat amb la que de fet la principal cultura popular emana d'instruments de comunicació de masses molt potents, públic i/o privats, que tenen una fortalesa essencial. És a dir, la principal pregunta que ens hauríem de fer en un país com el nostre és com la majoria dels objectius de la Fundació de Cultura Popular són realitzats o materialitzats pels instruments públics de comunicació de masses. I en aquest sentit probablement la Fundació hauria d'afrontar el que és justament el debat de fons de tot això, que és com des de la comunicació de masses pública es creen instruments de difusió o es creen seqüències, programes de difusió de la cultura popular.

Isidre Molas

P-Havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill? I de la Fundació Serveis de Cultura Popular? Quin coneixement en tenia?

R-Conec més la Bofill que la de Serveis de Cultura Popular. No sé quin any va néixer però vaig conèixer la Bofill, fa molts anys.

P-M'imagino que haurà tingut algun tipus de relació personal en algun moment amb la Fundació.

R-Fa molts anys. Jo t'estic parlant de l'any 74 o 75. A l'any 74 vam fer el primer estudi sobre eleccions, un estudi que devia ser simbòlic però suposo que molt important de la Fundació Bofill, de les eleccions municipals a Barcelona, que va publicar com un llibret.

P-I a part, com a ICPS, heu tingut algun tipus de relacions amb aquestes entitats?

R-Sense massa intensitat. Van anomenar patró d'ICPS al Jordi Porta i durant un temps he tingut una bona relació humana.

P-Suposo que coneix les publicacions i les activitats que realitza, a partir d'aquest coneixement que té de...

R-De la Bofill. Les altres no les conec. Hi he tingut una gran relació, he vist algunes coses però no sé quines són les altres.

P-I a partir del coneixement que té de la Bofill. Quina valoració en faria de la seva orientació?

R-Molt bé.

P-Destacaria algun tipus d'activitats, de línies de treball?

R-Històricament és una fundació de dimensió i esterilització de certs estudis de l'àrea de les ciències socials en general, sociologia, economia menys perquè ja estava cobert, història. Van tenir un paper fonamental perquè van permetre que es produïssin treballs, esterilitzar persones professionalment, fins i tot, en aquest camp. I van fer una contribució de primer ordre en el fet que hi hagués ciències socials a Catalunya. Fer ciències socials a Catalunya, a part que els científics socials es dedicaven bàsicament de la docència, eren empleats públics, era una molt bona marca i s'havia de reconèixer a la FJB aquesta realització.

Després ha abandonat la història, s'ha centrat més amb la sociologia. Jo crec que després, els resultats segurament tindran menys importància històrica però segueix essent una funció de suplència del poder públic que té una indiferència enciclopèdic a sobre. I per tant, si no ho fa la Bofill... I en aquest sentit fa una cosa

que segurament podria fer una institució pública cosa que li permetria millor dedicar-se a fer més de novetats i més d'estabilització històrica, més consolidació, però de moment això ho ha de dedicar a fer, vol dir que tot l'altre queda apartat, que no ho fa ningú.

Però això és una situació general en la qual la Bofill hi entra com a subjectes federals, com la ICPS, aquestes coses s'han de fer des d'un objecte, aquestes coses no es fan massa bé, a veure quin criteri però no tinc la pedra que em falta, diuen que s'ha de fer tot des d'una manera. I en aquest sentit, com que sóc actiu, amb les meves manies i les meves especialitats tinc tendència a pensar que les coses no tenen el més mínim valor.

Seria esbiaixat i una institució d'aquest tipus, el que ha de ser és no esbiaixat, per tant una mica cobrir el marc.

S'ha complicat més, perquè abans quan va començar la Bofill també va fer una aposta sobre persones, de persones amb capacitat i amb una certa actitud de novetat metodològicament i en el tractament de temes. Aquesta fase ja està coberta, aquesta gent ja pot fer el que vulgui perquè tenen un sou a la universitat, però d'investigadors que només facin investigació, no existeixen. I aleshores el que són, la il·lusió de temes nous, la relació d'idees, el replantejament que questiona ha deixat o deixa o pot deixar davant d'una funció que no li correspon a una institució privada però com que era la única que ho feia en l'etapa anterior, a vegades li demanes coses que no ha de fer.

És molt difícil la qualitat, és a dir, en recerca i en recerca social, aquest que la financia i la promou ha de fer una cosa molt difícil que és no l'interès del tema sinó la qualitat del producte. A vegades de la qualitat en fan coses d'interès i a vegades temes interessants, no tenen la qualitat per ser-ho. I com que abans, a més a més, això era un camp molt ampli, la recerca s'havia de concentrar més i deixar temes de cantó. I a vegades, és difícil abandonar temes en els quals ha tingut un èxit, els quals hi ha demanda, els quals hi ha competència, i a la vegada un intentar fer coses més d'innovació, més intervencionistes en la vida social. És una temptació que sempre tenen totes les fundacions.

P-Com valora aquesta doble vessant de la Fundació que seria la recerca i de l'altra banda la intervenció també?

R-Jo crec que la intervenció en aquest nivell ha de deixar molta tirada de la realitat humana, ha de ser molt global, ha de fer coses més de fons, més d'aportacions bàsiques. No sé si el propòsit és intervenir molt o no, però jo crec que la investigació aplicada no correspon en el terreny de la política. Que els estudis de fons incloguin molta prospectiva poden estar més lligats però per definició és atzarosa, poden un rendiment més escàs i per tant quan veus que una xxx posa diners en temes de prospectiva pensen que no els hi retornaràs perquè en temes de prospectiva es fan productes molt diferents als inicial.

La funció de direcció intel·lectual de grans opcions és de recerca en el terreny de les ciències socials. Ara té més independència fer-ho ell que fer-ho amb una administració pública. Té també un risc superior i és que t'escoltaran molt poc. Aleshores es fa més fer treballs per la història, treballs de base que no

correspondrien. No tinc que fer la crítica i no faré la crítica a ningú però és un tipus de treball que no fa i té possibilitats de fer-ho.

La Bofill fa una funció que pretén dirigir la recerca o alimentar la recerca. Això li pot portar, al cap de deu anys, a trobar-se que queda desdibuixada ja que no té grans innovacions, és a dir, no hi ha hagut grans investigacions i innovacions sinó idees que han arribat, han circulat, han difós i per tant el resultat jo crec, que històricament és menor. Tinc la impressió que el resultat ha estat superior en els primers anys, era més fàcil que fer una obra més sòlida sense que una certa opció a unes determinades línies de novetat. Avui, aquestes línies de novetat hi poden ser, són, no sé si hi ha les persones adequades, però un tractament molt aplicat o molt d'innovació o molt pensant en la intervenció pot portar a que d'aquí deu anys no tingui res. Aquesta és una opció de direcció, en tot cas ho opta perquè creu. I és cert que no li toca, és a dir, és cert que la Bofill no li toca fer aquesta feina que està fent, uns països catalans que no farà, un govern de la Generalitat que no farà i les universitats que no faran. Ha de buscar motlles o algú que els hi faci. Tot això és molt difícil i dir "M'interessa aquest tema", "Molt bé pot posar-hi diners però si s'ha de pensar tindrà això d'aquí". Investigadors propis, és molt difícil col·locar-los perquè no és una línia professional estable o segura.

P-Diu que això no li toca a la Fundació, per tant quin paper creu que hauria de jugar?

R-Totes les organitzacions d'aquest tipus els hi toca (...)

P-Creu que la difusió de les seves activitats, projectes, és adequada o important? Una mica per relacionar-ho amb aquell aspecte de la incidència social.

R-La fundació que faci treballs d'aquest tipus i vulgui tenir incidència social de masses, és inútil. Incidència sobre els formadors d'opinió és una opció, incidència en l'acumulació allò que un país normal ha de tenir ja estabilitzat és una altra opció. Jo no crec que tingui gaire incidència. Mai n'ha tingut gaire, segurament al començament en tenia més perquè no proposava sinó que alimentava unes coses que estaven sortint i avui en dia, si vol incidir doncs depèn en què i si potser és important o no, i ha d'elaborar-ho ell a uns efectes desitjats. Des de fora és molt difícil.

P-A partir del present que té la Fundació, hi ha algun tipus d'activitats o de línies de treball que avui consideri innecessàries o poc importants o que valdria la pena abandonar?

R-Es fa difícil valorar perquè no les conec. De fet perquè aquest és un tema de direcció, és un tema d'elaboració del que es volia i del que s'ha aconseguit i si ara s'ha canviat, és una opció, és una qüestió de Patronat. Des de fora ningú li hauria de dir, ha de saber que vol i llavors en funció d'això, accentuar un determinada esfera. A més el Patronat normalment tampoc no t'ho diuen, és més aviat una cosa de direcció. Jo crec que en aquest país el que necessita són ganes de fer

grans coses que el posi al nivell de qualsevol país petit. Que no insisteixi perquè no s'ha fet mai però que en altres països doncs potser tenen, no sempre. I segurament, estudiar els temes en funció el que ha de venir, es necessita gent que sàpiga primer el que ha de venir i després que sigui bo per estudiar el tema i que no faci tonteries, és a dir, és més fàcil fer un balanç o cobrir un forat que una vegada cobert ja està, que no tirar endavant per tirar coses d'aquí deu anys.

P-Identifica necessitats d'avui en l'àmbit de la recerca o en la promoció de projectes socials que no estan coberts i que podrien estar coberts per la FJB? O, en qualsevol cas, que poguessin estar coberts per una fundació d'aquest estil?

R-Els membres del Patronat són els que han de dir això i des de fora, els forats són tant grossos i tant evidents que no cal... són els membres del Patronat, directament. No es pot dir que hi ha una demanda que la Bofill fa això, la única demanda que jo crec que des de fora seria lícit és que tenint en compte la seva molt brillant trajectòria històrica i tot el que ha fet, no hauria d'abandonar la línia d'una potenciació de ciències socials i polítiques. I per tant, segurament, com que no podrà abarcar-ho tot, podrà escollir tot el que és camps preferents, amb el propòsit que d'aquí deu anys, hi hagin aquest tipus de treballs que fan i que són punt de referència. Això són les idees i les idees són el que cal fer.

P-Un mica la idea, jo en aquest cas, és un encàrrec que ens fan a dues persones de fora de la Fundació, m'imagino que el Patronat o en aquest cas la Fundació, concretament, els hi interessa conèixer des de fora.

R-Ja ho sé i ja he contestat això. Jo fins ara he estat director d'un institut que fa recerca en matèries d'aquestes, no sociologia sinó politologia malgrat el nom, i, per tant, té objectius i sembla difícil el que és complir un objectiu, sembla difícil tenir els recursos. I, per tant, amb la magnífica relació que tinc amb ells, estic personalment molt connectat, jo no els diré com ells... ells saben de sobres com fer-ho, ells saben també el paper central que ocupen i que ocupa la Fundació. I, per tant, saben que han de triar, no des de la funció de mecenes sinó des de la funció de director d'investigació han de sospesar el grau, i llavors de l'altre han de sospesar la possibilitat d'estabilitat infraestructural i, malgrat tot, no crec que puguin abandonar l'activitat infraestructural en recerca si no és perquè un altre ho fa. De fet això està més abandonat perquè tenen una orientació i tampoc no poden canviar d'orientació, ja ho saben que han de concretar els diferents temes, quins siguin, doncs, és una cosa que ho han de dir-ho. I això significa diners, possibilitats, persones, objectius en cinc anys.

P-Les quatre grans línies de treball de la Bofill són acolliment de la immigració, educació, desenvolupament cultural i perfeccionant de la democràcia. Creu que hi ha d'altres àmbits prioritaris en els quals creu que una fundació...?

R-No hi he pensat. De totes maneres em semblen masses i massa polítics. Jo crec que els temes d'investigació són temes d'interès.

El millorament de la democràcia implica tot, absolutament tot, des de la relació entre gènere fins a la tolerància religiosa, hi cap tot allà dintre.

Immigració, es podria ficar totes les polítiques socials. Desenvolupament cultural, ja és poesia pura. I millora de l'educació, aquest ja és no millora del coneixement sinó constructiu. A més no m'ha dit que els interessa l'educació sinó la millora de l'educació i ja no és una opció prospectiva, ja és una recerca aplicada en el qual hi ha pitjor i millor. Llavors, s'investiga sobre el millor no sobre la situació.

L'enfortiment de la democràcia està bé per vendre, el que volen és que vagi millor, doncs, molt bé. L'internacionalització de la política, per exemple, ja hi és. Miri, la millora de l'educació i la internacionalització de la política, del món global. En la immigració hi ha això d'aquí, en la democràcia hi ha això, és a dir, els grans temes que hi hagi estan tots tallats pels quatre que em diu. Ens interessem per tot encara que estudiem coses de millora, molt bé, però això no és un pla de recerca. Un pla de recerca a deu anys, és fixar uns objectius concrets i ser molt més descriptiu. Saber si has de fer monogràfics, si fas treballs de prospectiva o treballs de disseny de present o de configuració de passat, si fas aportacions purament materials, que és allò si fas introducció a la matemàtica en el coneixement, és a dir, metodològiques. Clar, sinó és com els plans de la Generalitat que surt tot i que decideixen el que els hi rota.

Jo sé que en la Bofill existeix, però en els camps que m'ha dit vostè potser ho cobreixen tot i per tant no ho concreta. També és veritat que si concreten massa, com que està pensat com una institució impulsora benèfica, tothom li va a demanar coses i és difícil dir que no, però això no són prioritats.

P-Creu que la Fundació hauria de concretar més aquestes línies de treball o ...?

R-Això és una opció de direcció de la Fundació. Des de fora és molt difícil dir... qualsevol cosa que faci per mi estarà bé perquè tota la trajectòria que ha portat i tota l'orientació que ha portat fins avui, globalment és una magnífica trajectòria. Per tant, estic segur que seguirà essent-ho.

La rendibilitat del projecte l'han de mesurar molt en funció del que necessiten. I la prioritat és existir a fora, és a dir, la prioritat és participar amb una gran editora, tenir una col·lecció a la Mc Miland (?) i aquesta és la prioritat per existir en el país, molt bé. Si n'has de triar una. O a lo millor és no publicar més, no subvencionar més el treball sobre les formes patriarcals o la cultura de Vic o Organyà. T'ho podria associar molt bé però aquesta no és la que ens interessa. Per tot és investigació però cal pensar que vull per aquí, cal fixar la prioritat i aquestes opcions des de fora d'una institució és lícit que cadascú digui la seva però que cadascú digui la seva té un valor però no té més valor del que a tu t'agradaria. Per tant, no us concretaré més quines són les línies d'investigació.

P-Aquests temes concrets podrien ser coberts per una institució com la Bofill?

R-Alguns s'han de cobrir, algú ho ha de cobrir i encara no tenen molta vestimenta ni s'emportaran grans aplaudiments. Aquest país té coses buides de cara enrere i té coses obertes de cara al futur. Tot alhora no pot ser. I les coses de cara al futur s'ha de triar quins són els temes de futur, que no vol estudiar carrinclonament els temes, dient que són de futur. Però a l'altre tens el perill de caure amb la prospectiva, i la prospectiva podria ser interessant per tot això de la Unesco, en tant que s'hi ha mogut en el tema aquest del llibre que signa el Mayor Zaragoza. És un tipus de llibre que vol durar en cinc anys o quatre, que tots els que en saben d'un tema diuen que és just, o els que no en saben de res o no li interessa té unes quantes pinzellades donades i ben donades que serveixen per divulgar. Pots fer grans temes però tots alhora es poden ampliar. I llavors això vol dir que al fer investigació bona, t'has d'orientar amb un gran tema, depèn del diners que tinguis però un gran tema, segurament de 15 persones que durant dos anys treballa un gran tema i treballa des de moltes perspectives diferents.

Quan temps va passar per fer allò de policy bussiness? Van passar cinc anys i tota la gran recerca en ciències socials americana es va fer perquè en Roosevelt volia polítiques locals i per tant en posaven uns diners per canviar el problema. Però, és clar, això era pagat per l'Estat i llavors es va animar la recerca. Una recerca que tendeixi a estudis amb finalitats d'aplicació, i si l'Estat s'ha donat la prioritat la necessitat d'aplicar-la i tu no tens la responsabilitat d'haver estudiat un tema per detectar allà a on s'han de posar els diners i quin tipus de canvi pot provocar, doncs, tant li fa.

P-Podria esmentar aquests grans temes que avui en dia cal que...?

R-Cap problema. S'agafa aquest llibre de la Unesco i allà trobes els grans temes del que és la política, segurament del 2000-2010. Des del desenvolupament de les ciutats, des del trencament cultural, la creació de zones de societat global, el creixement d'unes desigualtats en l'interior d'un país en la mateixa escala, l'anòmia, la falta de solidaritat, n'hi ha 400. D'aquests, uns no arribaran a ser problemes i els altres, sí. Els estudis sobre gènere normalment no interessen, dels que conec d'aquí, no interessen, en canvi és un tema de primer ordre. Els temes d'ecologia... i els dos grans espais a França poden cobrir un gran espai d'expressivitat en la drtea, a l'esquerre i el centre. Per tant, aquests són uns temes polítics, ecològics...

Com això es pot estudiar? de prospectiva o de línies de polítiques públiques o del que s'ha de fer sinó del que passa. No sé, s'ha d'estudiar però hi ha d'haver criteri aquí. Normalment una part de la investigació que surt no té resultats i una altra part sí, i això vol dir molt.

Jo sóc molt partidari d'estudiar els problemes ètics del tractament del genoma humà. Perquè no té cap rentabilitat però si algun director d'investigació tingués molts recursos diria que aquest és un dels camps que s'hi ha ficar. Tota aquesta investigació dels gens és un element bàsic de la investigació, de ciències socials no, però de l'investigació sí. Desgraciadament l'inversió de totes les empreses és per fer investigació aplicada que no hagi de passar per la fonamental. I aquests són els problemes de l'investigació dels centres privats, que tarda molt que és llavors quan és molt rentable i rendible i et quedes com un gran centre. Pot ser

molt important mundialment, però el país no ho nota. Et pots sentir molt orgullós però aquí no tens essència.

Jo no t'he dir i no crec que les fundacions puguin canviar molt ja que sempre han sigut així. Però, segurament, si a tu et diguéssin hi ha uns finlandesos que estan estudiant no sé què a Finlàndia i que el seu punt de referència és l'obra aquesta que ha fet la Bofill. Llavors diries: "caram, això és un centre d'investigació". M'agradaria que hi hagués un centre d'aquests que amb 200 milions de pessetes pogués fer una gran investigació de tres anys a nivell mundial, no un investigador de l'UAB sinó de Noruega o EUA, sobre un sol tema amb unes grans propostes que tinguessin una vàlidesa general, no mundial, general. No sé si això d'aquí, qualsevol persona sencera, a part de somiar-ho, pot demanar a una Fundació privada que té uns recursos limitats, que es mou a nivell mundial i que es mou en un mercat investigadora molt professional. I per tant, molt bé jo ho deixo tot, em poso a aquí, em paguen bé, però quan temps em durarà i per tant jo no puc deixar lo altre.

Clar, això amb diners europeus? potser si. Jo no hi crec massa amb aquest tipus de coses però segurament ho fan així.

P-Per tant creu que no existeix realment aquest centre d'investigació aquí a Catalunya, no queda cobert per cap de les institucions?

R-No existeix a Espanya, no existeix a Europa bàsicament. A França hi ha alguns nuclis per coses franceses. A Anglaterra, hi ha gent molt bona i tenen la gran ventatge que ho publiquen amb anglès i amb editores nord-americanes, angleses, australianes, tenen una difusió molt superior perquè estan més implicats i a Alemanys també n'hi ha.

A Espanya, l'única cosa grossa, grossa, és aquest centre d'astronomia de Canàries, en quant a ciència. Hi ha un gran nivell en medicina. Sobretot en zones tradicionals, hi ha una bona investigació mèdica, sobretot a Navarra. Hi ha centres internacionals bons com el centre d'economia de l'UAB, el Consejo, un centre bo i petit.

Per tant, el que fa investigació, no té un gran coneixement del públic, no sap ni que existeixi el públic perquè estàs parlant amb 25 persones que són els més bons del món i són aquests 25 els que saben llegir. Això si que és investigació, l'altre és una cosa diferent i és allò el que justament necessiten.

És una problemàtica difícil, que hi hagi gent que s'hi dediqui, que sigui bona i que tingui capacitat d'insertar incidència social en els centres de reflexió.

P-Quin paper creu que hauria de jugar la FJB o una fundació amb altres institucions com les universitats, administracions, organitzacions polítiques, socials?

R-Tu em preguntes que faria jo si manés a la Bofill. No ho sé, perquè entre altres coses, no mano a la Bofill ni manaré a la Bofill. Jo crec que hi ha una serie d'opcions i unes renúncies. Cada opció és una renúncia. Hi ha una investigació fonamental que és l'existència d'un nucli que et posa en interrelació amb el món i no es pot equivocar quan ho faci, i que treballa per coneixement mundial.

La xxxMark(?) ho ha intentat però no ha aconseguit, porta gent de fora i també gent d'aquí a fora, però el que fa és pels de fora. No hauria de treballar necessàriament sobre temes a aquí.

Un altre tipus d'investigació és anem a conèixer a nosaltres una mica com som, anem a veure quins són els problemes que tindrem d'aquí a deu anys. Un altre tipus és, al país quins models té concret nous. Té uns investigadors de primer nivell treballant voluntari/fixats a jornada? Té recursos voluntaris suficients? Té plantilla? Tenia en Costa i en Bonai, no sé si encara els té. Feien treballs molt acurats que quasi bé eren investigació directa. Bé, això és molt diferent si fas una europea i aquí hi ha entitats nacionals. Per tant, tens 15 investigadors estrangers que pots contrastar amb els d'aquí, col·laboren, fas un gran treball, no per publicar aquí sinó cal donar una eina nova d'investigació per publicar fora.

No sé si m'explico bé? Depèn de l'orientació que agafis, tens unes coses o unes altres a fer. No penso que la FJB hagi de canviar d'orientació o pensi que ha de canviar d'orientació sinó que el que és important és que faci alguna cosa i que la cosa que faci, la faci sabent.

P-L'última pregunta encara està més fora de lloc...

R-No penso recomanar.

P-Per la meua part, res més i segur que serà interessant de recollir.

R-Han de fer el que creguin. Han de cobrir els forats i han de fer, si volen, un gran centre d'investigació. Jo crec que no és una solució per fer, fa anys quan tothom pensava que s'hi tenia futur, el govern faria un gran centre d'investigació i no és això, sinó que fa les enquestes i llavors les llença.

Jo no li dic que s'ha de fer un institut d'opinió pública o un gran centre d'estudis especialitzat. Sortiria més rentable tenir-ho, i tenir una cosa pública.

ARCADI OLIVERES:

P: Suposo que coneixes bé la Fundació, tant la Bofill com la de Serveis de Cultura Poupular, des de fa temps... Llavors en termes generals, suposo que fa bastants anys que els coneixes i que hi tens relació, has viscut o has vist alguna evolució en diferents etapes? I en tot cas quina valoració general en faries, veient els últims 30 anys d'existència?

R: Jo penso que la Fundació Bofill, tant en els primers moments com ara, ha esdevingut un referent gairebé únic al país d'estudis que potser l'única diferència que hi veig és que al principi tenien un caràcter fortament sociològic tots ells i després han agafat àmbits molt més oberts: hi ha estudis polítics, econòmics, educatius, de molta mena... potser el canvi ha estat l'amplària. Ara, com a institució que fa recerca, que fa recerca sobre la societat catalana, sobre problemes en els quals s'ha d'obrir la societat catalana, penso que durant molts anys ha estat l'única referent i ara no es coneixen gaires més. Perquè encara que les Universitats fan recerca i que hi ha altres fundacions i altres institucions que també ho fan, potser dins d'aquest àmbit específic que jo definiria com la societat catalana i la obertura cap als problemes mundials de la societat catalana, no veig que hi hagin gaires més institucions que ho facin. De manera que no crec que hagi perdut en absolut durant aquests 30 anys la seva línia fonamental d'actuació. Per a mi l'únic canvi -que jo he percebut, potser altra gent que ha tingut altres tractes diferents els pot haber vist d'una altra manera- és potser abans una concentració més en l'àmbit sociològic i ara una apertura més grossa en el terreny disciplinar.

P: Creus, per tant, que ocupa un espai propi que no ocupen altres institucions?

R: Sí, això per descomptat. Aquí el que passa és que a les Universitats quan treballen amb projectes treballen gairebé sempre de dues maneres: o bé amb projectes que formen part de tots els projectes de la Direcció General de la Ciència i Tecnologia i llavors ja són molt marcades les prioritats que el Govern Central assenyala, i per tant el paper que hem dit aquí hi té poca cabuda; o bé altres recerques que també fan les Universitats són fruits de convenis, i llavors estudiem el Port de Barcelona o la indústria sabatera d'Alacant, però aquesta capacitat de dir "bé, doncs fem una visió àmplia" no hi és. Per tant jo crec que certament ha representat un lloc específic i un referent de recerca dins de les Ciències Socials, d'això n'estic absolutament convençut... i encara el representa.

P: De les activitats que fa, de les línies temàtiques que té obertes, quines pensa que són les més interessants i que cal mantenir o fins i tot incrementar, apostar-hi més fort?

R: Bé, tampoc les conec en profunditat, perquè si bé és veritat que gentilmente m'envieu cada any la memòria però al final llegeixes tantes coses que no te'n pots fer -a no ser que ho visquis cada dia- una idea massa exacta. A mi em dóna la impressió que tot aniria en la mateixa línia que et deia abans, és a dir, abans els estudis eren -per dir-ho així- radiogràfics de la societat catalana, eren radiografies de com es movia la joventut catalana, o com es movia el lleure català o com es movia la vellesa a Catalunya o l'educació a Catalunya o com es movia l'empobriment de les comarques catalanes... I un cop feta aquesta radiografia -de la qual hi ha algunes fites més o menys importants, ara hi ha hagut estudi sobre Catalunya en general- en aquest moment i sense abandonar aquesta idea -perquè poques institucions fan l'anàlisi de la societat catalana- això hauria de bascular una mica -igual que bascula la societat catalana- cap

a societat catalana versus societat mundial, per dir-ho d'alguna manera. Per dir "molt bé, aquesta societat catalana té uns problemes o té uns avantatges o té unes condicions determinades i això es relaciona amb unes altres condicions de l'imperi de la cultura anglosaxona", per exemple. Ja no es tracta tant d'estudiar la cultura catalana en si mateixa i si el teatre va bé o si la música catalana va bé o si la creativitat artística va bé, si no de dir "ep! atenció", quin és el paper de la cultura catalana davant d'un domini que la cultura anglosaxona està imposant al món. O davant d'un model social, o davant d'un comportament de la dona, o dels joves, o davant d'una obertura econòmica, o... Però per a mi el més important seria, sense abandonar l'anàlisi interna d'aquesta societat, descarregar-la sempre portes enfora. Veure una mica què passa amb aquesta societat nostra bis a bis d'aquests fenòmens que s'han posat de moda de globalització, mundialització... Per a mi, això seria l'element fonamental, que per altra banda crec que ja ha estat practicat, en molts dels estudis recents veig que ja es mou una mica en aquesta direcció, i no és una cosa tan nova, seria potser posar-hi una mica l'accent i prou.

P: I al contrari, hi ha alguna cosa que en aquests moments està fent la Fundació que creus que potser es podria deixar de banda o a un segon terme perquè creus que hi ha altres institucions que ja ho fan?

R: La veritat és que no ho sé, perquè ja et dic que tampoc ho conec amb tanta profunditat. Penso que mai es fan coses de més i que ja hi ha institucions que ja ho fan... Home és clar, en el seu moment jo recordo molts anys enrera, s'havia analitzat una cosa que passava: "analitzem l'estructura econòmica social de les comarques catalanes". Molt bé, però ara tenim una cosa que és la Caixa de Catalunya que cada any treu un estudi de 2.000 pàgines on analitza la situació econòmica de les comarques catalanes. Bé, aleshores potser les monografies -i penso que ja no se'n fan, però que en el seu moment s'havien pogut trobar- evidentment no cal. O en el moment s'havia estudiat, jo què sé... l'impacte de la formació professional a l'ensenyament secundari. Bé, doncs si la Generalitat ja té uns estudis que ho fan ja no és necessari, tot i que si ho fa la Generalitat vulguis que no seran uns estudis que quedaran sesgats cap a una direcció determinada perquè són ells els que fan l'educació i per tant diran algunes coses... En resum jo diria que de tallar -a no ser que tingués consciència de que hi ha algun centre específic que ho està duplicant- no penso que s'hagués de tallar massa cosa, aquesta és la meva impressió. Però ja et dic, tant en un cas com en un altre parlo amb poca propietat, perquè hauria d'haver -abans de parlar amb tu- agafat una llista de totes les publicacions, dels estudis recents, haver-me llegit en profunditat les tres o quatre últimes memòries que m'heu enviat i aleshores dir "escolta, m'ho he estat llegint i veig que aquest estudi ja l'està fent fulanito o aquest ja l'està fent menganito". I aleshores sí que hauria parlat amb propietat, però com que aquests deures previs no els he fet, doncs ara no puc complir degudament amb aquesta pregunta que tu em fas.

P: LLavors la pregunta inversa. Hi ha alguna necessitat que tu identifiquis dins l'àmbit de la recerca social que no estigui en aquests moments coberta per ningú i que pensis que és una necessitat prioritària en aquests moments i que la Fundació podria cobrir?

R: Jo sobretot aquesta necessitat no te la vull identificar -ni penso que la pugui identificar en un punt concret- però sí que et donaria un referent determinat, que és el creuament interdisciplinari. És a dir, jo ho miro des del punt de vista universitari. Per exemple, jo sóc un professor d'Economia i dono classe en una facultat de Polítiques.

Aleshores què passa? En certa manera la resposta que estic donant és per escombrar cap a casa, però respon a aquesta necessitat. És a dir, si jo vull fer una investigació de tipus econòmic, en el meu departament no sóc massa ben vist perquè jo no treballo dintre la facultat d'Econòmiques, i si el vull fer dintre la facultat de Polítiques tampoc sóc massa ben vist perquè jo no sóc polític, sinó que sóc un economista que ve de fora a fer això. No és el meu cas, no tinc en aquest moment cap investigació en marxa d'aquesta mena, però si un alumne meu es vol adscriure -i això sí que m'ha passat i és una necessitat que he percebut- al meu departament d'Economia per poder fer una recerca els meus companys d'econòmiques diuen "no, tu vens de Polítiques, tu no ets economista i no pots fer aquesta recerca", i si jo vull adscriure aquest estudiant meu a fer una recerca a la facultat de Polítiques em diuen "escolta, el teu director no és nostre, és un director d'Econòmiques". I aleshores m'he trobat amb persones molt valuoses que sovint no els he pogut trobar un fons de finançament per un estudi o qualsevol cosa per aquesta situació de moure't dins d'un terreny interdisciplinar. Volgues que no, l'estructura inter-departamental de la Universitat ha creat molts nuclis tancats -per dir-ho així- i aleshores aquells que es mouen o aquells que ens movem una mica a cavall entre una cosa i l'altra ens trobem que de vegades -tot i que ens agraden molt els dos temes- podem no trobar-nos fàcilment acomodats ni a un costat ni a l'altre. Aleshores jo diria, per gent que intenta... -i jo he posat l'exemple de política i economia perquè és aquell en que em moc, però també pot ser de química i física... o antropologia i sociologia o potser psicologia i no sé què- ... jo diria que potser, vista l'estructura de funcionament des que s'han estructurat els departaments universitaris, una bona cosa seria buscar els buits d'intersecció. Allà on hi ha uns i els altres que no s'hi troben ben acomodats i a on -per altra banda- penso que s'ha de progressar. Perquè avui en dia la ciència aïllada, només sociològica, o només econòmica, o només política no té sentit, has de fer-ho cavalcar tot. I per tant, per a mi "quin objectiu seria?", doncs els creuaments. No sé si m'he expressat, però aquesta seria la necessitat bàsica que jo hi veig, vaja.

P: Estudis inter-disciplinars...

R: Sí. Estudis inter-disciplinars perquè els disciplinars ja tenen cabuda, bona o dolenta, amb dificultats o no -i a més no es tracta de rebutjar-los tots, perquè també poden haver-hi de ben atractius- però de dir en principi, aquells que més dificultats trobaran per tenir una sortida o per poder-se realitzar són aquells que es mouen cavalcant entre dues, o fins i tot tres disciplines diferents.

P: I creus que la Fundació s'hauria d'abocar a tipus de projectes de recerca més conceptual o bé cap a un altre tipus de recerca més d'acció?

R: Bé, les dues recerques són bàsiques. La recerca fonamental i la recerca aplicada s'han demostrat les dues útils. Penso que s'han d'anar combinant, perquè la recerca fonamental et dona un instrumental que és important, et permet aprofundir en uns determinats terrenys, comparar amb recerques que s'ha fet a altres països i jo crec que és útil; però per altra banda també resulta evident que una recerca -almenys com jo la veig- si és per quedar-se en uns magnífics estudis i amb uns debats merament intel·lectuals, no acaba sent útil a la societat. Per tant entenc que la recerca en bona mesura ha de ser aplicada, jo no perdria aquesta doble dimensió. I sempre he entès a la Fundació Jaume Bofill, més com a realitzadora d'investigació aplicada que no d'informació. Per tant, jo diria que sense abandonar un estudi més de base, per a mi és interessant... que doni instruments a aquells que després prenen decisions, siguin

polítics, directors de centres socials, pedagogs, siguin qui siguin, que trobin instruments que els siguin útils.

P: I en aquesta línia, quina relació creus que hauria d'establir la Fundació amb les Administracions, amb entitats, associacions, ONGs, altres fundacions, universitats...?

R: Bé, suposo que haurien de ser relacions molt diferents en cada cas. Una cosa és amb l'Administració, l'altra amb les universitats, una altra amb les ONGs o amb les fundacions...

P: És que posava un punt i coma després de cada... (rialles)

R: És clar, són tractes diferents. Amb les administracions la veritat és que no ho sé. Penso que les administracions avui en dia ja han començat a fer recerques, sobretot l'Administració Catalana, de nova creació. Tampoc estic convençut que, en termes generals, l'Administració faci la recerca que convingui; perquè entenc que sobretot en temes socials sempre quedarà molt sesgada per criteris polítics que hi ha al darrera i alguna, poques vegades a la vida que he tingut ocasió de fer alguna cosa, et dones compte hi ha com uns marcatges -per dir-ho així- que dius "bé, aquest és el camp i d'aquí no surtis". I per tant, que la Fundació Bofill es vinculi amb les administracions per fer recerca no em sembla el més interessant. Que s'hi vinculi perquè li ofereixen fonts de finançament? Benvinguts sigui, tots en busquem de fonts de finançament a les administracions, i per això són les administracions, perquè usen el nostres diners. Per tant jo diria que per fer recerca, ni que sigui recerca per encàrrec, no m'agrada d'agradar, tot i que jo n'he fet, no trobo que sigui el camp. Jo la considero una Fundació absolutament independent i per tant m'agradaria que continués preservant aquesta independència. I en aquest sentit, aquest treball per encàrrec de l'Administració sempre acaba tenint aquesta mica d'això. Pel que fa a les universitats, aquí sí que tornaria al que he dit abans. Les universitats ja tenen els seus projectes però manquen molt respecte a instituts universitaris. Els instituts universitaris sí que tenen més aquest caràcter inter-disciplinar, o grups de recerca concrets, centres d'estudi -que n'insisteixin hi ha diferents, quatre o cinc categories de centres d'investigació a la Universitat- aleshores col·laborar amb aquests quatre o cinc centres que tenen aquesta voluntat inter-disciplinar o encara que no siguin constituïts com a centre, aquí tens un professor d'aquesta Facultat, un professor d'aquesta altra i un professor d'aquesta altra i tots tres proposen tirar endavant una recerca... Vale, aquesta és l'adequada perquè la Fundació la financii, la protegeixi o la recolzi. Això pel que fa a la Universitat. Pel que es refereix a les ONGs i a l'associacionisme en general, jo diria que aquí hi ha una doble funció. Una que és la de donar-los estris. I l'altra que és la de facilitar-los també una recerca. Posaré un cas, viscut també, que potser no està directament vinculat a la Fundació Bofill, però que a mi em serviria d'exemple. Ara hem estat durant sis mesos fent una campanya per l'abolició del deute extern. Bé, aquí hi havia dues possibilitats. Primera, quan la gent volia fer una campanya per l'abolició del deute extern, necessitava una informació prèvia, saber quins diners es deuen, en quines condicions es deuen, quins interessos generen, què s'ha de pagar cada any pel deute que no paga el tercer món, etcètera... Això en aquest cas ho ha produït una institució de Madrid, que és Mans Unides i que ha fet un estudi excel·lent sobre el deute i s'ha acabat. Però imaginem-nos que aquest estudi no s'hagués produït, per a mi una bona tasca de la Fundació Bofill hauria sigut la de dir "molt bé, en aquest moment hi ha dues-centes entitats que estan promovent una campanya pel deute extern, els hi fa falta un recolzament d'estudi per justificar aquestes campanyes, necessiten evidentment un estudi al darrera, en

conseqüència la Fundació Bofill ofereix la possibilitat -igual que en aquest cas va fer Mans Unides- de dir nosaltres financem un estudi, i que aquest estudi serveixi de referent en aquesta campanya". Segona part, a l'inversa. Ara s'ha produït la campanya i aquesta campanya té unes conseqüències. La campanya diu "no, això que hem fet ja està molt bé", però hem d'aprofundir. Hem d'aprofundir amb el deute privat, amb les coordinacions internacionals, amb les accions que altres governs d'altres països del món han fet, amb les conseqüències del pagament del deute en segons quins països més afectats, etcètera... Això pot permetre un segon nivell d'investigació post-campanya -per dir-ho així- que també seria adequat que el tingués... Però per a mi -i sempre parlo d'exemples viscuts, perquè amb exemples teòrics a vegades és difícil- la vinculació entre ONGs, associacions i la Fundació Bofill seria una mena de partida de ping-pong, ara nosaltres volem fer una campanya, la Fundació ens ofereix una informació i ens envia la pilota, nosaltres treballem això i li tornem la pilota a la Fundació per promoure una segona recerca sobre aquest tema, fins que el tema s'esgota i aleshores s'ha de treballar amb una altra... Jo veuria una mica aquesta relació, amb l'Administració una cosa, amb les universitats una altra i amb les ONGs una altra.

P: I en totes aquestes relacions creus que la Fundació ha de fer de receptora i engegar aquests projectes que li arriben o bé promoure uns determinats projectes i anar a buscar en tot cas qui els faci?

R: Les dues coses, òbviament les dues coses. La Fundació ha de tenir una dinàmica pròpia, fa trenta anys que s'hi dedica i deu tenir un programa de prioritats, no sé si quadriennals o triennals o el que sigui... ara ens interessa aprofundir més amb la joventut, o amb la solidaritat, o amb el voluntariat, o amb no sé què, i per tant busquem dos o tres punts que durant aquest anys marquin el nostre centre de recerca; em semblaria perfecte. Però per altra banda, la Fundació pot haver marcat unes prioritats i els moviments socials es poden moure en una altra direcció, que no té per què ser contradictòria però que a lo millor porten els vents cap a un altre costat. Aleshores tampoc cal abandonar aquesta situació; per tant jo diria que si la Fundació diu "jo aquí tiro endavant vint-i-cinc recerques cada any" en pot programar deu de pròpies dient "marco això", en pot programar cinc o sis o set que li vinguin marcades per gent que li demani una subvenció, i després pot marcar-ne dues o tres que també les marca la Fundació però que estan en funció dels esdeveniments, per dir-ho així. Suposo que tot és una combinació que s'ha d'anar buscant.

P: En aquests moments les línies prioritàries són Democràcia, Educació en Valors, Immigració i Cultura. N'afegiries alguna altra o en treuries alguna d'aquestes quatre? O potenciaries especialment alguna en detriment d'una altra?

R: Aquest matí he estat fent un curset als de SETEM, i els he dit que si un problema em preocupa a mi en aquest moment d'una manera absoluta és el tema immigracions. Per tant vol dir que dins aquests tres, per a mi n'hi ha un que ja té a hores d'ara una prioritat clara. Per un fet molt senzill: si nosaltres diem, pel primer tema que tu m'has plantejat que és l'aprofundiment democràtic, si nosaltres preguntem als ciutadans "vostès volen aprofundir en la Democràcia? Vostès volen que hi hagi nous sistemes de participació col·lectiva? Vostès volen que fem un pressupost consensuat com fan a l'Ajuntament de Porto-Alegre?" Segurament el 90% de la gent et dirà que sí. Una altra cosa és que després es faci o que no es faci, o que es faci amb vistes tancades, o que els secretaris d'organització dels partits segueixin fent les llistes com volen, que això ja és un altre

tema. Però a priori, hi ha un consens generalitzat que et diu "sí, volem aprofundir en la Democràcia, això és positiu, això ens agrada..." Molt bé, ja hi anem treballant. El fomot és quan mirem el tema immigracions. Quan mirem el tema immigracions ens escandalitzem les ONGs de que el Govern actual sigui incapaç de posar el fre de mà a la llei d'estrangeria, penso que això és una aberració, però per altra banda estic convençut de que si el Govern consulta a l'opinió pública sobre els criteris migratoris té la majoria de gent al darrera... Dit d'una altra forma: El tema d'Aprofundiment Democràtic o el tema de Valors tenen un "consens social", i per tant es poden tirar endavant i es poden tirar endavant amb una certa comoditat. Després les reformes es produiran o no, els valors s'imposaran o no, ja ho veurem. Però hi ha un consens social. En canvi jo crec que el tema migratori no té en aquest moment -almenys des de la meua òptica- un consens social al darrera. La majoria de l'opinió pública espanyola està per a un control sever de la immigració, igual que la majoria de l'opinió pública nord-americana està a favor de la pena de mort. Jo considero tanta aberració estar a favor de la pena de mort com estar a favor del control sever de la migració. I per tant, tot allò que es pugui fer perquè aquesta opinió pública obri els ulls davant d'una realitat que a mi em sembla aberrant, ho trobo positiu. En resum, per a mi és molt més urgent i molt més necessari treballar en aquest tercer tema de la immigració -i si fóssim Estats Units diria que el de la pena de mort també, i aquí vés a saber- i en canvi l'altre -que ho segueixo considerant molt important, perquè la Democràcia està molt deteriorada i tot el que tu vulguis- no ho abandonaria en absolut, penso que s'ha de seguir parlant de valors i d'aprofundiment democràtic, però els hi donaria un segon nivell. No perquè els valors siguin excel·lents, perquè els valors consumistes i tot això que tenim pel carrer són un desastre, i per tant no vull dir que la cosa estigui bé, i la Democràcia fictícia en la que vivim tampoc és res de l'altre dijous, per tant és necessari. Però si tu em dius "prioritza-ho", doncs jo et dic "prioritat a la immigració". Altres temes... sempre n'hi haurien molts, que es podrien imposar. Per a mi hi ha un tema -que potser està vinculat al tema de la Democràcia, potser seria colateral- que personalmet em preocupa molt i que veig que encara té poca recerca en aquest moment; aquest tema -no sabria com definir-lo- és les limitacions de la llibertat individual i de la intimitat que comporten els nous procediments tecnològics. És a dir, com a ciutadans, cada dia teòricament l'Estat o l'Administració ens protegeix més, però cada dia coarta més la nostra llibertat. L'Administració abans tenia un fitxer policial nostre i ara en té tres o quatre, i a més en té un de molt bo a Estrasburg, que estem agrupats tots els ciutadans dels països del vaixell. Però a més, tenen de nosaltres una informació que ens envien cada dos mesos acompanyant la factura de telèfon, on ens diuen a quina hora hem telefonat, quants minuts hem estat i a qui hem telefonat. Si a més d'un telèfon fixe en tenim un de mòbil, aleshores ens poden dir des de quin lloc de Barcelona o de Tarragona -si és que volen- hem trucat. A més ens diu en un informe del Parlament Europeu que hi ha una xarxa creada pels Estats Units, acompanyada per Anglaterra, Austràlia i Nova Zelanda, que és la xarxa EXELON, que punxen diàriament al voltant de quaranta milions de trucades telefòniques i que aleatòriament miren què conversen aquests quaranta milions d'interlocutors. I que aleshores -i això és l'informe del Parlament Europeu de fa poc temps- ja no hi ha el típic policia que jo tenia al temps del franquisme que deia "Oiga, ¿cómo está?, ¿me escucha o no me escucha?", això ja ha passat; però en canvi hi ha un sistema de control informàtic a través de paraules clau. I quan tu en les teves converses repeteixes més d'una vegada aquesta paraula clau, i la teva conversa és una de les dels quaranta milions punxades aleatòriament cada dia pel sistema EXELON, la teva conversa és extreta i el teu telèfon és controlat més directament. Paraules clau que et fan esdevenir sospitós: Deute extern, ajut al desenvolupament...

paraules d'aquestes formen part del llistat. Aleshores tu ets controlat a través dels telèfons i dels telèfons mòbils, tens una fitxa que està informatitzada en tres o quatre dipòsits policials, cada dia et mous amb unes targetes de crèdit que van deixant petjades i que diuen que has tret diners d'aquest caixer, que has pagat en aquell restaurant, que has agafat aquesta autopista... si a més has viatjat en Metro, quan has pujat a l'estació del Metro a més t'han filmat tota l'estona en que pujaves l'escala. Si has passat davant de tres caixes d'estalvi, la càmera t'ha anat controlant... Diràn "això és una obsessió d'un que havia viscut en els temps del franquisme", i probablement ho és, no t'ho negaré; però per altra banda també entenc que en el moment en què aquesta autoritat, aquest *Big Brother* -encara que la paraula ara ja ha desmerescut molt- et volgués controlar, només cal que t'agafi la fitxeta personal i automàticament et poden fer xantatge, tenen informació i sabem que la informació és poder. Jo crec particularment que això deixa indefens a les persones davant de la seva llibertat, davant de la seva intimitat; i penso que amagats sota el criteri de que "a vostè li hem de filmar l'entrada de casa seva perquè vostè quedi protegit i a vostè el protegirem sense que vulgui, i el protegirem quan vagi al Metro i el filmarem..." i amb la idea aquesta de la seguretat ciutadana i de la protecció resulta que ens estan fent perdre la llibertat. I aquí hi ha un joc -i perdona que m'estigui anant d'osques, però ja que ho explico o acabo d'explicar- que és absolutament absurd. Quan va ser nomenat nou Ministre de l'Interior a França amb l'arribada del Govern Jospin, va fer un informe sobre la policia francesa. I va arribar a una conclusió: Que el desplegament de la policia francesa era absolutament absurd, perquè hi havia cinc vegades més concentració de policies als Camps Elisis que als barris perifèrics de París; i als Camps Elisis no passa res i als barris perifèric de París passa molta cosa. Aleshores ell va dir "no es tracta d'augmentar la policia, es tracta de treure'n quatre dels Camps Elisis, portar-los a la perifèria i deixar-ne un als Camps Elisis que són tranquil·lets". Resposta de la policia: "Nosaltres no ens mourem dels Camps Elisis, estem molt més tranquils", li van fer vaga i li van protestar. Aquí de vegades et diuen "perquè vostè estigui més tranquil multiplicarem la policia" i la setmana passada la Generalitat ens va dir que hi ha set-cents o nou-cents Mossos d'Esquadra nous, però no ens diuen si es van retirant els Guàrdia Civils que hi havia abans. Penso que cada vegada en tenim més i més, teòricament per augmentar una seguretat que jo penso -potser per resquisis al franquisme- que el que fan és cohartar la nostra llibertat. Bé, perdona tota aquesta mena de digracció, però aquest tema -que potser és una obsessió meva- jo penso que a la llarga és un tema que caldrà estudiar. Vinculat a un altre tema o potser no vinculat a un altre tema, del qual sí que no hi entenc res de res, però que intueixo que també tindrà problemes, que és tot el que deriva de les bio-tecnologies. De quina manera... ara hi ha lo del genoma humà, però hi havien els clònics, i hi havien els no sé què... Bé en quina manera la nostra llibertat... Ja han aparegut problemes jurídics, aquest nen és de la mare que l'ha dut o de la mare que la concebut, aquest pare és de lloguer o no és de lloguer... comencen a haver-hi problemes. Bé, penso que a la llarga n'hi hauran molts més i molts més en la mesura que, això que es diu que no es farà, que és patentar organismes vius... Això no ho conec, no sóc científic i això està a molt llarga distància, però entenc que serà un problema de més anys vista. Però per a mi el problema aquest de dir "això" jo crec que en aquest moment hi ha poca gent que a casa nostra estudia aquest fenomen social i em refereixo -i encara que la paraula estigui desprestigiada- del *Big Brother*, i això sí que penso que és una necessitat -obsessió meva, si vols- però necessitat.

P: Tornant una mica al que està fent en aquests moments la Fundació. Fins quin punt creus que els projectes i les activitats que realitza tenen una incidència social?

R: Jo crec que hi hagut bastants referents a estudis de la Fundació Bofill. És a dir, quan la gent ha estat treballant en el món de les Ciències Socials més d'una vegada i més de dues ha dit "jo faig això perquè l'estudi de la Fundació Bofill...", a part de les sortides a la premsa que els seus estudis han pogut tenir, evidentment. Estem parlant d'un món més o menys coneixedor del tema, potser no és una cosa de gran opinió pública, però el respecte que mereixen els seus estudis i el referent exacte de què en això es pot comptar amb la Fundació Bofill, jo penso que ha estat important i per a mi aquesta situació i aquest reflex de "s'hi podria donar més o menys dimensió?", no t'ho nego; però tampoc penso que sigui una Fundació amb ganes d'exhibir-se si no de fer feina, i per tant, jo crec que amb això ja està bé.

P: Per tant creus que la difusió que fa de les seves publicacions, etcètera... és suficient en aquests moments?

R: Jo diria que sí. A veure, el que vol conèixer estudis d'aquests tipus, no es fàcil de posar-los com els llibres de la Planeta a totes les llibreries... vull dir que té una difusió més limitada; però la gent que coneix aquests temes i que ho vol es dirigeix a la pròpia Fundació, sap quines llibreries ho distribueixen, té el catàleg que la Fundació va repetint cada any... Bé, penso podria ser millor, tot pot ser millor, una mica de difusió aniria bé? Doncs potser sí, però ja té el Punt Sobre la I, té el butlletí aquest de cada dos mesos, té diferents elements que ja et permeten saber el que està fent la Fundació, i a mi particularment m'arriba el Punt Sobre la I i dic "mira, han fet aquest estudi", molt bé, o molt malament, o no me'l miro, és igual... però almenys veig el títol i què han fet. I després les tres Fundacions -que ara penso que estan fusionades- treuen -no sé si cada trimestre o cada dos mesos- un butlletí en el que veus una mica, miran-te'l per damunt, el camp d'activitats. No està a la primera plana dels diaris, però penso que tampoc és la seva missió.

P: No cal que hi estigui...

R: Exacte, no cal que hi estigui.

P: I més en termes generals, independentment de la Fundació Jaume Bofill, quin paper creus que haurien de jugar les fundacions en l'àmbit de la recerca social?

R: Bé, no massa diferent. Per a mi la Fundació Bofill és bastant exemplar. A mi el que em fan una mica de por són aquestes fundacions de partit i les d'empresa, per dir-ho així. Perquè aquest món de les fundacions teòricament és un món molt seriós, però a vegades et dones compte que les fundacions estan al servei d'uns interessos determinats, que no és el cas de la Bofill. Però de vegades et dones compte de que hi ha una fundació que fa un estudi seriós, grates una mica i resulta que el que hi ha a sota és una cosa ben diferent. Et posaré un exemple del que a mi no m'agradaria que fossin les fundacions d'investigació: Ara fa un temps va sortir als Estats Units publicat un llibre que va causar molt d'impacte, d'un investigador social de la Universitat de Harvard, que és en Samuel Huntington. En Samuel Huntington va parlar del xoc de civilitzacions, això va causar molt d'impacte, la OTAN estava sense enemics, llavors va sortir que l'Islam era un enemic, es van posar molt contents "home, ja tenim l'enemic que no sabíem qui era", etcètera... Em sembla excel·lent, jugar amb el prestigi que era un senyor de Harvard, que era un polític conegut, etcètera... Extraordinari. Però què passa?, doncs passa que al final del xoc de civilitzacions en Huntington es treu la

careta i diu "escolta, com que això és una gran amenaça, aquí occident s'ha d'armar, perquè si no aquests de l'Islam -i fins i tot els confucionistes, i no sé per què hi afegeix els xinesos- hauran de venir aquí i nosaltres ens hem de protegir". Magnífic... Grates una mica, i en nom de qui ho publica, això? De l'Institut de Relacions Internacionals de Harvard. Molt bé... Qui fi financia, l'Institut de Relacions Internacionals de Harvard? No: la Fundació Nord-Americana OLI. I qui financia la Fundació Nord-Americana OLI? Les Industries OLI. I qui són les Industries OLI? La vuitena indústria d'armament Nord-Americana. És clar, aleshores no t'ha d'estranyar que el senyor Hantington vegi enemics a sota la taula i que digui que ens hem d'armar, perquè escolta, qui paga mana! Per tant, si les fundacions han de tenir aquesta actuació, en aquest cas d'empresa, però en un altre cas de partit, o jo que sé... una fundació alemanya d'aquestes que han finançat tantes coses, però que al darrera hi ha la Democràcia Cristiana o que darrera hi ha el Partit Socialista o que darrera hi ha els Verds... Resulta que aleshores estàs marcant la línia de terra. Per tant, això, seria per exclusió el que no haurien de fer les fundacions. El que sí haurien de fer? Doncs mira, el que fa la Bofill. Investigació amb caràcter independent. Ara, jo entenc que si jo sóc del partit fulanito, o que si jo sóc de l'empres OLI m'interessa més lo altre, no hi ha cap tipus de dubte... però és un caos això. Per tant, no et sé respondre la pregunta, no et sé dir què haurien de ser, l'únic que et dic és el que em penso que no haurien de ser.

P: Ja per acabar, quin tipus de recomanacions faries a la Fundació de cara al futur? Per definir unes orientacions de futur, així en termes generals...

R: Em sap greu però hi hauria d'haver-hi pensat sobre això sabent que venies tu, però és que sempre vaig a tres quarts de quinze i m'hauria d'haver portat un guió, perquè aquestes coses dites així a salt de mata a vegades queden com fluxes. Hauria d'haver-hi pensat més. Però quines recomanacions... Una, la primera, i ho diré amb una frase que potser en castellà quedí clara... jo diria *"más de lo mismo"*. És a dir, que segueixi fent més del que està fent, amb una paraula això per mi seria una primera recomanació. Perquè com que penso que el balanç general és molt positiu, doncs és clar, si una cosa està bé, ni que portis trenta anys per què l'has de canviar... si la cosa és positiva a vegades no tenim perquè canviar-la. Què més podria fer la Fundació? Bé, no ho sé... Jo a vegades he trobat també... és clar totes les novel·les són autobiogràfiques, i per tant sempre acabes dient coses que... A mi m'ha semblat, per exemple, especialment interessant -i potser podria fer-ho en altres ocasions- aquest paper que ha fet la Fundació Jaume Bofill aquest últim any en un tema concret que és el finançament ètic i solidari. És a dir, no s'ha limitat a fer -com en el seu moment va fer un estudi sobre el finançament ètic a Europa i que l'Oriol i el Roger se'n van anar per aquests móns de Déu a fer l'estudi- si no que a més s'ha mullat. I a dit "jo durant un any, o durant mig any, o durant el temps que sigui, dono suport a una iniciativa -que es dedueix d'aquests estudis- però que penso que té... És a dir, deixa en certa manera de ser només un nucli d'estudi, per implicar-se amb una cosa, que no ha de ser cada setmana una de diferent, però que de tant en tant pot ser una de significativa i positiva. Jo ho vaig celebrar extraordinàriament. És a dir, que la feina de la Fundació Bofill no s'acabés quan l'Oriol i en Roger van presentar l'estudi, si no que després en Jordi Porta digués "escolta, estaré una temporada més al darrera, que formi part del consell directiu de fets, i que ho segueixi avalant o...". Per a mi, aquest compromís directe de la Fundació m'ha semblat molt bo en aquest tema. Per tant jo diria que això -que tampoc se si s'ha fet en moltes altres ocasions o no- és un nou aspecte de l'aventura que també valdria la pena fer de tant en tant. Segurament no cada setmana i segurament no amb tots els temes, però de vegades dir "bé, és un centre d'estudis, és una fundació

reconeguda, però de tant en tant no únicament és una fundació reconeguda si no que també és una impulsora de causes justes o... digues-li com vulguis". Penso que a aquest segon aspecte, donar-li una certa potenciació, tampoc estaria malament. Per tant, "más de lo mismo" i una mica d'això nou. Què més podria fer? No ho sé, tampoc conec massa si per exemple dins d'aquesta diguent-me obsessió meva de caràcter inter-disciplinar, si hi ha una altra cosa que no és inter-disciplinar però que també seria interessant i que penso que en aquest moment cada vegada fa més falta. Abans he dit, convé que un sociòleg, un jurista, un polític, poguéssin estar junts en un estudi. I ara afegiria, i potser convé que un senyor de Barcelona i un senyor de Rabat i un senyor del Caire puguin estar junts en una mateixa recerca. És a dir, en quina mesura la Fundació Bofill es pot comprometre a ajudar a que un senyor de Rabat, un del Caire, un d'Atenes i un de Barcelona, puguin estar conjuntament en un estudi, en aquest cas sobre la Mediterrània. O un de Barcelona, un de Lisboa i un de les Azores estiguin en un estudi de l'Atlàntic si convé. És a dir, abans he dit inter-disciplinarietat, ara no se si dir-ne inter-estatalitat o... Bé, agafar aquest caràcter de dir, entre molt alhora... Suposo que això es deu haver fet, perquè les Comunitats Europees ja tenen programes de finançament en els que es necessiten dos o tres "partners" diferents i per tant, suposo que això es deu haver produït en algun cas; però com que tampoc ho conec en profunditat doncs... no ho sé. Penso que tal com van les coses... és clar, si la Fundació Bofill fos una fundació com la Rockefeller que diu "no, és que nosaltres tenim gent aquí, i tenim gent allà i tenim gent allà" diria, potser no fa falta; però com que jo estic convençut de què el seu àmbit d'actuació és Catalunya, doncs potser convindria de trobar alguna fundació paral·lela o alguna institució, no en tots els països però sí en cinc o sis que es seleccionessin, doncs... Ja que el món està... doncs això... mundialitzant-se, que també la Fundació pugui agafar aquest caràcter, no inter-disciplinari -que ja el té- si no aquest internacional o inter-estatal, diga-li com vulguis. I així amb rapidesa no se m'acudeixen més... i no és que no n'hi hagi més, suposo que n'hi ha moltes més, però és qüestió d'haver-hi reflexionat, cosa que no he fet.

P: Molt bé.

JORDI PARDO:

P: La primera pregunta, que en alguns casos resulta un tant retòrica, és si havia sentit parlar de la Fundació Jaume Bofill o de la Fundació Serveis de Cultura Popular i en qualsevol cas, quin coneixement en tenia, a partir de quines activitats ha tingut relació amb les Fundacions...?

R: Bé, doncs n'he sentit a parlar, i n'he sentit a parlar essencialment a través d'ambdues fundacions; en primer lloc, per coneixences personals, i també pels elements de difusió, títols que publica. Aquesta és la meva coneixença. Papers: hi ha alguns llibres editats i per coneixences personals.

P: Us ha arribat la publicació aquesta de la Fundació Jaume Bofill, que és trimestral...?

R: Sí, però jo ho conec d'abans de rebre l'informe. Ho coneixia diguem-ne de fa anys, abans de que entréssim en contacte i per tant de ser inclòs en el *mailing* d'aquest full.

P: I ha fet seguiment específicament d'algunes activitats o d'alguns àmbits de treball?

R: No. He participat en una cosa, però res més.

P: Va participar en...

R: Una jornada sobre el tema d'indústries culturals, que es va celebrar a Camprodon, convidat per en Jordi Porta i... aquest és l'únic contacte directe amb la Fundació que he tingut.

P: A partir del coneixement que té de les Fundacions, quina valoració general faria de la seva orientació?

R: Jo diria que positiva pel que fa als seus objectius, però jo crec que li cal un paper bastant més dinàmic i una major presència mediàtica, una major presència en termes de posició crítica respecte als partits polítics i les administracions catalanes.

P: Precisament, una de les preguntes feia referència a la difusió pública de les seves activitats, de les seves publicacions... Creu que és adequada o que s'ha de potenciar? I en relació amb això, creu que la incidència social d'aquestes Fundacions...?

R: A veure, jo crec que el que li cal és una major presència. Això vol dir - mitjançant els membres de la Fundació, persones vinculades o persones que col·laborin puntualment- que el que cal és una presència mediàtica superior en termes d'opinió, essencialment, en els mitjans de comunicació. Alhora - superant la dimensió estrictament científica dels estudis que es poden fer-, hi insisteixo, aquesta valoració, aquesta crítica constructiva tan als partits polítics com a les administracions en relació a aquells temes que estan vinculats als objectius fundacionals d'aquestes dues Fundacions.

P: En relació amb això que diu, com valoraria la independència la Fundació? Creu que ha estat demostrada o no?

R: Jo crec que sembla tenir una independència prou clara però que no en fa ús. És a dir, que aquesta independència s'utilitza molt poc. Precisament penso que hi ha molt poques oportunitats de disposar d'una fundació independent i, per tant, això és una plataforma magnífica per no deixar-se influenciar excessivament per l'entorn administratiu i polític i, per tant, poder exercir aquesta crítica constructiva, aquesta reflexió, aquesta plataforma de diàleg que en alguna mesura ja fa, però que jo penso que podria fer amb molta més intensitat.

P: De les activitats que realitza la Fundació en destacaria alguna...?

R: Destaco -pel coneixement que en puc tenir- les publicacions.

P: I dins de les publicacions hi ha diverses publicacions o diversos materials, ha llegit o ha treballat amb algunes en especial?

R: Sí, alguns dels estudis publicats.

P: Li plantejo ara la pregunta a la inversa, hi ha algun tipus d'activitats de la Fundació que consideri poc important o no necessària i que valdria la pena abandonar?

R: Se'm fa difícil respondre a aquesta pregunta. Penso que la qüestió és gestionar les energies, concentrant-les en allò que seria més important. I per a mi, seria més important treballar per aquest enfortiment de la presència mediàtica, de l'opinió, del debat, de la crítica constructiva, del punt d'encontre entre posicions potser enconrades o no; però en definitiva, treballar per la prospecció de temes que puguin ser plantejats en un espai independent o neutral com pot ser la Fundació.

P: Precisament, quin paper creu que haurien de jugar les fundacions en l'àmbit de la recerca, de la promoció de projectes socials?

R: Jo crec que les fundacions no necessàriament han de fer recerca, són les Universitats les que han de fer recerca. Però, en canvi, sí que fundacions com aquesta poden estimular a que les entitats que estan creades i que justifiquen la seva existència per fer recerca -que són les Universitats- adrecin alguna de les línies de recerca a temes que des d'aquest observatori -que jo entenc que és la Fundació Jaume Bofill- puguin ser d'interès.

P: I més enllà de l'àmbit de la recerca, per tant, quin tipus d'activitats o de línies de treball creu que haurien de...?

R: A veure, el paper de la prospectiva, la reflexió, la crítica i la interlocució refira a què...? Doncs al paper de les administracions públiques catalanes, respecte al joc, al diàleg al discurs, al programari de les forces polítiques, als mitjans de comunicació, als organismes internacionals relacionats amb els termes d'ordre social: les minories i la diversitat cultural -com, per exemple, poden ser la mateixa ONU, la UNESCO i altres organismes-; i alhora també aquest treball, aquest paper important que hi pugui jugar com a punt de trobada entre professionals i acadèmics. I jo penso que una visió és la visió que poden donar els acadèmics i una altra cosa és la visió que poden donar determinats professionals. I un punt d'encontre, de diàleg, pot entrar aquí molt la reflexió i la prospectiva. Hi havia una pregunta que era si la considerava suficient o no, que era la cinquena...

P: La cinquena... la meva cinquena és "si hi ha algun tipus d'activitat que consideri inecessària, poc important..:"

R: Jo en tenia una altra que era... en el qüestionari, eh?

P: Llavors aquí hi ha un error...

R: Bé, és igual. En qualsevol cas és si la considerava mal orientada, i no... penso que està... però que considero poc efectiva l'activitat global de la Fundació en termes generals i essencialment pel que arriba a la gent. És a dir, em sembla que és un àmbit que -és una sensació particular i segurament esbiaixada, indocumentada i no fonamentada- però la meva impressió personal és que malgrat els objectius expressats en els estatuts, hi ha un progressiu distanciament de la realitat social i de la real, que no necessàriament coincideix amb el debat polític.

P: Identifica avui necessitats en l'àmbit de la recerca social, de la promoció de projectes socials, culturals, etcètera... que avui, una fundació com la Bofill podria cobrir i que no estan cobertes?

R: Sí, aquesta quina pregunta és? És la vuit?

P: Sí... és que ara a mi m'ha estranyat molt (TALL DE CINTA) si li sembla seguim per aquí...

R: No, crec que s'ajusta al paper que haurien de d'assumir les fundacions. I respecte a la següent, que és "en quins àmbits?". Doncs a veure, jo crec que hi ha moltes altres coses possibles però, les que crec prioritàries serien quatre essencialment. Primer: el foment de les relacions amb institucions similars de països de cultures minoritàries, és a dir, la seva perspectiva sociològica, cultural, política cultural, identitat, territori... Segon: la promoció industrial de la cultura catalana a l'estranger, crec que la supervivència de la cultura catalana passa per tenir una bona política de promoció industrial, la dimensió industrial de la cultura, i també per fer un bon ús dels sistemes de promoció de la cultura catalana en termes de la capacitat creativa que té el país, o que ha tingut o que podria tenir; creativa, innovadora... estic dient, allò que és la iconografia, el simbolisme de la cultura catalana, com es representa, penso que se n'ha fet un ús molt feble, quan hi ha coses a fer bastant més potents i molt més efectives per una banda -i aquí m'estic referint a la cultura oficial-, i per altra banda, la subsistència cultural de països sense estat com el nostre crec que està molt vinculat a la política industrial cultural. Tercer: l'elaboració d'un quadre d'indicadors. Penso que la Fundació Bofill podria tenir un quadre d'indicadors sobre aspectes socials i sociològics del país, i aquest quadre d'indicadors nodrir-se d'estudis que no cal que faci personal propi de la Fundació, es poden encarregar a fora, començant per les mateixes Universitats. Però sí que la lectura crítica d'aquest quadre d'indicadors penso que estaria molt bé que la pogués fer alguna institució independent i en una plataforma de debat i de reflexió com és la Fundació Bofill. Per tant, que hi hagués el quadre d'indicadors sobre l'estat X, i és clar, anualment, que presenta i comenta, i que a més ho utilitza per a fer una reflexió i llavors fer-ne una difusió a la premsa, algun programa de televisió... és a dir, garantir un ressò important penso que és una tasca a fer. I alhora també, un paper essencial d'una fundació d'aquesta mena, penso que és la generació de debats que també generin una

transcendència interna en termes de país i externa en relació amb aquestes altres realitats o organismes internacionals que haurien d'estar interessats per l'existència de fundacions que, com aquesta, es preocupen de realitats culturals i sociològiques com la nostra. Per tant, l'encaix entre els temes d'abast mundial i els temes d'abast local. Aquest punt d'encontre, penso que haurien de tenir uns debats organitzats per la Fundació un paper prou important.

P: Si em permet tornar enrera un moment, perquè potser ens quedi una mica més clar, quan deia que la Fundació no s'adapta als paràmetres que haurien de complir les fundacions. Podria incidir una mica en aquesta idea?

R: Sí. A veure, totes les fundacions es justifiquen pel compliment d'uns objectius. Jo crec que l'esperit dels estatuts, l'esperit de la lletra, passa per desenvolupar una sèrie de tasques que essencialment generin un impacte social. Penso que progressivament ha anat quedant reclosa en un àmbit d'activitat que té un impacte extern o social escàs. Penso que la seva credibilitat està en joc en funció també de generar un major impacte. I, per tant, és la via de l'impacte però també la via de la qualitat. I per a mi la qualitat passa, no per la importància de les persones que hi hagi al darrera, si no per la capacitat de representar l'espectre real del que està passant al país. I jo tinc la sensació que hi ha un esbiaixament potser excessiu respecte al que és el món de les administracions públiques i el món de la Universitat, però hi ha un tercer sector -que és la gent que es belluga a les ONGs o organismes sense ànim de lucre-, hi ha un altre aspecte que són les pròpies empreses, consultores o indústries que treballen al món de la cultura i que poden afectar a la preservació o no, a la immersió o no, dins d'un context de globalització, mundialització, o d'enfortiment de la identitat, de la diversitat... i alhora penso que també hi ha altres àmbits, altres col·lectius, altres persones que amb la seva aportació poden enriquir aquest debat. Per tant, estic dient que em sembla que la composició de les persones que es belluguen a l'entorn de la Fundació està -i és una opinió personal, per descomptat- molt centrada a l'àmbit acadèmic i a l'àmbit estrictament d'administració pública. I Catalunya és molt més gran que això.

P: Potser està una mica relacionat amb això que comentava, quin paper creu que hauria de jugar la Fundació envers d'altres institucions?

R: Ja ho he dit: Un punt d'encontre, un punt de debat, un punt de crítica constructiva, un àmbit de reflexió i un punt de trobada entre professionals i acadèmics. És la resposta a la meva pregunta sis. A l'igual que les següents també penso que estan parcialment respostes en el punt sis.

P: Jo l'última pregunta que tinc, és quines recomanacions faria de cara al futur a la Fundació Jaume Bofill...?

R: Jo crec que el que cal és... a veure... els experts en estratègia diuen que una estratègia és l'organització. En aquest sentit em sembla clau rellançar el paper de la Fundació, i per rellançar el paper de la Fundació segurament el que cal és crear o renovar o impulsar l'equip humà que ho tiri endavant. Equip humà en termes interns, externs o col·laboradors. Per tant, un cert rellançament de la Fundació, perquè penso que progressivament en la mesura que es consolida l'Estat Democràtic... i que el paper dels partits polítics cada vegada es separa

més -volguem o no- del que és el conjunt de preocupacions més immediates dels ciutadans, almenys en alguns termes, i per tant crec que és un moment en el que aquests organismes o entitats independents, que poden ser punts d'encontres, a més amb un prestigi com ja té la Fundació Jaume Bofill, penso que poden ser molt útils. I, per tant, jo diria: Refundació o relançament, renovació de la xarxa de col·laboradors i de persones implicades, una programació que tingués algunes fites temporals al llarg de l'any, insisteixo... el quadre d'indicadors, o uns debats anuals sobre uns temes concrets. De cara a què? U: a augmentar el nivell d'impacte mediàtic, públic, social. Dos: augmentar la xarxa de persones que es belluguen a l'entorn de la Fundació de forma externa, que hi col·laboren, que són consultades, em sembla molt interessant que s'hagi fet aquesta enquesta de com es veu des de fora la Fundació... I tres: sobretot, enfortir el que deia en el punt sis, una acció crítica constructiva sobre les polítiques públiques de les diferents administracions catalanes, una acció crítica sobre els programaris de coses electorals, el discurs de tots els partits que teòricament representen a la societat catalana, una relació molt més intensa amb els mitjans d'informació mitjançant articles d'opinió, rodes de premsa, un treball més constant per fer arribar aquestes opinions o aquestes preguntes o aquests debats als mitjans de comunicació, i alhora aquest paper jo penso d'interlocució, d'agrupar altres fundacions preocupades pels mateixos temes essencialment -sense perjudici d'altres contactes- amb països o amb cultures sense estat com la nostra. I aquí penso que -sense perjudici del paper dels amics de la UNESCO, o dels amics de la ONU...- penso que els lligams amb la ONU, la UNESCO i altres organismes hauria de ser molt més important. I també, com deia abans, augmentar la capacitat i l'activitat relacionada com a punt de trobada entre els professionals, que tenen una lògica distinta a la dels acadèmics, que moltes vegades estan molt distanciat per la seva pròpia activitat professional del que passa al món.

P: D'acord, molt bé. Hi ha alguna cosa que no hagi quedat coberta? És que ara m'he quedat estranyat per la diferència d'alguna part del qüestionari...

R: No, no. Em sembla que està prou dit. Jo penso que el prestigi i la oportunitat que té la Fundació Jaume Bofill mereixen que no es dilueixi. Per tant, que s'hi faci reflexió. I penso que al davant ha d'haver-hi alguna persona no vinculada a cap òrbita política. Penso que, ho dic perquè em sembla que en Jordi Porta està a prop de jubilar-se i tal, em sembla que ha fet una tasca molt important i si és que es planteja en algun moment la seva substitució penso que seria important buscar una persona no vinculada a cap opció política -evidentment tothom pot estar compromès particularment al que sigui- però per tant amb una capacitat -que no dic comoditat- de relació amb les administracions, amb les forces polítiques, amb les universitats; i que per tant el perfil s'ajusti al que ha de ser una persona amb capacitat directiva, amb una visió del rol de la Fundació, dels seus objectius, per tant una persona amb idees, i alhora també una persona amb relacions públiques que ajuda a fer créixer aquesta capacitat de contacte, de presència de la Fundació i el seu equip amb les institucions i els agents o operadors de l'àmbit de la cultura, la sociologia... que són els temes de treball de la Fundació.

P: Molt bé, doncs moltes gràcies...

R: Moltes gràcies a tu.

Ferran Requejo

P-Havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill? I de la Fundació Serveis de Cultura Popular? Quin coneixement en tenia?

R-No he tingut... amb això no he fet res. Es va fer en un moment de determinat, però no. Amb la Bofill fa molts anys que tinc relació. Primer quan era ajudant que vaig rebre una d'aquelles beques per fer la tesis, això era el 84 o... a mitjans dels vuitanta. I després coses de recerca. En recordo una de legimitat a l'any 90. Després he tingut relacions així tant amb en Jordi Porta com en Jordi Sánchez. Llavors sí que estic una mica al cas. L'última relació ha estat aquest simposium, forum de multiculturalitat que es fa amb la UOC, que hi ha uns grups de treball i que es farà unes jornades el proper desembre i hi ha una sèrie de grups de discussió sobre això i suposo que d'això se'n pot treure alguna cosa. No sé si pensaran amb el projecte del 2004 o no, però en definitiva, amb la FJB sé que fa molts anys que existeix, he tingut diferents col·laboracions puntuals i concretament amb alguns dels seus dirigents.

P-I amb la Fundació Serveis de Cultura Popular?

R-No, no he tingut relació. Recordo que una vegada vaig demanar unes coses de vídeos que tenien però van ser sobretot per qüestions didàctiques, per sol·licitar-los, comprar-los per fer-los servir en les classes de ciència política. Però fora d'això em sembla que no.

P-I encara que no hagi tingut una relació més directa, coneixes les seves activitats?

R-No. Conec a través d'aquests reports finals que s'envien de la Fundació que jo ho rebo sempre, i allà hi ha un cert detall de les activitats. Però fora d'això no he fet cap activitat en aquest servei.

P-I en general, pel coneixement que en tens, quina valoració en fas de les Fundacions?

R-home, tinc la visió de la Bofill, l'altre no ho sé, no te la sabria dir. Tinc la visió que és menys, de menys volum, i més amb funcions no tant dedicades a la recerca com més d'un altre tipus de funcions. Però amb la Bofill jo crec que és una de les bones fundacions que hi ha. Jo tinc una visió alta, ja m'agradaria que en el país n'existissin vint Jaumes Bofills. Sobretot, no perquè al principi cobria una sèrie d'absències sinó perquè després no s'han quedat a allà o sigui que han fet un plantejament clar al llarg durant als 90. A mi sembla, que tant el que es feia de participació com el que s'ha fet d'enquestes, de comportament com el que és, el que portava en Jordi, de democràcia i noves tecnologies, no recordo el nom, però venia a ser això... En fi que toca temes que són rellevants. Visió política, diguéssim.

P-Podria explicar una mica millor aquesta visió que tens de l'abans i de l'ara?

R-L'abans és una mica... jo crec que la Bofill a vegades feia un paper substitutiu. Coses que no existien, que no existien aquí però si que existien en el país normalitzat democràticament. Per exemple la funció de la recerca, fonamentalment, que era difícil. Els recursos sempre són escassos, això tots els americans diuen que els recursos són escassos i estan molt millor dotats que aquí. Però és que llavors no n'hi havia, no hi havia política de recerca a fer. Llavors això era una iniciativa que venia de sota i que s'agraïa molt, amb recursos molt escassos però incentivava la gent a buscar treballs amb un cert control, ben fets. Quan comences és molt important tenir un cert paraigues perquè puguis anar a trucar.

Llavors això, al llarg dels 80 ja s'han creat estructures. La universitat d'avui són molt diferents de les de fa 20 anys, són molt millors, són més competitives, amb línies de recerca amb alguns camps comparables amb el que es fa Europa i Amèrica del Nord.

La Bofill ha fet una tasca més aviat complementària. Coses que no estaven tant finançades o sobretot que no estaven tant aplicades a la realitat de Catalunya, si que ho anat fent. Jo crec, que passar d'una tasca substitutiva de llavors, a una tasca més complementària que continua essent important. No et sabia valorar si aquesta complementarietat està bé, és millorable, ja que no ho segueixo de tant a prop. La imatge general és bona.

P-Coneixes les activitats de la Fundació? I les línies?

R-Segur que no. Bé, vaig llegint en els reports, les publicacions que han anat creixent que suposo que surten de recerques finançades. Això si que ho vaig seguint. Jo diria comportament i sociologia. Educació també, però canvis sociològics i la ciència política tradicional, clàssica, jo diria que són els grans peus de la recerca. Podria ser que n'hi hagin molts més, però jo crec que la Fundació s'ha d'especialitzar i que no pot tocar tots els temes i ja m'està molt bé que es faci això.

P-I les quatre línies prioritàries d'acció que tenen marcades les coneixes?

R-No.

P-Són democràcia, educació en valors, immigració i cultura.

R-Si, això ho recordo, recordo que això està definit fa anys i, fins i tot, vaig pensar de fer una cosa de democràcia i no sé si és el tema de la legitimació que t'he dit abans que estava en aquesta línia. Es manté això.

P-La pregunta seria, tenint en compte que en aquests moments hi ha aquestes quatre línies creus que en aquests moments caldria adaptar-les o

potser deixar-ne de banda alguna que treballa o afegir-ne alguna que no treballa, de línies temàtiques?

R-Jo crec que els temes avui, no serien aquests. Els temes avui, en l'esfera política... una altra cosa és la sociològica. però en l'esfera politològica no serien aquests. Jo crec que avui hi ha uns quants temes estrella i que ho seran. Hi ha primer, el tema de la globalització. Que això, la globalització com a tema i llavors els altres com a secundaris. Per exemple, globalització i democràcia, però no democràcia sinó la globalització en funció de la globalització. Això que s'ha pensat pels estats, la democràcia amb la globalització, com queda.

Un altre és el pluralisme cultural. La multiculturalitat, aquest si que és un tema que té moltes variables, moltes branques. Immigració n'és una però no la única. Tota la qüestió de les minories, minories nacionals, minories indígenes, tot això anirà cada cop més.

I després el tema de la Unió Europea, que és un procés inductiu que ningú sap ben bé com serà però que ho està canviant tot i que al futur això... Jo crec que globalització, pluralisme cultural i Unió Europea són els tres temes estrelles en el futur. El futur que vol dir en els propers deu anys.

P-Per tant seria partidari a fixar prioritats?

R-Jo fixaria en això perquè pensant amb el que deiem abans, tesis doctorals, línies de recerca finançades amb institucions competitives, què vol dir Unió Europea, Ministeri d'Educació o Generalitat. Jo crec que aquests seran els camps que les pròpies administracions tenen interès de tenir treballs ben fets amb conclusions, més teòriques o més aplicades però que seran útils, perquè una mica tothom va bastant perdut i estem en una fase, fins i tot, de reformulació de conceptes. Toquis el tema de toquis, toquis el tema que sembla tant avorrit com el tema jurídic de competències, això dels governs multinivells què vol dir, el principi de subsidiarietat què vol dir, el paper dels municipis en una cosa de quatre o cinc nivells, el tema dels federalisme, que vol dir diferències de govern o relacions intergovernamentals amb un context europeu i de globalització.

Acabo de venir d'Alemanya i estan preocupadíssims de com adaptar a les seves estructures polítiques, federals, la unificació per una banda i la integració europea per un altre. El diagnòstic és que no els hi serveix el que tenen, tot això del federalisme cooperatiu i és bastant un cert desastre perquè és rígid, és burocràtic, és poc transparent, poc participatiu, etc. Per tant, alguna cosa s'ha de fer. Els polítics alemanys que jo he parlat van bastant perduts, llavors en aquests moments hi ha varies universitats, varies fundacions que estan incentivant treballs en aquesta línia. Jo crec que això és un exemple de cap on s'hauria d'anar.

P-Exactament, quin creus que hauria de ser el paper, l'espai social que té la Fundació?

R-La Fundació és com un exemple del què se'n diu *think tanks*, és a dir, unes institucions independents, si són dependents de les administracions, malament. Han de ser independents i amb prestigi, que es prestigien de la producció d'idees i

d'estudis aplicats en diferents esferes, podríem dir punta o d'interès en aquest moment determinat. El prestigi de la institució ve de la qualitat dels treballs que incentiva. Per tant, el que si que si que incentivaria a la Fundació és de tenir una molt bona línia de publicacions, que no té, és a dir, de ser autor de les seves pròpies publicacions i que les seves publicacions fossin esperades, que no funcionen com una editorial en el sentit classial, però si com un productor, és a dir, que les idees es coneguin.

Els americans es gasten tants diners en els estudis com en la difusió dels estudis que fan perquè clar, és una pòlissa de prestigi per ells i això vol dir que reben més encàrrecs, vol dir que tenen també més financiació, etc. Això si que ho recomanaria, és a dir, passar a ser, donar el salt, pujar un graó més per ser *think tanks*. De fet acabo de fer un estudi sobre això dels *think tanks* a Catalunya i el panorama no és que sigui molt fantàstic, però m'he quedat molt parat de la quantitat d'institucions i grupets, etc. que existeixen, que n'hi ha més de 250, de diferents àmbits: economia, jurídics, sociològics, politològics. Però diguem-ne que en la fotografia de la Bofill estava bé, quedava en el grup de primera divisió, per polidesa, per història, per uns estudis publicats, pel nombre de gent, per l'institucionalització que ja té, de ser un punt de referència que les altres són meres consulting. Es pot fer aquest pas.

P-Per tant, creus que en aquests moments no té prou difusió?

R-Crec que... potser és una mica exagerat el que diré perquè no tinc prou coneixement per dir-ho, però crec que, fins i tot, no optimitza els recursos que ja té. Una cosa és utilitzar el que ja té però sobretot és una qüestió d'estratègia, de dir "la Bofill d'aquí deu anys, estratègia a mig termini, a on ha d'estar? Què ha de fer?". I jo penso que la línia de publicar bé els estudis bons, no tots, que produeix, doncs això ho veig bàsic. I no només amb publicacions, sinó a partir de publicacions, fer actes amb molta participació o amb molta participació selectiva que multipliqui després, és com una inflexió, que multipliqui la pròpia producció. I sobretot una dimensió més internacional, és a dir, una de les absències dels seus *think tanks* catalans, és que són molt locals, es mouen molt a nivell de Generalitat i a nivell local, o sigui de municipis. Però, fins i tot, el govern central que és un desconegut i Europa és una desconeguda, no hi ha relació per buscar subvencions europees, això pràcticament no es fa, no sé quina és la situació de la Bofill concretament, però em sembla que no molt. Si es vol fer molt professionalitzat, això s'hauria d'anar per aquí. Fer una xarxa de buscar fonts de financiació en recerca a fora.

P-Per tant de la mateixa manera que tampoc no es fa prou difusió, el que fa creus que té realment una incidència social?

R-Home, si. A escala local, sí. Entenent per local, Catalunya. I és la que en té més, és a dir, a nivell comparatiu, si. però això és allò de la vida: "Com et va vida?" "Comparat amb què?". Si ho compares en vint anys, encara que sigui anglesos o alemanys, la resposta és que no. Comparat amb el local, si. Però jo crec que aquest nou pas que s'ha de fer, els seus punts de referència comparatius han de ser de fora per ser bo a dintre.

Potser es necessita una altra infraestructura, no sé, potser han de tenir més recursos potser de personal. No sé, s'hauria de veure però veig que hi ha molt camí per córrer si es vol fer.

P-Faries recerca més acadèmica o a fer recerca acció, projectes de transformació?

R-La funció de la recerca... hi ha recerca bàsica i aplicada, però el que jo faria és sempre recerca però la recerca pot ser aplicada, ser molt... No sé molt bé el que vol dir recerca acció però això és un ventall molt ampli. El que si que faria... a veure, el més difícil de tenir són idees, molt més que pràctiques, perquè les pràctiques sense les idees ets quedes totalment... I jo sempre encoratjo que es faci una recerca aplicada, també. Llavors amb això pots tocar molts camps, des de la sanitat, educació,... però jo crec que la recerca bàsica, per una fundació, ha de ser un pilar fonamental perquè llavors és difícil que siguis bo en recerca aplicada.

P-Independentment de la FJB i Serveis de Cultura Popular, quin paper creus que haurien de jugar les fundacions en general en el camp de la recerca social?

R-De fundacions n'hi ha de molts tipus o sigui, les fundacions com la Bofill... a veure, també hi ha la Fundació Catalana de l'Esplai, això és una cosa que no té, perquè estar connectada a la recerca, només les fundacions així com la Bofill. L'objectiu seria ser una institució, d'aquí 10 o 12 anys, comparable amb una serie d'indicadors que pot ser volum de recerques, resultats de recerques, la seva difusió, les línies obertes, les xarxes internacionals que es té, el nombre de seminaris, conferències, simposis, congressos,... que fos comparable amb els centres de referència que són uns Estats Units, un Canadà, Alemanya, Anglaterra... jo crec que s'ha de comparar amb això, amb el món.

P-I això implica...?

R-Això implica un projecte, un projecte i una infraestructura. Vol dir pressupostos, vol dir recursos però també vol dir possibilitats de futur, és a dir, que això hi pot haver-hi més d'una font de financiació possible interessada en fer-ho perquè no és només anar a buscar diners una mica a fons perdut, sinó que les institucions que poden pagar després també en treuen profit. Per tant és també una inversió, és presentar com una inversió mai com una caritat. Jo crec trobar tant fons de financiació públiques com privades. Sempre és bo que per mantenir la seva independència, un no depengui només de subvencions públiques. El que si que pot ser finançat són recerques concretes però infraestructurals per salvaguardar la independència.

P-Però per tant el paper, quan parles dels *think tanks*, vol dir crear opinió pública, vol dir instar a l'administració a fer determinades actuacions?

R-Una fundació és això, fer bons informes i fer bones recerques sobre temes específics. Al final d'aquestes recerques, normalment s'inclou, sobretot les de caràcter aplicat, unes serie de prespectives finals de consells, de direccions, de recomacions, tant per sector públics com privats que t'han encarregat aqueil estudi. Tu no justifiques, sinó que a partir de l'anàlisi que tu aportes que és la funció bàsica de la recerca encomanada, al final hi ha una serie d'argumentacions pràctiques però en tres o quatre pàgines, les que es fan a l'estranger no en tenen més, és el que moltes vegades llegeix el policymaker i utilitza l'altre per justificar una mica, però ja està. Llavors, el que s'ha d'aguantar molt bé són aquestes conclusions i això és haver fet molt bé l'estudi previ. Aquí és el prestigi de la pròpia institució, que llavors és una bola de neu que et genera noves demandes, etc.

P-I en aquest paper, quina relació creus que hauria d'establir amb les universitats?

R-De la universitat hauria de ser independent, formalment. El que si que es pot establir és que els investigadors de les universitats, en una primera etapa és difícil que en puguin prescindir. Idealment, la Fundació, podria tenir els seus propis investigadors com tenen altres fundacions ja molt consolidades, però el que passa que això costa molt. Però idealment, podria tenir els seus propis gabinets d'estudis, centres de recerca, instituts, amb el nom que sigui. Amb una primera fase, clar, la gran borsa investigadora està a la universitat, aquí, això estic parlant de Catalunya. Per tant, inevitablement una institució que vulgui fer recerca, poc o molt ha d'estar relacionada amb les universitats. Però idealment d'hauria d'anar fent menys vinculat o menys directe a la vinculació.

P-Tu series partidari que la Fundació tingués els seus propis investigadors, treballant des de dins?

R-Idealment, sí.

P-No tal com fa ara encarregant?

R-No, exacte. Es podria fer un sistema mixte depèn de qui pot fer millor una cosa i després m'especialitzaria, és a dir, uns quants temes i tenir els millors investigadors d'aquest tema treballant a la Fundació. Crec que això a deu o dotze anys és poc, però en prespectiva de futur s'hauria d'anar buscant.

P-I en relació a altres tipus d'entitats, organitzacions, fundacions, associacions?

R-No ho sé. Des d'organitzacions de les universitats, associacions... doncs, no ho sé. En principi no té perquè està vinvulat, ni organicament ni... ho veig una mica com de demanda-oferta. Pot ser que una associació, organització, el que sigui, que demani a la Bofill que li faci un estudi de la repercussió de les zones verdes a no sé on, i llavors es faci com un treball d'un estudi aplicat, en recerca aplicada, però no... perquè la independència també ha de ser respecte a la societat. Llavors jo no veig perquè té que haver-hi una vinculació en associacions, etc.

P-Ara, per exemple, hi ha una part de recursos que impulsa projectes propis que impulsa la Fundació però també hi ha una part important que es destina a projectes que arriben a la Fundació d'investigadors o entitats que proposen fer una recerca a la Fundació, un projecte. Per tant aquesta segona part la reduïries més?

R-Jo marcaria clarament quines són les línies de treball de la Fundació en un període de temps determinat i m'ho plantejaria molt com a empresa, és a dir, això que et deia abans, d'aquí deu o dotze anys on vull ser jo en el mapa. Llavors hi ha moltes d'aquestes recerques petites que t'arriben que no interessin perquè parlen de coses que no és el que nosaltres volem ser forts. I per tant el que s'ha de fer és multiplicar coses que reforcin les pròpies línies de recerca en aquest mig termini. L'important és, nosaltres on som i on volem estar. Jo crec que això és la base per fer un treball de punta, fer un treball més competitiu a nivell de... és a dir, treure allò de la substitució i fer la complementarietat, però la complementarietat en termes més d'empresa.

P-I per tant destinar més esforços en els projectes propis?

R-Si, en les línies pròpies de recerca. Que no té que perquè haver-n'hi gaires i que la Bofill sigui coneguda perquè és molt bona estudiant a, b, c, d. Actualment, jo crec que això no passa. Jo crec que la Bofill va fent coses socials, en general, però és una mica com una paraigües, un calaix de sastre que hi cap tot i això crec que no és bo. Ha a de ser reconeixible des de fora, d'entrada, potser d'aquí un temps el ventall es pot ampliar però d'entrada jo no definiria més de tres o quatre temes.

P-I per tu són aquests que deies, no?

R-Si s'escullen aquests, jo hi veig perspectives de futur. Perquè clar, aquests tenen moltes dimensions, des de la local a la europea i l'internacional, aquí hi ha molt a triar. Però no faria, si es fa això, no faria llavors estudiar la família per entendre'ns, és a dir, no s'hi val tot, ser més selectiu.

P-I en relació amb l'administració, quin paper creus que hauria de jugar?

R-Idealment cap.

P-Potser aquests temes han preocupat molt a l'administració i preocuparan molt a l'administració, per tant és possible que l'administració engeguin processos de recerca?

R-De l'administració, s'ha de procurar que et demani coses. L'administració és un client teu. Idealment és això, que t'encarregui estudis, tu li facis un pressupost i vens: "miri, això li costarà això. Li interessa o no? Si". Llavors simplement amb un

calendari, amb uns compromisos de publicació que s'han de tractar entre les parts, amb uns cànons de no sé què, etc. Idealment és això. I subsidiàriament, que els investigadors a dintre de la Bofill, entrin a formar part de les xarxes competitives que s'ofereixen a totes les institucions, tant públiques com privades, del país, és a dir, si hi ha la línia de recerca de no sé què, que hi ha uns quants milions per repartir i hi ha uns processos competitiu de projectes, doncs que la Bofill també presenti els seus projectes, és a dir, com una font per finançar els seus propis estudis però això no vol dir que depèn d'ells.

P-I això no pot fer que la independència...?

R-No, perquè això és una política de que tu estudies tal cosa. Però sempre triar coses que a tu t'interessin, és a dir, que siguin d'aquestes línies marcades. Però no fer mai dependre, per exemple tenir una subvenció permanent per part de la Generalitat, o per part de l'Ajuntament de Barcelona o de la Diputació. Això, crec que és molt dolent. La independència econòmica és la base de la independència general. Llavors crec que no hi hauria d'haver cap relació amb l'administració.

P-I amb empreses privades, per exemple?

R-El mateix. Que siguin clients i a mesura que tu agafes prestigi vas augmentant una mica la cartera de clients que tens i que sigui públic o privat, aquí no importa gaire. I també un producte, un pressupost, un calendari i ja es fa. Però tu ets privat, és a dir, ets un membre que l'activitat que en comptes de fer tal producte, fas estudis, la recerca, el que has de procurar és que sigui de primer nivell perquè et vingui a tu en el moment de buscar-ho.

P-En aquests moments a la Fundació li limitaries un marc, un espai ideològic, si l'identifiques? I en tot cas si això és bo o el canviaries?

R-Sempre ha sigut una mica d'esquerres en l'imatge o de centre-esquerra i amb un color una mica nacionalista, català. Però això és suficient, i sobretot ara, i en el futur encara ho serà més com perquè tampoc marqui les qüestions. Vejam, tots els *think tanks* de política comparada, més o menys, tots tenen una certa orientació ideològica que és inevitable, tant pel tipus d'estudi que t'encarreguen per les pròpies temàtiques com els valors que és inevitable tenir al final. Jo crec que a aquí no seria molt dràstic perquè tampoc no cal. Perquè hi ha *think tanks* més d'orientació democrata i altres d'orientació més republicana. Jo crec que tal com està ara crec que ja està bé. Es definirà més pel tipus d'estudi, és molt més important que la qualitat en estàndars acadèmics i comparatius de recerca sigui molt bona.

P-En aquests moments, els temes que s'estudien tenen a veure amb aquest marc en el que es situa la Fundació?

R-Si, però si per exemple s'agafés la globalització, doncs temes més de mercat, o sigui, més que poden interessar. Per exemple, el que vol dir aquesta cosa de la

situació del públic-privat en quan a gestió de temes, formacions públiques que es funcionen a través de l'empresa privada, que és un mixte, doncs, això no té perquè excloure ni molt menys al revés que això serà cada vegada més.

Això no em preocuparia gaire, seria en fi, els valors generals, el valor de la democràcia, de Catalunya, i d'una certa intervenció social, això ja n'hi ha prou i això és molt ampli. No és cap problema a l'hora de fer una bona recerca. El que no faria és estar molt marcat ideològicament, que fins i tot fos identificable amb un partit explícit. Això penso que seria un error, és a dir, convertir-se en una fundació de partit que és una altra cosa. Clar, les americanes són democràtes o republicanes, però allà dins el democrata o republicà hi ha moltes estructures a dins. Una mica defineix però llavors hi ha moltes interconnexions, és a dir, el que un semblaria que són més de dretes en termes europeus llavors resulta que està defensat pels democrates i no pels republicans.

Una definició que pugui cobrir la pràctica totalitat, la totalitat dels partits que hi ha en el Parlament de Catalunya. No crec que sigui cap inconvenient.

P-Jo crec que hem anat tocant una mica tots els temes que havien de sortir, però si vols afegir una mica de recomanació general o concreta?

R-Faria un resum del que ja he dit. M'agrada que es faci aquest estudi o aquesta enquesta perquè això ja és un indicador que es reflexiona alguna cosa pel futur, és a dir, que a lo millor és un moment que en l'any 2000 es faci una cosa diferent que l'any 80. Això em sembla positiu.

No és fàcil, el que jo crec que s'hauria de fer, és ser competitiu amb l'exterior, línies de recerca, una independència econòmica. No és fàcil però jo crec que amb el panorama que dona de si el país, la FJB és dels millors situats per fer-ho si hi ha voluntat de fer-ho.

Al final sempre vas als recursos humans, quines són les persones que s'encarreguen de fer les coses i jo crec que a partir de l'equip dirigent que hi ha ara, si es vol fer ho poden fer. Cosa que ens n'alegrariem tots perquè crec que això es notaria en un país petit com aquest, i que no n'hi cap més ademés, per tant seria molt positiu per tots.

Joan Rigol

P-Havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill? i de la Fundació Serveis de Cultura Popular? Quin coneixement en tenia?

R- Evidentment n'he sentit a parlar i he estat en els seus locals, he estat en reunions,... per mi és com un centre on trobo aglutinada gent molt interessant de la nostra societat i sempre que m'hi he trobat rodejat de gent tant de la casa com gent que venia de fora com jo mateix.

Per tant, per mi, la Fundació Jaume Bofill és un nucli d'investigació, de pensament, amb unes coordenades bastant clares, és a dir, arribar a descobrir la realitat del nostre poble i convocant a molta gent en aquest sentit. També sé que ajuda a la investigació de nois i noies joves que fan la tesi, arriben uns sobres a casa periòdicament i alguns d'aquests els he demanat.

En quan a Serveis de Cultura Popular se'm escapa una mica més, en tinc coneixement d'aquesta secció però no la vaig seguint tant. Els gran estudis que ha tret la Fundació sobre la immigració i sobre tot això, i com que la tinc ben posicionada fins i tot sobre la seva sensibilitat i des de la seva ideologia, doncs jo em trobo molt còmode. I en aquest sentit en tinc una visió molt confusa però a la vegada molt pràctica, perquè en el carrer Provença hi he anat moltes vegades.

P-Perquè aquesta ideologia, a nivell històric, quin és l'espai social que ocupa la Fundació?

R-Val a dir, perquè no és exactament com ho diré ara, però faré un flaix, és una espècie matriu de centre-esquerra per entendre'ns i on s'hi projecta la sensibilitat social i la sensibilitat nacional català, amb una vessant de connexió acadèmica amb gent que també hi està amb aquesta línia i, per tant, de consolidació d'una manera de fer anàlisi de la nostra societat.

P-I en quina mesura aquest espai és imprescindible que el segueixi cobrint la Fundació o ja hi ha altres agents que ho cobreixi?

R-No, no,... sobretot és un espai fet molt des de Catalunya i pensant en Catalunya i pensant en personatges que tenen aquesta motivació catalana. I per tant això no és un servei d'estudis escèptic, doncs de fer un programa i a veure quin és el director que hi posen i segons quin director sigui va per un cantó o va per un altre, sinó al revés, és un lloc on té una voluntat fundacional, al meu entendre, molt clara, molt definida, i que després buscaran solució més existosa. Per tant, això ho té clar.

A més, a més, és una entitat, en aquest sentit, de compromís, és a dir, n'hi ha que només volen esdevenir plataforma de trobada, en canvi crec que la Fundació Jaume Bofill el que fa és, no només allò de convocar gent i a veure què surt, sinó que convoca gent ja precisament desenvolupant aquesta actitud davant el país, de vessant cívica, social i nacional.

P-I dins tot el ventall d'activitats que fa la Fundació quina valoració general en fa, sobretot tenint en compte els tipus de temes que tracta?

R-Aquesta és una altra vessant que és la següent, fa unes coses que jo les recordo de molts nivells i de molta categoria però no entra en la roda mediàtica, és a dir, "la Fundació Bofill ha fet doncs això...", això no ho fa, és a dir, és modest a l'hora d'entregar, diguem-ne, els productes i els serveis que fa. La qual per mi la fa més atractiva, és a dir, primer, mai s'ha volgut vendre com a fundació; segon, mai ha volgut portar els productes a un nivell estrictament mediàtic a nivell a l'engròs, però en canvi tothom sap que qui vulgui conèixer els "topants" de la nostra societat catalana ha d'anar a parar en aquest centre, diguem-ne, d'investigació que és la Fundació Bofill. Per tant això es distingeix de moltes fundacions, que de vegades són fundacions amb motius socials però que de vegades són pantalla d'altres interessos més màrqueting.

P-Per tant en aquest sentit la difusió que se'n fa de les activitats és suficient?

R-Per a mi sí... per a mi sí, és a dir, a mi em diguessin "escolta ha de canviar molt"... Ja he començat dient que la conec relativament però que la imatge que en tinc, doncs, ja està bé que sigui així, que sigui un lloc de recerca, que sigui un lloc de debat, que sigui un lloc de posicionament definit dins de la societat, que sigui un lloc d'ajuda a les investigacions que fan, que fan els joves i que fan els seniors, per entendre'ns, que agafi tot aquest ventall, que tots els temes tinguin un fil conductor que és l'aproximació a la realitat de la nostra societat, i després de veure tots els personatges que es belluguen per allà, jo m'hi trobo molt comòde quan em veig amb ells.

P-Ara en aquests moments les prioritats temàtiques de la Fundació són democràcia, educació en valors, immigració i cultura. Tenint en compte aquestes prioritats, n'hi ha alguna que potser caldria plantejar-se deixar de banda perquè ja hi ha altre gent que ho fa o al revés, incorporar-ne alguna altre de nova que en el futur pot ser molt important i que cal que es treballi?

R-No cal dir que totes aquestes que dieu són, per mi, projectes quasi vitals, és a dir, a mi em sembla que aprofundir en la democràcia, quan ara és l'escepticisme, passotisme, el desmembrament de la societat a través d'un individualisme molt fort, a mi em sembla que és un tema fonamental de la nostra societat. El descobrir la immigració i els compromisos que això significa avui, tant en l'interior com la nostra solidaritat amb el tercer món i amb el tercer món que tenim, em sembla que és l'urgent. L'altre és la dels valors, que en definitiva estem donant voltes sobre el mateix fet i si parléssim de valors seria la reflexió igual que he fet amb la democràcia, vista des de la persona, individual i per tant lògicament... I el quart que m'has dit era el cultural. Havia sigut conseller de Cultura i per tant considero que són uns eixos absolutament determinants de cara al futur de la nostra societat.

Després, és clar, tot això té sempre una derivació política. La Fundació Jaume Bofill no entra ja en la formulació, diguem-ne, política, fa la pre-política i em sembla que és valor molt important. El que passa que un cop acabat el seu cicle i ja ha elaborat el seu producte i ha elaborat el seu dictamen, i ha publicat el seu llibre o el seu dossier, després això queda una mica difós. Aleshores aquí, quan parlem d'aquests quatre valors, n'hi ha un altre que seria el valor de la política que és allà on es pot vertebrar tot aquest tipus d'inquietuds i tornar a reivindicar la política com la capacitat de vertebrar tots aquests elements en un projecte de societat operativa, és dels punts interessants, és a dir, que no es quedés només en la pre-política sinó que entrés també a la política però amb majúscules, no a la política petita, de partits i de cops de colze i tot això, sinó a la política com a element fonamental per a què una societat pugui respirar. Aquest és un dels punts que els suggereixo oberts i que està lògicament amb l'entramat estudiar democràcia, estudiar valors i tot això, i ja hi és aquesta política.

P-Podria explicar una mica millor que vol dir aquest entramat?

R-Ja m'estaries demanant que fes l'estudi de la Jaume Bofill.

P-No només per acabar d'entendre...

R-Fonamentalment la democràcia és una actitud, no és només és un sistema per votar i per prendre decisions, és una actitud de civisme, de corresponsabilitat, etc. La cultura, és la capacitat de ser lliures, de capacitat crítica, etc. Els valors, són els punts en què creus que tu vertebrés la teva pròpia personalitat envers els altres però, després hi ha un fet que és diu la política, que és l'evolució de com tot això es projecta a la societat perquè la societat se senti preocupada amb tots aquests debats que estem tenint. Aquest seria per a mi un element, si n'hagués d'insinuar algun, que rebateria tot el procés d'aquest element polític, molt gràficament, en el seu paper pre-polític. I hi ha una segona consideració, que la consideraria molt vàlida, que és la de la formulació política, no des del punt de vista de la confrontació partidària sinó des del punt de vista de com és un element constitutiu de la societat actual.

P-I aquest nou element, per tant seria el que d'alguna manera permetria que els projectes tinguessin una major incidència?

R-Exactament. Ens permetria fer de pont amb els agents actius de la societat. Em sembla... però puc estar molt equivocat... perquè a lo millor ja ho fan i no ho sé veure en aquest moment.

P-I en termes generals, i amb independència del que vostè coneix de la FJB, quin paper creu que poden o que haurien de jugar les fundacions en l'àmbit de la recerca social?

R-Una fundació sempre vol dir una voluntat fundacional. De vegades hi ha gent que fa fundacions per tal de perpetuar la memòria d'un senyor o les fa per una

cosa molt concreta, evidentment aquestes fundacions d'abast més generalista vol dir que hi ha un grup de gent que està interessat en estudiar i en desenvolupar una determinada cosa. Per mi és més important les que tenen la capacitat de formular aquesta voluntat fundacional per al propi desplegament, perquè després el desplegament ja el pots anar fent.

Falta a Catalunya una fundació que vagi estudiant una mica més la societat en aquests moments. Jo crec que si l'anem seguint, Catalunya és una societat bastant estudiada des del punt de vista sociològic, hi ha bastant desenvolupats els nivells acadèmics de la sociologia amb les seves corresponents patums, en la diversa gent que hi entra i que n'aprèn, en el camps de les diferents universitats que hi ha això, hi ha la Fundació Bofill com un fet emblemàtic a dintre d'aquest camp. Per tant dir que hi ha una gran manca en aquest sentit, potser no ho sabria detectar perquè veig llibres, veig revistes, veig dossiers, veig estudis doncs fets amb una certa fluïdesa. Em sembla que la societat catalana està bastant estudiada i per tant diria en fan falta més? potser no ho diria...

P-Potser més enllà del que és la recerca, altres mancances que es puguin detectar en aquest camp, per exemple, a nivell de creació de xarxa, de relació amb altres institucions, de relació amb l'exterior, en aquests altres nivells i no tant d'investigació... projectes socials...

R-Si, si... el que passa que si fos veritat això que dic d'aquesta nova dimensió de política més ample, podria suggerir complicitats noves, gent que també ha fet la seva feina. Que segurament ja hi deuen ser aquestes col·laboracions i a mi se'm escapen, però que en departaments de la universitat, en Esade, amb entitats d'aquestes,... anar col·laborant en aquest perfil de política civisme, potser si que seria una dimensió nova, més maca, més atractiva... Jo conec gent, per exemple, que a Esade estant estudiant tot allò que és l'ètica, el món econòmic, per exemple, i hi ha altre gent que està estudiant altres coses i cadascú ho va fent d'una manera una mica fragmentada. Aquesta lligada final davant d'aquesta certa buidor en que els mitjans de comunicació intenten explicar la societat, quan aquesta buidor no és la ni última paraula ni, de bon tros, la última realitat sinó que n'existeixen d'altres, a mi em semblaria que seria important aquest treball en xarxa dins del conjunt de la societat catalana. Ara, això exigeix una certa complicitat, això no és només un tema organitzatiu sinó que és un tema que prejutja un cert diagnòstic de que cap on van les forces que van vertebrant la nostra societat, si són purament mediàtiques i per tant només per entretenir el personal o des d'un punt de vista ja no inductiu sinó deductiu, perdó al revés, des d'un punt de vista de baix cap a dalt, són capaços de crear una espina de reflexió operativa i arribar al conjunt de la societat.

P-En aquest sentit veig claríssim, quina hauria de ser la relació amb les universitats o això podria afectar la relació amb altres tipus d'entitats i/o organitzacions. En quina mesura això podria configurar unes relacions amb l'administració ?

R-La relació l'ha requerida, moltes vegades, la Fundació Bofill. Jo recordo quan era conseller de Cultura, els hi vaig demanar que em fessin tot l'anàlisi sobre quin era el nivell de vida cultural del país i van fer un estudi esplèndid. Jo em sembla que la pròpia Fundació ha estat requerida moltes vegades en aquest sentit i ho ha fet amb molta competència, i per tant no sé si des de la Fundació Bofill es té la sensació que l'administració catalana no la fa servir prou. En tot cas ho haurien de dir ells mateixos perquè jo tinc la sensació que quan se'ls hi ha demanat ha funcionat molt bé.

P-Per tant la relació hauria de ser encarregant-encarregat?

R-Hi ha un altre element que potser s'ha de considerar que és el següent, és a dir, cada vegada més la universitat va essent un pol d'investigació i llavors es creen unes certes inèrcies entre la universitat i la demanda d'investigació. La Fundació Bofill, que no està dins de l'àmbit acadèmic del país, potser si que de vegades el deuen trobar canviat respecte aquesta inèrcia de demanar a la universitat i de demanar als departaments i de demanar tot això. Però això, en tot cas, no ho sé detectar, hauria de ser la mateixa Fundació Bofill que si fos veritat ho perseguis i busqués mesures d'implementar-se en el món acadèmic.

P-Perquè en quina mesura, si el món acadèmic està esdevenint cada vegada més un pol d'investigació, això no hauria de fer replantejar els objectius de la Fundació o la Fundació té algun tipus d'entitat pròpia que la diferenciï de la universitat?

R-Té la voluntat fundacional que he volgut ressaltar des de l'inici i la té prou clara, prou contundent i prou necessària, per tant em sembla que la Fundació pot demanar que algú implementi amb ella però ella no pot ser és un element perifèric d'una institució més forta perquè llavors despullaria un sant per despullar-ne un altre, seria el negoci del rodar de les cabres. Ara, el que hauria de veure és com ella operativament pot connectar amb aquesta estructura acadèmica sense perdre la seva identitat i en canvi tenir aquesta dimensió, i em sembla que és bo, que el país prejutja que la universitat és un centre d'investigació.

P-El que volia dir és què és allò que diferencia clarament la Fundació de la universitat, si la universitat va fent cada cop més recerca social?

R-La universitat ho fa des d'una dinàmica determinada que és la seva, que és la personalitat dels seus professors, les seus projectes, els seus plans d'investigació, els seus plans d'estudi i en canvi la Fundació està molt més oberta a les necessitats reals que veu de la societat i per tant el mòbil de la Fundació crec que és la societat. El mòbil de la investigació acadèmica és tot un altre. Crec que això s'ha de distingir i crec que la Fundació no ha de perdre aquesta vinculació amb això.

El fet de que no perdi això, no vol dir que no hagi d'intentar tenir com una estructura que l'ampari d'una connexió amb el món universitari. De com s'ha de fer això, ja no depèn de mi.

P-Jo crec que hem anat tocant una mica tots els temes, si vol afegir algunes recomanacions concretes o més generals de cara al futur per la Fundació?

R-No. Jo vaig veient que totes les Fundacions agafen... això que deia de la universitat, sembla que siguin com un cert complex que tenen, que necessiten una certa revalidació acadèmica. Crec que no és el cas de la Fundació Bofill, però voltant pel país notes que sembla que tenen aquesta necessitat. Tot i que no la tinguin probablement si s'està connectat en aquest àmbit li pot ser interessant, sense que la universitat no l'ofegui a base d'exigències i al final acabes fent el que volen els altres i no el que vols tu. Perquè el valor afegit és que aquesta perspectiva de fer els estudis, amb aquesta gran sensibilitat i permeabilitat de les necessitats de la pròpia societat.

Crec que la Fundació Bofill és una bona fundació, que fa un servei i que ho fa bé, i per tant tot el que he dit són pures insinuacions sense coneixement de causa i que està ben posicionada en el conjunt de la nostra societat i a més té una garantia precisament per aquest espai que ha agafat, diguem-ne, ideològic i de proximitat de la realitat. I en aquest sentit de catalanitat, té una garantia moral i científica molt creïble, és a dir, veus que tothom accepta que la Fundació Bofill pugui fer aquest estudi, pugui fer aquest dictamen, pugui organitzar el que sigui. Per tant, té un gran valor en el present i no crec que estigui en crisi com a entitat ni de bon tros, en tot cas s'hauria de veure com tot això es pot projectar amb la nova societat actual que va agafant les seves inèrcies, per tant posicionar-se al voltant d'això. Però ho noten més el que hi són i els qui hi treballen, que no pas jo queestic lluny de la Fundació.

Carles Solà

P-Havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill? I de la Fundació Serveis de Cultura Popular? Quin coneixement en tenia?

R-Relació directe jo no n'he tingut especialment, no n'he tingut més que no sigui amb en Jordi Porta, que ha estat el nostre actual Síndic de Greuges i jo crec que és una persona excepcional, i que ens ha ajudat moltíssim per temes de la universitat i ens ha orientat en moltes qüestions i ara està fent un molt bon paper aquí com a Síndic de Greuges.

El contacte és a través del ressò de les iniciatives que ha anat prenent la Fundació i vaig conèixer una primera persona de la Fundació. Va ser a València cap a l'any 70 i que devia estar arrencant en aquells moments la Fundació.

I la seva implicació en qüestió d'anàlisi sociològic, de qüestions polítiques, teniem el debat de la funció política en un moment que no hi havia l'actual de democràcia. Una cosa molt arrelada al que és la societat civil catalana, d'ocupació, àmbit, sempre amb un tarannà molt obert, humanista, progressista. Havia seguit la seva trajectoria de la Fundació a través dels seus treballs més que contactes directes.

P-Quins són els grans trets que definirien la Fundació, que la distingirien d'altres tipus d'organitzacions, fundacions?

R-Jo crec que segurament això, la realitat d'un moment en què neix i és un paper que es col·loca al marge, és una pre-ONG, inventa les ONGs quan no existien encara. Amb aquesta denominació es situa al marge de les sistema partidari i, per tant, fa una aproximació als problemes més horitzontal. I això li dóna més credibilitat, més autoritat en un moment que opina, sobre què conec jo que ha opinat?, estructura social, educació, immigració i els nous problemes de la societat catalana a finals de segle, per tant molts en l'àmbit social i polític, és tal com ho veig.

Em sembla que hi ha una web que no he tingut temps de visitar que és la Democràcia Web, que la veritat, per les referències que tinc, sembla un experiment molt interessant de veure com poden funcionar les relacions en un món que s'estan trastocant totes les coordenades, excepte les econòmiques. Els rics, cada vegada són més rics i els altres cada vegada més pobres, això és el que ja havia passat.

Aquesta és la percepció que en tinc jo.

P-Quina valoració en fas?

R-La valoració per mi, és d'una institució amb autoritat, és a dir, no és sospitosa d'una alineació apriorística davant dels problemes, per tant analitza científicament i per tant li dóna una valoració molt positiva. I en aquesta aproximació no apriorística dels problemes, si que hi ha un component que jo personalment valoro molt, que és al no renunciar als principis de concebre Catalunya com una societat completa, en el límit de les seves possibilitats i mancances en l'àmbit de la política actual que es dóna.

Per tant, la meua percepció com a públic no directament vinculat amb la Fundació és altament positiva, d'una autoritat en el sentit d'acceptar el que sigui i el que s'hi treballa.

P-I amb la Fundació de Serveis de Cultura Popular, la coneixes o hi has tingut relació?

R-Menys, perquè ara s'han unit, oi? Ara han fet una fusió, no? Menys, la veritat és que no. Així com la FJB si que a través de les indicacions en tinc més notícies, de l'altre... encara que segurament si que potser hi ha hagut coses que sense saber que eren s'allà, ho eren.

P-Centrem-nos en tot cas en la Bofill. Conèixes una mica tot el ventall d'activitats que fa, des de les beques, al finançament de recerques, a finançament de projectes, impuls de projectes propis, webs? Així en general, com valors aquestes diferents activitats? Potser creus que n'hi ha alguna que potser es pot deixar més de banda, en un segon pla, i en canvi incorporar-ne d'altres que no es facin?

R-Bé, jo del catalèg d'activitats crec que no en treuria cap, potser és demanar massa. Pel meu origen professional, perquè sóc "científic", enginyeria en concret. I pel tot el que està passant en el món de l'investigació i de la innovació tecnològica, malgrat que hi ha Democràcia Web, crec que és molt necessari, i no exclusiu de la Bofill però també hi podria tenir un paper important, el que podríem dir el debat de ciència i societat, ciència-tècnica-societat. Falta una reflexió seriosa que falta en aquest territori, del que s'estan conduint els governs i les grans empreses, les estan portant sense que hi hagi una reflexió seriosa de dir "estem d'acord o s'hauria de fer alguna alternativa". I a vegades les alternatives que ha sorgit en el debat, han patit d'apriorismes i de manca de rigor, de vegades, per exemple tota la posició relativa als transgènics o ara mateix que s'està organitzant al voltant el gen humà. Hi ha un cert grau de frivolitat en la discussió que hi ha als mitjans de comunicació. Aleshores, tenint en compte els currículums de la Fundació, jo crec que seria un terreny en què si la Fundació fes una aportació, crec que seria molt positiu.

Però així pensant... educació, totes les seves activitats, jo no pararia de treballar en educació i el tema de la immigració és clau perquè tenim un problema i una solució al mateix temps. Si anem cap una societat més multicultural i multiracial, jo veig que les iniciatives dels governs són absolutament insuficients. Allò del Mayor Oreja: "teníamos un problema y lo hemos resuelto". Doncs, per aquí no anem bé i a més ara aquí a la universitat ho veiem molt perquè simptomàticament, com a detall simbòlic, hi ha per primera vegada a la Junta de Govern de l'Autònoma, hi ha un estudiant magrebí que s'ha incorporat i com a representant dels estudiants, amb una actitud fantàstica, molt positiva. Això s'ha de tractar. Per tant jo no pararia, de cap de les maneres, aquest debat o aquests estudis que s'estan fent a la Fundació.

Per tant, no treuria res i en tot cas afegiria aquests sectors que és clau i que s'estan bombardejant. Tenim l'Aznar i tot això. I a la Unió Europea, que ens està conduint cap un terreny, cap una direcció que personalment no m'agrada gaire. I no hi ha reflexió, alguna persona rondina però immediatament és qualificat d'apestat.

P-Quin paper creus que hauria de jugar la Fundació en aquest camp de la recerca social? I ho dic perquè ara hi ha moltes institucions que fan recerca, la mateixa universitat fa recerca, en el moment que va néixer potser no hi havia tantes institucions. Per tant en aquests moments, quin paper creus que s'ha de plantejar jugar la Fundació en aquest camp?

R-Jo crec que la Fundació dóna possibilitats d'un lloc de trobada i d'aglutinar equips de treball que efectivament, des de fa 30 anys fins ara s'han anat formant i consolidant a través de les diferents universitats i fora de les universitats, i que alguns d'ells són de molta qualitat. Però, en aquest sentit, potser el paper impulsor que va tenir la Fundació Bofill en el seu moment, doncs segurament ara no és tant necessari com el d'un marc de coordinació, de trobada, de treball conjunt. És diferent.

Això també passa amb l'Institut d'Estudis Catalans. L'IEC tenia sentit en un moment determinat com a societat científica que impulsava. Actualment, la ciència en el seu sentit més ampli, s'està produint a les universitats, al Consejo, als instituts de recerca. Llavors, l'Institut està servint perquè la gent faci coses per interacció i mantenint la identitat de diferents grups, les seves línies, i això val tant per la lingüística com per la química orgànica, com la sociologia, i el paper de l'Institut està canviant. Bé, està canviant des de fa 15 anys. I hi ha un problema. Bé, un problema... és difícil trobar el paper exacte que correspon.

M'imagino, encara que ho dic des de fora, que la Fundació pot acabar essent una situació una mica semblant perquè ha estat germen, impulsor d'iniciatives de treball i ara tot això que la Fundació ha ajudat a crear és potent, per tant el paper ha de ser més de llençar programes, d'impulsar programes de cooperació i coordinació.

P-Creus que hi ha alguna necessitat en l'àmbit de la recerca que la Fundació podria cobrir que altres institucions no cobreixen?

R-Aquesta, per exemple, de la immigració està claríssim perquè manca una... en teoria si tu fas el repàs de fet es fa recerca d'educació, es fa recerca sociològica d'aspectes concrets del canvi social. Però la recerca, per exemple, en educació, està contaminada per l'àmbit governamental, claríssimament. La Logse és fantàstica segons els governs. Això mateix passa amb les qüestions d'immigració, que no hi ha un anàlisi rigurós i per tant aquest és un punt que la Fundació, al no estar vinculada a cap institució directament pot jugar un paper més d'àrbitre, no d'àrbitre, de tenir una autoritat moral sobre el que es diu, o científica, moral-científica al no estar tant implicada en la batalla política directe o en la competència institucional. Per tant, aquesta és una línia que si vols t'ho agafo en comparació amb el que deia abans de les ONGs, doncs pot tenir la Fundació perquè, encara que sigui Amnistia Internacional, perquè té l'autoritat que té. Perquè no està vinculada a cap govern, la seva independència i un rigor. Aleshores, això li dóna credibilitat davant de la societat. Quan Amnistia Internacional fa un informe, és creïble i té impacte doble la opinió pública. Amb algunes ONGs com Metges sense Fronteres, passa una mica el mateix, Greenpeace, de vegades si i de vegades no, és més polèmic la seva vinculació. Jo crec que aquesta línia és la que pot donar la Fundació. Pot continuar donant de la Fundació aquesta capacitat d'influència social.

P-I aquesta recerca, creus que s'hauria d'enfocar més cap a la recerca pura o aplicada?

R-Per a mi sovint és difícil dir d'on situar les fronteres. Una investigació sociològica, política, és difícilment es pot dir si és pura o aplicada. Per a mi, en general tota investigació és aplicable, d'una manera o d'una altra, a més llarg termini o no, però tota investigació és acumulació i coneixement, i per tant si tu tens més coneixement l'utilitzaràs d'una manera

o d'una altra. Jo crec que la investigació ha de plantejar-se un problema, ha de ser a partir d'un problema que tens davant o que és fruit de la curiositat i treballar-la. I en aquest sentit, la investigació sociològica està molt pròxima a l'aplicabilitat.

Nosaltres aquí a la Autònoma fa temps preferim parlar més que d'investigació pura o aplicada, d'investigació bona o dolenta. Per tant, crec que s'ha de fer una investigació bona, rigurosa i aquesta investigació porta a analitzar qüestions que a lo millor són d'una incidència molt directa o d'altres que vés a saber quan.

P-I en aquesta línia, creus que la Fundació s'ha de centrar més en fer recerca o en fer projectes d'acció? Per exemple, Democràcia Web pot ser més un projecte que una recerca, és una projecte d'acció.

R-Clar, és que projecte ja parlem de coses com Democràcia Web. És que nosaltres quan parlem d'investigació, diguem projecte, és un projecte d'investigació aleshores qualsevol projecte implica que té... segur que en Democràcia Web s'està fent investigació o no. No s'està aplicant només, es trobaran cada dia amb mil qüestions de garanties de identificant, quantitat de coses que s'han de resoldre. Per tant, el concepte que s'utilitza normalment a la universitat, a investigació es fa a través de projectes, alguns més bàsics, més lluny de l'aplicació i d'altres que intentem més d'obtenir un resultat concret. M'és difícil separar els dos conceptes d'investigació i projecte.

P-Però per exemple, un enfocament seria situar-se més en el pensament i la reflexió, i l'altre situar-se més en el tema de la mobilització social, on també poden intervenir actors socials, entitats...

R-Jo crec que tots dos són necessaris. Segurament en aquest moment tenim crisis en les dos. Però jo crec que tenim més urgència en el segon aspecte, en la mobilització social que en la reflexió més de fons. Crec que tenim més necessitat d'acció concreta, el que passa que l'acció sempre respon a una reflexió prèvia però en un moment en que la meua percepció és d'una extraordinària desmobilització, en que hem vist com uns senyor guanyaven unes eleccions fent servir la xenofòbia de manera descarada amb lo de la Llei d'estrangeria, ha tingut quasi un 70% de vots en les zones d'immigració a Andalusia, un 65% crec. Doncs, és clar, és molt preocupant les polítiques concretes i, per tant, a les polítiques concretes necessitem també respostes concretes. En aquest sentit, la gran reflexió o grans elements de reflexió ja estan fets però la urgència d'activar projectes o accions per portar accions més concretes, per mi és més urgent.

P-I en aquest sentit, quina creus que hauria de ser la relació que hauria de tenir la Fundació amb les entitats, associacions, altres ONGs?

R-De col·laboració d'aquests temes que sempre s'han fet des de la Fundació, que sempre s'han fet projectes, sempre hi ha hagut la iniciativa pròpia però en col·laboració. Quanta gent treballa a la Fundació? Molt poca. En aquest sentit, vol dir que hi ha moltíssima gent que està en diferents llocs. Per tant, crec que aquesta implicació que té la Fundació amb teixit associatiu, institucional de Catalunya, crec que s'esta duent correcte i saber continuar insistint per aquí.

Perquè quan un "invent" funciona, jo procuro no espatllar-lo, que continuï funcionant, i potser algun dia s'haurà de reformular. Però jo crec que aquest prestigi, aquesta autoritat, rigurositat que s'ha guanyat la Fundació és potser un camí que s'ha de continuar per aquí.

P-Quina relació creus que hauria de tenir amb les universitats?

R-Doncs, en el mateix sentit. Potser més col·laboració, més interacció perquè si que és cert que malgrat aquesta manca de mobilització o de resposta, un dels llocs on es dona més aquesta resposta o aquesta crítica és a la universitat. Si vols per raó d'edat i per accés a un procés més de reflexió, d'estudi, d'anàlisi, i per tant, nosaltres el que hem vist aquí a l'Autònoma és que quan hem donat plataforma d'acció, han proliferat moderadament, però han proliferat les iniciatives de reivindicació, tot el que és voluntariat, les associacions polítiques. Tot això, quan es dona una plataforma, ha crescut, per tant és normal que hi hagi aquesta... Estava pensant en la iniciativa aquesta de l'Autònoma, Escola de la Cultura de la Pau o de la UOC, del campus "fortis", que jo crec que no són molt semblants, una virtual i l'altre més presencial, però que han donat peu a reflexió. Per exemple, això que et deia abans de ciència, tècnica i societat, dintre d'aquestes coses, l'Escola de la Cultura de la Pau o el campus Fortis de la UOC, per tant aquesta gent són aliats o col·laboradors naturals de les iniciatives de la Bofill. Crec que haurien de tenir la millor col·laboració possible.

(...)

més per aquí no?

P-Aquests també ho veuen això del Gran Hermano.

R-Si, sembla que sí.

P-Em sembla que no se'n escapa ningú

R-Un dia m'he promès que hauré de mirar què dimonis és això. Però, és clar, si hi ha dotze o tretze milions de persones que ho miren, llavors s'ha de saber a veure què passa.

P-Fins a quin punt creus que els projectes de la Fundació tenen prou incidència social?

R-Jo crec que històricament n'han tingut més, hi havia més ressò i estic parlant dels anys 70, hi havia un impacte perquè segurament no hi havia gaire cosa més. Ara, la Fundació "compeix" amb altres iniciatives que han anat sorgint i que per tant, fa que hi hagi un fenomen d'il·lusió. A banda que a dins dels mitjans de comunicació, només s'ha de llegir els diaris o mirar la televisió cada dia per veure que aquí també tenim una globalització i un monoelisme de la informació, que deixa poc lloc per a una cosa que no sigui el que manen que se'n informi. Trobo espectacular veure quan tens allò del satèl·lit o estàs per allí fora, és que és bestial veure que estas veient les mateixes píndoles que donen a la CNN, CBS com CNN Plus d'aquí, no sé quatre o cinc que pots veure, són les mateixes píndoles, exactament les mateixes imatges i exactament el mateix contingut. Per tant aquí hi ha,

com diu en Vázquez Montalban, aquest pensament únic, aquest monoelitisme del pensament únic que deixa poc espai o nul espai per altres qüestions, sobretot més que qüestiona el sistema.

Aquest també és un problema que ens plantejem com a universitat. La influència de la universitat, la capacitat de la universitat de tenir una influència sobre o una opció sobre els problemes que ens afecten, tenim molt pelut. Per tant crec que hi ha una menor presència mediàtica, per tant menor capacitat d'influència que s'ha d'exercir a través dels mitjans que un moment determinat, fa 15 anys, que en tenia.

P-Per tant caldria treballar en la línia de treballar en aquesta difusió?

R-Si, jo crec que sí. Aquí, si trobeu una fórmula digueu-me-la. És que és veritat. Vejam, aquí són 2500 professors, i no només investiguen o treballen en coses molt esotèriques de la física quàntica, hi ha reflexió social, reflexió en molts àmbits i que crec que seria bo per la societat que es pogués considerar interessar aplicar-les o no. És molt difícil.

P-Vols fer algun tipus de recomanacions generals de cara al futur?

R-Jo suposo que també mirar-te una mica el ventall d'activitats suposo que a la Fundació li passa una mica també la necessitat de creixement. Només mirant la relació d'activitats i detectant un cert perill de que es necessiti un treball més integrat. No sé si els d'educació i immigració estan treballant plegats però quan una cosa funciona, i jo crec que la Fundació ho fa, en principi els canvis haurien de ser suaus, no espatllar-ho. Jo crec que la Fundació està guanyant un espai, té una influència que s'hauria d'intentar incrementar, però no faria grans canvis. Procuraria aconseguir que les administracions ajudessin més, tant a la Fundació com a la Universitat, ja de pas, i que pogués tenir més capacitat d'intervenció i de cert treball. Li recomanaria al govern que milloressin el suport que donen. Acabarà essent difícil perquè els governs, en general, tenen poca simpatia a ajudar als organismes que no obeeixen estrictament les seves indicacions, com per exemple, la universitat.

No sé, ja tinc dificultatat per saber el que s'ha de fer per aquí per tant el mitjà de la modestia, no puc dir res més que crec que la Fundació és una institució important que ha fet un treball imprescindible, insubstituïble i animar a la Fundació a tirar endavant, i dir que des de la universitat col·laborarem tant com poguem.

Joan Subirats

P-Havia sentit a parlar de la Fundació Jaume Bofill? I de la Fundació Serveis de Cultura Popular? Quin coneixement en tenia?

R-La Fundació Jaume Bofill la conec des de fa molt temps, des de 1900...en fa 25?

P-30 em sembla.

R-Doncs en deu feia 25 que la conec i la Fundació Serveis de Cultura Popular, sé que està molt vinculada a la Fundació Bofill i sé que existeix. L'únic que em sona són més aviat de serveis educatius, que són vídeos pels serveis educatius,...coses d'aquest tipus. Tampoc en tinc una idea clara de quin és l'objectiu concret. Sé que està molt vinculada en el món de l'ensenyament i en el món dels vídeos però tampoc t'ho podria dir en concret.

P-Segons el coneixement que en té de la Fundació Bofill, quina valoració fa de la seva trajectòria, si ha passat canvis en l'orientació?

R-Potser hi ha hagut una manca de quòrum, es treballava més des de dintre, es tendia més treballar des de dintre. Et comentaré desordenadament. La Fundació treballava més des de dintre, amb gent de dintre per exemple en Raimon Bonal, amb els estudis i llavors és una cosa en el qual s'ha anat encarregant més coses fora. A mesura que ha passat el temps, tendixo a pensar que s'ha anat professionalitzant una mica més, i com acceptant una mica més. Un element que la caracteritza més, és un interès per les ciències socials i l'interès per una perspectiva que podríem dir nacionalista, és a dir, s'està fent amb una voluntat de fer servei al país.

I potser ara ha despersonalitzat una dinàmica, des d'un caràcter més polític. I a mesura que ha anat passat el temps ha creat un relleu que ha assolit més independència. És una Fundació que està preocupada pels problemes socials, amb una posició ideològica que és difícil de catalogar, podríem catalogar-la de centre-esquerra, amb una posició d'un punt de vista plenament catalanista-nacionalista. Amb una independència d'esquerra i amb voluntat de fer país (...)

P-I com la valores en general?

R-Jo crec que molt positivament. Hi ha molt pocs casos, jo no conec masses casos en els quals coneguem que tenim uns diners significatius en comptes de dedicar-se'ls a gastar o a invertir-los i els ha dedicat a crear una fundació i a més una fundació amb una gran sensació, malgrat el que acabo de comentar, d'independència. Per tant, jo crec que en un cert desert que visqui durant molts anys, que institucions, que s'assemblessin a institucions europees o nord americanes d'aquest estil, amb totes les dimensions petites que té, ha obert un espai molt important, és a dir, que jo he treballat més o he treballat menys, jo

sempre que he tingut algun projecte o alguna pregunta sobre allò qui prodria fer tal, sempre he pensat amb la Fundació Bofill com a element, forma part del paisatge de les ciències socials i a diferència d'altres entitats que tenen connotacions ideològiques o partidàries molt clares, la independència li dóna molta més força.

P-En aquest sentit hi ha algun tipus de les activitats que fa que considera especialment valuosa?

R-M'interessa molt la inversió que fa en el camp de recerca, a contribuir a una recerca en matèria de ciències socials. Hi ha poques entitats que ho facin. En els darrers temps s'ha detectat que en comptes d'esperar que la gent anés a demanar coses, que sempre m'han dit que s'havia fet, i de tant en tant tenien algun cert projecte, ara sembla que tenen una línia més programàtica, és a dir, han identificat alguns temes que els interessin especialment i estan invertint, i això em sembla molt positiu. Jo els recomanaria aquesta línia, és a dir, sense oblidar del tot que hi ha una part dels recursos que es poden continuar destinant a que vagin "floreciendo cien flores", diguem que vagin apareixent recerques que la gent proposin, la idea que hi hagi un cert pla estratègic. Jo crec que està molt clar que els temes de participació i innovació democràtica els estan caracteritzant, els temes dels estudis sobre la pobresa, els temes de... Clar, probablement per la meua pròpia situació en les temes de les ciències socials, els temes de participació i innovació democràtica m'hi he sentit molt còmode i m'interessa especialment i són un punt de referència, la mateixa web de democràcia que hem fet amb el Parlament és una bona iniciativa, és a dir, potser aquestes coses últimament es detecta aquest esperit de "volem ser forts en alguns punts".

P-I alguna activitat, que al contrari, pensis que en aquests moments ja potser es podria deixar de plantejar perquè hi ha altre gent i perquè no té massa sentit ara ja?

R-Tampoc no ho conec al detall, tot i que sempre m'envien la memòria de la Fundació, tampoc és que m'hi aturi molt a mirar-me-la. No conec al detall el tema però, no sé. Em seria més difícil així com m'ha sigut més fàcil detectar aquelles coses que m'interessin més últimament, em seria més difícil detectar aquelles coses que em semblen més superflues. No t'ho sabria dir.

P-Creus que les seves activitats i publicacions tenen una incidència?

R-S'ha fet un esforç també en els darrers temps en això perquè de vegades aquest tipus de recerca no tenen una presència molt activa. Em sembla que ens darrers temps s'està fent un esforç en divulgar més.

Jo recordo, per exemple, els temes d'extensió, que va tenir un cert impacte, el tema de la Democràcia Web del Parlament, el tema sobre l'informe de pobresa que es va fer,... és a dir, hi ha dos o tres temes últimament que els han fet aparèixer. Sobre la vivenda, també va... per tant, aquests tipus de coses jo crec que últimament han tingut bastant impacte i han començat a donar-els-hi més

visibilitat. Això és un tema que sempre s'ha d'intentar aconseguir perquè...també s'han fet algunes activitats allò com debats sobre temes electorals que han aconseguit que hi hagi un cert consens sobre els canvis dels sistema electoral a Catalunya, tot i que, malgrat tot, els partits no ho abordin. Però ells han aconseguit, d'alguna manera, que aquest tema sigui un tema sobre el qual s'hi hagi pensat.

P-I enllaçant una mica amb el què deïes, malgrat que hi hagi difusió, en alguns casos no hi ha massa incidència o després això no es trasllada?

R-Però això no és un problema de la Fundació. És un problema de que aquest país està molt poc acostumat a treballar, amb vint anys, amb centres de reflexió que tinguin una vida relativament autònoma i després acabin amb.. no hi ha massa costum, juga molt amb la immediatesa, amb el dia a dia, però això és una cultura que anirà canviant i en aquest sentit jo diria que la Fundació hauria d'insistir en definir millor els seus objectius, definir estratègies i etcetera, perquè la tendència serà que els hi començarà a ploure més i més demandes perquè la gent cada vegada necessitarà més elements de base per poder justificar accions i tal. Jo crec que els hi plouràn més demandes perquè no hi ha aquesta tradició. Però jo crec que anirà augmentant en aquesta necessitat de reforçar perquè la situació social, política i econòmica ha canviat tant que la gent va molt despistada i hi ha temes en els quals... per exemple ara s'ha creat unes jornades sobre immigració i multiculturalitat, i això demostra doncs que intenten anar fent un esforç per tractar els temes que seran significatius. Jo crec que no s'haurien de preocupar tant de la repercussió immediata com de treballar en aquests temes que són significatius i, de mica en mica, ja aniràn mantenint aquesta capacitat d'influència, éa dir, sense oblidar la visibilitat, donar conèixer el que fan,... però no esperar que aquest tipus d'influència provoqui un canvi legislatiu. Això els que estudiem polítiques públiques diem allò que s'han de donar una sèrie de coincidències perquè això passi i a vegades les coincidències no hi són, però ells fan una funció important sempre, que es dóna a reflexionar i tal, i allà hi ha material que alguna vegada algun "empresari polític" ho agafarà per impulsar canvis i dirà això ho diu la Fundació Bofill...

P-Quins creus que són aquells temes prioritaris de cara al futur que s'hauria de plantejar treballar?

R-El tema de multiculturalitat, és un tema molt sapigut però és evident...; el tema d'innovació democràtica, clarament també; el tema de medi ambient, penso que també; el tema de la transversalitat de les polítiques, és a dir, això ja és més complicat de plantejar però... tenim una tradició administrativa, etcetera, que és molt focalitzada, i els problemes no ho són, per tant fa que hi hagi inexperiència sobre un mateix territori de transversalitat d'actuacions seria molt important. Llavors en tota la dimensió local de les polítiques, els elements de proximitat, tots aquests elements que aniràn creixent; el factor educatiu que també és un factor que s'ha anat posant de relleu; les noves tecnologies, el fet de crear noves

marginalitats a partir de l'aparició de les noves tecnologies, aquest també és un factor a tenir en compte.

De temes n'hi ha molts però jo crec que aquests temes són temes bastant rellevants. Quin més... el tema del què vol dir avui autonomia i independència, ja que ells tenen aquesta connotació tant catalanista-nacionalista, per això, què vol dir avui... Interdependència, independència... no sé. Què més...?

Ah, una altra cosa que també crec que has de posar és el tema del Tercer Sector, que de fet ja està treballant, és a dir, la idea de que Estat i Mercat no esgoten les possibilitats de responsabilitats sobre l'espai públic i aquest és un tema que crec important

P-En definitiva quin és el paper que creus que ha de jugar la Fundació en l'àmbit de la recerca social?

R-Hauria de mantenir la seva capacitat de complementar allò que potser les iniciatives de subvenció en la recerca més oficial no fan, això estaria bé que no dupliquessin els esforços que ja fan.

Haurien de concentrar més esforços en àmbits que ells considerin prioritaris i potser en àmbits territorials, és a dir, anem a treballar més... anem a provar això d'innovació democràtica en aquests tres ajuntaments i també en aquests tres ajuntaments provarem això de la transversalitat.

En fi, alguna cosa que generi una massa crítica que permeti d'alguna manera demostrar, efectes demostracions, això estaria bé. I no perdre tota aquesta capacitat d'independència que els dona tota la seva força, en la mesura que es vegin molt abocats a què se'ls consideri formant part d'unes certes opcions ideològiques també perderan credibilitat. Això no vol dir ser neutral.

En un futur vol dir concentrar els temes... concentrar potser l'àmbit tipus territorial, elements de suplència ... que no són recollits. Aquests són temes que considero significatius ui probablement no generar un staff propi de recerca, jo els hi desancosellaria això, jo treballaria més amb staffs exteriors, ja que tenim uns certs científics sòlids capaços d'orientar el tema però no tant generar staffs tant interns i permanents, els mínims per anar seguint el tema.

P-Quina relació creus que s'ha d'establir amb la universitat?

R-Jo crec que és una relació que valdria la pena que es mantingués, en teoria ja es fa. Jo crec que cada vegada la Fundació hauria de tenir un paper de contractació, d'alguna manera amb equips d'universitat que ja tenen el seu paper. Això planteja a vegades problemes d'aclarir les que estan més interessades per adquirir recursos externs, hi ha coses de cànon, ives, etc. per tant això són coses a aclarir. Però podria tenir una relació de cooperació, i no tant de competència. De contractador i al mateix temps de cooperador.

També valdria la pena que a nivell internacional, perquè veig que hi haurà un problema, la internacionalització, globalització, hauria de tenir referències similars a Europa, d'institucions similars, de tamany relativament similars, que li poguessin generar...ja que això li podria ser un punt feble de la institució en un futur, és a dir, la manca, que jo sàpiga, d'una xarxa internacional de relacions que li permeti, per

exemple, emprendre recerques que tinguin una dimensió que connectin els problemes de Catalunya amb els problemes de la resta d'Europa i això... el seu catalisme que és una força interna pot ser una feblesa si no bé acompanyada d'aquesta internacionalització.

Amb els universitats mantindria el fet de cooperació, de contractació, de ser una plataforma, i una cosa que és molt útil per les universitats és que saben que hi ha un centre on poden anar a demanar recursos a vegades o la manera que se'ls hi deixi les seves instal·lacions per certes activitats.

P-I la relació amb altres tipus d'organitzacions, per exemple, entitats més de base, administracions,...

R-Jo crec que evidentment poden cobrir... per exemple quan s'està parlant d'un Llibre Blanc del Tercer Sector a Espanya i em sembla que li encarreguen a ????. Imaginem que es fés aquest mateix tipus de cosa a Catalunya, la gent possiblement pensaria amb la Fundació Bofill perquè és un lloc de trobada. Però no tindrien que casar-se massa amb una administració o una altra, però en canvi les administracions pensarien en ells perquè dona garanties de credibilitat, dona garanties de serietat i és independent, per tant aquesta relació amb les administracions també hauria de... jo penso que al tenir un cert recursos anuals no els fa tant pendents com altres institucions d'aquest tipus de les subvencions, de si els hi ho donen o no. Per tant això és una cosa que s'hauria d'intentar mantenir i reforçar, és a dir, evitar que es caigui amb aquesta visió de dependència de les administracions.

P-I amb les entitats més de base?

R-Potser ser un altaveu, una plataforma, és a dir, tampoc no crec que la seva funció sigui articular les entitats de base sinó que siguin les pròpies entitats les que s'haurien d'ocupar, homologar i tal. Però aquesta funció més de reflexió i de ser altaveu i plataforma podria ser útil.

P-Creus que caldria canviar les relacions amb gent de comunicació?

R-Crec que el que s'hauria de fer, i això ja en saben bastant en Jordi Sánchez i en Jordi Porta, és mantenir, en comptes de només anar als mitjans de comunicació per tirar una cosa, mantenir-lo, és a dir, tenir les seves portes calentes, com diuen alguns, als mitjans de comunicació de manera que sàpiguen sempre a qui s'ha d'anar. Suposo que això ja ho fan i per tant no els hi haig d'ensenyar res sobre això. Amb aquesta idea vull dir que quan aconseguixes una ruta als mitjans de comunicació, mantenint estabilitat en les relacions, quan crees vincles de confiança i per tenir pacte això és molt important.

P-Tu parlaves d'un canvi en el paper que determina les entitats mirant al futur i en aquest sentit quin creus que és el paper que han de jugar les fundacions en general han de jugar en tot aquest camp de la recerca social?

R-És difícil de veure, perquè també veig que hi ha dinàmiques que no controlem massa en aquest terreny, és a dir, en aquests moments hi ha un intent brutal per la Unió Europea de generar espais de recerca europeus i recerques que tinguin valor afegit europeu i hi ha molts recursos a aquí, per tant la Fundació podria intentar augmentar aquesta dinàmica però jo no ho sé.

En la Unió Europea segur que hi ha un tema que la Fundació podria dir en aquest tema m'hi llenço i com ho faig. Penso que aquesta idea d'intentar tenir la seva pròpia xarxa de fundacions a nivell europeu seria bo perquè donaria noves idees del que està passant a Europa i li donaria una altra dimensió.

Clar, això potser l'allunyaria dels objectius més nacionals o catalans que té però també és difícil imaginar Catalunya al marge d'Europa, per tant també el que faria és connectar més el tema del catalanisme.

En aquest moment la Fundació s'està utilitzant de maneres molt diferents, de la Fundació Barça, de la Fundació RACC,... la Fundació té una tradició i no em preocuparia molt des d'aquest punt de vista institucional, de canviar la seva formulació. No sé si anava per aquí la pregunta, però la línia de la Fundació dona aquesta idea una mica d'estructura independent i que està bé i en aquest cas és veritat.

P-I per acabar, algunes recomanacions de futur, temes concrets que si no els fa la Fundació no els farà ningú més i per tant és important que s'hi posi, recursos,...?

R-Jo crec que més o menys ha anat sortint. L'únic tema és el tema de la connexió internacional, però també perquè per altre banda ja hi està orientada la Fundació no em sembla que estigui dessertada. Jo crec que bàsicament és això, els altres elements ja han anat apareixent, els canals pels quals es poden treballar,...

MARINA SUBIRATS:

P: Coneixes bé la Fundació des de fa temps?

R: Bé, jo conec la Fundació des de fa molts anys perquè a l'any 1970 vaig fer una investigació que la feia la Fundació Jaume Bofill, l'encàrrec era en la Fundació Jaume Bofill, per tant vaig estar treballant del 70 al 71; i a part d'això conec a en Jordi Porta des d'abans d'això perquè ens vam conèixer a París a l'època que estudiàvem allà, etc... Llavors a partir d'aquí he tingut bastants contactes amb la Fundació en diferents moments, perquè jo sóc sociòloga professionalment i la Fundació sempre ha fet aquest tipus de treballs i he llegit molts dels treballs que s'han fet allà de recerca, he enviat gent a col·laborar... perquè una època que vaig ser degana de la Facultat de Sociologia i Política vam establir un conveni per a què hi anessin estudiants a fer pràctiques... és a dir, que hem tingut molta relació. Per altra banda, és si segueixo amb detall el que fa, que no ho segueixo. M'envien cada any la memòria, li dono un cop d'ull... però la veritat és que en aquest moment m'és molt difícil fer un judici ponderat i amb coneixement de causa de les coses que fa la Fundació perquè no ho segueixo suficientment.

P: I la de Serveis de Cultura Popular?

R: Serveis de Cultura Popular ho he seguit menys, sé el que és, però ho he seguit menys. I em seria més difícil de poder-ne fer una valoració.

P: Centrant-nos, doncs, en tot cas, en la Jaume Bofill i així en general pel que coneixes, quina valoració en faries?

R: Jo en faig una valoració molt positiva, a partir del que històricament he anat veient. Per exemple, a Barcelona a partir dels 70 -que és des de quan jo la conec- hi havia molt poques coses d'estudis locals, de barris, d'estudis que permetessin conèixer tant la cultura popular, com la vida en els barris, com els moviments socials... I la Fundació Jaume Bofill ha estat una de les poquíssimes institucions que s'ha preocupat de fer aquest tipus de treball, de conèixer la realitat local, de conèixer-la d'una manera sistemàtica, i d'emparar d'alguna manera aquest tipus de treballs que permetessin avançar per aquí. Per tant, en aquest sentit a mi em sembla que ha estat cabdal. És clar, què passa? Que en els anys setantes pràcticament la Fundació Bofill devia ser l'única que feia aquest tipus de coses. Després han anat sorgint algunes altres coses; realment no massa, és a dir, que si mirem el panorama tampoc podem dir que tenim una gran riquesa d'estudis locals de caràcter polític i sociològic. Més aviat en aquest sentit jo crec que la situació és relativament decebedora, de què en la Democràcia no hem arribat -per les raons que sigui- a poder crear institucions més sòlides, s'han creat les Facultats -i ja és molt- però no hem creat potser un centre d'estudis d'una entitat suficient... En tot cas, diguéssim que hi ha més varietat en aquest sentit, potser el que fa la Fundació ja no és l'única cosa, o ja no és l'única institució que se n'encarrega. Però a mi em sembla que segueix sent important la contribució de la Fundació Jaume Bofill, perquè si no el que passa és que els bancs, les caixes -per exemple- s'han dedicat molt a fer estudis econòmics, però aquest els ha fet tothom. En canvi, altres tipus d'estudis no tenen tanta rentabilitat o no es veu tan directament el seu interès econòmic i, per tant, no es fan.

P: Tenint en compte aquesta evolució i el fet de que ara hi ha més gent que fa aquest tipus de coses, creus que hi ha alguna activitat o algun dels temes que tracta la Fundació que es podria deixar de banda?

R: No t'ho puc dir amb tan detall perquè -com et dic- no ho segueixo tampoc dia a dia el que està fent la Fundació. Per tant, quins temes estan treballant en aquest moment no ho sé. Per exemple, jo sé que durant molts anys, mentre havien estat el Bonal i el Costa he vist moltes monografies de barris, de moviments socials, de coses que per la gent que es dedica a la sociologia tenen molt interès. En aquest moment no sé si segueixen aquesta línia o ha canviat de línia, no ho segueixo tant...

P: Bé, en aquest moment hi ha quatre prioritats. Una és Educació en Valors, l'altra és Democràcia, Immigració i Cultura.

R: Vaja, doncs no ho sabia... Bé en tot cas, em sembla que són prioritats molt importants i em fa pensar que ens hem de posar de nou en contacte, perquè des de l'Institut Municipal d'Educació també estem plantejant tota una línia d'Educació en Valors i m'agradaria saber què s'està fent; i el mateix respecte a dintre l'Educació en Valors també hi posem tot el tema de la multi-culturalitat i de la Immigració, o sigui que em tornaré a posar en contacte per veure què fan perquè hauríem de coordinar-ho.

P: Per tant, no se t'acut res que potser no tingui tanta importància...?

R: Pels temes que em dius, em sembla que són temes molt importants avui.

P: I al revés, és a dir, algun tema que creguis que és prioritari i que ningú l'estigui treballant i que la Fundació podria fer...?

R: No ho sé... per a mi el problema de fons... però és que tampoc no sé fins a quin punt tinc tota la informació... Per a mi el problema de fons és que no es va arribar a trobar la manera de crear una institució que recollís la informació existent a Catalunya, donés un cert estatus a aquesta informació. La Fundació ha fet intents en aquest sentit, per exemple fa poc que ha sortit un llibre sobre l'estructura social catalana. És a dir que s'ha intentat fer de tant en tant una mica de balanç, d'on sóc, què sabem... però no sé per quina raó... a mi el que em preocupa en aquest sentit professional és el fet de que a Catalunya no hem arribat a crear un ambient de debat entre especialistes suficientment consistent en l'àmbit dels temes socials. No únicament de la sociologia que abarca tots els temes, segurament també de l'àmbit de la ciència política, fins i tot de la demografia -encara que té potser una mica més de pes-, és a dir que -sota el meu punt de vista- estàn molt difosos tot aquest tipus de coneixements i cadascun anant una mica per ell. Si hagués hagut una institució que hagués pogut cristal·litzar tot aquest debat, crear un fòrum... jo crec que la Fundació ho ha intentat, però no tinc la impressió que s'n'hagi acabat de sortir, o potser és desconeixement meu, però que això és una cosa que encara fa falta. No parlo tant d'un tema si no d'una funció que segurament això respon a altres motius, respon al motiu de que en un cert moment hi hagut molts recursos per anar amunt i avall, hi ha hagut molts fòrums i la gent et crida de tot arreu, i llavors la gent que estem a les Universitats estem molt dispersa corrent d'una cosa a l'altra. Això potser ha impedit que ens centréssim més en allò que potser hauria hagut de ser el nucli del nostre treball, que és debatre d'una manera molt més acurada l'evolució de la societat catalana. En tot cas, jo segueixo pensant que

malgrat els esforços que s'han fet no acabem de tenir ben centrat aquest tema o no acabem de tenir el nucli d'especialistes en diàleg. Un publica per aquí, un publica per allà, ningú es mira el que fa el del costat... I això ho he vist també bastant a través dels meus alumnes de sociologia, és molt difícil que es pugui insertar en un ambient professional, perquè aquest ambient professional pràcticament no existeix. Aquesta és la meva impressió, però és possible que hi hagi petits nuclis que jo no conec. Jo també sóc una persona que he anat bastant atabalada d'una cosa a l'altra, i potser hi ha coses que no he pogut atendre...

P: Per tant, la Fundació tu creus que podria fer aquest paper d'aglutinar...?

R: Jo crec que la Fundació ho ha intentat, i penso que si pogués fer aquest paper en el futur seria molt positiu, perquè ara tenim bastant gent formada i bastants especialistes, però és com si el que no haguéssim pogut fer és coordinar tots aquests esforços i posar en contacte la gent. La gent, cadascú, treballa molt per a ell -com et deia- sense mirar gaire el que fa el del costat, sense... és com si en comptes de posar una pedra al damunt de l'altra, un posés un maó aquí, l'altre més enllà... i és clar, la casa no puja gaire. Tenim un seguit de maons posats, però la casa no la veig jo que es construeixi. Si la Fundació pogués fer aquest paper, crec que és el més important que necessitem. Perquè, evidentment, quan hi ha cooperació entre la gent els esforços individuals queden potenciats, i si no molts esforços individuals queden no tenen visibilitat o són camins que s'inicien i es tallen.

P: I com ho faries això? Perquè el complicat és com tirar-ho endavant...

R: La veritat és que no ho sé. Penso que si ho sabés potser ho hauria fet, però no ho sé, com fer-ho. En part, crec que les causes d'aquesta dispersió són complexes i que no es deuen tant a la manera de ser de la gent -que hi ha gent de tot com a tot arreu- si no més a una situació d'un moment, en el qual la gent té moltes ofertes de molt diversos tipus, i és més fàcil anar-se'n a un seminari a París, a Roma o a Àmerica Llatina, que és una cosa més vistosa, que te la paguen, que vas allà, xerres, tornes i no hi ha cap més compromís; que comprometre's en uns debats que tothom ha tingut com por de què els demés entressin en el seu camp, li miressin el que fa, ho debatessin... La tendència que jo veig és que cadascú s'ha anat fent-se la seva petita capelleta i anat fent lo seu per separat, i trencar això és difícil. Jo crec que ja fóra hora, i s'ha intentat alguna vegada també per part d'altres institucions. Per exemple, jo ho vaig intentar una vegada a través de l'Associació Catalana de Sociologia, va ser un moment... després es va tornar a intentar... i el que està clar és que no ho aconseguim. Ho dic més com un desig que no pas com una demanda.

P: Això que deies es refereix a la relació de la Fundació sobretot amb els professionals que poden estar dins del mercat, però al marge d'això quina creus que hauria de ser la relació de la Fundació amb altres institucions com l'Administració...?

R: Bé, és el mateix. La Fundació podria fer aquest paper de coordinar i aglutinar, i de saber una mica de cada tema on són i qui està fent què... tot això no ho sabem gaire, està molt dispers. La relació amb les Institucions podria ser molt aquesta, és a dir... Aquí a Catalunya potser una de les coses

que també ha passat és que el fet de que els diferents nivells administratius estiguin en mans de diferents partits a vegades ha dificultat les coses. La Fundació és un terreny fora dels partits, que per tant podria reunir d'alguna manera gent de diverses institucions i que podria fer aquest paper.

P: I en relació amb les entitats, associacions de base, altres fundacions, ONGs...?

R: També, és clar també... no ho sé. La veritat és que tampoc no m'ho he plantejat perquè aquí també tinc moltes coses a resoldre i aleshores no et plantejges el que podria fer una altra institució. Però segurament que si la Fundació Jaume Bofill pogués fer aquest paper fóra excel·lent. De posar en contacte institucions i entitats, recollir les demandes socials, treballar-les, depurar-les i passar-les a l'Administració i viceversa. Fer de pont, això estaria molt bé, i és que no ho acabem d'aconseguir. Després hi ha una altra cosa que està per fer, i és ajuntar el que són els diagnòstics amb els remeis. Jo sempre faig el paral·lelisme amb la Medicina, perquè és un paral·lelisme clar. Si un tipus de medicina pot fer clarament un diagnòstic, però no té amb què curar la gent és inútil, perquè jo puc saber molt bé quina és la meua malaltia i tenir-ho tot detectat, però realment si no em donen res per curar-me-la allò no em serveix. I l'interès de la medicina és que pugui fer el diagnòstic, aquest és un pas fonamental, si tens molts remeis però no saps el diagnòstic has d'anar provant això i allò i el probable és que et moris abans que ho solucionis. I amb la societat ens passa una mica això, que hi ha uns equips professionals que treballen per fer els diagnòstics, que són sobretot sociòlegs, economistes...i després uns altres, els juristes que treballen a l'Administració, que és la que posa remeis. I les dues coses es troben rarament, i en certa manera ordenar tot això fins a fer-ne un corpus una mica més clar i transparent fóra bo. Jo he estat a les dues bandes, tota la vida he estat a la Universitat, i després també he estat un parell de vegades a l'Administració, llavors veus com es treballa des de l'Administració. Des de l'Administració es treballa molt poc amb dades i amb diagnòstics clars, es treballa molt per intuïció. I aquí hi ha tot un punt de trobada que seria necessari fer, i que és molt difícil que es faci des de l'Administració, perquè en el fons confia poc en la Universitat, la utilitza una mica com un recurs per dir que ja s'ha fet tot allò que s'havia de fer, però després a l'hora de la veritat no la utilitza massa. Perquè els ritmes a la Universitat són més a llarg termini, perquè els objectius són més de coneixement que d'acció, i per tant l'Administració no pot anar amb aquests ritmes. És a dir, que aquí hi ha tota una sèrie d'elements a ajustar que seria bo que algú s'hi posés realment. Ara, dic coses que no sé si els interessa als que porten la Fundació, simplement són una mica les mancances que trobo a faltar al voltant meu, és a dir, si algú fes això què bé ens aniria.

P: Això vol dir fer recerca-acció o vol dir coordinar les diferents fases?

R: Vol dir... Hi va haver una època en la qual gairebé no teníem dades sobre Catalunya, i llavors les va generar la Fundació. En aquest moment tenim moltes dades, el que passa és que les dades les tenim a vegades poc treballades, a vegades treballades fragmentàriament, a vegades unes i les altres no s'han posat en contacte... És a dir, que allò que ens seria molt útil és fer síntesis de coses: "A veure, sobre aquest tema, que s'ha publicat, que hi ha, treballem-ho... diuen el mateix els treballs que s'han fet? Diuen coses contradictòries? Per

que? Ens quins paradigmes i hipòtesis es basen i per què diuen coses diferents? Què podem concloure de tot plegat? Què és allò que necessitariem saber per poder donar un pas endavant...?" Bé, això d'una banda, és el cantó diagnòstic. "I una vegada això està així, com s'ha solucionat? Quines polítiques hi hagut al món per solucionar aquests tipus de problemes?" Llavors tenir repertoris d'instruments polítics i de la seva eficàcia en cada cas, i de la seva evolució possible. La tercera és l'avaluació, un cop s'han aplicat aquestes polítiques, què ha passat? Perquè molt sovint les polítiques són improvisades i tenen conseqüències no esperades que són a vegades nefastes, imaginem tot el que es va tirar endavant en temes de benestar social, de recursos de gent que no en té... en molts casos s'ha convertit d'alguna manera que la gent... mira, ahir mateix una persona em deia: "no, ara em convé l'atur, perquè així descanso un temps i després ja tornaré a buscar feina". És a dir, una cosa que estava feta amb tota la bona fe per ajudar la gent que tenia l'atur, la gent li acaba donant la volta i utilitzant-la com un recurs per fer vacances de tant en tant, vacances pagades. Bé, és desnaturalitzar el què es pretenia... Per tant, vol dir que és una política que s'ha de corregir, perquè si no, acaba sent perversa perquè llavors arriba un dia que ja n'hi ha prou, se n'ha fet un abús, es dona un cop de puny a sobre la taula i s'acaba també pels que ho necessiten de veritat, etcètera... Per tant, aquest tipus de coses seria molt bo que algú les anés ajuntant, i en certa manera tinguéssim un panorama més ordenat. Més que no pas la necessitat de generar tant estudis empírics des de la base de generar dades. No dic que no hi hagi cap necessitat, perquè evidentment hi ha moltes coses que no es saben i que encara s'han de fer, però que en tot cas d'això ja n'hi ha molt i sovint és poc explotat.

P: Tornant als temes, hi ha algun tema que consideres que sigui prioritari?

R: Com a prioritari total, jo crec que el de la immigració. Tot fa pensar que estem en un canvi de conjuntura. En la vida social les coses són bastant així, als anys 60 es va parlar molt de que podia aturar-se el desenvolupament perquè podia faltar mà d'obra preparada. Després hem passat trenta anys dient que sobrava mà d'obra preparada. Ara és com si hagués canviat altre cop la conjuntura -o està a punt de canviar-, i es torna a dir que no hi ha mà d'obra preparada, o sobretot que no hi ha mà d'obra per fer determinats tipus de feines. Jo crec que tota aquesta tendència ens portarà a obrir bastant més la mà sobre la immigració. Per tant, un fenomen que de fet fa deu anys que en parlem, dient que és molt important, però que no ho ha estat tant perquè numèricament encara s'ha mantingut en uns percentatges molt baixos a Catalunya... Evidentment que ha vingut gent que abans no hi eren, del Magrib i africans, etcètera. però si mirem a Barcelona em sembla que els estrangers són un tres per cent, baixíssim... tenint present que el tres per cent és també la gent que ve d'Europa...

P: Em sembla que els no comunitaris són un u coma poc (1'...)

R: Per això... per tant, aparentment no n'hi ha per tant com per centrar-ho aquí; però el probable és que ens trobem en una situació en la qual això s'acceleri. Llavors crec que hauríem d'arribar a aquesta situació amb moltes més coses preparades de les que tenim. Perquè no les tenim preparades, no tenim la ciutat preparada per rebre molta més immigració, no tenim la cultura i

l'assimilitat de la gent preparada per a rebre molta més immigració... i ho veiem, fins i tot amb tan poca immigració salten xispes, i això vol dir que no està preparat aquest terreny com per a això. I que si augmenta la immigració podem tenir molts conflictes. Per tant, aquest és el tema que pot ser conflictiu en els propers anys i per tant és el tema en el que més s'hauria de treballar.

P: Tornant a les activitats que en aquests moments està fent la Fundació, em parlaves de l'època en què es treballaven molt els estudis locals, que realment això era molt important perquè no ho feia ningú més... Fins quin punt creus que els projectes de la Fundació poden tenir una incidència social?

R: No ho sé perquè no els conec prou bé, però estic convençuda que si ho fan bé, sí... La meua hipòtesi -però evidentment em puc equivocar- és que hem passat i potser passarem encara durant un temps un moment de molta atonia dels moviments socials. Els moviments socials van tenir molta força als anys seixantes i setantes, quan el sistema polític no responia a les necessitats del país i s'havia de canviar i tot això... Després va venir un moment de la institucionalització i els moviments socials es va afeblir, i han passat bastants anys mantenint-se però baixos. Jo crec que probablement encara passarà un cert temps però que després tornarem a tenir moviments socials forts. Perquè tot el procés de la institucionalització ha aportat uns organismes relativament burocratitzats -no molt si els comparem amb altres països- però una mica burocratitzats, amb gent d'una generació determinada, les generacions joves hi tenen menys entrada... Penso que arribarà un moment en què sorgiràn nous moviments socials, amb aquest nom o amb un altre, i que llavors evidentment aquí és on la Fundació pot tenir una credibilitat i una funció en la mesura en què actuï justament com un organisme capaç d'elaborar les dades i elaborar les coses de manera que els moviments socials sàpiguen una mica on són les coses. Perquè si no, els moviments socials no elaboren, i llavors també de vegades no saben massa què proposar, o proposen coses bastant disparatades... I en la mesura que al darrera hi ha algun tipus d'organisme d'estudis que pot recollir dades, elaborar-les... va molt bé perquè vol dir que els moviments en la mesura en què estan plantejant canviar algunes coses que és necessari canviar pel conjunt de la societat ho poden fer amb més fonament. El que és veritat és que això ja s'anuncia, comencem a veure grups i grups que d'alguna manera són nous moviments socials, però potser encara costarà que s'organitzin d'una manera una mica coherent. Sembla encara molt... grups motivats per la necessitat dels joves de tenir alternatives, però que no acaben de quallar amb alternatives, són molt minoritaris. Penso que amb uns quants anys més probablement tornarem a tenir moviments socials més potents, que plantegin alternatives més sòlides; i aquí la Fundació hi pot fer moltes coses. El tema del medi ambient és importantíssim també, estem vivint una mica sobre un volcà, i no en som prou conscients. Per tant, tot el que sigui fer conscients, sobretot als joves, de què no poden seguir gastant d'aquesta manera els recursos naturals, em sembla molt important. Aquesta serà una altra via dels nous moviments socials quan la gent i els joves en prenguin més consciència.

P: Pel que fa a la difusió, fins a quin punt penses que les activitats tenen prou difusió i arriben...?

R: No ho sé, a mi m'arriben moltes vegades coses i em conviden a assistir; el que passa és que no puc... És clar, joestic vinculada a la Fundació des de fa tants anys que és lògic que tinguin el meu nom i la meva adreça... Suposo que amb altra gent passa igual... no ho sé si difonen molt o poc. En tot cas el que sí que puc dir és que pels estudiants meus de la Universitat que jo he enviat a la Fundació i que han fet allà pràctiques o el que sigui, sempre han quedat molt contents i segueix sent un punt de referència. Però no sé fins a quin punt difonen molt o poc, això no ho puc dir.

P: Tens algunes recomanacions més de futur, més genèriques o concretes?

R: No. La veritat és que no. He dit una mica quines són les coses que jo crec que ens falten i que si les poguéssim fer la Fundació, "*estupendo*". Però no hi he pensat suficientment per dir-los: "Mira, ara haurieu de fer això i això...", perquè tampoc sé suficientment el que estàn fent.

P: Doncs... per a mi em sembla que ha sortit bastant tot el que...

R: Més coses no et puc dir, perquè en aquest moment estic tan posada aquí que m'és molt difícil seguir d'aprop el que fan altres institucions.

EDUARD VALLORY:

P: La primera pregunta, que resulta un tant retòrica la majoria de casos, és si havies sentit parlar de la Fundació Jaume Bofill o de la Fundació Serveis de Cultura Popular i en qualsevol cas, quin coneixement en tenies?

R: Molt (¿??)

P: Has tingut algun tipus de relació amb la Fundació a través del Consell o de...?

R: Sí, sí. Tant per Escoltes Catalans, que és l'entitat de la qual provinc com per al, em sembla la Federació Catalana d'Escoltisme i Guiatge a la qual jo pertanyia i pertanyo i de la qual jo NO? sóc responsable també, hi he tingut relacions i, evidentment, pel Consell, perquè vam fer una campanya mediàtica conjunta fa sis mesos o fa vuit mesos.

P: Parles del tema de les Eleccions, no?

R: Sí.

P: I a partir d'aquest coneixement i d'aquesta relació que has pogut tenir amb la Fundació, quina valoració general faries de la seva orientació?

R: Una valoració molt positiva, perquè fa una tasca que no es fa gaire aquí, que és fer de fintanc sobre temàtiques com són els seus eixos, principalment conec el de Democràcia. Però també els d'Integració o Interculturalitat, no sé exactament com es diu. I faig una valoració molt positiva de la tasca, per la capacitat que té, és a dir, de generar discurs i de finançar també l'elaboració de discurs.

P: Destacaries algunes de les activitats que realitza: quines serien especialment interessants o de les línies de treball?

R: Doncs, home, les experiències de Democràcia Ciutadana, la Democràcia, la Democràcia Web i el suport a investigadors, més aviat els ajuts, les Beques SALÀLIGa d'investigadors.

P: A partir del coneixement que tens de les activitats que fa, dels projectes que impulsa, com valoraries la incidència social de la Fundació? I una pregunta relacionada amb aquesta és si consideres que la difusió pública de les seves activitats, de les seves publicacions és adequada?

R: Bé, la valoració que en faig és positiva, però si és adequada o no, no tinc elements suficients per valorar-ho. És a dir, a mi m'arriba, però jo no sé a qui es voldria que arribés i no arriba, no ho sé, no ho puc valorar.

P: Per exemple, en els àmbits que tu has treballat d'Associacionisme o del mateix Consell...?

R: Es coneix, es coneix.

P: ... es coneix la Fundació. I en l'àmbit universitari creus que també té prou coneixement?

R: No ho sé segur. Jo crec que sí per alguns informes que hem fet. Per exemple, l'informe que va fer sobre desigualtats socials des de fa un any més o menys XXX(Nom Autor?). Però no ho sé, en altres àmbits no ho sé.

P: I t'atreviries a valorar la incidència social dels seus projectes, de les seves recerques o és alguna cosa així, molt genèrica i no...?

R: Crec que cada un té un tipus... O sigui, crec que la valoració ha de ser en el fet que cobreix un espai no cobert. És a dir, que cobreix un espai que està per cobrir i aquesta és la importància, però el grau de cobriment no el puc valorar, no tinc elements suficients per valorar.

P: Hi ha algun tipus d'activitat de la Fundació que coneguis i que hagi pensat alguna vegada que potser era poc important o que potser, fins i tot, valdria la pena abandonar o innecessària...?

R: No conec.

P: Una mica ara ho comentaves, però potser per plantejar-ho en termes generals i una mica amb independència del que coneixes de la mateixa Fundació, quin paper creus que podrien o que haurien de jugar les fundacions en l'àmbit de la recerca socials, fundacions amb unes característiques similars a la Bofill?

R: Sobretot, des de la seva independència ideològica, promoure aquell tipus d'estudis o aquell tipus d'iniciatives que per si sols no volen promoure's, que estan fora del corrent del mercat, que estan fora de l'interès públic en general. Jo crec que la seva línia és molt positiva en aquest sentit.

P: És a dir, creus que...

R: Per exemple, vaja, la línia de la Bofill.

P: ... De la Bofill. Creus que s'ajusta a aquests paràmetres...

P: Identifiques necessitats en l'àmbit de la recerca o, de la promoció de projectes socials que avui no estan coberts o no estan prou coberts i que podria treballar-hi una fundació com la Bofill?

R: No t'ho sabria dir.

P: Per exemple, en l'àmbit de l'associacionisme o en l'àmbit d'universitats, se t'ocorre alguna?

R: No. Jo crec que l'avantatge que té la Fundació és que els seus propis projectes s'interrelacionen, perquè a diferència amb altres fundacions, no té un exercit de projectes que els posa sobre la taula i els executa, sinó que els seus projectes surten en base al diàleg i jo crec que aquesta és la clau. És a dir, que té elements de detecció. I que un dels seus millors elements de detecció és la col·laboració amb entitats que fa que es generin nous sistemes de detecció.

P: En aquest sentit, quin paper creus que hauria de jugar la Fundació en relació amb entitats o en relació amb organitzacions polítiques, amb administracions, universitats...?

R: (ININTEL·LIGIBLE)

P: Una mica la idea és això: la Fundació pot treballar en col·laboració amb altres agents, no? Com podria o quin paper hauria de jugar en relació amb altres agents, quin rol li podria pertocar?

R: El rol que fa: de lideratge d'idees i de cooperació en el sentit estricte del terme, que vol dir treballar conjuntament.

P: Plantejo una mica la mateixa pregunta que abans, però més en general. Identifiques grans temes o, per dir-ho d'una altra manera, a quins àmbits prioritaris creus que hauria de dedicar una fundació com la Bofill els seus recursos?

R: Com que sé que l'any que ve un dels seus eixos serà Educació que per a mi és una de les claus, ja no puc dir res més.

P: Avui dia Educació ja és una de les línies de treball.

R: L'Educació no passava a ser-ho a partir de setembre vinent?

P: Jo tinc entès que treballen quatre grans línies de treball actualment, que són: Desenvolupament cultural, millora de l'Educació, on ja ha realitzat algunes activitats o algunes publicacions, perfeccionament de la Democràcia, que comentaves abans, i acollir la Immigració, que em sembla que no te l'he comentat. Són avui les quatre grans línies de treball. Creus que potser manca algun àmbit?

R: Crec que l'Educació pot tenir moltes possibilitats. Aquestes quatre són molt adequades.

P: Pel que fa al qüestionari hi havia una última pregunta que és molt general i éssi t'atreviries a fer recomanacions de cara al futur de la Fundació a partir del coneixement que en tens, de la valoració que fas de les seves activitats, etcètera?

R: Jo crec que és un encert la prioritització que es vol fer cara al curs vinent de la matèria educativa. Crec que seria un error i crec que no s'ha d'entendre-ho com a ensenyament, és a dir, fer l'equivalent educació-ensenyament. Jo penso que tots els temes que ha de tractar, els problemes... o, potser, deixant una mica de banda la vessant de desigualtats socials, que també, però deixant-les de banda, passant pel perfeccionament de la LMOGUERA, no ho sé: la vessant d'integració de la immigració, passant necessàriament per l'element educatiu. I l'educatiu en el sentit de transmissió de valors, no l'educatiu en el sentit del currículum escolar. Jo crec que és clau que l'impuls de l'educació com a eix es faci en la seva globalitat, entenent l'Educació com l'espai de transmissió de valors, per tant, l'espai de configuració de la persona. És clau.

P: Una mica aquest era el qüestionari, si vols afegir alguna idea?

R: Estic encantat. Em faig del club de fans de la Bofill.

P: Moltes gràcies.

VICENÇ VILLATORO

R: Molt bé.

P: Molt bé. Doncs per començar em podries dir una mica quin és el coneixement que tens de la Fundació, tant de la Jaume Bofill com dels Serveis de Cultura Popular, si fa molt temps, quin tipus de relació hi has tingut...?

R: He tingut relació amb la Bofill per alguns encàrrecs concrets, per participar en algunes operacions concretes. Per exemple, en els deu anys, aquella mena de balanç de deu anys, que jo havia de portar l'aspecte de cultura però a l'entrar a l'Administració ho vaig deixar i, vaja, i de trobar-me amb la Fundació en llocs diferents, per exemple en temes d'UNESCO a Catalunya; recordo, per exemple, reunions a la Bofill com a lloc parlant de temes UNESCO a Catalunya o de Fòrum 2004, o d'entitats catalanes en el Fòrum 2004... I amb els Serveis de Cultura Popular, fonamentalment a través de la producció videogràfica i, per tant, en aquí ja des de l'Administració. Per a mi, en un cert sentit, el paquet, la imatge del paquet és Ciències Socials, Recerca, sense mirar papers; diguem-ne allò que "a quin prestatge tens la Bofill?": Ciències Socials, Recerca, Discreció i els Serveis de Cultura Popular: producció videogràfica. Allò pel que els aniria a buscar o si els hagués de posar tres paraules en un buscador per dir "Que em trobin la Bofill", és allò: Ciències Socials, Recerca, cosa seriosa, acadèmica..., i en l'altre cas és això: producció de materials de vídeo, és una productora de vídeo... cultural, diguem-ne.

P: I fa molt temps que les coneixes?

R: Jo diria que crec que el Bofill deu fer deu o dotze anys, suposo. Entre una cosa i l'altra. Tampoc saps al final quines coses són la Bofill i quines coses són la gent de la Bofill que te'ls trobes a altres bandes, no? En Jordi Porta, en Jordi Sánchez, no sé si hi és o no hi és ara, però vull dir que te'ls trobes a altres llocs i no saps, clar, com tampoc si vaig jo no sé si pensaran "Ha vingut la Fundació Enciclopèdia Catalana o...". Però, entre tot jo diria que, això, com a mínim deu anys i de relacions amb l'època ACTA, des d'ACTA tenir-hi alguna relació per fer coses conjuntes. Per tant, sí, deu o dotze anys.

P: I has percebut algun tipus de canvi d'orientació o de línies de treball?

R: No. Sempre he tingut la sensació que en l'àmbit ha estat aquest, molt Ciències Socials, i que el to de la feina sempre ha estat bastant el mateix: una feina bastant de cara endintre, molt d'elaboració d'estudis, més que una entitat, per dir-ho així, o una institució d'intervenció, més una institució de reflexió i de trobada. I pel que fa, per dir-ho així, al *team* o al paper en el mapa de les coses XXXXX em sembla que més o menys també la sensació és que l'ha mantingut i que ha sigut un lloc on t'hi has trobat gent diversa, que en tot cas, diguem-ne els processos exteriors a la pròpia fundació fan que agafi més significació pública, o menys, però és que no és per la Fundació, sinó per coses que passen fora. Des del Jordi Sánchez o del mateix Jordi Porta... vull dir, que són per coses externes. No tinc la sensació que hi hagi hagut derives de la Fundació.

P: I així, pel que en coneixes i en termes generals quina valoració en fas? Tant de la producció de la Fundació com de l'espai que ocupa i la significació que pugui tenir?

R: Doncs jo crec que això em remet a problemes exteriors a la Fundació, no? És a dir, tothom té dret a ocupar l'espai que li doni la gana per tant, jo tinc la sensació que la Fundació ocupa un espai que existeix, diguem-ne, que no és un espai fictici, que és un espai que un repartiment de les coses hi hauria algú que hauria d'estar fent això: estudis, recerca, amb la dificultat que això té en les Ciències Socials que sempre tens la sensació que la frontera entre les opinions i la recerca o és difusa i, per tant, que no saps mai si un estudi és un estudi o és un assaig, vull dir, que és un camp on tot és una mica més ambigu; suposo que recerca en Biològiques deu ser una altra història, no ho sé. Però vull dir que existeix un camp per anar elaborant materials, que és un camp que està bé, que és lògic que s'ocupi, el que passa és que si tu fas un panorama de la cultura del país, dius: "Home, fan falta més coses que aquesta", però és clar, no saps fins a quin punt li pots obligar a cadascuna de les peces que ja existeixen a ocupar territoris colindants. (interrupció)

M'he perdut. Sí, ara. Que cada una de les entitats que existeixen, és a dir: totes sumades, les que existim, no ocupen tots els espais, per tant dius "Home, estaria bé que hi hagués algú que ocupés un espai, per exemple, de relació amb fundacions culturals que existeixin fora de Catalunya, i que estiguin en una xarxa i que quan..." Mira ara, teníem una conversa amb gent amb una patent: "Els de la fundació Ortega y Gasset de Madrid... s'hauria de muntar alguna cosa amb ells, per veure això, els intercanvis i tal..." Qui hi ha com a Fundació Ortega y Gasset aquí perquè facin de *partner*? Doncs no hi ha ningú que sigui exactament això dius... "Doncs mira, la Bofill ho podria ser, o la Fundació Enciclopèdia Catalana". Sí, o fer-ne una de nova o... Vull dir, que el paper que fa està bé, és lògic, és natural, és un espai natural, que podria créixer cap a espais fronterers, que aquests espais fronterers no estan ocupats, però que no té cap obligació de créixer, que no està escrit enlloc que hagi de créixer. És a dir, pot continuar fent estudis i, escolta, si algú pensa que cal una fundació per fer de *partner* de l'Ortega y Gasset doncs que la **fundi**, no ho sé.

P: Per què quins serien aquests espais fronterers a banda d'aquest que ja has anomenat?

R: A veure, jo crec que falten uns falten uns certs espais... (Interrupció) Doncs no ho sé, jo crec que potser hi ha més dèficits en un tipus d'entitat, de fundació més d'intervenció, més present en el debat públic... igual és una pura ignorància personal del que va significar ACTA en algun moment com a fundació, que potser tenia més aquest vessant de treball interior però sobretot més de disputa cap a l'espai públic, diguem-ne de presència ideològica en l'espai públic. Veuria més dèficits en aquesta banda. Ara, que no sé si la Bofill està feta ni si té, no només la funció, sinó l'estructura, si està pensada per a fer això, potser no: potser l'estructura és perfecta per a fer un treball més intern i potser no estarien ells d'acord en definir el seu treball com a més intern: és la meva impressió des de fora. Però sobretot em sembla que hi ha això: terrenys de projecció en els dos sentits. De projecció o de contacte cultural amb altres llocs i després de disputa de l'espai públic, o de presència en l'espai públic. Em sembla que hi feina aquí.

P: Per què, per exemple, no sé si coneixes Democràcia Web?

R: No.

P: Una pàgina de seguiment de l'activitat parlamentària.

R: Ah, bueno! Sí, sí, val. El que passa és que no ho lligava. Exacte.

P: Aniria per aquí una mica el que dius, quan parles d'aquest espai, d'ocupar aquest espai públic?

R: No, no. Jo pensava més aviat en elaboració de discurs a partir de... de discurs per dir-ho així, de transversalitat nacional o de coses d'aquesta mena que jo crec que estan en l'esperit de la Bofill, d'elaboració de discurs a curt: pel debat mediàtic, per a un debat més intencionat d'onada curta, no? És clar, això són dèries personals i en funció de la pròpia història de cadascú, però bé. Quan existia la Fundació ACTA: surt el llibre del *Finquel Croude La defente de la pensé*, no? I surt als diaris "Un pensador francès que diu que això dels nacionalismes no-sé-què i que diu que la cultura s'ha transformat i tal". Ostres! ACTA va, l'agafa a París, li paga nou-cents vint mil duros o el que pogués, el porta aquí, fa una conferència, una roda de premsa i a través d'això estàs en el debat. Però llavors després et diuen: "Sí, però jo he aquí conegut intel·lectuals d'aquí, he vist que no era el que em pensava o que hi ha excepcions, o que això és així o aixà". Clar! Qui ho fa? Qui pot fer-ho ara això? Dius, és clar: "Que ho faci la Bofill". Vale, però tampoc li pots encolomar tot allò que feia algú que ja no hi és, però al mateix temps jo trobo a faltar això. I quan deia espai públic vull dir això: diguem-ne, si hi ha un pensador, un llibre que transforma algunes concepcions de coses. Home, doncs no. Tirem-ho cap aquí o participem-hi des d'aquí i llavors no saps massa quin és l'organisme, sobretot organisme civil per dir-ho així, que no sigui dependent de l'Administració.

P: I abans parlaves també, no sé si et referies a això o volies dir una altra cosa, no? Quan parlaves que faltava algú que fes més projectes d'acció, et referies a això?

R: Sí, a aquest tipus de coses. Sí. És a dir, ara sense haver-hi pensat molt, però. Els dos déficits que m'he trobat més en la vida quotidiana, diguem-ne, clar des de les coses que faig jo i, per tant, jo no pertanyo ni al món universitari ni acadèmic ni a les Ciències Socials i, per tant, el que es faci en aquest camp em va molt bé de material de referència, però no és el món en el que em moc. Quins déficits o quines coses... quins moments dius "Ostres, aquí no ens convindria", ens convindria en un sentit molt ampli, "que hi hagués alguna cosa i no n'hi ha cap"? Doncs en això, en l'existència d'una xarxa civil que pugui connectar-se amb xarxes de fora, allò de l'Ortega y Gasset però també allò de, jo què sé, dels **cavallets** o dels **flamencs** o de qui vulguis que pugui fer d'interlocutor o portar gent, enviar-ne cap allà. I l'altra història seria aquesta, la de projectes més vinculats amb el debat més viu i més, per dir-ho així, més periodístic, més quotidià sobre grans temes, no sobre temes dels que t'estic parlant, nacionals, per descomptat, sinó sobre qualsevol: la immigració, el que sigui. Quin paper o qui els fa aquests debats? Els fa l'Institut Català D'Estudis Mediterranis, val, però això és Administració en última instància. Qui és l'interlocutor des del món civil? Segurament, és a dir, tu t'imagines la Bofill fent o encarregant un excel·lent estudi que estarà d'aquí a tres anys, però menys fent una intervenció directa i ràpida en el debat de les idees,

no en el de les polítiques que és un altre. És difícil de definir, però veig aquest dos àmbits.

P: I partint del pressupòsit aquest, que la Fundació assumís aquests àmbits, quina creus que hauria de ser que hauria de ser llavors la seva relació amb altres entitats o institucions de la societat civil, o amb l'Administració, les universitats?

R: A veure, jo crec que el seu àmbit és independent de les universitats i de l'Administració. Per tant, respecte a les universitats suposo que té l'avantatge de l'agilitat i de la no necessitat de... almenys m'imagino, sense haver-lo viscut, el món universitari com a molt jerarquitzat, com a molt previsible, mentre que aquí pot ser menys jeràrquic, pots barrejar. I respecte al món de l'Administració, jo crec que la Bofill pot fer programes per a l'Administració o pot fer col·laboracions, però que ha de mantenir..., diguem-ne que ha de ser un emissor que no sigui confós amb l'Administració. I això ho té, això ho té ara i, per tant, seria una cosa a mantenir. Vull dir que tu pots participar amb més d'una Administració, fantàstic, però que no ha de ser una veu confosa com a la de l'Administració. I amb altres entitats, jo crec que cada vegada, el que hi haurà més seran espais d'interseccions, per tant, entitats. És clar, cadascú tenim, em penso aquí en la Fundació Enciclopèdia Catalana, però en qualsevol altra història, cadascú té un foradet, té un nínxol d'activitat però que cada vegada t'adones que hi ha espais d'intersecció que porten a fer projectes comuns, però no a tenir una relació orgànica ni constant, sinó de dir: "Escolta, la Fundació Enciclopèdia Catalana doncs quan vol fer coses en l'àmbit de l'ensenyament, s'entén amb la UOC i si volgués fer un club de debats doncs potser s'entendria amb un diari". Vull dir que jo crec que anirem molt a aquest tipus de sistema neuronal: hi ha una cosa, però que té moltes ramificacions que lliguen amb altres coses, però que cadascuna és prou independent. Per tant, jo no crec que s'hagi... Home, que té un paper gairebé gremial o sindical en una globalització de les fundacions, totes juntes, perquè hi ha uns interessos comuns, però uns interessos comuns no conceptuals, sinó de relació amb l'Administració en aquest sentit, en el de tema fiscal, tema legal, però que després aquí poden haver-hi visions ideològiques contraposades. Però no crec jo que hagi d'haver-hi més organització, ara llavors sí hi ha espais i amb l'Administració, simplement això: ets extern, reps encàrrecs de l'Administració, que necessita externalitzar algun tipus d'activitat, però mantens la teva veu. És a dir, quan parles tu se sap que parles tu i no l'Administració a través teu. Clar, és una virtut que té la Bofill en aquests moments i que crec que més aviat és de conservar.

P: I ara que parlaves de les fundacions, així en general quin és el paper que creus que han de jugar les fundacions en l'àmbit de la recerca social?

R: No ho sé, no en tinc ni idea si he de ser franc. Això de les fundacions és que sota un nom comú s'apleguen estructures, objectius, fins i tot biografies molt diferents: hi ha fundacions que són pràcticament la cobertura fiscal d'alguna cosa... Imagines que l'àmbit natural de la recerca és la universitat, però que la universitat, per la seva pròpia estructura, té una certa dificultat de lligar la seva agenda amb l'agenda més viva, més actual, més transformadora i, per tant, és lògic que hi hagi àmbits en els que es guanyi agilitat, no només per fer les coses, sinó sobretot per encarregar-les; és a dir, que tinguis les mans més lliures per encarregar-les. Llavors, la Fundació sembla un lloc natural, jo no sé tampoc si la Bofill té la tipologia... Clar, hi ha fundacions en aquest sentit "confessionals", fundacions que encarreguen i el seu valor afegit és el caràcter

explícit del seu punt de vista: les que són fundacions de partits en l'àmbit de les recerques socials, fins als sindicats o les confessionals fins i tot en el sentit religiós. Clar, a la Bofill jo no li conec confessionalitat, aleshores potser sí que el seu valor afegit respecte a la universitat és l'agilitat, no crec que l'explícit del punt de vista. Si es té la bufera, tens la universitat que, amb tots els problemes que pugui tenir, té calés. Una Bofill en un panorama d'universitats anèmiques té una funció, en un panorama d'universitats vives, probablement té una altra, jo crec que hem creat un panorama universitats vives, però vés a saber, no en tinc ni idea com va.

P: Per tant, en aquest nou context, caldria que busqués un altre espai, la Fundació?

R: Jo crec que una fundació d'aquesta mena viu en revolució permanent, perquè els objectius fundacionals són prou laxos com perquè s'hagi d'adaptar permanentment. És a dir, que si tu dius: "Jo faig una fundació per generar pensament trotskista", doncs probablement pot tenir-la fins al segle XXV, perquè l'encaix entre la teva funció fundacional i el món varia molt poc. Ara, jo no sé que posa en els estatuts de la Bofill, però per exemple sé què posen, i utilitzo la introspecció com a mètode, els de la Fundació Enciclopèdia Catalana: "la Fundació Enciclopèdia Catalana és" (no ho diu, però com ho entenc jo) "perquè la cultura catalana tingui instruments i infraestructura bàsics". Per tant, l'Enciclopèdia ho és, molt bé. Però quan tens uns objectius fundacionals així, pots trobar-te a l'any setanta fent enciclopèdies i a l'any 2010 fent canals de televisió, perquè el món es belluga al teu voltant. Jo veig la Bofill en aquest sentit més semblant a aquest tipus. És a dir, que si dius: "Nosaltres existim per generar materials d'estudi i reflexió sobre la realitat catalana", això exigeix plans quadriennals de posada al dia, perquè el món es mou al teu voltant, perquè apareixen fundacions noves, perquè les universitats han canviat de paper dins de l'aspecte general, per tant me la imagino repensant-se constantment, perquè com més ampli és el concepte pel què t'has fundat, més imprescindible és el repensament constant. Ara si la teva idea és "Fundació per al pensament cristià", fantàstic doncs: dos mil anys, tindràs sempre un joc en/amb això. Ara, si són, i en un cert sentit, si són tasques subsidiàries i són tasques més o menys vinculades a la precarietat institucional catalana, encara més transformació, perquè la precarietat es manté, però no és igual: la precarietat té també pujades i baixades; per tant, s'ha de repensar més constantment la pròpia funció, el propi espai. Vaja, jo ho veig per aquesta casa, per exemple: és una casa que si no repensa constantment la seva funció, primer deixa de fer els objectius fundacionals i després és que desapareix simplement perquè hi ha coses que ja estan. Sempre n'hi ha alguna o se n'ha de fer una altra: s'ha d'actualitzar però no se n'ha de fer una altra. Suposo que a la Bofill deuen haver-hi coses que ja les té, no ho sé, que ha saturat un cert àmbit d'actuació i que en deu haver-hi algun de més original, per tant...

P: Per què coneixes bé les activitats, ubicacions o les línies de treball de la Fundació?

R: No, no. Reconec no conèixer-les. És a dir, les conec pels papers que... un full informatiu que m'arriba, m'ho miro, però vaja, no... És a dir, ara em costaria en fred fer una descripció del que fa la Fundació, no ho sé.

P: Bé, t'ho explico una mica per sobre. Fins ara les quatre prioritats temàtiques de la Fundació eren: Democràcia, Educació en valors, Immigració i Cultura.

Llavors, d'aquests quatre, en aquests moments creus que n'hi ha algun que podria deixar de plantejar-se, perquè ja hi ha altra gent que s'hi dedica o canviar altres que s'haurien d'afegir perquè realment seran una prioritat en els proper anys? És a dir, quines àrees temàtiques...?

R: Sí, sí, quines poden ser emergents. És difícil de dir. Clar, d'aquestes la més difusa és l'Educació en valors, que és una cosa que la seva pròpia formulació ja portaria a discutir-ho, mentre que en els altres casos la formulació, com a mínim seria consensuable. On tinc la sensació que pot haver-hi hagut un relleu més gran és en la reflexió sobre la immigració, és a dir, que han aparegut nous agents que ho estiguin fent i que a més a més estan entrant en una fase en què probablement el seu fòrum de debat natural, el fòrum de la societat o del que sigui, és més polític i menys l'àmbit de la recerca i més l'àmbit de les polítiques i de l'acció i, per tant, que perdran o prenen el relleu. Per exemple, existeix, jo formo part i en Jordi Porta també d'una Comissió d'Estudis sobre la Immigració dins del Parlament de Catalunya, bé, no fa el mateix, evidentment que faria la Bofill, però. Per tant: Democràcia? Sí, jo crec que aquest és un debat que és de participació, un debat sobre les fórmules de participació. I Cultura no vol dir res o ho vol dir tot, per tant, aquest és com allò del pensament cristià: pots estar dos mil anys fent això i no s'esgota. Ara, allò, sensació que apareixen elements nous? És que probablement els elements nous podrien ser noms diferents d'això. Educació dels valors a mi com a formulació jo no l'hauria subscript fàcilment, diguem-ne, però que sí que hi ha un i que t'adones que hi ha un debat o hi ha una centralitat sobre una cosa que no és participació, ni democràcia, sinó que són convencions per a la convivència. Jo crec que aquí hi ha un tema i que, en part, s'enganxa amb el tema d'Immigració. És a dir: "Sobre què ens posem d'acord? Sobre quines coses (que no li donem una naturalesa ni moral, eh?, sinó purament convencional) ens posem d'acord per viure en comú?" I que això afecta al tema de la violència juvenil, que afecta al tema de la immigració, que afecta en part també el tema de la democràcia, no en el que és participació, sinó en el que és "ara allò, sensació de què hi ha un relleu de nous...". No. No. Estem en el tema cultura... jo crec que sí que hi ha debats nous potents, diguem-ne, que per a mi bona part són el debat entre indústria i, evidentment, la cultura com una cultura de participació, que jo crec que aquí se'ns en va la mà cap a una banda, cap a l'altra, amb una facilitat extraordinària i que et trobes una societat escindida on una part redueix la cultura a una cosa i l'altra part la redueix a l'altra i considera que tota la cultura produïda industrialment és un retrocés històric i que el que hem de fer és anar a cremar empreses de discogràfiques com abans s'anaven a cremar les **SALFACTINES**, perquè això és... Jo crec que hi ha un diàleg entre, i una recomposició de la vida cultural en el sentit més estricte, la cultura en el sentit més tradicional de les arts; hi ha una recomposició entre aquests factors que algú hi ha de pensar i que això és exterior a les polítiques i que està bé: seria un lloc a pensar-ho. I després hi ha un tema permanent, que és el tema identitari, el paper de la identitat, que jo crec que aquest en part també està vinculat amb això, el que en podríem dir la reglamentació de la convivència i que aquest l'hem de tractar des d'aquí, perquè no ho faran a País, ni a Madrid, ni a Roma, no? Ni a Washington, ni a Nova York. I per tant, és un debat en el que hem de generar pensament i, probablement, més que pensament: també recerca. Per això, en un cert sentit, els quatre àmbits aquests sumats són substituïbles perquè sumen cent. Perquè qualsevol cosa... tu dius "El món deu donar les noves tensions del món juvenil"; bé, entre democràcia, cultura, immigració i educació per valors ja hi surt. No ho sé, qualsevol debat. Jo gairebé prioritats, perquè si prioritzes això què no estàs

prioritzant? És a dir, què exclou això? I exclou molt poques coses. És que prioritat també és dir què no fas.

P: Bé, de fet quan es parla de Democràcia es parla d'Innovació Democràtica.

R: Val, d'acord: noves fórmules de participació.

P: Exacte, per exemple. Quan es parla d'Educació ja es diu el tema a tractar són Valors.

R: Val, exacte. Per tant, l'accent és en Educació, no en valors?

P: Exacte. Sí.

R: És en educació, en el sistema educatiu... No ho sé, no ho sé, em costa imaginar-m'ho també. Això és molt diferent.

P: No ho sé. S'entreveu, ho haurà en els propers anys, que hi haurà una necessitat claríssima en l'àmbit de la recerca social i que en aquests moments no l'està cobrint ningú.

R: No ho sé, em costa imaginar-me això. On m'imagino més és en això, per exemple, això que m'estaves fent: és de focalització en l'àmbit de la cultura: quina seria la focalització? Quan es parla de cultura... Aquí sí que ja hi és tot, aquí ja és...

P: És complicat.

R: Clar, jo crec que aquí sí que hi ha un joc. Però, és clar, això jo no sé si ha de ser de social o no, jo tampoc sé de què parla exactament el social. Però ja venim de la política cultural. S'està dibuixant sol, però algú em podria dir que hi pensés, un esquema, per dir-ho així, de cercles concèntrics. I ara et foto un rotllo, curtet, per això. És a dir, tenim per exemple: en audiovisual i ficció. La nova pel·lícula de qui sigui, de la Sharon Stone, l'Stallone o qui sigui, la veurà el món sencer. Per tant, hi ha un mercat mundial. Però després hi ha mercats locals: el *Nissaga de Poder*, no vens ni al País Valencià, però tu no compres el *Nissaga de Poder*, ni el de la Lombardia. I entremig hi ha (TALL CINTA) És com si algú ens diu que venim d'un mapa de consums culturals locals i algú ens diu que anem a un mapa de consums culturals mundials. No és veritat: anem a una superposició de mapes. Ostres! A mi m'interessaria molt que algú, i això no és política, és un material massa àrid per fer política. Molt bé! Els escandinaus. Això és una cosa que de vegades, quan vas a un debat et diuen: "Globalització: els escandinaus, que tenen indústria cinematogràfica, es barregen els seus productes. És a dir: els suecs els col·loquen a Dinamarca i tal i tal. Menys els productes d'humor, perquè el que fa riure als suecs no fa riure als danesos". Per tant, hi ha coses: l'*star-system*, l'humor, el joc de referència, saber com és un judici, saber si es condueix per la dreta o per l'esquerra, que fa que hi hagi coses que tenen mercats locals. Com es configura aquest mapa de mercats, que no és un mapa simple? No és el "Abans, a Manresa, veien el teatre que feien a Manresa i ara veiem tots el teatre fet a Nova York". No és això, és una cosa més complexa. Doncs algú que hi estigués pensant, en coses d'aquestes. Clar, diran: "És el debat de la mundialització". Osti! Dit així fa una mandra infinita, perquè tens la

sensació de què això és un antologia de tòpics, després. Però hi ha aquí coses pràctiques. Tenim a l'àmbit de la cultura coses d'aquesta mida, és a dir, coses que m'interessaria saber i que algú, aquestes: com es dibuixen aquest tipus de mapes, de consum... Que no serien ideològics, per tant, són relativament objectivables. On és possible la recerca? Els fluxos de l'audiovisual són mesurables. Quantes pel·lícules daneses veiem aquí... Com van els fluxos de l'audiovisual com venen és una cosa que pots mesurar. El tema llengües...

P: Llengües?

R: Llengües com a mercats. Ara no sé quin dia discutia amb algú... per la ràdio aquest matí parlaven del tema dels doblatges. Els americans, quan discutíem ens deïem: "El doblatge és un fenomen en vies d'extinció: No n'hi haurà més perquè farem una versió en anglès i la veurà tot el món o en tot cas es subtitularà". Jo els hi deïa als americans - que tenien tota la raó però jo els deïa el contrari- "El doblatge anirà a més, perquè si vosaltres, americans, voleu despertar el mercat polonès, el mercat rus... Els haureu de despertar donant-los productes en la seva pròpia llengua". Si quan hi ha doblatge els catalans anem al cine 4'5 vegades a l'any i els polonesos hi van una, si vols que els polonesos hi vagin tant com els catalans els hi hauràs de donar en polonès. I a Hollywood els sortirà més a compte doblar que perdre els 3'5 polonesos. És això la relació llengua-mercat. Aquest tipus de coses em sembla que en parlarem molt perquè en cultura en els vint anys que venen seran fonamentals les polítiques, serà un món molt poc espontaneïsta, i les polítiques per fer-les necessiten... estem fent polítiques sense tenir un mapa del territori, sense tenir un mapa del terreny. Aquí també hi veig un tipus de relació natural amb el món de les institucions. Per entendre'ns, el Llibre Blanc sobre la Cultura dels Socialistes només té sentit... És a dir, el Llibre Blanc sobre la Cultura l'ha de fer la Bofill i en tot cas després els socialistes han de fer l'appendix, dient: "I davant d'això faria...", i els convergents igual. Ara, que algú el diagnòstic... aniria molt bé que el diagnòstic pogués ser compartit i per tant pogués ser externalitzat a algú que el fa fins on és possible amb paràmetres homologables, que puguem tots d'acord. També em sembla que això és un altre sistema de relacionar-se amb el món institucional. En serio que no en tinc ni idea, ni idea.

P: En aquests moments la Fundació funciona... Partint des d'aquestes línies prioritàries engega uns projectes propis que considera que són interessants i que s'han de fer, però per una altra banda fa de paraigua de demandes que arriben defora que arriben en aquestes línies, no?

R: Demandes d'investigadors?

P: Sí, o d'entitats...

R: Gent que encarrega o gent que executa?

P: La Fundació encarrega o rep demandes i les financia. Sí, jo vull fer un estudi sobre un nou mètode de participació i penso que la Bofill per finançar aquest estudi: vaig allà, els hi demano i me'l financien.

R: D'acord. No al revés.

P: També.

R: "Jo, Generalitat de Catalunya, penso que necessito això dels mapes... Vaig a la Bofill, li dono cinc milions i que m'ho faci".

(Interrupció)

D'on treu els calés la Fundació?

P: Del capital propi.

R: Val.

P: Llavors la pregunta seria: quina creus que hauria de ser la via, creus que ja està bé mantenir aquestes dues vies o que s'hauria d'apostar per una, és a dir: fixar unes línies molt clares, buscar uns projectes dins d'aquestes línies i anar a buscar qui els executi o ja està bé anar responent una mica les demandes que es van rebent?

R: Jo crec que el que tocaria és obrir la tercera via que és la d'executar... És a dir, definir molt el propi perfil i focalitzar molt i llavors hi hauria aquestes dues vies i una tercera: que és la de recerca de recursos exteriors per a fer projectes; per tant... en aquests moments del que estem parlant és amb els diners de la fundació, o encarregar o finançar. Jo crec que hi ha un tercer factor que és, un cop fixats els objectius temàtics, intentar ampliar els recursos, buscant per les institucions o empreses, encàrrecs. És a dir, posar en relació una oferta amb una demanda. No ser l'únic generador d'oferta. Si imaginem la recerca com una feina, que hi hagi més receptors d'aquesta feina. Jo crec que també aquesta és una funció: posar en relació; es suposo que l'estudi social es fa perquè té una utilitat pública –que en alguns casos a més de ser pública també és sectorial-, em sembla que també seria una via... Ara passes per focalitzar molt, perquè sinó, normalment...

P: El que passa és que normalment el tipus de recerca que fa la Fundació és una recerca que dins del mercat no hi té una cabuda o que la pròpia administració tampoc fa o faria.

R: No, és que haurien de ser les empreses també, i el món... Sí. Suposo que sí, que aquest món ja té els seus propis instruments per fer les coses, no tinc clar que tingui els seus propis instruments per fer les coses. Ara, el pur dirigisme... optar entre aquestes dues opcions que deies tu sense afegir la tercera, em sembla que no es pot optar per cap de les dues, és a dir, no té sentit el pur dirigisme de dir: "Jo encarrego i prou, però...". És a dir, obrir una finestreta i que vagin passant i aleshores donar targeta groga, targeta vermella és perdre tota capacitat d'iniciativa i llavors passes a ser el banc o passes a ser l'Institut Català de Finances, és a dir, a pagar. Jo crec que hi ha més coses a més d'escollir. En una Administració, conceptualment, seria dir: "Jo faig un mapa d'allò que crec que hi ha d'haver i si la societat ho genera, ho ajudo i a si la societat no ho genera, ho pago, però primer fixant un mapa. Si és molt ampli, el mapa... això exigiria una focalització més gran que no aquests quatre objectius que són o continuen sent -em sembla- ser molt genèrics.

P: Per acabar, no sé si faries algun tipus de recomanació de cara al futur, més genèrica o més concreta?

R: Quan algú organitza això o el que sigui, la vols afalagar o la vols criticar sense que s'enfadi, el que li dius sempre és: "Ostres feu moltes coses però la gent no ho sap", això és típic, és el copet a l'esquena: "Ostres, si la gent sabés el que feu...!". Jo sí que crec que en el cas de la Bofill ja hi ha un problema d'hiperdiscreció que no és una virtut, que és un defecte i que és un defecte que té el fonament en un prejudici no compartible, que és que les coses que estan en l'espai públic són frívols i que les coses que estan en l'espai privat, en l'espai discret són científiques i són serioses; això és un prejudici desmentible en les dues direccions: ni tot el que està en l'espai públic és frívol ni tot el que ve en aquesta capa, sobretot en Ciències Socials, en un altre àmbit no ho sé, suposo que també però diferent. Jo trobo un cert dèficit de projecció, un cert dèficit de voluntat d'intervenció que té peatge, és a dir, la voluntat d'intervenció demana també cohesionament, ampliació del consens i per tant cuirassar-se... és el mateix que he dit al començament. Jo crec que en el mapa general hi ha un dèficit d'això, que l'hagi de cobrir o no la Bofill? Això va a vocacions, també: si la vocació de la Bofill és la discreció, el treball intern i el rigor, ningú té el dret de demanar-li que a més a més es faci... que escrigui articles als diaris; ara, algú ha d'escriure articles als diaris. Hi ha un espai, si no és la Bofill ho haurà de fer un altre, però hi ha un espai d'això, de posar en relació la biblioteca -on tens tot allò enquadernat i tal- amb el debat quotidià. Ho ha de fer la Bofill o no? Una mica estaria bé. Jo m'ho plantejaria des de la Bofill; és a dir, no està mal situada per fer-ho... Un consell no és, però: espai per on créixer i per on fer aquesta revolució permanent que necessites un àmbit com aquest, doncs en el de la projecció, en el dels lligams, és a dir, en el de la visibilitat. La Bofill és molt una fundació invisible, invisible des del carrer: has de pujar al tercer pis per veure-la. Potser adquirir un grau més gran de visibilitat que vol dir barrejar-se més amb coses més impures, de vegades, i més discutibles i que poden tibar més el consens intern. Però, en fi, a mi em sembla que val la pena. No en tinc ni idea.